τού κακείνος οίδεν ότι αληθή λέγει, ίνα υμείς
πιστεύσητε. εγένετο γαρ ταύτα, ίνα η γρα
φή πληρωθή. οστούν ου συντριβήσεται απ
αυτού. και πάλιν ετέρα γραφή λέγει. όψον
ται εις ον εξεκέντησαν. μετά ταύτα ηρώ=
τησε τον πιλάτον ιωσήφ ο από αριμαθαίας
ων μαθητής του ιησού, κεκρυμμένος δε
διά τον φόβον των ιουδαίων, ίνα άρη το
σώμα του ιησού, και επέτρεψεν ο πιλάτος.
ήλθεν ουν και ήρε το σώμα του ιησού. ήλθε
δε και νικόδημος ο ελθών προς τον ιη=
σούν νυκτός το πρώτον, φέρων μίγμα
σμύρνης και αλόης ως λίτρας εκατόν. έλα
βον ουν το σώμα του ιησού, και έδησαν αυ
τό εν οθονίοις μετά των αρωμάτων, καθώς
έθος εστί τοις ιουδαίοις ενταφιάζειν. ην δε
εν τω τόπω όπου εσταυρώθη κήπος, και εν
τω κήπω μνημείον καινόν εν ω ουδέπω ου=
δείς ετέθη. εκεί ουν διά την παρασκευήν των
ιουδαίων, ότι εγγύς ην το μνημείον έθηκαν
τον ιησούν. Cap.20.

Τη δε μιά των σαββάτων μαρία η μαγ=
δαληνή έρχεται πρωΐ σκοτίας έτι ούσης
εις το μνημείον, και βλέπει τον λίθον ηρμέ=
νον εκ του μνημείου. τρέχει ουν και έρχεται
προς σίμωνα πέτρον, και προς τον άλ=
λον μαθητήν ον εφίλει ο ιησούς, και λέγει αυ
τοίς. ήραν τον κύριον εκ του μνημείου, και
ουκ οίδαμεν πού έθηκαν αυτόν. εξήλθεν
ουν ο πέτρος και ο άλλος μαθητής, και ήρ
χοντο εις το μνημείον. έτρεχον δε οι δύο ο
μού, και ο άλλος μαθητής προέδραμε τά=
χιον του πέτρου, και ήλθε πρώτος εις το
μνημείον. και παρακύψας βλέπει κείμενα τα
οθόνια, ου μέντοι εισήλθεν. έρχεται ουν σί
μων πέτρος ακολουθών αυτώ, και εισήλ=
θεν εις το μνημείον, και θεωρεί τα οθόνια κεί
μενα, και το σουδάριον ο ην επί της κεφαλής
αυτού ου μετά των οθονίων κείμενον, αλ=
λά χωρίς εντετυλιγμένον εις ένα τόπον. τό
τε ουν εισήλθε και ο άλλος μαθητής ο ελθών
πρώτος εις το μνημείον, και είδε και επίσ=
τευσεν. ουδέπω γαρ ήδεισαν την γραφήν ό=
τι δει αυτόν εκ νεκρών αναστήναι. απήλθον
ουν πάλιν προς εαυτούς οι μαθηταί. μα=
ρία δε ειστήκει προς το μνημείον κλαίου=
σα έξω. ως ουν έκλαιε, παρέκυψεν εις το
μνημείον, και θεωρεί δύο αγγέλους εν λευ
κοίς καθεζομένους, ένα προς τη κεφαλή, και
ένα προς τοις ποσίν, όπου έκειτο το σώμα
του ιησού. και λέγουσιν αυτή εκείνοι. γύ=
ναι τι κλαίεις. λέγει αυτοίς. ότι ήραν τον
κύριόν μου, και ουκ οίδα πού έθηκαν αυ=

Et ille ſcit quia vera dicit vt et vos
credatis. Facta ſunt eniʒ hec vt ſcriptu
ra ipleretur. Os nõ ɔminuetis ex — Exodi.12.g
eo. Et iterũ alia ſcriptura dicit. Vi= — Nume.9.b
debũt in quẽ trãſfixerũt. Poſt hec ãt ro — Zacha.12.d
gauit pilatum ioſeph ab arimathia — Mat.27.g. Mar.15.g. Luce.23.g.
eo ꝙ eſſet diſcipulus ieſu: occultus aũt
propter metum iudeorum: vt tolleret
corpus ieſu. Et permiſit pilatus.
Venit ergo ⁊ tulit corpus ieſu. Venit
aũt et nicodemus qui venerat ad ieſũ
nocte primum: ferens mixturam
mirrhe ⁊ aloes q̃ſi libras centũ. Acce= — Mat.27.g.
perũt aũt corpus ieſu: et ligauerũt eum — Mar.15.g. Luce.23.g.
linteis cum aromatibus ſicut
mos eſt iudeis ſepelire. Erat autem
in loco vbi crucifixus eſt hortus: et in
horto monumẽtũ nouũ in quo nõdũ q̃ſ=
q̃ʒ poſitus erat. Ibi ergo ꝓpter paraſce
uẽ iudeoꝝ: qꝛ iuxta erat monumẽtũ po
ſuerunt ieſum. Cap.20.

Vna autem ſabbati maria magdale — A
ne venit mane cum adhuc tenebre — Mat.28.a.
eẽnt ad monumẽtũ: et vidit lapidẽ ſu — Mar.16.a. Luce.24.a.
blatũ a monumẽto. Cucurrit ergo et ve
nit ad ſimonem petrum ⁊ ad alium
diſcipulũ quẽ diligebat ieſus ⁊ dicit ill'.
Tulerunt dñm de monumento: et
neſcimus vbi poſuerunt eum. Exijt
ergo petrꝰ et ille aliꝰ diſcipulꝰ: ⁊ vene
rũt ad monumẽtũ. Currebãt ãt duo ſil':
⁊ ille aliꝰ diſcipulus precucurrit citius
petro: et venit primus ad
monumẽtũ. Et cũ ſe iclinaſſet vidit po
ſita linteamia: nõ tñ itroiuit. Vẽit ergo
ſimõ petrus ſequens eum: et introiuit
in monumentũ. Et vidit linteamia po
ſita ⁊ ſudariũ qđ fuerat ſuper caput
eius non cum linteaminibꝰ poſitũ ſed
ſeparatim iuolutũ in vnũ locum. Tũc
ergo itroiuit et ille diſcipulꝰ q̇ venerat
primꝰ ad monumentũ: ⁊ vidit et credi
dit. Nõduʒ eniʒ ſciebant ſcripturã quia
oportuit eũ a mortuis reſurgere. Abie — B
runt ergo iterũ diſcipuli ad ſemetipſos.
aũt ſtabat ad monumẽtũ ⌊ Maria
foris plorãs. Dũ ergo fleret iclinauit ſe
⁊ ꝓſpexit in monumẽtũ. Et vidit duos — Actu.1.b.
angelos i albis ſedẽtes: vnũ ad caput
⁊ vnuʒ ad pedes: vbi poſitũ erat corpꝰ
ieſu. Dicunt ei illi. Mulier
quid ploras? Dicit eis. Quia tulerunt
dñm meũ: ⁊ neſcio vbi poſuerũt eum.

© Biblioteca Nacional de España

τόμ. και ταύτα ειπούσα εστράφη εις / τα οπί
σω, και θεωρεί / τομ ιησούμ εστώτα, και ουκ
ήδει ότι ιησούς εστί. λέγει αυτή / ο ιησούς.
γύναι τι κλαίεις. τίνα ζητείς. εκείνη δοκού=
σα ότι / ο κηπουρός εστί, λέγει αυτώ. κύριε
ει συ εβάστασας αυτόμ είπε μοι που έθη=
κας αυτόμ κάγώ αυτόμ αρώ. λέγει αυτή / ο
ιησούς. μαρία. στραφείσα εκείνη λέγει αυ=
τώ. ραββουνί, ο λέγεται διδάσκαλε. λέγει
αυτή / ο ιησούς. μή μου άπτου, ούπω γαρ
αναβέβηκα προς / τομ πατέρα μου. πορεύου
δε προς / τους αδελφούς μου και ειπέ αυ=
τοίς. αναβαίνω προς / τομ πατέρα μου και πα
τέρα υμώμ, και θεόμ μου και θεόμ υμώμ. έρ
χεται μαρία / η μαγδαληνή απαγγέλλουσα
/ τοις μαθηταίς ότι εώρακε / τομ κύριομ, και
ταύτα είπεμ αυτή. ούσης ουμ οψίας / τη
ημέρα εκείνη / τη μιά / τωμ σαββάτωμ, και / τωμ
θυρώμ κεκλεισμένωμ όπου ήσαμ / οι μαθη=
ταί συνηγμένοι διά / τομ φόβομ / τωμ ιουδαί=
ωμ, ήλθεμ / ο ιησούς και έστη εις / το μέσομ,
και λέγει αυτοίς. ειρήνη υμίμ. και τούτο ει
πώμ έδειξεμ αυτοίς / τας χείρας και / την πλευ
ράμ αυτού. εχάρησαμ ουμ / οι μαθηταί ιδόμ
τες / τομ κύριομ. είπεμ ουμ αυτοίς / ο ιησούς
πάλιμ. ειρήνη υμίμ. καθώς απέσταλκέ με / ο
πατήρ, κάγώ πέμπω υμάς. και τούτο ει=
πώμ ενεφύσησε και λέγει αυτοίς. λάβετε
πνεύμα άγιομ. άμ τινώμ αφήτε / τας αμαρ
τίας, αφίενται αυτοίς. άμ τινώμ κρατήτε κε=
κράτηνται. θωμάς δε εις εκ / τωμ δώδεκα / ο λε
γόμενος δίδυμος ουκ ήμ μετ αυτώμ ότε ήλ
θεμ / ο ιησούς. έλεγομ ουμ αυτώ / οι άλλοι
μαθηταί. εωράκαμεμ / τομ κύριομ. ο δε είπεμ
αυτοίς. εάμ μη ίδω εμ / ταις χερσίμ αυτού
/ τομ τύπομ / τωμ ήλωμ, και βάλω / τομ δάκτυ
λόμ μου εις / τομ τύπομ / τωμ ήλωμ, και βά=
λω / την χείρα μου εις / την πλευράμ αυτού
ου μή πιστεύσω. και μεθ ημέρας οκτώ πά=
λιμ ήσαμ έσω / οι μαθηταί αυτού και θωμάς
μετ αυτώμ. έρχεται / ο ιησούς / τωμ θυρώμ
κεκλεισμένωμ, και έστη εις / το μέσομ και εί=
πεμ. ειρήνη υμίμ. είτα λέγει / τω θωμά. φέρε
/ τομ δάκτυλόμ σου ώδε, και ίδε / τας χεί=
ρας μου, και φέρε / την χείρα σου και βάλε
εις / την πλευράμ μου, και μη γίνου άπισ=
τος, αλλά πιστός. και απεκρίθη θωμάς και
είπεμ αυτώ. / ο κύριος μου και / ο θεός μου.
λέγει αυτώ / ο ιησούς. ότι εώρακάς με πεπί=
στευκας. μακάριοι / οι μη ιδόμτες και πιστεύ
σαμτες. πολλά μεμ ουμ και άλλα σημεία ε=
ποίησεμ / ο ιησούς ενώπιομ / τωμ μαθητώμ αυ
τού, α ουκ εστί γεγραμμένα εμ / τω βιβλίω

Hec cum dixiſſet conuerſa eſt retrorſuz
& vidit ieſum ſtantem: et non
ſciebat quia ieſus eſt. Dicit ei ieſus:
mulier quid ploras? Quem queris? Illa exiſti
mans quia hortulanus eſſet: dicit ei. Dñe
ſi tu ſuſtuliſti eū dicito mihi vbi poſui=
ſti eū: et ego eum tollam. Dicit ei
ieſus. Maria. Conuerſa illa dicit ei.
Rabboni: quod dicitur magiſter. Dicit
ei ieſus. Noli me tangere: nōdū enim
aſcendi ad patrem meum. Uade
aūt ad fratres meos et dic eis C
Aſcendo ad patrem meum & patrem
veſtrum deū meū et deum veſtrū. Uenit
maria magdalene annuncians
diſcipulis quia vidi dominum: et
hec dixit mihi. Cum ergo ſero eſſet Luce.24.f.
die illo vna ſabbatorum et
fores eſſent clauſe vbi erant diſcipuli
congregati propter metum iudeorum:
venit ieſus et ſtetit in medio
et dixit eis. Pax vobis. Et cū hec di
xiſſet oſtendit eis manus et latus.
Gauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo
domino. Dixit ergo eis ieſus
iterum: pax vobis. Sicut miſit me
pater & ego mitto vos. Hec cū dixiſſet
inſufflauit & dicit eis. Accipite
ſpm ſanctū. Quorū remiſeritis peccata Mat.16.c. & 18.d.
remittuntur eis: & quorū retinueritis re
tēta ſūt. Thomas aūt vnus ex duodecim
qui dicitur didymus nō erat cū eis qñ venit
ieſus. Dixerunt ergo ei alij
diſcipuli. Uidimus dñm. Ille aūt dixit
eis. Niſi videro in manibus eius D
fixuram clauorum: et mittam digitum
meum in locum clauorum: & mittam
manum meam in latus eius:
non credam. Et poſt dies octo iterum
erāt diſcipuli eius intus & thomas
cum eis. Uenit ieſus ianuis
clauſis: & ſtetit in medio eorum et dixit eis.
Pax vobis. Deinde dicit thome. In
fer digitum tuum huc: & vide manus
meas: et affer manum tuam et mitte
in latus meum: & noli eſſe incredulus
ſed fidelis. Reſpondit thomas et
dixit ei. Dñs meus et deus meus.
Dicit ei ieſus. Quia vidiſti me thoma cre
didiſti: beati qui nō viderūt & crediderūt.
Multa quidem & alia ſigna fecit
ieſus in conſpectu diſcipulorū ſuorum
que non ſunt ſcripta in libro

© Biblioteca Nacional de España

τούτῳ. ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύ-
σητε, ὅτι ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ. Cap.21.

Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ
ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσ-
σης τῆς τιβεριάδος. ἐφανέρωσε δὲ οὕτως.
ἦσαν ὁμοῦ σίμων πέτρος, καὶ θωμᾶς ὁ λε-
γόμενος δίδυμος, καὶ ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ κα-
νὰ τῆς γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ
ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει
αὐτοῖς σίμων πέτρος. ὑπάγω ἁλιεύειν. λέ-
γουσιν αὐτῷ. ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί.
ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς.
καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωΐ-
ας δὲ ἤδη γενομένης, ἔστη ὁ ἰησοῦς εἰς τὸν
αἰγιαλόν. οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅ-
τι ἰησοῦς ἐστί. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.
παιδία μήτι προσφάγιον ἔχετε. ἀπεκρίθη-
σαν αὐτῷ. οὔ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. βάλετε
εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυ-
ον καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐ-
τὸ ἑλκύσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν
ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγά-
πα ὁ ἰησοῦς τῷ πέτρῳ. ὁ κύριός ἐστι. σί-
μων οὖν πέτρος ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστι
τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός,
καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ
ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον. οὐ
γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ᾽ ὡς ἀ-
πὸ πηχῶν διακοσίων σύροντες τὸ δίκτυ-
ον τῶν ἰχθύων. ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν
γῆν βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀ-
ψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐ-
τοῖς ὁ ἰησοῦς. ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων
ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη σίμων πέτρος,
καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς μεστὸν
ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τρι-
ῶν. καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκ-
τυον. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. δεῦτε ἀριστή-
σατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετά-
σαι αὐτόν, σὺ τίς εἶ, εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐσ-
τιν. ἔρχεται οὖν ὁ ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν
ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάρι-
ον ὁμοίως. τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ
ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐγερθεὶς ἐκ νε-
κρῶν. ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ σίμωνι
πέτρῳ ὁ ἰησοῦς. σίμων ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με
πλεῖον τούτων. λέγει αὐτῷ. ναὶ κύριε, σὺ
οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ. βόσκε τὰ
ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον σί-
μων ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με. λέγει αὐτῷ. ναὶ κύριε
σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ποίμαι-

hoc. Hec autẽ ſcripta ſunt vt credatis
quia ieſus eſt chriſtus filius
dei: et vt credentes vitã habeatis in
nomine eius. Cap.21.

Poſtea manifeſtauit ſe iterum A
ieſus diſcipulis ſuis ad mare
tiberiadis. Manifeſtauit autem ſic.
Erãt ſimul ſimõ petrus ꝛ thomas q dr̃
didymus ꝛ nathanael q erat a chana
galilee ꝛ filij zebedei: et
alij ex diſcipulis eius duo. Dicit
eis ſimon petrus. Vado piſcari.
Dicunt ei. Venimus ꝛ nos tecum. Et Luce.5.a.
exierunt et aſcenderunt in nauim:
et illa nocte nihil prendiderũt. Mane
autem iam facto ſtetit ieſus in
littore: nõ tamẽ cognouerũt diſcipuli qr
ieſus eſt. Dicit ergo eis ieſus.
Pueri nũqd pulmẽtariũ habetis? Rñ-
derunt ei. Non. Dicit eis. Mittite
in dexteram nauigij rete
et inuenietis. Miſerunt ergo ꝛ iã non
valebant illud trahere pre multitudine
piſciũ. Dicit ergo diſcipulus ille quẽ di-
ligebat ieſus petro. Dominus eſt. Simõ B
petrus cum audiſſet quia dominus eſt:
tunica ſuccinxit ſe. Erat enim nudus:
et miſit ſe in mare. Alij autem
diſcipuli nauigio venerunt. Non
enim longe erant a terra: ſed quaſi
cubitis ducentis trahentes rete
piſcium. Ut ergo deſcenderunt in Luce.24.f.
terrã viderũt prunas poſitas et piſcem
ſuperpoſitum ꝛ panem. Dicit eis
ieſus. Afferte de piſcibus
quos prẽdidiſtis nũc. Aſcẽdit ſimõ pe-
trus et traxit rete in terram plenum
magnis piſcibus cẽtũ quinquaginta tribus.
Et cũ tanti eſſent: non eſt ſciſſum rete.
Dicit eis ieſus. Venite et prandete. Luce.24.f.
Et nemo audebat diſcũbẽtiũ interroga-
re eum: tu quis es: ſcientes quia dñs eſt. Luce.24.f.
Et venit ieſus et accepit
panem: et dabat eis et piſcem
ſimiliter. Hoc iam tertio manifeſtatus eſt C
ieſus diſcipulis ſuis cum ſurrexiſſet a
mortuis. Cũ ergo prandidiſſent: dixit ſi-
moni petro ieſus. Simõ iohãnis diligis
me plus his? Dicit ei. Etiam dñe tu
ſcis quia amo te. Dicit ei. Paſce
agnos meos. Dicit ei iterum. Simon
iohãnis diligis me? Ait illi. Etiã dñe
tu ſcis qr amo te. Dicit ei iterũ. Paſce

© Biblioteca Nacional de España

με τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον.
σίμων ἰωνᾶ φιλεῖς με. ἐλυπήθη ὁ πέτρος
ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον φιλεῖς με. καὶ εἶ=
πεν αὐτῷ. κύριε σὺ πάντα οἶδας, σὺ γινώσ
κεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. βόσ
κε τὰ πρόβατά μου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅ
τε ἧς νεώτερος ἐζώννυες σεαυτόν, καὶ περιε
πάτεις ὅπου ἤθελες. ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτε
νεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει,
καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε ση
μαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ
τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ. ἀκολούθει μοι.
ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ πέτρος βλέπει τὸν μαθη=
τὴν ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς
καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐ
τοῦ, καὶ εἶπε. κύριε τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς
σε. τοῦτον ἰδὼν πέτρος. λέγει τῷ ἰησοῦ κύ
ριε οὗτος δὲ τί. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς ἐὰν
αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς
σε. σὺ ἀκολούθει μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος
οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐ=
κεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει. καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ
ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ᾽ ἐὰν αὐτὸν
θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε. οὗτος
ἐστὶν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων,
καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀλη=
θής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. ἔστι δὲ καὶ ἄλ
λα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν
γράφηται καθ᾽ ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσ
μον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. ἀμήν.

Τέλος τοῦ κατὰ ἰωάννην ἁγίου
εὐαγγελίου.

agnos meos. Dicit ei tertio. petrus
Simõ iohãnis amas me? Cõtriſtat9 ẽ
q2 dixit ei tertio amas me: et dixit
ei. Domine tu omnia noſti: tu ſcis
quia amo te. Dicit ei ieſus paſce
oues meas. Amen amen dico tibi cuꝫ
eſſes iunio2 cingebas te: et ambulabas
vbi volebas. Cum autẽ ſenueris exten
des manus tuas et alius te cinget: D
et ducet quo tu nõ vis. Hoc ãt dixit ſi
gnificãs q̃ morte clarificatur9 eẽt dñ. Et
cũ hoc dixiſſet: dicit ei. Sequere me.
Cõuerſus petrus vidit illum diſcipuluꝫ ſup.13.c.
quẽ diligebat ieſus ſequentem: qui
et recubuit in cena ſuper pectus eius
et dixit. Domine quis eſt qui tradet
te? Hũc ergo cũ vidiſſet petrus dicit ie
ſu. Dñe hic aũt q̃d. Dicit ei ieſus. Sic
eũ volo manere donec veniã: quid ad
te? Tu me ſequere. Exijt ergo ſermo
iſte iter fratres quia diſcipul9 ille
nõ moritur. Et non dixit ei
ieſus nõ moritur: ſed ſic eum volo
manere donec veniã: quid ad te? Hic
eſt diſcipl's ille q̃ teſtioniũ ꝓhibet de his
et ſcripſit hec: et ſcim9 quia verum
eſt teſtimoniũ eius. Sũt autem et alia
multa que fecit ieſus que ſi mundũ
ſcribant̃ per ſingula: nec ipſũ arbitro2
capere poſſe eos qui ſcribẽdi ſũt libros.

Explicit euangelium ſcd̃m
Johannem.

© Biblioteca Nacional de España

Ἀποδημία τοῦ ἁγίου παύλου τοῦ ἀποστόλου.

α πὸ δαμασκοῦ ἤρξατο καὶ ἀνῆλθεν
εἰς ἱερουσαλὴμ. ἐκεῖθεν εἰς ταρσόν. ἐ
κεῖθεν εἰς ἀντιόχειαν. κακεῖθεν ἀφο
ρισθεὶς μετὰ βαρνάβα εἰς τὴν ἀποστολὴν
κατῆλθεν εἰς σελεύκειαν. εἶτα εἰς κύπρον
ἔνθα καὶ ὁ παῦλος ἤρξατο καλεῖσθαι. εἶτα
εἰς πέργην. εἶτα εἰς ἀντιόχειαν τῆς πισιδί
ας. εἶτα εἰς ἰκόνιον. εἶτα εἰς λύστραν καὶ δέρ
βην τῆς λυκαονίας. εἶτα εἰς παμφυλίαν. εἶ
τα εἰς πέργην. εἶτα εἰς ἀτταλίαν εἶτα πάλιν
τρίτον εἰς ἀντιόχειαν τῆς συρίας. εἶτα πά
λιν τρίτον εἰς ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν περιτο
μήν. εἶτα πάλιν τέταρτον εἰς ἀντιόχειαν.
εἶτα διῆλθε τὴν συρίαν καὶ τὴν κιλικίαν.
εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς δέρβην, καὶ λύσ
τραν, ἔνθα τὸν τιμόθεον περιέτεμεν. εἶτα
τὴν φρυγίαν καὶ γαλατικὴν χώραν. εἶτα
εἰς μυσίαν. εἶτα εἰς τρωάδα. κακεῖθεν εἰς νε
άπολιν. εἶτα εἰς φιλίππους τῆς μακεδονί
ας. εἶτα διελθόντες τὴν ἀμφίπολιν καὶ ἀ
πολλωνίαν, ἦλθον εἰς θεσσαλονίκην. εἶτα
εἰς βέροιαν. εἶτα εἰς ἀθήνας. εἶτα εἰς κόριν
θον. εἶτα εἰς ἔφεσον. εἶτα εἰς καισάρειαν. εἶ
τα δεύτερον εἰς ἀντιόχειαν τῆς πισιδίας.
εἶτα εἰς τὴν γαλατικὴν χώραν καὶ φρυγί=
αν. εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς ἔφεσον. εἶτα
διελθὼν τὴν μακεδονίαν, ἦλθεν εἰς ἑλλά
δα. κακεῖθεν διελθὼν τὴν μακεδονίαν, ἦλ
θεν εἰς φιλίππους πάλιν δεύτερον. καὶ ἀ=
πὸ φιλίππων πάλιν εἰς τρωάδα, ἔνθα τὸν
εὔτυχον ἤγειρε πεσόντα. εἶτα εἰς τὴν ἄσσον.
εἶτα εἰς μιτυλήνην. εἶτα ἀντικρὺ χίου. εἶτα
εἰς σάμον. κακεῖθεν εἰς μίλητον. ἐκεῖθεν με
τα πεμψάμενος τοὺς ἐν ἐφέσῳ, ὡμίλη=
σεν αὐτοῖς. εἶτα εἰς κῶ. εἶτα εἰς ῥόδον. κα=
κεῖθεν εἰς πάταρα. κακεῖθεν εἰς τύρον. εἶτα
εἰς πτολεμαΐδα. κακεῖθεν εἰς καισάρειαν. ἐ
κεῖθεν πάλιν ἀνῆλθε τέταρτον εἰς ἱερουσα
λήμ. κακεῖθεν παρεπέμφη εἰς καισάρειαν.
καὶ λοιπὸν δέσμιος ἐπὶ ῥώμην οὕτως. ἀ
πὸ καισαρείας, ἦλθεν εἰς σιδῶνα. κακεῖθεν
εἰς μύρα τῆς λυκίας. εἶτα εἰς κνίδον. κακεῖ
θεν πολλὰ παθὼν ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον, ἔν
θα ἡ ἔχιδνα καθήψατο τῆς χειρὸς αὐτοῦ
καὶ ἔμεινεν ἀβλαβής. εἶτα εἰς συρακούσας,
εἶτα εἰς ῥήγιον. κακεῖθεν εἰς ποτιόλους.
κακεῖθεν πεζὸς ἀνῆλθεν εἰς ῥώμην. ἀπαν=
τησάντων τῶν ἀδελφῶν ἄχρις ἀππίου
φόρου, καὶ τριῶν ταβερνῶν. κακεῖθεν λοι
πὸν ἐλθὼν εἰς ῥώμην, καὶ διδάξας χρό=
νον ἱκανὸν, ὕστερον ἐν αὐτῇ τῇ ῥώμῃ ἐμαρ
τύρησεν.

Εὐθαλίου διακόνου περὶ τῶν χρόνων τοῦ κηρύγματος τοῦ ἁγίου παύλου, καὶ περὶ τῆς διὰ μαρτυρίου αὐτοῦ τε λειώσεως.

α ναγκαῖον ἡγησάμην, ἐν βρα=
χεῖ τὸν χρόνον ἐπισημειώσα
σθαι τοῦ παύλου κηρύγμα
τος, ἐκ τῶν χρονικῶν κανό=
νων εὐσεβίου τοῦ παμφίλου
τὴν ἀνακεφαλαίωσιν ποιούμενος. οὗ δὴ
τὴν βίβλον μετὰ χεῖρας εἰληφὼς, καὶ ταύ
την ἀναπτύξας, εὑρίσκω τὸ πάθος τοῦ
σωτῆρος ἡμῶν ἐνατωκαιδεκάτῳ ἔτει τι
βερίου καίσαρος γεγενημένον, καὶ τὴν τρι
ήμερον δὲ εὐθὺς ἀνάστασιν. καὶ πάλιν τὴν
εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ χριστοῦ.
καὶ μεθ᾽ ἡμέρας τινὰς ὀλίγας, εἶδον ἐκεῖ
τοὺς ἀποστόλους προχειριζομένους εἰς
διακονίαν τὸν αὐτοφερώνυμον στέφα=
νον, καὶ τοὺς ἀμφ᾽ αὐτόν. καὶ μετέπειτα,
στάσιν ἰουδαίων πλείστην καταλαμβά
νω, καὶ τὸν στέφανον ἀγωνιζόμενον ἐκεῖ
σε, καὶ τὸν παῦλον συνευδοκοῦντα πά=
νυ τῷ φόνῳ. ὃς μικρὸν ὕστερον τοῖς ἄρ=
χουσι τῶν ἰουδαίων παραστὰς, ἐπιστο
λὴν ἐκομίζετο πρὸς τοὺς ἐν δαμασκῷ
ἰουδαίους κατὰ τῶν μαθητῶν. κατὰ μέ=
σην δὲ τὴν ὁδὸν, ἡ κλῆσις γεγένηται πα=
ρὰ τοῦ θεοῦ, ὡς μικρῷ προσαναλωθῆναι
τὸ ἔτος ἐκεῖνο. ἐπιλαβομένου δὴ τὰ τοῦ
ἐννεακαιδεκάτου ἔτους τιβερίου καίσα=
ρος, κατάρξασθαι τὸν παῦλον τοῦ κηρύγ
ματος φησὶν ἡ ἱστορία, καὶ τὴν ἅπασαν
οἰκουμένην διαδραμεῖν εὐαγγελιζόμε=
νον τὴν εἰς χριστὸν εὐσέβειαν, μέχρι τρισ
καιδεκάτου ἔτους κλαυδίου καίσαρος,
ἡγεμονεύοντος τότε τῆς ἰουδαίας φίλη
κος. ἐφ᾽ οὗ κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἰουδαίων,
τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσατο ὁ παῦλος,
ὃς δὴ τὸν ἀπόστολον εἰς τὸ κατὰ καισά=
ρειαν δεσμωτήριον καθεῖρξεν ἐπὶ δυσὶν ἔ
τεσι. μεθ᾽ ὃν διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν πόρ
κιος φῆστος, εὐθὺς ἀνακρίνειν τὸν ἀπόσ=
τολον ὥρμησε, τοῖς ἰουδαίοις μεγίστην ἐν
τούτῳ χάριν κατατιθέμενος. τότε οὖν τό
τε ὁ μακάριος νομίσας οὐκ ἄλλως ἀπαλ
λαγήσεσθαι τῆς ἐπιβουλῆς, ἢ καίσαρα ἐπι

© Biblioteca Nacional de España

καλεσάμενος, ἑστὼς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐπεκαλεῖτο καίσαρα, καὶ εἰς ῥώμην ἐκπέμπεται πρὸς νέρωνα τὸν καίσαρα. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ ἀρίσταρχος, ὃν καὶ εἰκότως συναιχμάλωτόν που τῶν ἐπιστολῶν ἀποκαλεῖ. καὶ λουκᾶς ὁ τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων γραφῇ παραδούς. κἀκεῖσε οὖν ἐπὶ τῆς ῥώμης ὁ παῦλος διετίαν ὅλην αὖθις ἐφυλάττετο. ταῦτα γὰρ καὶ μέχρι τούτων ἱστορεῖ λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων, κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ τὸ βιβλίον συγγραψάμενος, καὶ τὰ καθεξῆς ἥκιστα τότε γινώσκων, οὐ δὲ τὸ μαρτύριον τούτου ἐγκατέθετο τῇ βίβλῳ. καταλιπόντες γὰρ αὐτὸν ἐκεῖσε λουκᾶς τε καὶ ἀρίσταρχος, ἐξῆλθον. εὐσέβιος δὲ τοὺς μετέπειτα χρόνους ἀκριβῶς περιεργασάμενος, ἱστόρησεν ἡμῖν, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λέγει τοῦτο καὶ τὸ μαρτύριον. καὶ φησὶ τὸν παῦλον ἄνετον διατρίψαι καὶ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἀκωλύτως κηρύξαι. ἐπισημηνάμενος ὅτι τότε μὲν ἐπὶ νέρωνος ἀπολογησάμενον τὸν παῦλον εὐθὺς ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν λόγος ἔχει στείλασθαι πρὸς καίσαρα ἀπολυθέντα, καὶ εὐαγγελίσασθαι ἑτέροις δέκα ἔτεσιν. εἰς ἄκρον δὲ μανίας ὁ νέρων ἀφικόμενος, ἀνεῖλε μὲν ἀγριππῖναν πρῶτα τὴν ἰδίαν μητέρα. ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ πατρὸς, καὶ ὀκταβίαν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ ἄλλους μυρίους τῷ γένει προσήκοντας. μετέπειτα δὲ καθολικὸν ἐκίνησε διωγμὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν, καὶ οὕτως ἐπὶ τὰς τῶν ἀποστόλων ἐπήρθη σφαγάς. μεταστειλάμενος δὲ τὸν παῦλον αὖθις, τῷ βήματι παριστᾷ, συνῆν δὲ πάλιν ὁ λουκᾶς αὐτῷ. ἔνθα δὴ συνέβη τὸν παῦλον τριακοστῷ ἕκτῳ ἔτει τοῦ σωτηρίου πάθους, τρισκαιδεκάτῳ δὲ νέρωνος μαρτυρεῖ, ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντα. ἔστι τοίνυν ἀπὸ τοῦ ἐννεακαιδεκάτου ἔτους τιβερίου καίσαρος ἐξ οὗ κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον ἤρξατο, ἕως τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου, ἔτη τέσσαρα. καὶ τοῦ γαΐου δὲ ὡσαύτως, ἔτη τέσσαρα. αὖθις δὲ καὶ τὰ κλαυδίου ἔτη μικρῷ ἔλαττον δεκατέσσαρα. ὃν διαδεξάμενος νέρων τρισκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς τὸν ἀπόστολον ἀνεῖλε. γράφει γοῦν ὁ αὐτὸς παῦλος τιμοθέῳ, περὶ μὲν τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀπολογίας. οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες μὲ ἐγκατέλιπον μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ κύριός μου παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι᾽ ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. τοῦτον τὸν νέρωνα λέοντα εἶναι λέγων. περὶ δὲ τῆς δευτέρας ἐν ᾗ καὶ τελειοῦται τῷ κατ᾽ αὐτὸν μαρτυρίῳ φησί. τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκε. καὶ ὅτι λουκᾶς ἦν πάλιν σὺν αὐτῷ μετ᾽ ὀλίγα τῆς ἐπιστολῆς. ἀσπάζεταί σε γράφει λουκᾶς ὁ σὺν ἐμοί. ἔστιν οὖν ὁ πᾶς χρόνος τοῦ κηρύγματος παύλου, εἴκοσι καὶ ἓν ἔτος, καὶ ἕτερα δύο ἔτη ἃ διετέλεσεν ἐν τῷ κατὰ καισάρω δεσμωτηρίῳ. πρὸς δὲ τούτοις πάλιν τὰ ἐν ῥώμῃ πρότερον δύο, καὶ τὰ τελευταῖα ἔτη δέκα. ὥστε εἶναι τὰ πάντα ἔτη ἀπὸ τῆς κλήσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς τελειώσεως, τριακονταπέντε.

Περιέχει ἡ πρὸς ῥωμαίους ἐπιστολὴ κατήχησιν εἰς χριστὸν, καὶ μάλιστα διὰ τῶν ἐκ φυσικῶν λογισμῶν ἀποδείξεως. διὸ καὶ προτέτακται οἷα δὴ πρὸς ἀρχὴν ἔχοντας εἰς εὐσέβειαν γραφεῖσα.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς ῥωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου παύλου τοῦ ἀποστόλου.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ κορίνθου μήπω μὲν ἑωρακὼς ῥωμαίους, ἀκούων δὲ περὶ αὐτῶν καὶ ἐπιποθῶν αὐτοὺς ἰδεῖν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν πίστιν αὐτῶν, καταγγελλομένην ὁρῶν πανταχοῦ. ἔπειτα σημαίνει πολλάκις ἑαυτὸν προθέμενον ἐλθεῖν διὰ τὸν εἰς αὐτοὺς πόθον, καὶ τέως μὴ δεδυνῆσθαι. καὶ λοιπὸν διδασκαλικὴν τὴν ἐπιστολὴν ποιεῖται περὶ κλήσεως ἐθνῶν, καὶ ὅτι ἡ περιτομὴ ἕως καιροῦ ἦν καὶ νῦν πέπαυται. καὶ ὅτι διὰ τοῦ χριστοῦ λέλυται τὸ παράπτωμα τοῦ ἀδὰμ, καὶ ἡ σκιὰ τοῦ νόμου παρῆλθε. τὴν μὲν οὖν κλῆσιν τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως γίνεσθαι κατασκευάζει οὕτως

© Biblioteca Nacional de España

ἀποδεικνὺς πᾶσιν ἀνθρώποις ἔμφυτον εἶναι τὸν νόμον, καὶ πάντας ἀδιδάκτως τῇ φύσει καὶ ἀπ αὐτῆς τῆς κτίσεως δύνασθαι γινώσκειν τὸν θεόν. διὸ καὶ εἰκότως αἰτιᾶται πρῶτον ἕλληνας, ὡς τοῦ μὲν θεοῦ φανερώσαντος αὐτοῖς ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ κόσμου τὴν περὶ ἑαυτοῦ γνῶσιν καὶ τῆς ἀϊδίου δυνάμεως ἑαυτοῦ ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος αὐτοῦ ἐν ᾧ καὶ δι οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν, αὐτοὺς δὲ μὴ ἐγνωκότας μὲν ἐκ τῶν κτισμάτων εἶναι θεὸν τὸν τούτων δημιουργόν, τὰ δὲ ποιήματα θεοποιήσαντας. αἰτιᾶται δὲ καὶ ἰουδαίους ὡς μὴ φυλάξαντας τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάσαντας, καὶ οὕτως ἀμφότερα τὰ μέρη ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας συγκαλέσας, ἐλέγχει ἐπὶ παρανομίᾳ ἵνα δείξῃ ὅτι ἴσοι γενόμενοι οἱ πάντες, ὡς ὑπεύθυνοι τοῦ λυτρουμένου δέονται. τῆς δὲ χάριτος καὶ τῆς λυτρώσεως ἐπίσης τοῖς ἰουδαίοις γενομένης καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη, εἰκότως καὶ ἡ κλῆσις γέγονε τῶν ἐθνῶν. τῆς δὲ κλήσεως τῶν ἐθνῶν γενομένης, ἐξανάγκης πέπαυται ἡ περιτομὴ καὶ ἡ ἐν τῷ νόμῳ σκιά. ὁ γὰρ ἄβραμ φησὶ οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλὰ πρὸ τῆς περιτομῆς δικαιωθεὶς μετωνομάσθη μὲν ἀβραὰμ ὅτι πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν ἔμελλεν εἶναι κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ πίστιν. ἔλαβε δὲ μετὰ τὸ δικαιωθῆναι καὶ τὴν περιτομὴν ἐν σαρκί, ἵνα σημεῖον ᾖ τοῖς κατὰ σάρκα γεγεννημένοις ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαί ποτε τὴν περιτομήν, ὅταν τὰ ἔθνη γένηται τέκνα τοῦ ἀβραάμ, ἀρξάμενα πολιτεύεσθαι κατὰ τὴν πίστιν τοῦ ἀβραὰμ ἐν ᾗ ἐδικαιώθη ὅτε ἦν ἐν ἀκροβυστίᾳ. τούτων γὰρ χάριν καὶ μετωνομάσθη ἀβραάμ. ἀνάγκη δὲ ἐλθόντων τῶν σημαινομένων, παύσεσθαι τὸ σημαῖνον. εἰ μὲν οὖν τὰ ἔθνη ἀναγκάζουσι περιτέμνεσθαι, παυσάτωσαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀβραάμ, καὶ καλείσθω ἄβραμ. εἰ δὲ ἀβραὰμ παρὰ θεοῦ μετωνομάσθη, οὐ δεῖ περιτέμνεσθαι τὰ ἔθνη, ἀλλ οὐδὲ αὐτοὺς ἔτι τοὺς κατὰ σάρκα ἰουδαίους, ἵνα ᾖ τὸ ὄνομα βέβαιον καὶ πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν καλῆται. καὶ γὰρ οὐ χρείαν ἔχει λοιπὸν τὶς περιτέμνεσθαι ἀρκούμενος τῇ πίστει τοῦ ἀβραάμ, οὐδὲ γὰρ δεῖται τῆς ἐν τῷ νόμῳ σκιᾶς. οὐ γὰρ ἐκ τούτων, ἀλλ ἐκ πίστεως δηλοῦται τὶς καθάπερ καὶ ἀβραάμ. ταῦτα οὕτως κατασκευασμένα δείκνυσι πάλιν, ὅτι ἄλλως οὐκ ἂν γένοιτο λύτρωσις καὶ χάρις τῷ ἰσραὴλ καὶ τοῖς ἔθνεσιν, εἰ μὴ λυθείη ἡ ἀρχαία ἁμαρτία τοῦ ἀδὰμ ἡ εἰς πάντας γινομένη. δι ἄλλου δὲ ταύτην μὴ δύνασθαι ἐξαλειφθῆναί φησι ἢ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, δι οὗ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἡ κατάρα γέγονεν. οὐ γὰρ δυνατὸν ἦν ἄλλον λῦσαι τὸ παράπτωμα. εἶτα γράφει ὅτι ἄλλως τοῦτο οὐ μὴ γένηται, εἰ μὴ σῶμα φορέσει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ γένηται ἄνθρωπος. ἵνα τοῦτο προσενέγκας ὑπὲρ πάντων τοὺς πάντας ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου. καὶ ὥσπερ δι ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, οὕτως καὶ δι ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ χάρις γένηται. καὶ λοιπὸν ὡς καλὸς οἰκονόμος τοὺς μὲν ἰουδαίους παραμυθεῖται ὅτι οὐ παραβάται γίνεσθε νόμου ἐὰν εἰς τὸν χριστὸν πιστεύσητε. τοῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν παρεγγυᾷ μὴ ἐπαίρεσθαι κατὰ τοῦ ἰσραήλ, ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ὡς κλάδοι ἐπὶ τὴν ῥίζαν, οὕτως ἐπ ἐκείνους ἐνεκεντρίσθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα παραινετικοὺς λόγους εἰς τὰ ἤθη διδάξας, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν,

ὑπόθεσις τῆς πρὸς κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ἐφέσου τῆς ἀσίας ἑωρακὼς αὐτοὺς ἤδη καὶ διδάξας. ὑπομιμνήσκων δὲ ὅμως διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. κορίνθιοι ἐκ φιλονεικίας συναγόμενοι ἐσχίζοντο ταῖς γνώμαις, καὶ λοιπὸν ἦν αὐτοῖς σχίσματα, καὶ ὄντων σχισμάτων παρέβλεπον τὸν λαβόντα τὴν μητρυιὰν ἄλλοι δὲ ἤθελον καταλιμπάνειν τὰς γυναῖκας προφάσει τῆς ἐγκρατείας. τινὲς δὲ καὶ ἐν εἰδωλίοις ἤσθιον ὡς ἀδιαφόρων ὄντων τῶν εἰδωλοθύτων. ἄλλοι δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἐξουθένουν, τοὺς δὲ λαλοῦντας γλώσσαις ἐθαύμαζον. καὶ τέλος ἠπάτηντο καὶ εἰς τὸ περὶ ἀναστάσεως μυστήριον, λέγοντες μὴ ἐγείρεσθαι τὴν σάρκα ταύτην. τούτων πάντων ἐν κορίνθῳ κινουμένων, γράφουσιν οἱ λαοὶ τῷ ἀποστόλῳ καὶ λοιπὸν πρὸς πάντας ἀντιγράφει. καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν φρονήσει καὶ γνώσει. οὐκ ἀποδέχεται δὲ αὐτοὺς ποιοῦντας τὰ σχίσματα, ἀλλὰ καὶ συμβουλεύει μὴ ἐν λόγῳ τὴν ἀρετὴν ἀλλ ἐν ἔργῳ καὶ δυνάμει ἡγεῖσθαι. ἔπειτα ἐπιτιμήσας τὸν τὴν μητρυιὰν λαβόντα, καὶ παραινέσας μὴ ἔχειν κρίματα πρὸς ἑαυτούς, λοιπὸν περὶ ὧν ἔγραψαν ἀποκρίνεται. περὶ μὲν τοῦ

© Biblioteca Nacional de España

γάμου, ἄρρηκτον εἶναι διδάσκων τὴν συ
ζυγίαν καὶ ἐν καιρῷ μόνῳ σχολάζειν διὰ
τὴν εὐχήν. διὰ δὲ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς τὴν
ἐγκράτειαν γράφει περὶ παρθενίας, ὅτι
οὐ κατ᾽ ἀνάγκην ἀλλὰ πειθοῖ τοῦτο γινέσ
θω. εἶτα περὶ τῶν εἰδωλοθύτων, ἵνα μὴ κα
ταχρῶνται τῇ γνώσει ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ πο
λιτεύωνται. κωλύει οὖν τὰ ἐν εἰδωλίῳ
συμπόσια ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ μικ=
ροί. εἶτα περὶ τῶν πνευματικῶν χαρισμά
των γράφει, ἵνα μὴ διαφέρωνται ἐν τοῖς
χαρίσμασι μὴ δὲ προκρίνωσι τὸν ἔχοντα
τὸ χάρισμα τόδε, τοῦ ἔχοντος τόδε. πάν
τα γὰρ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος εἶναι λέγει.
καὶ λοιπὸν περὶ ἀναστάσεως διδάσκει. ὅ
τι ἡ σὰρξ ἐγείρεται ἀποθνήσκουσα μὲν
φθαρτὴ, ἐγειρομένη δὲ ἄφθαρτος κατὰ τὴν
τοῦ κυρίου χάριν. τὴν δὲ ἀνάστασιν ἀπὸ
τοῦ ἐγηγέρθαι τὸν χριστὸν συνίστησι. καὶ
εἰς τὸ τέλος παραινετικοὺς λόγους εἰς
τὰ ἔθνη γράφει, καὶ περὶ λογίας τῆς εἰς
τοὺς ἁγίους παραγγέλλει, καὶ οὕτως τε
λειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς κορινθίους δευ
τέρας ἐπιστολῆς.

Τ αύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ μακεδονίας. ἡ
δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. δεξά
μενοι κορίνθιοι τὴν προτέραν ἐπιστολὴν,
κατενύγησαν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ λαβόν
τος τὴν μητρυιάν, καὶ ἐλυπήθησαν δὲ ὡς
παριδόντες τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα. εἶτα
ὑφηρπάζοντο παρά τινων τῶν καὶ τὰς προ
φάσεις τῶν σχισμάτων ποιούντων, ὥστε
παρακαθέζεσθαι τῷ γράμματι τοῦ νόμου
καὶ διάφορον ἡγεῖσθαι τὴν παρὰ τοῦ χρι
στοῦ χάριν, καὶ μᾶλλον προσέχειν τοῖς
ἐν προσώπῳ καυχωμένοις. ἦσαν δὲ καὶ πε
ρὶ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους φροντί
ζοντες καλῶς. πρὸς ταῦτα οὖν ἀντιγρά=
φει ὁ ἀπόστολος· καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέ
χεται αὐτοὺς ἐκβαλόντας τὸν παρανο=
μήσαντα. ἔπειτα ἀξιώσασιν αὐτοῖς καθικε
τεύει, καὶ μετανοήσαντα ἐκεῖνον κελεύει
δεχθῆναι· ἐν αὐτῇ δὲ διδάσκει περὶ τοῦ νό
μου διαιρῶν τὸ γράμμα, καὶ δείκνυσιν ὅ
τι οὐ δεῖ λαμβάνειν τὸ γράμμα μόνον
τοῦ νόμου, ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι
τὴν διάνοιαν ἐρευνᾶν· οὐ γὰρ μόνον ῥῆ=
μά ἐστιν ὁ νόμος, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ῥητοῖς ἐστὶ
καὶ ὁ νοῦς τοῦ πνεύματος. ἔπειτα ὅτι τοῦ
χριστοῦ ἐλθόντος καινὴ κτίσις γέγονε,
καὶ οὐ δεῖ κατὰ τὸ παλαιὸν ζῆν. ἀλλ᾽ ὡς
ἐν καινῇ κτίσει ἐν πᾶσιν ἀνανεοῦσθαι, καὶ
ἀργὴν εἶναι λοιπὸν τὴν περιτομήν. ἀπο=
δέχεται δὲ αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς διακονί=
ας, καὶ προτρέπεται μᾶλλον αὐτῇ πλεο=
νάζειν· αἰτιώμενος δὲ τοὺς ἐν προσώπῳ
καυχωμένους, καταλέγει πάντα ἅπερ πέ
πονθε διὰ τὸν κύριον, καὶ τὰς ὀπτασίας
δὲ διηγεῖται ἅσπερ ἑώρακεν εἴς τε τὸν πα
ράδεισον καὶ εἰς τὸν τρίτον οὐρανὸν ἀρ=
παγείς. εἶτα παραγγείλας μὴ ἁμαρτά=
νειν, ἀλλὰ μετανοεῖν τοὺς ἁμαρτάνον=
τας, ἐν εὐχαριστίᾳ τελειοῖ τὴν ἐπιστο=
λήν. θεοδωρίτου.

Τ ί δήποτε δευτέραν τίθησιν ἐπιστολὴν
ζητεῖς, καὶ ἄξιον. ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπελ
θεῖν πρὸς αὐτοὺς ἐπαγγειλάμενος καὶ μὴ
ἀπελθὼν, τοῦ πνεύματος αὐτὸν εἰς ἕτερα
ἀπασχολοῦντος, καὶ διὰ τὸ πειρασμοῖς
ἐμπεσεῖν, διὰ τῆς νῦν δευτέρας τὸ μὴ ἀ=
πελθεῖν ἀπολογεῖται, ἵνα καὶ ἀπελθεῖν δι
ὰ τῆς ἐπιστολῆς δόξῃ. ἔπειτα ἦσαν καὶ βελ
τίους ἐκ τῆς πρώτης γενόμενοι. εὔλογον
οὖν ἦν δευτέρας ἀξιωθῆναι αὐτοὺς ἵνα
πλεῖον ἐπιδώσωσι πρὸς ἀρετήν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς γαλάτας ἐπιστολῆς.

Τ αύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης ἑωρακὼς
αὐτοὺς ἤδη καὶ διδάξας. ἡ δὲ πρόφα=
σις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. διδαχθέντες κα
λῶς οἱ γαλάται παρὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ
πιστεύσαντες γνησίως εἰς χριστὸν, ἀποδη
μήσαντος αὐτοῦ ὑφηρπάσθησαν παρά τι
νων, ὥς τε περιτέμνεσθαι. ταῦτα τοίνυν μα
θὼν ὁ ἀπόστολος γράφει αὐτοῖς, καὶ πρῶ
τον μὲν μαρτυρῶν αὐτοῖς περὶ ἧς εἶχον πίσ
τεως καὶ γνησίας ἐν χριστῷ διαθέσεως μέμ
φεται ὡς ἀνοήτως πράξαντας καὶ μεταβα
λομένους αὐτούς. ἔπειτα διαλαμβάνει
περὶ τοῦ νόμου καὶ τῆς κατὰ τὸν ἀβραὰμ
πίστεως, καὶ ἀποδείκνυσιν ἔκ τε τοῦ νόμου
καὶ τῶν γυναικῶν τοῦ ἀβραὰμ ἀλληγο
ρήσας αὐτὰς, μέχρι καιροῦ δεδόσθαι τὴν
σκιὰν καὶ τὴν περιτομήν, καὶ ἀργεῖν αὐτὰ
λοιπὸν τῇ τοῦ χριστοῦ παρουσίᾳ. καὶ οὕ
τως ἀποδείξας παραγγέλλει λοιπὸν αὐ
τοῖς μηκέτι προσέχειν τοῖς ἀπατήσασιν,
ἀλλὰ μᾶλλον ἔχεσθαι τῆς ἐν χριστῷ πίσ
τεως. καὶ γινώσκειν ὅτι ἡ ἐν χριστῷ χάρις
καταργεῖ τὴν κατὰ σάρκα περιτομήν. καὶ
οὕτω πάλιν εἰς τὰ ἤθη παραινέσας καὶ δι=
δάξας τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου

Τ ὸ μὲν προοίμιον καὶ πᾶσα σχεδὸν
ἡ ἐπιστολὴ θυμοῦ γέμει. ἡ δὲ αἰτία
τοιαύτη. τινὲς τῶν ἐξ ἰουδαίων πιστεύ=
σαντες καὶ ἔτι τῷ πατρῴῳ νόμῳ κατεχό
μενοι, ἔπεισαν πολλοὺς τῶν ἐν γαλατίᾳ
πιστῶν περιτέμνεσθαι καὶ σάββατα τη

© Biblioteca Nacional de España

ῥεῖν καὶ νουμηνίας. ἔπειθον δὲ λέγοντες μὴ δεῖν τῷ παύλῳ τῷ χθὲς καὶ σήμερον φανέντι πιστεύειν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἀμφὶ πέτρον, καὶ ἰωάννην καὶ ἰάκωβον. οὗτοι γάρ φησι μετὰ χριστοῦ γενόμενοι οὐ κωλύουσι περιτομήν. καὶ ἀληθῶς μὲν οὗτοι συγκαταβάσει χρώμενοι, οὐκ ἐκώλυον περιτομήν. ὅμως οὗτοι ἀποκρύπτοντες τὴν αἰτίαν. ὅτι διὰ συγκατάβασιν οὐ κωλύουσιν, ἐκ τοῦ γενομένου μόνου ἐδελέαζον αὐτοὺς εἰς περιτομὴν καὶ τὸν παῦλον ἐξηυτέλιζον φάσκοντες οὐ τοῦ χριστοῦ ἀλλὰ τῶν μαθητῶν εἶναι μαθητήν. τοὺς δὲ περὶ πέτρον αὐτοῦ τοῦ χριστοῦ. ἔπειτα ἔλεγον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ παῦλος φαίνεται ἀλλαχοῦ περιτεμών. τί δήποτε οὖν φησὶ ὑμᾶς οὐ περιτέμνει. ἦν γὰρ ὁ παῦλος τὸν τιμόθεον οἰκονομικῶς περιτεμών. πρὸς ταῦτα οὖν γράφει καὶ εὐθέως ἐκ προοιμίων περὶ ἐκείνου ἀποτείνεται ὅτι οὐκ ἀνθρώπων ἀλλ᾽ αὐτοῦ τοῦ χριστοῦ ἦν μαθητής,

ὑπόθεσις τῆς πρὸς ἐφεσίους ἐπιστολῆς.

Τ αύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης οὔπω μὲν αὐτοὺς ἑωρακώς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐτῶν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ἐφέσιοι πιστεύσαντες εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν, γνησίαν ἔσχον εἰς αὐτὸν τὴν πίστιν, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους τὴν ἀγάπην καὶ ἐβούλοντο παρὰ τοῦ ἀποστόλου βεβαιωθῆναι. μαθὼν τοίνυν ὁ παῦλος γράφει πρὸς αὐτοὺς ταύτην τὴν ἐπιστολήν, ὥσπερ κατηχητικήν. καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσι μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ᾽ ἡμᾶς μυστήριον. ἀλλ᾽ ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ταύτην εὐδοκίαν τοῦ θεοῦ, ὥστε τὸν χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν καὶ ἡμᾶς σωθῆναι. ἔπειτα δὲ περὶ κλήσεως τῶν ἐθνῶν διαλέγεται. ἵνα δείξῃ ἀξίως αὐτοὺς πεπιστευκέναι, καὶ ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ κλῆσις ἡμῶν γέγονεν οὐ δι᾽ ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ τοῦ χριστοῦ ὅς ἐστιν υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα ἐκ τούτου μάθωσιν, ὅτι οὐκ ἀνθρωπολάτραι γεγόνασι πιστεύσαντες τῷ χριστῷ ἀλλὰ ἀληθινοὶ θεοσεβεῖς. σημαίνει δὲ καὶ ἑαυτὸν διὰ τοῦτο ἀπεστάλθαι κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον καὶ ὅτι καὶ περὶ αὐτῶν ἐφρόντιζεν. ἔπειτα παραινετικοὺς λόγους ἀνδράσι καὶ γυναιξί, πατράσι καὶ τέκνοις, κυρίοις καὶ δούλοις, τίθησιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. καὶ καθόλου πάντας παρασκευάζει κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ, πρὸς ἐκείνους ἡμῖν εἶναι λέγων τὴν πάλην. καὶ ὥσπερ ἀγαθὸς ἀλείπτης ἀλείψας τοῖς λόγοις πάντας κατὰ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας, οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Ἡ ἔφεσος μητρόπολις μέν ἐστι τῆς ἀσίας, τὴν δὲ ἄρτεμιν ἔσεβε, καὶ τοσοῦτον ἦν τὸ σέβας περὶ τὴν δαίμονα ὡς καὶ νεωκόρον τὴν ἔφεσον τῆς ἀρτέμιδος ἀναγορεύεσθαι ὡς ἐν ταῖς πράξεσιν ἱστόρηται. ἐν ταύτῃ τῇ ἐφέσῳ ὁ εὐαγγελιστὴς ἰωάννης ἐξορισθεὶς διέτριψε πολλά ἐν ᾗ καὶ τελευτᾷ, καὶ τὸν τιμόθεον παῦλος ἐκεῖσε ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησε. τῶν δὲ φιλοσόφων οἱ κατὰ τὴν ἀσίαν ἀνθοῦντες ἐν τῇ ἐφέσῳ μάλιστα διῆγον. διὸ πολλῇ σπουδῇ κέχρηται πρὸς αὐτοὺς γράφων. καὶ τὰ βαθύτερα δὲ τῶν νοημάτων αὐτοῖς ἐπιστέλλει, ἅτε κατηχημένοις καὶ τὰ ὑψηλά. γράφει δὲ ἀπὸ ῥώμης τὴν ἐπιστολὴν ἐν δεσμοῖς ὑπάρχων.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς φιλιππησίους ἐπιστολῆς.

Τ αύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης ἑωρακὼς αὐτοὺς ἅμα καὶ διδάξας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. πεμψάντων φιλιππησίων διακονίαν τῷ παύλῳ καί τινων περιερχομένων καὶ διαφθειρόντων τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκεραιοτέρων προφάσει τῆς σκιᾶς τοῦ νόμου καὶ τῆς περιτομῆς, καὶ λεγόντων χωρὶς ταύτης μὴ δύνασθαι δικαιωθῆναι, μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει φιλιππησίοις. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται αὐτῶν τὴν πίστιν, καὶ σημαίνει μνημονεύειν αὐτῶν. ἔπειτα δὲ διηγεῖται ὡς ἀπελογήσατο ἐν ῥώμῃ, καὶ ὅτι τινὲς αὐτῷ βαρεῖς γεγόνασιν ἐν τοῖς δεσμοῖς φθόνον αὐτῷ κινοῦντες. ἔπειτα αὐτοὺς προτρέπεται ἀλλήλους ἀγαπᾶν, ἐξηγούμενος τὴν τοῦ σωτῆρος φιλανθρωπίαν, ὅτι θεὸς ὤν, ἄνθρωπος γέγονε δι᾽ ἡμᾶς. εἶτα περὶ τῆς περιτομῆς καὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου διαλαβών, ἀποδεικνύει ἀργὴν γεγενῆσθαι λοιπὸν τὴν περιτομήν. λαμβάνων ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὸ παράδειγμα καὶ λέγων, ὅτι ταῦτα πάντα ἥγημαι διὰ τὸν χριστὸν ζημίαν. διὸ καὶ τοὺς μὲν διδάσκοντας ἔτι περιτομήν, καὶ θέλοντας αὐτοὺς ἀπατῆσαι μεμψάμενος, καὶ εἰπὼν ἐχθροὺς αὐτοὺς εἶναι τοῦ χριστοῦ ἀποδέχεται φιλιππησίους διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τῆς κοινωνίας δόσιν, καὶ προτρεψάμενος πάλιν εἰς τὰ ἤθη αὐτούς, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

© Biblioteca Nacional de España

Οἱ φιλιππήσιοι τῆς μακεδονίας ἦσαν ὑπὸ μητρόπολιν θεσσαλονίκης. πολλὰ δὲ αὐτοῖς ὁ παῦλος χρηστὰ μαρτυρεῖ. ἐν δεσμοῖς δὲ ὤν, ἔγραψε τὴν ἐπιστολήν. μετὰ γὰρ τὴν πρώτην ἀπολογίαν ἧς ἐμνήσθη ἐν τῇ πρὸς τιμόθεον, αὖθις ἐδέθη. ἦσαν δὲ οἱ φιλιππήσιοι διὰ ἐπαφροδίτου τὰ πρὸς τὴν χρείαν πέμψαντες αὐτῷ, ἐν ταὐτῷ καὶ γνωσόμενοι τὰ κατ᾽ αὐτόν. ἐπειδὴ δὲ ἐθορυβοῦντο ἀκούοντες ἐν δεσμοῖς εἶναι τὸν διδάσκαλον, αὐτὸ τοῦτο γράφει αὐτοῖς· ὡς τὰ δεσμὰ οὐ θορύβου πρόξενα, χαρᾶς δὲ μᾶλλον ὤφειλεν εἶναι διὰ τὸ ὑπὲρ χριστοῦ εἶναι. καθάπτεται δὲ καὶ τῶν ἰουδαίων, οἵτινες ἐν προσχήματι χριστιανισμοῦ διέφθειρον τὸ κήρυγμα. μετὰ τιμῆς δὲ φαίνεται γράφειν τοῖς φιλιππησίοις, ἐνάρετοι γὰρ ἦσαν. ἐνταῦθα ἦν ἡ πορφυρόπολις. ἐνταῦθα ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσεν. ἐνταῦθα ἐτυπτέσθην μετὰ τοῦ σιλουανοῦ ὁ παῦλος ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, οἱ ἐκ συναρπαγῆς αὐτὸν τυπτήσαντες, τέλος ἀπελογήσαντο. ἐνταῦθα ὁ δεσμοφύλαξ πιστεύσας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐβαπτίσθη. ταῦτα πάντα αἱ πράξεις φασί. μαρτυρεῖ δὲ αὐτοῖς πίστιν, καὶ κινδύνους ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ πρὸς εὐποιΐαν ἐπιρρεπῶς ἔχειν. διὰ πάντα σφόδρα φιλῶν αὐτοὺς φαίνεται.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς κολασσαεῖς ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, οὐχ ἑωρακὼς μὲν αὐτούς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐτῶν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. τοὺς κολασσαεῖς ἐβούλοντο τινὲς ἀπατῆσαι σοφίσμασιν ἑλληνικοῖς κατὰ τῆς εἰς χριστὸν πίστεως. καὶ περὶ τῶν ἐν νόμῳ βρωμάτων καὶ περιτομῆς. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει τὴν ἐπιστολὴν ὥσπερ κατηχητικὴν αὐτοῖς ταύτην. καὶ πρῶτον μὲν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ, σημαίνει ἀπὸ τοῦ σκότους αὐτοὺς μεταβεβηκέναι εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. καὶ ὅτι ὁ χριστὸς εἰς ὃν ἐπίστευσαν, εἰκών ἐστι τοῦ θεοῦ καὶ λόγος δι᾽ οὗ τὰ πάντα γέγονε. καὶ ὅτι ἔπρεπεν αὐτὸν δημιουργὸν ὄντα, γενέσθαι αὐτὸν καὶ πρωτότοκον τῆς κτίσεως, καὶ πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα τὰ ἀμφότερα συνάψῃ, καὶ ζωοποιήσῃ τὰ πάντα. προτρέπει δὲ αὐτοὺς ἐμμένειν τῇ πίστει, σημαίνων ὅτι αὐτὸς ὁ παῦλος διάκονός ἐστι τοῦ εὐαγγελίου ἐν ᾧ κατηχήθησαν. εἶτα καὶ περὶ τοῦ νόμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ βρωμάτων καὶ περὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν ἐξηγεῖται, καὶ ἀποδείκνυσιν ἠργηκέναι λοιπὸν τὰ παλαιὰ καὶ τὴν περιτομήν. συμβουλεύει τε αὐτοῖς μὴ πλανᾶσθαι ἀπὸ τῶν σοφιζομένων, καὶ πλανᾶν αὐτοὺς θελόντων. καὶ λοιπὸν παραινέσας καὶ ὧδε γονεῦσι καὶ τέκνοις ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ δούλοις καὶ κυρίοις, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὰ ἤθη συμβουλεύσας, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. παραγγέλλει δὲ αὐτοῖς, ἵνα ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ᾽ αὐτοῖς ἡ ἐπιστολή, ποιήσωσι καὶ ἐν τῇ λαοδικέων ἐκκλησίᾳ αὐτὴν ἀναγνωσθῆναι. καὶ τὴν ἐκ λαοδικείας, εἰς αὐτοὺς ἀναγνωσθῆναι.

θεοδωρίτου.

Ἐν πολλοῖς ὁ ἀπόστολος δηλοῖ τὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα μεσιτείαν καὶ καταλλαγὴν τοῖς ἀνθρώποις διὰ τοῦ υἱοῦ γεγονέναι. εἷς γὰρ θεός φησιν, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος ἰησοῦς χριστός. καὶ πάλιν. δι᾽ οὗ φησὶ τὴν καταλλαγὴν ἐσχήκαμεν καὶ ὁ κύριος θύραν ἑαυτὸν καὶ ὁδὸν καλεῖ. οὐ γὰρ ἑτέρως εἰ μὴ δι᾽ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἀπέλθοι τις πρὸς τὸν πατέρα. διὰ τοῦτο γὰρ ὢν θεὸς καὶ ἄνθρωπος γέγονεν, ἵνα θεῷ καὶ ἀνθρώποις μεσιτεύσῃ τοῦτο τε ὢν κἀκεῖνο. ἀλλ᾽ οἱ κολασσαεῖς ὑπὸ ἀγγέλου ᾤοντο τὴν προσαγωγὴν γενέσθαι πρὸς τὸν πατέρα, καὶ οὐ διὰ χριστοῦ. ἔπειτα πολλὰς εἶχον παρατηρήσεις ἰουδαϊκὰς καὶ ἑλληνικάς, ἡμέρας παρατηρούμενοι καὶ καιροὺς καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἅτινα πάντα γράφων τὴν ἐπιστολὴν διορθοῦται ὁ παῦλος.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς θεσσαλονικεῖς πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ἀθηνῶν, ἑωρακὼς πρότερον αὐτοὺς καὶ διατρίψας παρ᾽ αὐτοῖς. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. ὁ ἀπόστολος πολλὰς θλίψεις παθὼν ἐν βεροίᾳ καὶ ἐν φιλίπποις τῆς μακεδονίας καὶ ἐν κορίνθῳ, γινώσκων τε καὶ ὅσα πέπονθεν ἐν θεσσαλονίκῃ, φοβούμενοις μὴ ἀκούσαντες θεσσαλονικεῖς ἃ πέπονθεν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι, πειρασθῶσιν ὑπὸ τοῦ πειράζοντος καὶ σκανδαλισθῶσι, μαθὼν δὲ ὅτι καὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι κατώδυνοι ἐγίνοντο, ἀποστέλλει τιμόθεον

πρὸς αὐτοὺς μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιστηρίζει αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει ὥστε μὴ σαλεύεσθαι διὰ τὰς θλίψεις. καὶ μηδὲν ξένον αὐτοὺς πεπονθέναι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων. χριστιανῶν γὰρ ἴδιον τὸ θλίβεσθαι ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἔλεγε. πολλὰ δὲ παραινέσας αὐτοῖς οὕτως ὡς παρέλαβον ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀναστρέφεσθαι, γράφει περὶ τῶν τελευτώντων. παραμυθούμενος αὐτοὺς καὶ διδάσκων μὴ βαρέως φέρειν. οὐ γὰρ εἶναι τὸν θάνατον ἀπώλειαν, ἀλλ᾽ ὁδὸν ἀναστάσεως. ἔπειτα καὶ περὶ τῶν χρόνων αὐτοὺς διδάσκει, ἵνα ἄδηλον τὴν ἡμέραν γινώσκοντες, ἀεὶ ἕτοιμοι γίνωνται. καὶ μηδενὶ προσέχωσιν εὐαγγελλομένῳ περὶ αὐτῆς ἔσεσθαι γάρ φησι τὴν παρουσίαν οὕτως, ὥστε τοὺς περιλειπομένους καὶ εὑρισκομένους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μὴ φθάνειν τοὺς ἐκ νεκρῶν ἐγειρομένους ἅμα γὰρ γίνεσθαι τὴν πάντων ἀλλαγὴν διδάσκει. πρὸς τούτοις προτρέπων αὐτοὺς βελτιοῦσθαι ἐν τοῖς ἤθεσι, προτρέπει ἀεὶ αὐτοὺς χαίρειν τῇ ἐλπίδι. καὶ προσεύχεσθαι καὶ εὐχαριστεῖν ἀεὶ τῷ κυρίῳ. ἐνορκίζων αὐτοὺς ἀναγνῶναι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς θεσσαλονικεῖς δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. τινὲς ἀπὸ θεσσαλονίκης. ἀργοὶ καὶ ἄτακτοι περιερχόμενοι, τοὺς ἀδελφοὺς ὑφήρπαζον ὡς ἤδη τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἐνστάσης. ἠπάτων δὲ τοὺς ἀκούοντας, ὡς τοῦ ἀποστόλου, τοῦτο δηλοῦντος, καὶ ὑπὸ πνεύματος ἀκούσαντες. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν πίστιν αὐτῶν αὐξάνουσαν. καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐκαυχᾶτο τὰς θλίψεις γενναίως ὑποφέρουσι διὰ τὸν χριστόν. καὶ παραμυθεῖται δὲ αὐτούς. ὡς ἐσομένης ἐκδικίας παρὰ τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν αὐτοὺς ἀδικούντων. ἔπειτα περὶ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος διδάσκει μηδενὶ αὐτοὺς πείθεσθαι μήτε θροεῖσθαι αὐτούς. μήτε διὰ πνεύματος. μήτε ὡς αὐτοῦ γράψαντος. μηδ᾽ ὅλως νομίζειν ἤδη παρεῖναι αὐτήν. μὴ γὰρ πρότερον ἔσεσθαι αὐτήν, ἐὰν μὴ ἡ ἀποστασία πρῶτον ἔλθῃ. καὶ μετὰ ταύτην ὁ ἀντίχριστος ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας. οὗ τὴν παρουσίαν ἐν σημείοις καὶ τέρασι ψευδοὺς κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἔσεσθαι σημαίνει. εἶτα παραινέσας αὐτοῖς στήκειν γενναίως καὶ κρατεῖν τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθησαν παρ᾽ αὐτοῦ, παραγγέλλει μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχειν μετὰ τῶν ἀτάκτων ἀλλὰ καὶ ἀποβάλλειν αὐτούς. εἶναι γὰρ καὶ περιέργους καὶ πλάνους ἐδήλωσε τοὺς τοιούτους. καὶ καθόλου δὲ παρήγγειλε τὸν μὴ ὑπακούοντα τοῖς λόγοις αὐτοῦ, τοῦτον ἀποσυνάγωγον γίνεσθαι. καὶ λοιπὸν ἐπευξάμενος αὐτοῖς εἰρήνην, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν, τὸν ἀσπασμὸν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ γράψας, ὅπερ σημεῖον εἶναι πάσης ἐπιστολῆς δεδήλωκεν. θεοδωρίτου.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ ἔγραψεν ὡς πάντως ἀπιὼν πρὸς αὐτούς, καὶ ἀναπληροῦν μέλλων τὰ ὑστερήματα αὐτῶν, καὶ πολλὰ ἀγάπης σημαντικά, οὐκ ἀπῆλθε δέ, ταύτην προστίθησι τὴν ἐπιστολὴν ἀντὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ. ὅτι δὲ μὴ ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ἔνθεν στοχαστέον. ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῶν χρόνων τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας ὑπερθέμενος γράψαι, ὡς οὐ χρειῶδες αὐτοῖς, νῦν γράφει, οὐ ποιῶν τοῦτο εἴγε αὐτὸς ἀπελήλυθε. γράφει δὲ περὶ τῶν χρόνων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. λυμεῶνες τινὲς ἔλεγον παρεῖναι λοιπὸν τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου. εἰ δὲ τοῦτο ἦν ἀληθές, ὁ χριστὸς ψεύστης εὑρίσκετο. αὐτὸς γὰρ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις σημεῖα τῆς παρουσίας αὐτοῦ δέδωκεν, ἅτινα οὐκ ἦν ἐκβάντα. ἀναγκάζεται οὖν καὶ αὐτὸς διαλαβεῖν περὶ τῶν πρὸ τῆς παρουσίας σημείων. καὶ τῆς τοῦ ἀντιχρίστου ἐλεύσεως. διὰ πάντων ἀληθεῖς τὰς τοῦ κυρίου προρρήσεις ποιῶν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς τιμόθεον πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ μακεδονίας ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. ἐν τῇ ἐφέσῳ τινὲς ἰουδαΐζοντες ἐπεχείρουν ἑτεροδιδασκαλεῖν καὶ ἀπατᾶν τοὺς ἀκεραίους προφάσει τοῦ νόμου. τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ ἀπόστολος, προτρέπει τὸν τιμόθεον ἐκεῖ προσμεῖναι πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν, γράφει τε τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν ὑπομιμνήσκει

© Biblioteca Nacional de España

Τιμόθεον εἰδότα τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν,
διδάσκων αὐτὸν περὶ τοῦ νόμου κωλύ
ειν τοὺς παρὰ τὴν ὀρθὴν πίστιν καὶ δι=
δασκαλίαν λαλοῦντας, ἐπιτιμᾶν τε αὐ
τοῖς. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὑμέναιον καὶ ἀ
λέξανδρον ναυαγήσαντας περὶ τὴν πίσ
τιν, παρέδωκε τῷ σατανᾷ. ἵνα παιδευ=
θῶσι μὴ βλασφημεῖν. ταῦτα ὑπομνή=
σας λοιπὸν διατάσσει αὐτῷ κανόνας
ἐκκλησιαστικοὺς περὶ προσευχῆς. καὶ
πῶς καὶ ποῦ καὶ περὶ τίνων δεῖ προσεύ
χεσθαι. περὶ τοῦ σιγᾶν ἐν ἐκκλησίᾳ τὰς
γυναῖκας, καὶ μᾶλλον μανθάνειν καὶ μὴ
διδάσκειν αὐτάς. περὶ ἐπισκόπων καὶ
πρεσβυτέρων καὶ διακόνων πῶς καὶ ὁ=
ποίους εἶναι δεῖ τοὺς καθισταμένους. πε
ρὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χηρῶν, ἀπὸ πό=
σων ἐτῶν χρὴ ταύτας καταλέγεσθαι καὶ
ὁποίας αὐτὰς εἶναι δεῖ, καὶ πῶς αὐταῖς
δεῖ προσέχειν. περὶ τοῦ σωφρονεῖν τοὺς
νεωτέρους καὶ γαμεῖν μᾶλλον καὶ μὴ αἰ
σχρῶς ζῆν. περὶ τοῦ παραγγέλλειν τοῖς
πλουσίοις μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μὴ δὲ ἐλ
πίζειν ἐπὶ πλούτῳ. περὶ τούτων διατα
ξάμενος, προτρέπεται αὐτὸν ταῦτα δι=
δάσκειν, καὶ μηκέτι μὲν ὑδροποτεῖν. προ
σέχειν δὲ ἑαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, εἰ
δότα ἔσεσθαι καιροὺς ἐν οἷς ἀποστήσον
ταί τινες τῆς πίστεως. διδάξας δὲ καθα=
ρὰ εἶναι καὶ τὰ βρώματα, καὶ παραγγεί
λας αὐτῷ ἐκτρέπεσθαι τὰς ἐμφιλονεί=
κους ζητήσεις ὡς βεβήλους οὔσας, ἐφ=
αἷς καί τινες καυχώμενοι παρέβησαν
τὴν πίστιν, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Τί δήποτε καὶ ἄλλους ἔχων μαθη=
τὰς ὁ παῦλος οἷον τὸν σίλαν, τὸν
λουκᾶν, καὶ ἑτέρους, πρὸς τιμόθεον μό
νον, καὶ πρὸς τίτον ὀνομαστὶ γράφει.
καὶ φαμὲν ὅτι τούτοις ἦν ἤδη ἐκκλησίας
ἐγκεχειρικώς. τοὺς δὲ ἄλλους, ἔτι εἶχε
μεθ᾽ ἑαυτοῦ. γράφει δὲ πρὸς τιμόθεον
τὰ διδασκάλῳ πρέποντα λοιπόν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς τιμόθεον
δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης πά
λιν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς
αὕτη. τῶν συναποδημησάντων τῷ παύ
λῳ καταλειψάντων αὐτὸν, βουλόμε=
νος ὁ ἀπόστολος ἐλθεῖν τιμόθεον πρὸς
αὐτὸν, γράφει τὴν ἐπιστολὴν. καὶ πρῶτον
μὲν δηλοῖ ἑαυτὸν μνημονεύειν αὐτοῦ
τε τῆς εὐλαβείας, καὶ τῆς τῶν προγό=
νων αὐτοῦ πίστεως. ἔπειτα δηλοῖ, ὅτι οἱ
ἀπὸ ἀσίας, ὧν ἐστι φύγελλος καὶ ἑρμο
γένης, ἀπεστράφησαν αὐτὸν ὁρῶντες
αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις. τὸν ὀνησιφόρον δὲ
ἀπεδέξατο ἐλθόντα εἰς τὴν ῥώμην καὶ
προσμείναντα αὐτῷ. παραγγέλλει δὲ
αὐτῷ παραιτεῖσθαι τὰς μωρὰς ζητήσεις,
διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν γεννᾶσθαι μάχας. καὶ
γὰρ ὑμέναιος καὶ φιλητὸς οὕτως ἐκ=
τραπέντες, παρέβησαν τὴν ἀλήθειαν, λέ
γοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι,
καί τινας ἀνατρέπουσι. μᾶλλον οὖν πα
ραινεῖ αὐτῷ προσέχειν ἑαυτῷ καὶ τῇ δι
δασκαλίᾳ. καὶ εἰδέναι μὲν ὅτι ἐν ἐσχά=
τοις καιροῖς ἔσονται ἄνθρωποι φίλαυ=
τοι καὶ φιλήδονοι μᾶλλον, ἢ φιλόθεοι.
προβλέποντα δὲ ταῦτα, ἀσφαλίζεσθαι
τοὺς λαοὺς μήτις ἐξ αὐτῶν ἀπατηθῇ,
καὶ εἰς τὰ ἤθη δὲ καὶ εἰς τὴν τῆς διδασκα
λίας ἀκρίβειαν πολλὰ προτρεψάμε=
νος αὐτὸν, καὶ σημάνας τὸν καιρὸν τῆς
ἀναλύσεως αὐτοῦ ἐνστῆναι, καὶ μέλ=
λειν σπένδεσθαι καὶ μαρτυρεῖν, ἐνετεί=
λατο ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ταχέως κομί=
ζοντα τὸν φελόνην καὶ τὰ βιβλία. παρή
νεσε δὲ αὐτῷ καὶ ἀλέξανδρον τὸν χαλ
κέα φυλάττεσθαι, ὡς πολλὰ κακὰ ἐν=
δειξάμενον αὐτῷ. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν
ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Τί δήποτε δευτέραν γράφει πρὸς αὐ
τὸν ἐπιστολήν. εἶπεν ἐν τῇ πρώτῃ,
ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς σὲ ταχέως, καὶ οὐκ
ἠδυνήθη ἀπελθεῖν, ἤδη γὰρ κατείχετο
ὑπὸ νέρωνος. ἔδει οὖν ἀντὶ τῆς παρου=
σίας γράμμα πέμψαι. ὁμοῦ μὲν τὸ μὴ
ἐλθεῖν παραμυθούμενον, ὁμοῦ δὲ ἐπιρ
ρωννύοντα καὶ τὸν τιμόθεον οὕτω τῇ
φροντίδι τῆς ἐκκλησίας ἐγκεχρονικότα.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς τίτον ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ νικοπόλε=
ως, ἐκεῖ γὰρ παρεχείμαζεν. ἡ δὲ πρό
φασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. εἰς μὲν τὴν
κρήτην ἀπέλιπε τὸν τίτον, ἵνα κατὰ πό
λιν καταστήσῃ κληρικούς. πολλῶν δὲ
ὄντων ἐκεῖ τῶν ἐπιχειρούντων προφά
σει τοῦ νόμου ἀπατᾶν τοὺς λαοὺς, μα
θὼν ὁ ἀπόστολος γράφει. καὶ πρῶτον
μὲν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ διὰ τὴν αὐτοῦ
εὐλάβειαν, σημαίνει τὴν ἐν Χριστῷ πίσ
τιν μὴ νεωτέραν εἶναι ἀλλ᾽ ἐξ αἰῶνος ἡ=
τοιμάσθαι, καὶ ἐπηγγέλθαι παρὰ τοῦ

© Biblioteca Nacional de España

θεοῦ ταύτην. ἔπειτα περὶ τῆς καταστάσε-
ως τῶν κληρικῶν καὶ τοῦτον διδάσκει,
πῶς καὶ ὁποίους αὐτοὺς εἶναι δεῖ. καὶ ἐπι
τιμᾶν δὲ ἐντέλλεται αὐτῷ τοῖς ἀντιλέ-
γουσι τῇ ὑγιαινούσῃ πίστει, μάλιστα
τοῖς ἐκ περιτομῆς. εἰδέναι δὲ τοὺς κρῆτας
ὅτι ἀργοί εἰσι, καὶ χρήζουσιν ἐπιτιμίας.
διδάξας δὲ πάντα τὰ βρώματα καθαρὰ
εἶναι τοῖς καθαροῖς, καὶ ὁποίας εἶναι δεῖ
τὰς πρεσβύτιδας τὰς ὀφειλούσας σω-
φρονίζειν τὰς νέας, παραινεῖ πῶς δεῖ τοὺς
δούλους τοῖς ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσ
σεσθαι. καὶ τέλος ὑπομνήσας ὅτι ἡ τοῦ
σωτῆρος χάρις οὐκ ἐξ ἔργων ἡμᾶς ἐδικαί
ωσεν, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ φιλανθρωπίᾳ. καὶ πα
ραγγείλας τὰς νομικὰς μάχας ἐκτρέπεσ
θαι ὡς ἀναισχύντους οὔσας, δηλοῖ αὐ-
τῷ μετὰ τὸ πέμψαι πρὸς αὐτὸν ἀρτε-
μᾶν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. ἐνετείλατό τε
αὐτῷ ὥστε διδάσκειν καὶ τοὺς αὐτοῦ
καλῶν ἔργων προΐστασθαι. καὶ οὕτω τε
λειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Τίτος θαυμάσιός τις ἦν μαθητὴς τοῦ
παύλου, ἐπίσκοπος δὲ τῆς κρήτης με
γίστης οὔσης κεχειροτόνητο ὑπὸ τοῦ
παύλου. ἐπετέτραπτο δὲ τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν
ἐπισκόπους χειροτονῆσαι. γράφων δὲ
ταῦτα ὁ παῦλος μᾶλλον ἐν ἀδείᾳ ἦν. οὐ
δαμοῦ γὰρ πειρασμῶν μέμνηται. ἀποτεί
νεται δὲ καὶ πρὸς ἰουδαίους ἡ ἐπιστολή.
πρώτη δὲ αὕτη τῆς πρὸς τιμόθεον μᾶλ
λον ἐστίν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς φιλήμονα ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης. ἡ δὲ
πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ὀνή
σιμος ὁ οἰκέτης φιλήμονος, ἔφυγε. καὶ ἀ-
πελθὼν πρὸς τὸν ἀπόστολον, κατηχήθη
παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ γέγονεν αὐτῷ χρήσιμος
εἰς διακονίαν. περὶ τούτου τοίνυν γράφει
φιλήμονι παρατιθέμενος αὐτῷ τὸν ὀνήσι
μον, ἵνα προσέχῃ αὐτῷ γνησίως, καὶ μη-
κέτι ἔχῃ αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀλλ᾽ ὡς ἀδελ
φόν. προετρέψατο δὲ αὐτὸν καὶ ξενίαν
αὐτῷ ἑτοιμάσαι ἵνα ἐὰν ἔλθῃ, εὕρῃ ποῦ μεί
νῃ καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Ὁ φιλήμων θαυμάσιός τις ἦν ἀνήρ,
φρὺξ μὲν τὸ γένος, πιστὸς δὲ τὸν τρό
πον, καὶ ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινω-
νῶν. τούτου δοῦλος ὀνήσιμος ἀπέδρα-
κε κλοφῶς αὐτόν. ὃς παραγενόμενος ἐν
ῥώμῃ πρὸς τὸν παῦλον, κατηχήθη. καὶ
βαπτισθεὶς ἐν δεσμοῖς ὄντος τοῦ παύ-
λου, θαυμάσιος γέγονε. τοῦτον ἀποπέμ
πει πρὸς τὸν φιλήμονα, παραθετικὴν αὐ
τῷ ποιήσας ταύτην τὴν ἐπιστολήν. φασὶ
δέ τινες, μὴ χρῆναι ταύτην συναριθμεῖσ-
θαι ταῖς λοιπαῖς ἐπιστολαῖς ὑπὲρ εὐτε-
λοῦς γραφεῖσαν πράγματος. ἀλλ᾽ ὅ-
ρα πόσα ἐκ ταύτης χρήσιμα. πρῶτον παι
δεύει καὶ ὑπὲρ τῶν εὐτελῶν εἶναι σπου-
δαίους. δεύτερον ὅτι εἰ δοῦλος οὕτως ἰ-
ταμὸς ὑπέστρεψεν, οὐ δεῖ τῶν ἐλευθέ-
ρων ἀπογινώσκειν. τρίτον ὅτι οὐ προσή
κει προφάσει εὐλαβείας δούλους ἀπο
σπᾶν ἀκόντων τῶν δεσποτῶν. τέταρτον
ὅτι χρὴ ἡμᾶς τοὺς δούλους μὴ ἐπαισ-
χύνεσθαι ἐν ἀρετοὺς ὄντας. ὁπότε παῦ-
λος τέκνον καλεῖ τὸν ὀνήσιμον. πῶς οὖν
τὴν τοσαύτην ὠφέλειαν ἔχουσαν ἐπιστο
λὴν, οὐκ ἔδει καταριθμεῖσθαι ταῖς λοι-
παῖς.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς ἑβραίους ἐπι
στολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ἰταλίας. ἡ δὲ
πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ἐπεὶ
δὴ οἱ ἰουδαῖοι ἐνίσταντο τῷ νόμῳ καὶ
ταῖς σκιαῖς, διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος παῦ
λος διδάσκαλος ἐθνῶν γενόμενος καὶ εἰς
τὰ ἔθνη ἀποσταλεὶς, κηρύττει τὸ εὐαγ-
γέλιον. γράψας τε πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, γρά
φει λοιπὸν καὶ πᾶσι τοῖς ἐκ περιτομῆς πι
στεύουσιν ἑβραίοις ἀποδεικτικὴν ταύτην
ἐπιστολὴν, περὶ τῆς χριστοῦ παρουσί-
ας καὶ τοῦ πεπαῦσθαι τὴν σκιὰν τοῦ νό-
μου. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδείκνυσι τοὺς
προφήτας διὰ τοῦτο ἀπεστάλθαι, ἵνα πε
ρὶ τοῦ σωτῆρος ἀπαγγείλωσι, καὶ μετ-
αὐτοὺς αὐτὸς ἔλθῃ. δούλους τε εἶναι
τοὺς προφήτας καὶ μηνυτὰς τῆς αὐτοῦ
παρουσίας, αὐτὸν δὲ τὸν χριστὸν υἱὸν εἶ
ναι τοῦ θεοῦ, δι᾽ οὗ τὰ πάντα γέγονε. καὶ
ὅτι τοῦτον τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔδει ἄνθρω
πον γενέσθαι. ἵνα διὰ τῆς τοῦ σώματος
αὐτοῦ θυσίας καταργήσῃ τὸν θάνατον.
οὐ γὰρ δι᾽ αἵματος μόσχου ἢ τράγου,
ἀλλὰ δι᾽ αἵματος χριστοῦ ἔσεσθαι τὴν
σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις. ἀποδείκνυσι
δὲ ὅτι ὁ νόμος οὐδένα ἐτελείωσεν, ἀλ-
λὰ σκιὰν εἶχε τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.
καὶ οὐ κατέπαυσεν ὁ λαὸς, ἀλλὰ κοινὴ
πᾶσιν ἡμῖν ἀπολείπεται ἡμέρα τῆς κατα
παύσεως. πάλιν δὲ ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ
ἀρχιερατικὴ λειτουργία μετετέθη ἀπὸ ἀ
αρὼν εἰς τὸν χριστὸν, οὗ τύπος ἦν ὁ μελ
χισεδὲκ οὐκ ὢν ἐκ τοῦ λευί. πίστει τε δε-

© Biblioteca Nacional de España

δικαιῶσθαι τοὺς πατέρας σημαίνει, καὶ
οὐκ ἐξ ἔργων μόνον. εἶτα πάλιν εἰς τὰ
ἤθη προτρεψάμενος καὶ τούτους, καὶ ἀ=
ποδεξάμενος αὐτῶν τὴν διὰ τὸν χριστὸν
ὑπομονὴν, καὶ πείσας τιμᾶν τοὺς πρεσ=
βυτέρους, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Τίνος ἕνεκεν ἐθνῶν ἀπόστολος ὑπάρ=
χων ὁ παῦλος ἑβραίοις ἐπιστέλλει,
καὶ ταῦτα ἀπεχθῶς ἔχουσι πρὸς αὐτὸν
τῷ τὸν νόμον παραλύειν. οἱ γὰρ ἀμφὶ πέ
τρον συγκαταβαίνοντες αὐτοῖς ἠρέμα εἴ
χοντο καὶ τοῦ νόμου. καὶ φαμὲν ὅτι ὥσ=
περ βαπτίζειν οὐκ ἐπιτετραμμένος, ἐκ πε
ριουσίας ἐβάπτιζεν, οὕτως καὶ ἑβραίοις ἐ
πιστέλλει πρὸς τὰ ἔθνη ἀποσταλείς. ἐκή
δετο γὰρ αὐτῶν, ὡς καὶ λέγειν. ηὐχόμην ἀ
νάθεμα εἶναι ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ πάλιν. πο
ρεύομαι εἰς ἱεροσόλυμα, διακονήσων τοῖς
ἁγίοις. ἐπιστέλλει μὲν οὖν τοῖς ἤδη πε=
πιστευκόσιν ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ καὶ πα=
λαιστίνῃ. ἐπιστέλλει δὲ παραμυθούμε=
νος αὐτοὺς πλεῖστα κακὰ πεπονθότας
ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν μὴ πεπισ=
τευκότων ὡς καὶ αὐτὸς δηλοῖ λέγων τὰς
παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμέ=
να γόνατα ἀνορθώσατε. δύο δὲ μάλισ=
τα κατασκευάζει ἐν τῇ ἐπιστολῇ, παραμυ
θεῖται αὐτοὺς τοῦ φέρειν γενναίως τοὺς
πειρασμοὺς, καὶ ὅτι ἔσται τούτων ἀντί=
δοσις ἀγαθὴ, πολλὰ δὲ περὶ τῆς πίστε=
ως φιλοσοφεῖ. δεικνὺς τὰ μὲν ἰουδαϊκὰ
οὐκέτι ἀναγκαῖα ὡς τύπον ὄντα τῆς ἀλη
θείας. τὰ δὲ ἡμέτερα ἀναγκαῖα ὡς ὄντα ἀ
ληθινά. τίνι δὲ τρόπῳ οὐκ ἔθηκε τὴν ἰδίαν ὀ
νομασίαν ἑβραίοις γράφων κλήμης ἐν ταῖς
ὑποτυπώσεσι γράφει λέγων οὕτως. ἤ=
δη δὲ ὡς ὁ μακάριος ἔλεγε πέτρος, ἐπεὶ
ὁ κύριος ὢν ἀπόστολος τοῦ παντοκρά=
τορος ἀπεστάλη πρὸς ἑβραίους, διὰ με=
τριότητα ὁ παῦλος ὡς ἂν εἰς τὰ ἔθνη ἀπε
σταλμένος, οὐκ ἐγγράφει ἑαυτὸν ἑβραί
ων ἀπόστολον διὰ τὴν πρὸς τὸν κύριον
τιμὴν. διὰ δὲ τὸ ἐκ περιουσίας ἐθνῶν κή=
ρυκα καὶ ἀπόστολον εἶναι, ἐπιστέλλει
καὶ τοῖς ἑβραίοις.

ὑπόθεσις τῆς καθολικῆς ἰακώ=
βου ἐπιστολῆς.

Ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἰάκωβος ταύτην γρά
φει τοῖς ἀπὸ τῶν δώδεκα φυλῶν δι
ασπαρεῖσι καὶ πιστεύσασιν εἰς τὸν κύρι=
ον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, γράφει δὲ δι δα
σκαλικὴν τὴν ἐπιστολήν. διδάσκων περὶ
διαφορᾶς πειρασμῶν, ποῖος μέν ἐστιν ἀ
πὸ θεοῦ, ποῖος δὲ ἀπὸ τῆς ἰδίας καρδί=
ας τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὅτι οὐ λόγῳ μό=
νον ἀλλὰ καὶ ἔργῳ δεῖ δεικνύναι τὴν πίσ
τιν, καὶ οὐκ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου ἀλ=
λ' οἱ ποιηταὶ δικαιοῦνται. περί τε τῶν πλου
σίων παραγγέλλει ἵνα μὴ προκρίνωνται
τῶν πτωχῶν οἱ πλούσιοι ἐν ταῖς ἐκκλη=
σίαις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπιπλήττωνται
ὡς ὑπερήφανοι. καὶ τέλος παραμυθησά
μενος τοὺς ἀδικουμένους καὶ προτρεψά
μενος αὐτοὺς μακροθυμεῖν ἕως τῆς πα=
ρουσίας τοῦ κριτοῦ, καὶ διδάξας περὶ ὑ=
πομονῆς, καὶ δείξας ἐκ τοῦ ἰὼβ τὸ χρήσι=
μον τῆς ὑπομονῆς, παραγγέλλει καὶ
προσκαλεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους ἐπὶ
τοὺς ἀσθενοῦντας. καὶ σπουδάζειν ἐπισ
τρέφειν τοὺς πλανηθέντας ἐπὶ τὴν ἀλήθει
αν. εἶναι γὰρ τοῦτον μισθὸν παρὰ τοῦ
κυρίου ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ οὕτως τε=
λειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Καθολικαὶ λέγονται αὗται, οἱονεὶ ἐγ=
κύκλιοι. οὐ γὰρ ἀφωρισμένως ἔθνει
ἑνὶ ἢ πόλει ὡς ὁ θεῖος παῦλος, οἷον ῥω=
μαίοις ἢ κορινθίοις προσφωνεῖ ταύτας
τὰς ἐπιστολὰς ὁ τῶν τοιούτων τοῦ κυ=
ρίου μαθητῶν θίασος, ἀλλὰ καθόλου
τοῖς πιστοῖς, ἤτοι ἰουδαίοις τοῖς ἐν τῇ δι
ασπορᾷ ὡς πέτρος, ἢ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ
τὴν αὐτὴν πίστιν χριστιανοῖς τελοῦσιν.

ὑπόθεσις τῆς πέτρου καθολικῆς
πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην γράφει ὁ πέτρος τὴν ἐπιστο
λὴν διδασκαλικὴν τοῖς ἐν τῇ διασπο
ρᾷ οὖσιν ἰουδαίοις καὶ γενομένοις χρισ
τιανοῖς. ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ ἰουδαίων ἐπίσ
τευσαν, ἐπιστηρίζει αὐτούς, καὶ πρῶτον
μὲν ἐξηγεῖται καὶ ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ εἰς
χριστὸν πίστις ἀπὸ τῶν προφητῶν κα=
τηγγέλθη, καὶ δι' αὐτῶν ἐμηνύθη ἡ διὰ τοῦ
αἵματος αὐτοῦ ἀπολύτρωσις. καὶ ὅτι αὐ
τοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν εὐηγγελίσθη τὰ πάν
τα, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύ=
ψαι. εἶτα συμβουλεύσας ἀξίως τοῦ κα=
λέσαντος ἀναστρέφεσθαι, προτρέπει καὶ
βασιλεῖς τιμᾶν. γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν
ὁμοφροσύνην παραγγέλλει. καὶ εἰς τὰ ἤ
θη παραινέσας ὀλίγα, σημαίνει ὅτι καὶ
εἰς τὸν ᾅδην τοῦτο γέγονε παρὰ τοῦ κυ=
ρίου τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας καὶ ἀνα=
στάσεως, ἵνα οἱ προαποθανόντες ἀνα=
στῶσι, καὶ κριθῶσι μὲν τῷ σώματι, τῇ δὲ
χάριτι τῆς ἀναστάσεως διαμείνωσι. καὶ

© Biblioteca Nacional de España

ὅτι τὸ τέλος λοιπὸν πάντων ἤγγισε. καὶ ὀφείλουσι πάντες, οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Τοῖς ἐκ περιτομῆς καὶ οὗτος ἐπιστέλλει, ὡς ὁ μακάριος ἰάκωβος. ἀλλ᾿ ἐκεῖνος μὲν ἀορίστως πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν οἰκουμένην κατοικοῦσιν ἰουδαίοις ὅπου δή ποτε οὖσιν, οὗτος δὲ ἀφωρισμένως τοῖς κλίμασι πόντου γαλατίας. τοῦ πόντου δὲ προστίθησι γαλατίας, ἐπειδὴ ἔστι καὶ ἄλλη κατὰ κελτοὺς γαλατία, ἥτις καὶ ὄντως γαλατία. ἀφ᾿ ἧς καὶ οὗτοι μετῳκίσθησαν ἐνταῦθα. τούτοις οὖν τοῖς ἔθνεσι καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐγκειμένοις ἐν τῆ προγραφῆ τὸν λόγον ποιεῖται, ἐγκυκλίω ταύτη χρώμενος ἐπιστολῆ.

ὑπόθεσις τῆς πέτρου καθολικῆς δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην πάλιν αὐτὸς ὁ πέτρος ἐπιστέλλει τοῖς ἤδη πιστεύσασιν. ἔστι δὲ ἡ ἐπιστολὴ ὑπόμνησις τῶν πρώτων. εἰδὼς γὰρ αὐτοῦ ταχεῖαν ἔσεσθαι τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σώματος, ἐσπούδασε πάντας ὑπομνῆσαι περὶ ὧν κατηχήθησαν τὴν διδασκαλίαν. καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῆς πίστεως ἐξηγεῖται, δεικνὺς αὐτὴν ἀπὸ τῶν προφητῶν εὐηγγελίσθαι. καὶ ὅτι αἱ προφητεῖαι αἱ περὶ τοῦ σωτῆρος οὐκ εἰσὶν ἀνθρώπιναι, ἀλλὰ παρὰ θεοῦ ἐλαλήθησαν. ἔπειτα παραγγέλλει μὴ προσέχειν τοῖς ἀπατῶσι, λέγων ἔσεσθαι αὐτῶν ἀπώλειαν ὥσπερ καὶ τῶν παραβάντων ἀγγέλων γέγονε. προμηνύει δὲ ἐν τῆ ἐπιστολῆ ἡμέρας ἔσεσθαι, ἐν αἷς ἐμπαῖκται περιπατήσουσι, καὶ θελήσουσιν ἀπατᾶν τινὰς λέγοντες, μάτην λέγεσθαι παρ᾿ ἡμῶν τὴν παρουσίαν τοῦ σωτῆρος, διὰ τὸ ἀεὶ λέγεσθαι, καὶ μήπω παραγενέσθαι. ἀπὸ τούτων οὖν καὶ μάλιστα ἀπέχεσθαι παραγγέλλει διδάσκων μὴ ὀλιγωρεῖν ἐν τοῖς χρόνοις. πάντα γὰρ τὸν χρόνον μηδὲν εἶναι ἐνώπιον κυρίου. διὰ τὸ καὶ τὴν μίαν ἡμέραν εἶναι ὡς χίλια ἔτη. καὶ τὰ χίλια ἔτη, ὡς ἡμέραν μίαν. ἔσεσθαι δὲ ταχέως τὴν ἡμέραν τοῦ κυρίου διαβεβαιοῦται καὶ ἀποδείκνυσι. καὶ ἐντέλλεται ἑτοίμους εἶναί τε πάντας εἰς αὐτὴν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀγαπᾶν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου παύλου γραφέντα, καὶ μὴ προσέχειν τοῖς διαβάλλουσιν αὐτὰ διὰ τὸ καὶ πάσας τὰς θείας γραφὰς διαβάλλειν αὐτούς. ὑπομνήσας οὖν καὶ διδάξας πάντας προειδέναι τὰ πράγματα, παραινεῖ μὴ ἐκπίπτειν τοῦ σκοποῦ τῆς πίστεως. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς ἰωάννου πρώτης καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἰωάννης ὁ τὸ εὐαγγέλιον γράψας, αὐτὸς καὶ ταύτην ἐπιστέλλει, ὑπομιμνήσκων τοὺς ἤδη πιστεύσαντας εἰς τὸν κύριον. καὶ πρῶτον μὲν ὥσπερ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, οὕτω καὶ ἐν ταύτη τῆ ἐπιστολῆ θεολογεῖ περὶ τοῦ λόγου. ἀποδεικνὺς αὐτὸν ἀεὶ εἶναι ἐν τῷ θεῷ, καὶ διδάσκων τὸν πατέρα φῶς εἶναι, ἵνα καὶ οὕτως γνῶμεν τὸν λόγον, ὡς ἀπαύγασμα ἐξ αὐτοῦ εἶναι. θεολογῶν δὲ, ἐξηγεῖται μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ᾿ ἡμᾶς μυστήριον, ἀλλ᾿ ἐξ ἀρχῆς μὲν καὶ ἀεὶ τυγχάνειν αὐτὸ, νῦν δὲ πεφανερῶσθαι ἐν τῷ κυρίῳ, ὅστις ἐστὶ ζωὴ αἰώνιος καὶ θεὸς ἀληθινός. καὶ τὸ αἴτιον δὲ τῆς τούτου παρουσίας καὶ ἐπιφανείας αὐτοῦ τίθησι λέγων εἶναι τοῦτο ἐπὶ τῷ καταλῦσαι τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ ἡμᾶς ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ γινώσκειν ἡμᾶς τὸν πατέρα καὶ αὐτὸν τὸν υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν. γράφει γοῦν καὶ πρὸς πᾶσαν ἡλικίαν. πρὸς παιδία, πρὸς νεανίσκους, πρὸς γέροντας. ὅτι ὁ μὲν θεὸς ἐγνώσθη, ἡ δὲ διαβολικὴ ἐνέργεια λοιπὸν νενίκηται καταργηθέντος τοῦ θανάτου. εἶτα λοιπὸν δι᾿ ὅλης τῆς ἐπιστολῆς περὶ ἀγάπης διδάσκει, θέλων ἡμᾶς ἀλλήλους ἀγαπᾶν ἐπειδὴ καὶ ὁ χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς. ἐξηγεῖται οὖν περὶ διαφορᾶς φόβου, καὶ ἀγάπης, καὶ τέκνων θεοῦ, καὶ τέκνων διαβόλου. καὶ περὶ ἁμαρτίας θανατικῆς, καὶ μὴ θανατικῆς, καὶ διαφορᾶς πνευμάτων. καὶ λοιπὸν διαιρεῖ ποῖον μὲν πνεῦμα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι, ποῖον δὲ τῆς πλάνης. καὶ πότε μὲν γινωσκόμεθα τέκνα θεοῦ πότε δὲ τοῦ διαβόλου. καὶ περὶ ποίας ἁμαρτίας ὀφείλομεν εὔχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτανόντων, καὶ περὶ ποίας οὐ δεῖ εὔχεσθαι. καὶ ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς κλήσεως οὐδὲ δύναται λέγεσθαι τοῦ χριστοῦ, καὶ τὴν ἑνότητα δὲ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα δείκνυσι. καὶ ὅτι ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. διακρίνει δὲ ἐν τῆ ἐπιστολῆ ταύτη λέγων, καὶ τοῦτο ἴδιον τοῦ ἀντιχρίστου εἶναι τὸ λέγειν μὴ εἶναι τὸν υἱὸν

© Biblioteca Nacional de España

αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἰησοῦν. ἵνα ᾖ δῆλον ὅτι ὡς μὴ ὄντος ἐκείνου, ἑαυτὸν εἴπῃ εἶναι ὁ ψεύστης. παραινεῖ δὲ διόλης τῆς ἐπιστολῆς μὴ ἀθυμεῖν τοὺς πιστεύοντας τῶ κυρίω εἰ μισοῦνται ἐν τῶ κόσμω, ἀλλὰ μᾶλλον χαίρειν, ὅτι τὸ μῖσος τοῦ κόσμου δείκνυσι τοὺς πιστεύοντας μεταβεβηκέναι ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ κόσμου, καὶ εἶναι λοιπὸν τῆς οὐρανίου πολιτείας. καὶ ἐν τῶ τέλει δὲ τῆς ἐπιστολῆς, πάλιν ὑπομιμνήσκει λέγων. ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ζωὴ αἰώνιός ἐστι, καὶ θεὸς ἀληθινὸς, καὶ ἵνα τούτω δουλεύωμεν, καὶ φυλάττωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

ὑπόθεσις τῆς ἰωάννου δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην ὡς πρεσβύτερος γράφει κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ὁρῶν τὰ τέκνα αὐτῆς καλῶς ἀναστρεφόμενα ἐν τῇ πίστει, καὶ πολλοὺς πλάνους περιερχομένους καὶ λέγοντας μὴ εἶναι τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν σαρκὶ, γράφει τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν, ἀποδέχεται αὐτῆς τὰ τέκνα καλῶς περιπατοῦντα. εἶτα διδάσκων μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ᾽ ἡμᾶς μυστήριον, παραινεῖ πάλιν περὶ ἀγάπης, καὶ ἵνα μείνωσιν ἐν τῇ διδαχῇ τῇ παραδοθείσῃ αὐτοῖς. καὶ λοιπὸν διδάσκει ἀντίχριστον εἶναι τὸν λέγοντα μὴ ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι τὸν Χριστόν. παραγγέλλει δὲ, ὥστε τοὺς τοιούτους μὴ δέχεσθαί τινα εἰς οἰκίαν, μὴ δὲ λέγειν τοῖς τοιούτοις χαίρειν. καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς ἰωάννου τρίτης ἐπιστολῆς.

Ἔστιν ἡ ἐπιστολὴ περὶ φιλοξενίας. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὸν γάϊον μαρτυρούμενον παρὰ πάντων ἐπὶ φιλοξενία. καὶ προτρέπει τῇ αὐτῇ προθέσει ἐμμένειν καὶ προπέμπειν καὶ δεξιοῦσθαι τοὺς ἀδελφούς. πάλιν τε αὐτοῦ μὲν τὴν προσφορὰν ἀποδέχεται. αἰτιᾶται δὲ διοτρεφῆ, ὡς μήτε αὐτὸν παρέχοντα τοῖς πτωχοῖς, ἀλλὰ καὶ κωλύοντα τοὺς ἄλλους καὶ πολλὰ φλυαροῦντα. τοὺς δὲ τοιούτους λέγει ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἀληθείας καὶ μὴ εἰδέναι τὸν θεόν. δημήτριον δὲ συνίστησι μαρτυρῶν αὐτῶ τὰ κάλλιστα.

ὑπόθεσις τῆς ἰούδα καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστολὴν γράφει τοῖς ἤδη πιστεύσασιν. ἡ δὲ πρόφασις αὕτη. παρεισελθόντων τινῶν καὶ διδασκόντων ἀδιάφορον εἶναι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀρνουμένων τὸν κύριον, ἀνάγκην ἔσχε γράψαι καὶ ἀσφαλίσασθαι τοὺς ἀδελφούς. καὶ πρῶτον μὲν παρακαλεῖ αὐτοὺς ἀγωνίζεσθαι καὶ ἐμμένειν τῇ παραδοθείσῃ αὐτοῖς πίστει. ἔπειτα ἀποκηρύττει τοὺς τοιούτους ὡς πλάνους, καὶ παραγγέλλει μηδεμίαν αὐτοὺς ἔχειν κοινωνίαν πρὸς τοὺς τοιούτους, εἰδότας ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ κληθῆναι μόνον, ἐὰν μὴ καὶ ἀξίως περιπατήσωμεν τῆς κλήσεως. καὶ γὰρ καὶ τὸν πρότερον λαὸν ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου ὁ κύριος καὶ μὴ ἐμμείναντα τῇ πίστει, ἀπώλεσε. καὶ ἀγγέλων δὲ μὴ τηρησάντων τὴν ἰδίαν τάξιν, οὐκ ἐφείσατο. δεῖ οὖν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀναχωρεῖν. καὶ γὰρ μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος οὐχ ὑπήνεγκε βλασφημίαν τοῦ διαβόλου. ἔσεσθαι γοῦν τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν, ὡς σολόμων διδάσκει. εἶτα παραινεῖ εἰς τὰ ἤθη. καὶ ἐπευξάμενος αὐτοῖς βεβαιότητα πίστεως παρὰ κυρίου, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

Τέλος.

© Biblioteca Nacional de España

Prologus.

Incipit prefatio ſancti hieronymi preſbyteri in omnes epiſtolas beati Pauli apoſtoli.

PRimum queritur: quare poſt euangelia que ſupplementū legis ſunt ⁊ in quibus nobis exēpla
⁊ precepta viuendi pleniſſime digeſta ſūt: voluerit apoſtol⁹ has epiſtolas ad ſingulas eccleſias
deſtinare. Hac aūt cauſa factū videt: vt ſcȝ initia naſcentis eccleſie nouis cauſis exiſtentib⁹ pre
ueniret: et vt preſētia atq̧ orīētia reſecaret vitia: ⁊ poſt futuras excluderet queſtiones. Exēplo ꝓ
phetarū qui poſt editā legē moyſi in qua oīa dei mandata legebant: nihilomin⁹ tñ doctrina ſua rediuiua
ſemꝑ populi cōpreſſere pctā: ⁊ ꝓpter exēplū viuendi libros ad noſtrā ēt memoriā tranſmiſerunt. Deinde
querit. Cur non amplius ꝙ̃ decē epiſtolas ad eccleſias ſcripſerit. Decem ſunt enī cū ea q̄ dr̄ ad hebreos.
Nam relique quattuor ad diſcipulos ſpāliter ſunt porrecte. Ut oſtenderet nouū non diſcrepare a veteri
teſtamento: et ſe contra legē non facere moyſi: ad numeꝝ primoꝝ decalogi mandatoꝝ ſuas epiſtolas de=
ſtinauit: ⁊ quot ille preceptis a pharaone īſtituit liberatos: totidē hic ep̄lis a diaboli ⁊ idolatrie ſeruitute
edocet acquiſitos. Nā et duas tabulas lapideas duoꝝ teſtamētoꝝ figurā hūiſſe viri eruditiſſimi tradide=
runt. Epiſtolam ſane que ad hebreos ſcribitur quidā pauli non eſſe contendūt: eo ꝙ non ſit eius nomine
titulata: et propter ſermonis ſtiliq̧ diſtantiā: ſed aut barnabe iuxta tertullianum: aut luce iuxta quoſdaȝ:
vel certe clementis diſcipuli apoſtoloꝝ ⁊ epiſcopi romane eccleſie poſt apoſtolos ordinati. Quib⁹ reſpō
dendū eſt. Si propterea pauli non erit qꝛ eius non habet nomē: ergo nec alicuius erit: qꝛ nullius noīe inti
tulat. Quod ſi incōueniēs abſurdūq̧ eſt: ipſi⁹ magis eſſe credenda eſt: que tāto doctrine ſue fulget eloq̄o.
Sed qm̄ apud hebreoꝝ eccleſias quaſi deſtructor legis falſa ſuſpitione hēbat: voluit tacito nomine de fi
guris legis et veritate chriſti reddere rationē: ne odium noīs in fronte pretitulati vtilitatē excluderet le=
ctionis. Non eſt ſane mirū ſi eloquentior videat in ꝓprio .i. in hebreo ꝙ̃ in ꝑegrino .i. in greco quo cetere
epiſtole ſunt ſcripte ſermone. Mouet etiā quoſdā quare romanoꝝ ep̄la in primo ſit poſita: cū eam nō pri
mo ſcriptā ratio manifeſtet. Nā hanc ſe ꝓficiſcentē hieroſolymā ſcripſiſſe teſtat cū corinthios ⁊ alios iā an
te vt miniſteriū qđ ſecū portatur⁹ erat colligerent: litteris adhortat⁹ ſit. Unde et intelligi quidā volūt ita
oēs epiſtolas ordinatas: vt prima poneret ꝙ̃uis poſterior fuerit deſtinata: vt ꝑ ſingulas ep̄las gradib⁹
ad ꝑfectiora veniret. Romanoꝝ namq̧ pleriq̧ tā rudes erāt vt nō intelligerent dei ſe gratia ⁊ nō ſuis me
ritiſ eſſe ſaluatos: ⁊ ob hoc duo inter ſe ppl'i cōflictarēt. Idcirco illos indigere aſſerit corrigi: vitia gētilita
tis priora cōmemorās. Corinthijs aūt iā dicit ſcie grām eſſe cōceſſam: ⁊ nō tā oēs increpat ꝙ̃ cur peccan
tes nō increpauerūt reprehendit: ſicut ait. Audit inter vos fornicatio. Et iterum. Congregatis vobis
cum meo ſpiritu: tradere hmōi ſathane. In ſecunda vero laudant: ⁊ vt magis ac magis proficiant ꝯmo
nent. Galathe vero iam nullius criminis arguūtur: niſi hoc tm̄ ꝙ calidiſſimis pſeudoapoſtolis credide
runt. Epheſij ſane nulla reprehenſione ſed multa laude ſunt digni: qꝛ fidē apoſtolicam ſeruauerūt. Phi
lippenſes etiam multo magis collaudant qui nec audire quidē falſos apoſtolos voluerūt. Theſſalonicē
ſes nihilomin⁹ in duabus epiſtolis omni laude proſequit: eo ꝙ nō ſolum fidem inconcuſſā ſeruauerit ve
ritatis: ſed etiam in perſecutione ciuiū fuerint conſtantes inuenti. Coloſſenſes aūt tales erāt vt cū ab apo
ſtolo viſi corporaliter non fuiſſent hac laude digni haberentur. Et ſi corpore inquit abſens ſuȝ: ſed ſpiritu
vobiſcū ſum gaudens et videns ordinem vr̄m. De hebreis v̄o quid dicendum eſt: quoꝝ theſſalonicenſes
qui plurimū laudati ſunt imitatores facti eſſe dicunt. Sicut ipſe ait. Et vos fratres imitatores facti eſtis
eccleſiaꝝ dei q̄ ſunt in iudea. Eadem enī paſſi eſtis ⁊ vos a cōtribulib⁹ veſtris: q̄ et illi a iudeis. Apud ipos
quoq̧ hebreos eadem cōmemorat dicēs. Nam et vinctis cōpaſſi eſtis: ⁊ rapinā bonoꝝ veſtroꝝ cum gau
dio ſuſcepiſtis: cognoſentes vos habere meliorem et manenteȝ ſubſtantiam.

Incipit prologus ſpecialis in epiſtolam ad Romanos.

ROmani ſunt qui ex iudeis et gentibus crediderūt. Hi ſuperba contentione volebāt ſe alterutrū
ſupponere. Nam iudei dicebant. Nos ſumus ppl's dei quos ab initio dilexit et fouit: nos circū
ciſi ex genere abraam ſancta deſcendim⁹ ex ſtirpe. Et notus retro apud iudeam tm̄ deus. Nos
de egypto ſignis dei et virtutibus liberati mare ſicco pertranſiuimus pede: cum inimicos
noſtros grauiſſimi fluctus inuoluerent. Nobis pluit manna dominus in deſerto: ⁊ quaſi filijs ſuis celeſte
pabulum miniſtrauit. Nos die noctuq̧ in columna nubis igniſq̧ preceſſit: vt nobis in inuio iter oſten=
deret. Atq̧ vt cetera eius circa nos immenſa beneficia taceamus: nos ſoli digni fuimus dei legem
accipere: et vocem dei loquentis audire eiuſq̧ cognoſcere voluntatem. In qua lege nobis pro=

© Biblioteca Nacional de España

miſſus eſt chriſtus:ad quos etiam ipſe ſe veniſſe teſtatus eſt dicens. Non veni niſi ad oues que perierant domus iſrael: cum vos canes potius ꝙ̃ homines appellauerit. Equum ne ergo eſt vt idola hodie deſerentes quibus ab initio deſeruiſtis nobis comparemini: et non potius in proſelytorum locum ex legis auctoritate et conſuetudine deputemini? Et hoc ipſum non merebamini:niſi qꝛ larga ſemper dei clementia voluit vos ad noſtram imitationem admittere. Gentes etiam econtrario reſpondebant. Quãto .n. maiora erga vos dei bñficia narraueritis: tãto maioris vos criminis reos eẽ mõſtrabitis. Sẽper .n. his omnibus extitiſtis ingrati. Nã ipſis pedibus quib⁹ aridũ mare tranſiſtis:ludebatis añ idola q̃ feciſtis: et ipſo ore quo paulo ante ob necem aduerſariorũ dño cantaueratis:ſimulacra vobis fieri popoſciſtis:illis oculis quib⁹ venerando deũ in nube vel igni conſpicere ſolebatis:ſimulacra intuebamini. Mãna quoqꝫ vobis faſtidio fuit:et ſemp̱ in deſerto cõtra dñm murmuraſtis:ad egyptũ vnde vos manu valida eiecerat redire cupientes. Quid plura? Ita pr̃es veſtri crebra ꝓuocatione dñm irritauerunt: vt omnes in heremo morerent̃:nec plus ex ſenioribus eorũ ꝙ̃ duo hoĩes terrã repromiſſionis intrarent. Sed q̃d antiqua replicamus:cũ etiã ſi illa minime feciſſetis de hoc ſolo nemo vos dignos venia iudicaret:ꝙ dñm xp̃m ꝓphetarũ ſemp̱ vobis vocibus repromiſſũ non ſolum ſuſcipe noluiſtis:ſed etiam morte peſſima p̱emiſtis? Quẽ vt nos cognouim⁹ ſtatim credidim⁹:cum nobis de eo antea non fuerit predicatum. Unde ꝓbat̃ ꝙ idolis ſeruiuimus non obſtinationi mentis ſed ignorantie deputandum. Qui enim cognitũ illico ſequimur: olim vtiqꝫ ſequeremur ſi antea cognouiſſemus. Sic aũt vos de generis nobilitate iactatis:quaſi non morum imitatio magis ꝙ̃ carnalis natiuitas filios vos faciat eſſe ſanctorũ. Deniqꝫ eſau ⁊ hyſmael cũ de ſtirpe ſint abrae:minĩe tñ in filijs reputant̃. His taliter altercãtib⁹:ap̃lus ſe mediũ iterponẽs ita ꝑtiũ dirimit queſtiones: vt neutrũ eorũ ſua iuſtitia ſalutẽ meruiſſe confirmet:ambos vero pp̃los et ſcienter ⁊ grauiter deliquiſſe. Judeos quidem ꝙ per preuaricationẽ legis deũ inhonorauerint:gẽtes vero ꝙ cũ cognitũ de creatura creatorem vt deũ debuerint venerari:gloriã ei⁹ in manu facta mutauerint ſimulacra. Utroſqꝫ etiam ſimiliter veniã conſecutos:equales eſſe veriſſima ratione demõſtrat. Preſertim cũ in eadem lege predictum ſit ⁊ iudeos ⁊ gẽtes ad chriſti fidem vocãdos eſſe oſtendat. Quãobrẽ viciſſim eos hũilians ad pacem ⁊ concordiam cohortatur.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Romani ſunt partis italie. Hi preuẽti ſunt a falſis apoſtolis:⁊ ſub nomine domini noſtri ieſu chriſti in legem ⁊ prophetas erant inducti. Hos reuocat apoſtolus ad veram et euangelicam fidem ſcribens eis a corintho.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ [b]αγίου [c]παύλου [d]προς [e]ρωμαίους [f]επιστολή. Cap.i.

π Αύλος [b]δούλος [c]ιησού [d]χριστού
[e]κλητός [f]απόστολος, [g]αφωρισμένος
[h]εις [i]ευαγγέλιον [k]θεού [l]ο [m]προεπαγ
γείλατο [n]διά τῶν [o]προφητῶν [p]αυ=
τού [q]εν [r]γραφαίς [s]αγίαις [t]περί τοῦ [u]υιού [x]αυ=
τού τοῦ [y]γενομένου [z]εκ [a]σπέρματος [b]δαυίδ [c]κα
τά [d]σάρκα, τοῦ [e]ορισθέντος [f]υιού [g]θεού [h]εν [i]δυ
νάμει [k]κατά [l]πνεύμα [m]αγιωσύνης [n]εξ [o]αναστά
σεως [p]νεκρών [q]ιησού [r]χριστού τοῦ [s]κυρίου [t]η=
μών, [u]δι [x]ου [y]ελάβομεν [z]χάριν [a]και [b]αποστολήν
[c]εις [d]υπακοήν [e]πίστεως [f]εν [g]πάσι τοις [h]έθνεσιν [i]υ
πέρ τοῦ [k]ονόματος [l]αυτού, [m]εν [n]οις [o]εστέ [p]και [q]υ
μείς [r]κλητοί [s]ιησού [t]χριστού, [u]πάσι τοις [x]ούσιν
[y]εν [z]ρώμη [a]αγαπητοίς [b]θεού [c]κλητοίς [d]αγίοις.
[e]χάρις [f]υμίν [g]και [h]ειρήνη [i]από [k]θεού [l]πατρός [m]η
μών, [n]και [o]κυρίου [p]ιησού [q]χριστού. [r]πρώτον
[s]μεν [t]ευχαριστώ τῷ [u]θεώ [x]μου [y]διά [z]ιησού [a]χρι
στού [b]υπέρ [c]πάντων [d]υμών, [e]ότι ἡ [f]πίστις [g]υ=
μών [h]καταγγέλλεται [i]εν [k]όλω τῷ [l]κόσμω.
[m]μάρτυς [n]γαρ [o]μου [p]εστίν ὁ [q]θεός, [r]ω [s]λατρεύω
[t]εν τῷ [u]πνεύματι [x]μου [y]εν τῷ [z]ευαγγελίω τοῦ

Incipit [a]epiſtola [b]beati [c]Pauli apo=
ſtoli [d]ad [e]Romanos. Cap.i.

Aulus [b]ſeruus [c]ieſu [d]xp̃i [e]voca A
tus [f]apoſtolus: [g]ſegregatus
[h]i [i]euangeliũ [k]dei [l]q̃d [m]añ [m]ꝓ
miſerat [n]per [o]prophetas [p]ſuos
[q]in [r]ſcripturis [s]ſanctis [t]de [u]filio [x]ſuo
[y]qui [y]factus [y]eſt [z]ex [a]ſemine [b]dauid [c]ſcd̃m
[d]carnẽ: [e]q̇ [e]predeſtinat⁹ [e]ẽ [f]fili⁹ [g]dei [h]in [i]vtu
te [k]ſcd̃z [l]ſpm̃ [m]ſanctificatõis [n]ex [o]reſurrectio
ne [p]mortuorum [q]ieſu [r]chriſti [s]domini [t]noſtri
[u]per [x]quẽ [y]accepim⁹ [z]gratiã [a]⁊ [b]apoſtolatum
[c]ad [d]obediendũ [e]fidei [f]in [g]oĩb⁹ [h]gentib⁹ [i]ꝓ
[k]nomine [l]eius [m]in [n]quibus [o]eſtis [p]et [q]vos
[r]vocati [s]ieſu [t]chriſti: [u]oĩb⁹ [x]qui [x]ſunt
[z]rome [a]dilectis [b]dei [c]vocatis [d]ſanctis.
[e]Gratia [f]vobis [g]et [h]pax [i]a [k]deo [l]patre [m]nr̃o
[n]et [o]domino [p]ieſu [q]chriſto. [r]Primum
[s]quidẽ [t]gratias [t]ago [u]deo [x]meo [y]ꝑ [z]ieſũ [a]xp̃m
[b]pro [c]oĩbus [d]vobis: [e]quia [f]fides [g]veſtra
[h]annunciatur [i]in [k]vniuerſo [l]mundo.
[m]Teſtis [n]enim [o]mihi [p]eſt [q]deus [r]cui [s]ſeruio 2.Thi.1.a.
[t]in [u]ſpiritu [x]meo [y]in [z]euangelio

υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑ-
μῶν ποιοῦμαι πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν
μου, δεόμενος εἴπως ἤδη ποτὲ εὐοδωθή-
σομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς
ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι με-
ταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στη-
ριχθῆναι ὑμᾶς. τοῦτο δέ ἐστι συμπαρα-
κληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστε-
ως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀ-
γνοεῖν ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ
δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ ἐν ὑμῖν, καθὼς
καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. ἕλλησί τε καὶ βαρ-
βάροις σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰ-
μί. οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς
ἐν ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύ-
νομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. δύνα-
μις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ
πιστεύοντι ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι.
δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπ-
τεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπ-
ται. ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. ἀπο-
καλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ
ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων
τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων. δι-
ότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν
αὐτοῖς. ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς ἐφανέρωσε. τὰ
γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου
τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐ-
διος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶ-
ναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους. διότι γνόντες
τὸν θεόν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίσ-
τησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισ-
μοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐ-
τῶν καρδία. φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμω-
ράνθησαν. καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφ-
θάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ
ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων
καὶ ἑρπετῶν. διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ
θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐ-
τῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώ-
ματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς. οἵτινες μετήλλαξαν
τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ
ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει πα-
ρὰ τὸν κτίσαντα ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς
αἰῶνας ἀμήν. διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς
ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. αἵ τε γὰρ θήλειαι
αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς
τὴν παρὰ φύσιν. ὁμοίως καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέν-
τες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθη-
σαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσε-
νες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζό-
μενοι. καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης

filii eius: quod sine intermissione memoriam vestri
facio semper in orationibus meis: obsecrans si quo
modo tandem aliquando prosperum iter habeam
in voluntate dei veniendi ad
vos. Desidero enim videre vos ut aliquid B
impartiar vobis gratie spiritualis ad confirman-
dos vos: id est simul consolari
in vobis per eam que invicem est fidem
vestram atque meam. Nolo autem vos igno-
rare fratres: quia sepe proposui
venire ad vos: et prohibitus sum usque
adhuc: ut aliquem fructum habeam in vobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis ac bar-
baris: sapientibus et insipientibus debitor sum.
Itaque quod in me promptum est et vobis
qui rome estis evangelizare. Non enim eru-
besco evangelium. Virtus
enim dei est in salutem omni
credenti: iudeo primum et greco.
Iustitia enim dei in eo revelatur
ex fide in fidem: sicut scriptum est.
Iustus autem ex fide vivet. Revelatur Abach. 2. a / Heb. 10. d.
enim ira dei de celo
super omnem impietatem et iniustitiam hominum eorum qui
veritatem dei in iniustitia detinent: quia quod
notum est dei: manifestum est in
illis. Deus enim illis manifestavit. C
Invisibilia enim ipsius a creatura mundi
per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna
quoque eius virtus et divinitas: ita ut
sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent
deum non sicut deum glorificaverunt aut gra-
tias egerunt: sed evanuerunt in cogitatio-
nibus suis: et obscuratum est insipiens
cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stul- 1. Cor. 3. d / Ephe. 4. c.
ti facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorru-
ptibilis dei in similitudinem imaginis corru-
ptibilis hominis: et volucrum et quadrupedum
et serpentum. Propter quod tradidit illos
deus in desideria cordis eorum
in immunditiam: ut contumeliis afficiant corpora
sua in semetipsis. Qui commutaverunt
veritatem dei in mendacium: et
coluerunt et servierunt creature potius quam
creatori: qui est benedictus in
secula amen. Propterea tradidit illos D
deus in passiones ignominie. Nam et femine
eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est
contra naturam. Similiter autem et mascu-
li relicto naturali usu femine exarserunt
in desideriis suis in invicem: masculi
in masculos turpitudinem operantes:
et mercedem quam oportuit erroris

© Biblioteca Nacional de España

αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. καὶ κα
θὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγ
νώσει παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον
νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμέ
νους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πονηρίᾳ, πλεο
νεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος
δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλά
λους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀ
λαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς,
ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόν
δους, ἀνελεήμονας. οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ
θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσ-
σοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ
ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς
πράσσουσι. Cap.2.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ
κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σε
αυτὸν κατακρίνεις. τὰ γὰρ αὐτὰ πράσ-
σεις ὁ κρίνων. οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ
θεοῦ ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦ
τα πράσσοντας. λογίζῃ δὲ τοῦτο ὦ ἄνθρωπε
ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ
ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ
θεοῦ. ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐ
τοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας κα
ταφρονεῖς. ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θε-
οῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει. κατὰ δὲ τὴν σκλη
ρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυ
ρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀ
ποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ,
ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.
τοῖς μὲν καθ᾽ ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δό
ξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ἐπιζητοῦσι, ζω-
ὴν αἰώνιον. τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦ
σι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδι-
κίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή, θλῖψις καὶ στενοχω-
ρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κα-
τεργαζομένου τὸ κακόν, ἰουδαίου τε πρῶτον
καὶ ἕλληνος. δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη
παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, ἰουδαίῳ
τε πρῶτον καὶ ἕλληνι. οὐ γάρ ἐστι προ-
σωποληψία παρὰ τῷ θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνό-
μως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται. καὶ
ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσον
ται. οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι
παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ᾽ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου
δικαιωθήσονται. ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νό-
μον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗ-
τοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶ νόμος, οἵ
τινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γρα
πτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυ-
ρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μετα-
ξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούν-

sui in ſemetipſis recipientes. Et ſicut
non probauerũt deũ habere in notitia:
tradidit illos deus in reprobum
ſenſũ: vt faciant ea q̃ non cõueniũt: re
pletos oĩ iniquitate: malicia: fornicatio
ne: auaricia: neq̃tia: plenos inuidia: ho
micidijs: cõtentione: dolo: malignitate:
ſuſurrões: detractores: deo odibiles: cõ
tumelioſos: ſup̃bos: elatos: inuẽtores ma
lorũ: parentibus nõ obediẽtes: inſipientes:
incompoſitos: ſine affectione: abſq̃ fe
dere: ſine mĩa. Qui cũ iuſtitiã dĩ cogno
uiſſent: nõ itellexerũt q̃m q̃ talia agũt di-
gni ſũt morte: nõ ſolũ q̃ ea faciũt: ſed et
qui conſentiunt facientibus. Cap.2.

Propter qđ inexcuſabilis es o homo
oĩs q̃ iudicas. In quo enim alterũ iu
dicas teipſum cõdẽnas. Eadem enim — A — Mat.7.a.
agis que iudicas. Scim⁹ enĩ q̃m iudi
cium dei eſt ſcđm veritatem in eos q̃
talia agũt. Exiſtimas autẽ hoc o homo
qui iudicas eos qui talia agunt et
facis ea: quia tu effugies iudicium
dei? An diuitias bonitatis eius
et patientie et longanimitatis contẽnis?
Ignoras quoniam benignitas dei
ad pñiam te adducit? Scđm autẽ duri-
tiã tuam et impenitens cor theſaurizas
tibi iram in die ire et reuelationis
iuſti iudicij dei:
qui reddet vnicuiq̃ ſecundũ opa ei⁹.
His q̃dẽ q̃ ſcđm patiẽtiã boni opis glo-
riã et honorẽ et incorruptionẽ q̃rẽtib⁹ vi — B
tã eternã. His aũt q̃ ſũt ex cõtẽtiõe et q̃ nõ
acq̃eſcũt veritati credunt aũt iniquitati:
ira et indignatio tribulatio et anguſtia
in omnem animam hominis operantis
malum iudei primum
et greci. Gloria aũt et honor et pax
omni operanti bonum: iudeo
primũ et greco. Nõ enĩ eſt acceptio pſō- — 1.Pe.1.c.
narũ apud deũ. Quicũq̃ enim ſine lege — Coll.3.d. Ephe.6.b.
peccauerũt: ſine lege peribunt. Et — Actu.10.c.
quicũq̃ in lege peccauerũt p̃ legẽ iudica- — Jaco.2.b.
bunt. Non enĩ auditores legis iuſti ſunt — Mat.7.d.
apud deũ: ſed factores legis — Jaco.1.d.
iuſtificabunt. Cũ enĩ gẽtes q̃ legẽ nõ
habẽt naturaliter ea q̃ legis ſũt faciũt:
eiuſmodi legẽ nõ habẽtes ipſi ſibi ſũt — C
oſtendũt opus legis ſcriptum lex: qui
in cordib⁹ ſuis: teſtimoniũ reddẽte illis
conſcientia ipſorum: et inter
ſe inuicem cogitationum accuſantium

© Biblioteca Nacional de España

των, η και απολογουμένων, εν ημέρα ότε
κρινεί ο θεός τα κρυπτά των ανθρώπων, κα=
τά το ευαγγέλιον μου διά ιησού χριστού.
ει δε συ ιουδαίος επονομάζη, και επαναπαύ=
η τω νόμω, και καυχάση εν θεώ, και γινώσ=
κεις το θέλημα, και δοκιμάζεις τα διαφέρον
τα κατηχούμενος εκ του νόμου, πέποιθας
τε σεαυτόν οδηγόν είναι τυφλών, φώς των
εν σκότει, παιδευτήν αφρόνων, διδάσκα=
λον νηπίων, έχοντα την μόρφωσιν της γνώ=
σεως και της αληθείας εν τω νόμω. ο ουν δι
δάσκων έτερον, σεαυτόν ου διδάσκεις. ο κη=
ρύσσων μη κλέπτειν, κλέπτεις. ο λέγων μη
μοιχεύειν, μοιχεύεις. ο βδελυσσόμενος
τα είδωλα, ιεροσυλείς. ος εν νόμω καυ=
χάσαι, διά της παραβάσεως του νόμου
τον θεόν ατιμάζεις. το γαρ όνομα του θεού
δι' υμάς βλασφημείται εν τοις έθνεσι, κα=
θώς γέγραπται. περιτομή μεν γαρ ωφελεί
εάν νόμον πράσσης, εάν δε παραβάτης νό=
μου ης, η περιτομή σου ακροβυστία γέγο=
νεν. εάν ουν η ακροβυστία τα δικαιώματα
του νόμου φυλάσση, ουχί η ακροβυστία
αυτού εις περιτομήν λογισθήσεται και κρι
νεί η εκ φύσεως ακροβυστία τον νόμον τε=
λούσα σε, τον διά γράμματος και περιτο
μής παραβάτην νόμου. ου γαρ ο εν τω φα
νερώ ιουδαίος εστιν, ουδέ η εν τω φανερώ
εν σαρκί περιτομή, αλλ' ο εν τω κρυπτώ
ιουδαίος, και περιτομή καρδίας εν πνεύμα
τι ου γράμματι, ου ο έπαινος ουκ εξ αν=
θρώπων αλλ' εκ θεού. Cap. 3.

Τί ουν το περισσόν του ιουδαίου, η τις
η ωφέλεια της περιτομής. πολύ κατά
πάντα τρόπον. πρώτον μεν γαρ ότι επι=
στεύθησαν τα λόγια του θεού. τι γαρ ει η=
πίστησαν τινές. μη η απιστία αυτών την πί
στιν του θεού καταργήσει. μη γένοιτο. γι=
νέσθω δε ο θεός αληθής, πας δε άνθρωπος
ψεύστης, καθώς γέγραπται. όπως αν δι=
καιωθής εν τοις λόγοις σου, και νικήσης εν
τω κρίνεσθαί σε. ει δε η αδικία ημών θεού
δικαιοσύνην συνίστησι, τι ερούμεν. μη ά=
δικος ο θεός ο επιφέρων την οργήν. κατά άν=
θρωπον λέγω. μη γένοιτο. επεί πως κρινεί
ο θεός τον κόσμον. ει γαρ η αλήθεια του θε
ού εν τω εμώ ψεύσματι επερίσσευσεν εις
την δόξαν αυτού, τι έτι καγώ ως αμαρτω
λός κρίνομαι, και μη καθώς βλασφημούμε
θα, και καθώς φασί τινές ημάς λέγειν, ότι
ποιήσωμεν τα κακά, ίνα έλθη τα αγαθά.
ων το κρίμα ένδικον εστι. τι ουν. προεχό=
μεθα. ου πάντως. προητιασάμεθα γαρ ιου

aut etiam defendentium in die cum
iudicabit deus occulta hominum ſcđm
euangelium meū per ieſum chriſtum.
Si aūt tu iudeus cognoīaris: ⁊ requie
ſcis in lege: ⁊ gloriaris in deo: et noſti
voluntatem eius: et probas vtiliora
inſtructus per legem: confidis
teipm̄ eſſe ducē cecoꝝ: lumē eoꝝ qui
in tenebris ſūt: eruditorē inſipiētiū: ma
giſtrū infantiū: habentē formā ſcientie
et veritatis in lege. Qui ergo
alium doces teipſū nō doces. Qui pre=
dicas nō furādū furaris. Qui dicis nō
mechandum mecharis. Qui abomina
ris idola: ſacrilegiū facis. Qui in lege D
per preuaricationem legis ⌐ gl'iar:
deum inhonoras. Nomen enim dei
per vos blaſphematur inter gētes: ſicut
ſcriptum eſt. Circunciſio quidē pdeſt
ſi legē obſerues: ſi aūt preuaricator le
gis ſis: circūciſio tua preputiū facta ē.
Si igitur preputium iuſtitias
legis cuſtodiat: nonne preputium
illi⁹ in circunciſionē reputabit? Et iudi
cabit id qđ ex natura ē pputiū legē cōſū=
mans: te qui per litteram ⁊ circunciſio
nē preuaricator legis es. Nō enī q̄ i ma
nifeſto iudeus eſt: neqꝫ que in manifeſto
in carne eſt circunciſio: ſꝫ qui in abſcon
dito iudeus eſt: et circūciſio cordis i ſpi
ritu non littera: cuius laus nō ex hoib⁹
ſed ex deo eſt. Cap. 3.

Quid ergo amplius iudeo eſt: aut q̄ A
vtilitas circunciſionis? Multū per
oēꝫ modū. Primū q̇dē q2 credita ſūt
ill' eloq̇a dei. Quid eī ſi ⌐dulitas illoꝝ
quidā illoꝝ nō crediderūt? Nūq̇d icre=
fidem dei euacuabit? Abſit. Eſt Job. 4.d.
aūt deus verax omnis autem homo 8.c.
mēdax: ſicut ſcriptū eſt. Ut iuſtificeris Pſal. 115. Pſal. 50.
in ſermonibus tuis et vincas cum
iudicarī. Si āt iniq̇tas nr̄a iuſtitiā dei
cōmendat: qđ dicem⁹? Nunqđ iniqu⁹
eſt de⁹ qui infert iram? Scđm hominē
dico. Abſit. Alioquin quō iudicabit
deus hunc mundū? Si eī veritas dei B
in meo mendacio abundauit in
gl'iā ipſi⁹: quid adhuc ⁊ ego tāq̄ pec
cator iudicor? ⁊ nō ſicut blaſphemamur:
et ſicut aiūt quidam nos dicere: facia
m⁹ mala vt veniāt bona: ⌐ Precellim⁹
Quoꝝ dānatio iuſta eſt. Quid ergo?
eos? Neqꝫ. Precauſati eī ſum⁹ iudeos

δαίους τε καὶ ἕλληνας πάντας ὑφ᾽ ἁμαρ-
τίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται. οὐκ ἔστι δί-
καιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔσ-
τιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν. πάντες ἐξέκλιναν ἅ-
μα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστό-
τητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. τάφος ἀνεῳγμέ-
νος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν
ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐ-
τῶν. ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει,
ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα. σύντρι
μμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν,
καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν, οὐκ ἔστι φό
βος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν
τῷ νόμῳ λαλεῖ. ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ
ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ.
διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶ
σα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ. διὰ γὰρ νόμου ἐ-
πίγνωσις ἁμαρτίας, νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δι
καιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται μαρτυρουμένη
ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν. δικαιο
σύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως ἰησοῦ χριστοῦ,
εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύον-
τας. οὐ γάρ ἐστι διαστολή. πάντες γὰρ ἥ-
μαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θε-
οῦ. δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι,
διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν χριστῷ ἰη-
σοῦ, ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς
πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι εἰς ἔνδειξιν
τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν πάρε-
σιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ
ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς ἔνδειξιν τῆς δικαιο-
σύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτὸν δίκαιον, καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστε
ως ἰησοῦν. ποῦ οὖν ἡ καύχησις. ἐξεκλείσθη.
διὰ ποίου νόμου. τῶν ἔργων. οὐχί. ἀλλὰ
διὰ νόμου πίστεως. λογιζόμεθα οὖν πίσ-
τει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νό
μου. ἢ ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον. οὐχὶ δὲ καὶ
ἐθνῶν. ναὶ καὶ ἐθνῶν. ἐπείπερ εἷς ὁ θεὸς ὃς
δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀ-
κροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. νόμον οὖν κα
ταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως. μὴ γένοιτο. ἀλ
λὰ νόμον ἱστῶμεν.

Cap. 4.

Τί οὖν ἐροῦμεν ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡ-
μῶν εὑρηκέναι κατὰ σάρκα. εἰ γὰρ ἀ-
βραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα
ἀλλ᾽ οὐ πρὸς τὸν θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ λέ
γει. ἐπίστευσε δὲ ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλο-
γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζο-
μένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν,
ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομέ
νῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν

et grecos omnes ſub peccato
eſſe: ſicut ſcriptum eſt. Quia nõ eſt iu- Eccle. 7.c.
ſtus quiſq̃. Non eſt intelligens: nõ eſt Psal. 13.
requirens deũ. Oẽs declinauerũt ſimul Psal. 13. et 52.
inutiles facti ſũt: nõ eſt qui faciat bonũ
non eſt vſq̃ ad vnum. Sepulchrũ pa- Psal. 5.
tens eſt guttur eorum: linguis ſuis
doloſe agebãt. Venenũ aſpidũ ſub la Psal. 139.
bijs eorũ. Quorũ os maledictiõe et ama Psal. 9.
ritudie plenũ eſt. Veloces pedes eorũ Esa. 59. b
ad effũdendũ ſanguinẽ. Cõtritio et infe
licitas in vijs eorũ: et viã pacis nõ cogno
uerũt. Nõ eſt timor dei ãn oclos eorũ. Psal. 35.
Scim⁹ ãt q̃m q̃cũq̃ lex loq̃tur: his q̃ i
lege ſũt loquit̃. Ut oĩe os obſtruat̃: et Gala. 2. d
ſubditus fiat omnis mundus deo:
q̃r ex operibus legis nõ iuſtificabit̃ oĩs
caro corã illo. Per legem enĩ cogni-
tio peccati: nũc autem ſine lege iuſtitia
dei manifeſtata eſt: teſtificata
a lege et ꝓphetis. Iuſtitia
autem dei per fidem ieſu chriſti
in oẽs et ſuper omnes qui credũt in eũ.
Non enĩ eſt diſtinctio. Oẽs enĩ peccauerũt
et egent gloria dei.
Iuſtificati gratis per gratiam ipſius D
per redẽptionem que eſt in chriſto ieſu:
quem propoſuit deus propiciatorẽ per
fidem in ſanguine ipſius ad oſtẽſionem
iuſtitie ſue propter remiſſionem
precedentium delictorum in
ſuſtentatione dei ad oſtenſionem iuſtitie
eius in hoc tempore: vt ſit
ipſe iuſtus et iuſtificans eũ q̃ ex fide eſt
ieſu xp̃i. Ubi ẽ ergo gl̃iatio tua? Exclu
ſa ẽ. Per quã legẽ? Factorũ? Nõ. Sed
per legem fidei. Arbitramur enim
iuſtificari hoĩez per fidẽ ſine operib⁹ le
gis. An iudeorum de⁹ tm̃? Nonne et
gẽtiũ? Immo et gẽtiũ. Qm̃ q̃dẽ vn⁹ ẽ de
us q̃ iuſtificat circũciſionẽ ex fide et ꝓpu
tium per fidez. Legem ergo deſtruim⁹
per fidem? Abſit. Sed
legem ſtatuimus.

Cap. 4. A

Quid ergo dicem⁹ inueniſſe abraam
patrẽ nr̃z ſcd̃z carnẽ? Si enĩ abraã
ex opibus iuſtificatus eſt habet gl̃iam
ſz nõ apd̃ deũ. Quid enĩ dicit ſcriptura?
Credidit abraam deo et reputatum eſt Gen. 15. a. Galla. 3. a.
illi ad iuſtitiam. Ei aũt qui operatur
merces non imputatur ſecundũ gratiã:
ſed ſcd̃m debitũ. Ei vero qui nõ opat̃:
credenti autem in eum qui iuſtificat

© Biblioteca Nacional de España

ασεβή, λογίζεται η πίστις αυτού εις δικαιοσύνην. καθάπερ και δαυίδ λέγει τον μακαρισμόν του ανθρώπου, ω ο θεός λογίζεται δικαιοσύνην χωρίς έργων. μακάριοι ων αφείθησαν αι ανομίαι, και ων επεκαλύφθησαν αι αμαρτίαι. μακάριος ανήρ ω μη λογίσηται κύριος αμαρτίαν. ο μακαρισμός ουν ούτος επί την περιτομήν, η και επί την ακροβυστίαν. λέγομεν γαρ ότι ελογίσθη τω αβραάμ η πίστις εις δικαιοσύνην. πως ουν ελογίσθη. εν περιτομή όντι, η εν ακροβυστία. ουκ εν περιτομή, αλλ εν ακροβυστία. και σημείον έλαβε περιτομής σφραγίδα της δικαιοσύνης της πίστεως της εν τη ακροβυστία, εις το είναι αυτόν πατέρα πάντων των πιστευόντων δι ακροβυστίας, εις το λογισθήναι και αυτοίς την δικαιοσύνην. και πατέρα περιτομής, τοις ουκ εκ περιτομής μόνον, αλλά και τοις στοιχούσι τοις ίχνεσι της πίστεως της εν τη ακροβυστία του πατρός ημών αβραάμ. ου γαρ διά νόμου η επαγγελία τω αβραάμ η τω σπέρματι αυτού το κληρονόμον αυτόν είναι του κόσμου αλλά διά δικαιοσύνης πίστεως. ει γαρ οι εκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται η πίστις και κατήργηται η επαγγελία. ο γαρ νόμος οργήν κατεργάζεται. ου γαρ ουκ εστί νόμος, ουδέ παράβασις. διατούτο εκ πίστεως, ίνα κατά χάριν, εις το είναι βεβαίαν την επαγγελίαν παντί τω σπέρματι. ου τω εκ του νόμου μόνον, αλλά και τω εκ πίστεως αβραάμ, ος εστί πατήρ πάντων ημών, καθώς γέγραπται. ότι πατέρα πολλών εθνών τέθεικά σε, κατέναντι ου επίστευσε θεού του ζωοποιούντος τους νεκρούς, και καλούντος τα μη όντα ως όντα. ος παρ ελπίδα επ ελπίδι επίστευσεν, εις το γενέσθαι αυτόν πατέρα πολλών εθνών, κατά το ειρημένον. ούτως έσται το σπέρμα σου. και μη ασθενήσας τη πίστει, ου κατενόησε το εαυτού σώμα ήδη νενεκρωμένον εκατονταέτης που υπάρχων, και την νέκρωσιν της μήτρας σάρρας. εις δε την επαγγελίαν του θεού ου διεκρίθη τη απιστία, αλλ ενεδυναμώθη τη πίστει, δους δόξαν τω θεώ, και πληροφορηθείς, ότι ο επήγγελται δυνατός εστί και ποιήσαι. διό και ελογίσθη αυτώ εις δικαιοσύνην. ουκ εγράφη δε δι αυτόν μόνον, ότι ελογίσθη αυτώ, αλλά και δι ημάς οις μέλλει λογίζεσθαι τοις πιστεύουσιν επί τον εγείραντα ιησούν τον κύριον ημών εκ νεκρών, ος παρεδόθη διά τα παραπτώματα ημών, και ηγέρθη διά την δικαίωσιν ημών.

ipiū: reputat̄ fides eiꝰ ad iuſtitiā ſm ꝓpoſitū grē dei: ſicut τ dauid dicit beatitudinem hoīs cui deus accepto fert ſunt iuſtitiā ſine opibꝰ. Beati quoꝝ remiſſe iniquitates et quorum tecta ſunt peccata. Btūs vir cui non imputabit dominus peccatū. Beatitudo ergo hec ī circūciſiōe tm̄ manet: an ēt ī preputio? Dicimus enim quia reputata eſt fides abrae ad iuſtitiā. Quō ergo reputata ē? In circūciſione: an ī ꝑputio? Non in circūciſione: ſed ī preputio. Et ſignū accepit circūciſionis ſignaculū iuſtitie fidei que eſt in preputio: vt ſit pater omnium credentium per preputium: vt reputetur et illis ad iuſtitiā. Et ſic pater circūciſiōis: nō his tm̄ q̇ ſunt ex circunciſione: ſed τ his q̇ ſectant̄ veſtigia fidei que eſt in preputio patris noſtri abrae. Non enim per legem promiſſio abrae aut ſemini eius vt heres eſſet mundi: ſed per iuſtitiam fidei. Si enim q̇ ex lege heredes ſūt: exinanita ē fides: abolita ē ꝓmiſſio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non eſt lex nec preuaricatio. Ideo ex fide: vt ſecūduꝫ gratiam firma ſit ꝓmiſſio omni ſemini. Non ei qui ex lege eſt ſolum: ſed et ei qui ex fide eſt abrae: qui pater eſt omnium noſtrum: ſicut ſcriptū eſt. Qꝛ patrē multaꝝ gentiū poſui te: ante deum cui credidiſti qui viuificat mortuos et vocat ea q̄ nō ſūt tanq̄ ea que ſūt. Qui cōtra ſpē in ſpem credidit vt fieret pater multaꝝ gētiū: ſcđꝫ qđ dictū ē ei. Sic erit ſemē tuū ſicut ſtelle celi τ arena maris. Et nō īfirmatꝰ ē ī fide nec ꝯſiderauit corpꝰ ſuū emortuū cū iaꝫ fere centū eſſet annoꝝ: et emortuā vuluam ſare. In repromiſſione etiā dei nō heſitauit diffidentia: ſed confortatus eſt fide: dans gloriam deo: pleniſſime ſciens qꝛ quecūq̄ promiſit deꝰ potēs ē τ facere. Ideo et reputatū eſt illi ad iuſtitiā. Nō eſt āt ſcriptū tm̄ ꝓpter ipm̄: qꝛ reputatū ē illi ad iuſtitiā: ſꝫ τ ꝓꝑ nos q̇bꝰ reputabit̄ credentibꝰ in eū qui ſuſcitauit ieſum xp̄m dn̄m nr̄m a mortuis: qui traditus eſt propter delicta nr̄a: τ reſurrexit ꝓꝑ iuſtificationē nr̄aꝫ.

ps.31.
B
f. Abrae datiui caſus.
C
Gen. 17.a
D
Gen. 15.b.

© Biblioteca Nacional de España

Cap.5.

Δικαιωθέντες ούν εκ πίστεως, ειρήνην έχομεν προς τον θεόν διά του κυρίου ημών ιησού χριστού, δι ου και την προσαγωγήν εσχήκαμεν τη πίστει εις την χάριν ταύτην εν η εστήκαμεν και καυχώμεθα επ ελπίδι της δόξης του θεού. ου μόνον δε, αλλά και καυχώμεθα εν ταις θλίψεσιν, ειδότες ότι θλίψις υπομονήν κατεργάζεται. η δε υπομονή δοκιμήν, η δε δοκιμή ελπίδα, η δε ελπίς ου καταισχύνει, ότι η αγάπη του θεού εκκέχυται εν ταις καρδίαις ημών διά πνεύματος αγίου του δοθέντος ημίν. έτι γαρ χριστός όντων ημών ασθενών κατά καιρόν υπέρ ασεβών απέθανε. μόλις γαρ υπέρ δικαίου τις αποθανείται, υπέρ γαρ του αγαθού τάχα τις και τολμά αποθανείν. συνίστησι δε την εαυτού αγάπην εις ημάς ο θεός, ότι έτι αμαρτωλών όντων ημών, χριστός υπέρ ημών απέθανε, πολλώ ουν μάλλον δικαιωθέντες νυν εν τω αίματι αυτού σωθησόμεθα δι αυτού από της οργής. ει γαρ εχθροί όντες κατηλλάγημεν τω θεώ διά του θανάτου του υιού αυτού. πολλώ μάλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα εν τη ζωή αυτού. ου μόνον δε, αλλά και καυχώμενοι εν τω θεώ διά του κυρίου ημών ιησού χριστού δι ου νυν την καταλλαγήν ελάβομεν. διά τούτο ώσπερ δι ενός ανθρώπου η αμαρτία εις τον κόσμον εισήλθε, και διά της αμαρτίας ο θάνατος και ούτως εις πάντας ανθρώπους ο θάνατος διήλθεν, εφ ω πάντες ήμαρτον. άχρι γαρ νόμου αμαρτία ην εν τω κόσμω. αμαρτία δε ουκ ελλογείται μη όντος νόμου, αλλ εβασίλευσεν ο θάνατος από αδάμ μέχρι μωυσέος, και επί τους μη αμαρτήσαντας, επί τω ομοιώματι της παραβάσεως αδάμ, ος εστί τύπος του μέλλοντος. αλλ ουχ ως το παράπτωμα, ούτως και το χάρισμα. ει γαρ τω του ενός παραπτώματι οι πολλοί απέθανον, πολλώ μάλλον η χάρις του θεού και η δωρεά εν χάριτι τη του ενός ανθρώπου ιησού χριστού εις τους πολλούς επερίσσευσε. και ουχ ως δι ενός αμαρτήσαντος το δώρημα. το μεν γαρ κρίμα εξ ενός εις κατάκριμα, το δε χάρισμα εκ πολλών παραπτωμάτων εις δικαίωμα. ει γαρ τω του ενός παραπτώματι ο θάνατος εβασίλευσε διά του ενός, πολλώ μάλλον οι την περισσείαν της χάριτος και της δωρεάς της δικαιοσύνης λαμβάνοντες εν ζωή βασιλεύσουσι διά του ενός ιησού χριστού. άρα ουν ως δι ενός παραπτώμα-

Cap.5.

A Iuſtificati ergo ex fide pacē habeamꝰ ad deū per dominum noſtrū ieſum chriſtum: per quē hēmꝰ acceſſuꝫ per fidem in gratiam iſtam: in qua ſtamus ⁊ gloriamur in ſpe glorie filiorum dei. Non ſolum aūt ſed ⁊ gloriamur in tribulationibꝰ: ſciētes ꝙ tribulatio patientiā operatur: patiētia aūt probationē: probatio vero ſpē. Spes aūt non confundit: quia charitas dei diffuſa eſt in cordibus nr̄is per ſpūm ſanctū qui datus ē nobis. Ut quid enim xp̄s cum adhuc infirmi eſſemꝰ ſcd̄m tp̄s pro impijs mortuꝰ eſt? Vix eniꝫ pro iuſto quis moritur: nam pro bono forſitan quis audeat mori? Cōmendat aūt charitatem ſuā deꝰ in nobis: quoniam ſi cū adhuc peccatores eſſemꝰ ſecundum tp̄s xp̄s pro nobis mortuꝰ eſt: multo igitur magis nūc iuſtificati in ſanguine ipſiꝰ ſalui erimꝰ ab ira per ipſm̄. B Si enim cū inimici eſſemus reconciliati ſumus deo per mortē filij eius: multo magis reconciliati ſalui erimus in vita ipſius. Non ſoluꝫ aūt ſed et gloriamur in deo per dn̄m noſtrum ieſum chriſtum per quē nūc recōciliationē accepimꝰ. Propterea ſicut per vnum hoīem peccatum in hunc mundum intrauit et per pctm̄ mors: ⁊ ita in omnes homines mors pertrāſijt: in quo omnes peccauerūt. C Uſqꝫ ad legeꝫ enim pctm̄ erat in mūdo. Pctm̄ aūt non imputabatur cum lex nō eēt: ſed regnauit mors ab adā vſqꝫ ad moyſen etiam in eos qui nō peccauerunt in ſimilitudinem preuaricatiōis ade: qui eſt forma futuri. Sed non ſicut delictum: ita et donum. Si enim vnius delicto multi mortui ſunt: multo magis gratia dei et donum in gratia vnius hominis ieſu chriſti in plures abundauit. Et non ſicut per vnū pctm̄ ita et donuꝫ: nam iudicium quideꝫ ex vno in condēnationē: gr̄a aūt ex multis delictis in iuſtificationem. D Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum: multo magis abundantiam gratie et donationis et iuſtitie accipientes in vita regnabunt per vnum ieſum chriſtum. Igitur ſicut per vniꝰ delictū

Iaco.1.a. Heb.9.d. 1.Pe.3.d.

τος εις πάντας ανθρώπους εις κατάκριμα,
ούτω και δι' ενός δικαιώματος εις πάντας
ανθρώπους εις δικαίωσιν ζωής. ώσπερ γαρ
διά της παρακοής του ενός ανθρώπου α-
μαρτωλοί κατεστάθησαν οι πολλοί, ούτω
και διά της υπακοής του ενός δίκαιοι κατα
σταθήσονται οι πολλοί. νόμος δε παρει-
σήλθεν, ίνα πλεονάσῃ το παράπτωμα. ου
δε επλεόνασεν η αμαρτία, υπερεπερίσσευ-
σεν η χάρις. ίνα ώσπερ εβασίλευσεν η αμαρ
τία εν τω θανάτω, ούτω και η χάρις βασιλεύ
σῃ διά δικαιοσύνης εις ζωήν αιώνιον, διά
ιησού χριστού του κυρίου ημών. Cap. 6.

Τι ουν ερούμεν. επιμενούμεν τη αμαρτία
ίνα η χάρις πλεονάσῃ. μη γένοιτο. οί-
τινες απεθάνομεν τη αμαρτία, πως έτι ζήσο
μεν εν αυτή. η αγνοείτε ότι όσοι εβαπτίσθη-
μεν εις χριστόν ιησούν, εις τον θάνατον αυ
τού εβαπτίσθημεν. συνετάφημεν ουν αυτώ
διά του βαπτίσματος εις τον θάνατον, ίνα
ώσπερ ηγέρθη χριστός εκ νεκρών διά της δό
ξης του πατρός, ούτω και ημείς εν καινότητι
ζωής περιπατήσωμεν. ει γαρ σύμφυτοι γε-
γόναμεν τω ομοιώματι του θανάτου αυτού
αλλά και της αναστάσεως εσόμεθα. τού-
το γινώσκοντες, ότι ο παλαιός υμών άνθρω
πος συνεσταυρώθη, ίνα καταργηθή το σώ-
μα της αμαρτίας, του μηκέτι δουλεύειν η-
μάς τη αμαρτία. ο γαρ αποθανών δεδικαίω
ται από της αμαρτίας. ει δε απεθάνομεν
συν χριστώ, πιστεύομεν ότι και συζήσο
μεν αυτώ. ειδότες ότι χριστός εγερθείς εκ
νεκρών ουκέτι αποθνήσκει, θάνατος αυτού
ουκέτι κυριεύει. ο γαρ απέθανε τη αμαρτία
απέθανεν εφάπαξ. ο δε ζη, ζη τω θεώ. ού-
τω και υμείς λογίζεσθε εαυτούς νεκρούς
μεν είναι τη αμαρτία, ζώντας δε τω θεώ,
εν χριστώ ιησού τω κυρίω ημών. μη ουν
βασιλευέτω η αμαρτία εν τω θνητώ υμών
σώματι, εις το υπακούειν αυτή εν ταις επι-
θυμίαις αυτού. μηδέ παριστάνετε τα μέ-
λη υμών όπλα αδικίας τη αμαρτία, αλλά
παραστήσατε εαυτούς τω θεώ ως εκ νεκρών
ζώντας, και τα μέλη υμών όπλα δικαιοσύ
νης τω θεώ. αμαρτία γαρ υμών ου κυριεύ-
σει. ου γαρ εστε υπό νόμον, αλλ' υπό χά-
ριν. τι ουν. αμαρτήσομεν ότι ουκ εσμέν υ-
πό νόμον αλλ' υπό χάριν. μη γένοιτο. ουκ
οίδατε ότι ω παριστάνετε εαυτούς δού-
λους εις υπακοήν, δούλοι εστέ ω υπακούε-
τε, ήτοι αμαρτίας εις θάνατον, ή υπακοής εις
δικαιοσύνην. χάρις δε τω θεώ ότι ήτε δού
λοι της αμαρτίας, υπακούσατε δε εκ καρδί-

in omnes homines in condemnationē:
ſic et per vnius iuſtitiam in omnes
hoies in iuſtificationē vite. Sicut enim
per inobedientiā vni9 hois peccatores
conſtituti ſunt multi: ita
et per vni9 obeditionē iuſti cōſtituentur
multi. Lex autem ſubintrauit
vt abundaret delictum. Ubi
autem abundauit delictū: ſupabūdauit
et gratia. Ut ſicut regnauit peccatum
in mortem: ita et gratia regnet
per iuſtitiam in vitam eternam per
ieſum chriſtum dn̄m noſtrum. Cap. 6.

Quid ergo dicem9? Manebim9 in
pctō vt grā abūdet? Abſit. Qui
ei mortui ſum9 pctō: quō adhuc viue
m9 i illo? An ignorat3 frēs q2 qcūq3 ba-
ptiza in xpō ieſu: i morte ipſi9 ⌊ti ſum9
baptizati ſum9? Cōſepulti ei ſum9 cū il
lo per baptiſmum in mortem: vt
quō xps ſurrexit a mortuis per gloria3
patris: ita et nos in nouitate
vite ābulem9. Si ei cōplātati facti ſum9 — Ephe. 4. c.
ſimilitudini mortis eius: — Col. 3. b.
ſimul et reſurrectionis erimus. Hoc
ſcientes quia vetus homo noſter
ſimul crucifix9 eſt vt deſtruatur corpus
peccati: vt vltra non ſeruiamus
peccato. Qui .n. mortu9 eſt iuſtifica-
a pctō. Si aūt mortui ſumus ⌊t9 eſt
cū xpō: credim9 q2 ſiml etiā viuem9 cū
illo: ſcientes q xps reſurgens ex
mortuis iam non moritur: mors illi
vltra nō dn̄abit. Qd ei mortu9 ē pctō:
mortu9 ē ſemel: q aūt viuit viuit deo.
Ita et vos exiſtimate vos mortuos
quidem eſſe peccato: viuentes aūt deo
in chriſto ieſu. Non ergo
regnet pctm̄ in veſtro mortali
corpore: vt obediatis concupiſcentijs
eius. Sed neq3 exhibeatis membra
veſtra arma iniquitatis peccato: ſed
exhibete vos deo tanq3 ex mortuis
viuentes: et mēbra veſtra arma iuſtitie
deo. Peccatū enī vobis non dn̄abit.
Non eni3 ſub lege eſtis: ſed ſub gratia.
Quid ergo? Peccabimus qm̄ non ſu-
m9 ſub lege ſed ſub gratia? Abſit. An
neſcitis qm̄ cui exhibetis vos ſeruos
ad obediēdū: ſerui eſtis ei9 cui obediſtis:
ſiue pctī ad morte3 ſiue obeditiōis ad
iuſtitia3? Grās aūt deo q fuiſtis ſerui
peccati: obediſtis autem ex corde

A

B

C

© Biblioteca Nacional de España

ας εις ον παρεδόθητε τύπον διδαχής. ελευ-
θερωθέντες δε από της αμαρτίας εδουλώθη-
τε τη δικαιοσύνη. ανθρώπινον λέγω διά την
ασθένειαν της σαρκός υμών. ώσπερ γαρ πα-
ρεστήσατε τα μέλη υμών δούλα τη ακαθαρ-
σία και τη ανομία εις την ανομίαν, ούτως νυν
παραστήσατε τα μέλη υμών δούλα τη δι-
καιοσύνη εις αγιασμόν. ότε γαρ δούλοι ή-
τε της αμαρτίας, ελεύθεροι ήτε τη δικαιοσύ-
νη. τίνα ουν καρπόν είχετε τότε, εφ' οίς νυν
επαισχύνεσθε. το γαρ τέλος εκείνων θάνα-
τος. νυνί δε ελευθερωθέντες από της αμαρ-
τίας, δουλωθέντες δε τω θεώ, έχετε τον καρ-
πόν υμών εις αγιασμόν, το δε τέλος ζωήν
αιώνιον. τα γαρ οψώνια της αμαρτίας θά-
νατος, το δε χάρισμα του θεού ζωή αιώνι-
ος εν χριστώ ιησού τω κυρίω ημών. Cap. 7.

Η αγνοείτε αδελφοί, γινώσκουσι γαρ νό-
μον λαλώ, ότι ο νόμος κυριεύει του αν-
θρώπου εφόσον χρόνον ζη. η γαρ ύπαν-
δρος γυνή τω ζώντι ανδρί δέδεται νόμω. εάν
δε αποθάνη ο ανήρ, κατήργηται από του
νόμου του ανδρός. άρα ουν ζώντος του αν-
δρός μοιχαλίς χρηματίσει, εάν γένηται αν-
δρί ετέρω. εάν δε αποθάνη ο ανήρ, ελευθέρα
εστίν από του νόμου, του μη είναι αυτήν
μοιχαλίδα γενομένην ανδρί ετέρω. ώστε α-
δελφοί μου και υμείς εθανατώθητε τω νό-
μω διά του σώματος του χριστού εις το γε-
νέσθαι υμάς ανδρί ετέρω τω εκ νεκρών ε-
γερθέντι, ίνα καρποφορήσωμεν τω θεώ. ότε
γαρ ήμεν εν τη σαρκί, τα παθήματα των α-
μαρτιών τα διά του νόμου ενηργείτο εν τοις
μέλεσιν ημών, εις το καρποφορήσαι τω θα-
νάτω. νυνί δε κατηργήθημεν από του νόμου
αποθανόντες εν ω κατειχόμεθα, ώστε δου-
λεύειν ημάς εν καινότητι πνεύματος και ου
παλαιότητι γράμματος. τι ουν ερούμεν. ό-
τι ο νόμος αμαρτία. μη γένοιτο. αλλά την
αμαρτίαν ουκ έγνων ειμή διά νόμου. την τε
γαρ επιθυμίαν ουκ ήδειν, ειμή ο νόμος έλε-
γεν, ουκ επιθυμήσεις. αφορμήν δε λαβούσα
η αμαρτία διά της εντολής, κατειργάσατο
εν εμοί πάσαν επιθυμίαν. χωρίς γαρ νό-
μου αμαρτία νεκρά, εγώ δε έζων χωρίς νό-
μου ποτέ. ελθούσης δε της εντολής η αμαρ-
τία έζησεν, εγώ δε απέθανον. και ευρέθη
μοι η εντολή η εις ζωήν, αύτη εις θάνατον.
η γαρ αμαρτία αφορμήν λαβούσα διά της
εντολής, εξηπάτησέ με, και δι' αυτής απέκ-
τεινεν. ώστε ο μεν νόμος άγιος, και η εντο-
λή αγία και δικαία και αγαθή. το ουν αγα-
θόν εμοί γέγονε θάνατος, μη γένοιτο. αλ-

in eã formã doctrie i q traditi estis. Li- D
berati autem a peccato ſerui facti estis
iuſtitie. Humanum dico propter
infirmitatẽ carnis vr̃e. Sicut ei exhi-
buiſtis membra veſtra ſeruire imundicie
et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc
exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitie
in ſanctificationem. Cu3 ei ſerui eſſetꝭ Job.8.a.
peccati: liberi fuiſtis iuſtitie. Esaie.1.g.
Quẽ ergo fructũ hũiſtis tũc i illꝭ: in qb9 Eze.36.a.
erubeſcitꝭ? Nã finis illoꝝ mors eſt. nũc
eſt. Nunc vero liberati a peccato:
ſerui autem facti deo: habetis fructum
veſtru3 in ſanctificationẽ: finẽ xo vitã
eternã. Stipendia enim peccati mors:
gratia autem dei vita eterna:
in chriſto ieſu domino noſtro. Cap. 7.

An ignoratis fratres: ſciẽtibus ei le- A
ge3 loquor: qꝛ lex in homine dñat 1.Cor.7.d
quãto tẽpore viuit. Nã que ſub viro ẽ
mulier: viuẽte viro alligata ẽ legi. Si
aũt mortu9 fuerit vir eius ſoluta eſt a
lege viri. Igitur viuente viro ſro.
vocabitꝛ adultera ſi fuerit cum alio vi
Si aũt mortu9 fuerit vir eius: liberata
eſt a lege viri: vt non ſit
adultera ſi fuerit cũ alio viro. Itaqꝫ fra-
tres mei et vos mortificati eſtis legi
per corpus chriſti: vt ſitis
alteri9 qui ex mortuis reſurrexit:
vt fructificetis deo. Cum B
eni3 eſſem9 in carne: paſſiones pctõꝝ q̃
per legem erant operabantur in
mẽbris noſtris: vt fructificarent morti.
Nunc autem ſoluti ſumus a lege
mortis in q̃ detinebamur: ita vt ſeruia-
mus in nouitate ſpiritus: et non in
vetuſtate littere. Quid ergo dicemus.
Lex peccatum eſt? Abſit. Sed
peccatum non cognoui niſi per legem.
Nã cõcupiſcẽtiã neſciebã: niſi lex dice- Exodi.20.c
ret. Nõ cõcupiſces. Occaſione aũt acce- Deute.5.b.
pta pctm̃ per mandatum operatum eſt
in me oẽm cõcupiſcentiã. Sine lege ei
pctm̃ mortuũ erat: ego ãt viuebã ſie le-
ge aliqñ. Sed cũ veniſſet mãdatũ: pctm̃ C
reuixit: ego ãt mortu9 ſũ. Et inuẽtũ ẽ
mihi mãdatũ qđ erat ad vitã: hoc eẽ ad
mortẽ. Nã pctm̃ occaſione accepta ꝑ
mãdatũ ſeduxit me: ⁊ ꝑ illud occidit.
Itaqꝫ lex quide3 ſancta: et mandatum 1.Thi.1.b.
ſctm̃ et iuſtũ et bonũ. Qđ ergo bonũ ẽ:
mihi factũ eſt mors? Abſit: Sed

© Biblioteca Nacional de España

λα/ ἡ ἁμαρτία ἵνα φανῇ ἁμαρτία διὰ τοῦ ἀ
γαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γέ-
νηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρ-
τία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νό-
μος πνευματικός ἐστιν. ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰ-
μι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὃ γὰρ
κατεργάζομαι οὐ γινώσκω. οὐ γὰρ ὃ θέ-
λω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ τοῦτο ποι-
ῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι
τῷ νόμῳ ὅτι καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κα-
τεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁ-
μαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί
τουτέστιν ἐν τῇ σαρκί μου ἀγαθόν. τὸ γὰρ
θέλειν παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσ-
θαι τὸ καλὸν οὐχ εὑρίσκω. οὐ γὰρ ὃ θέλω
ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦ-
το πράσσω. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο
ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ'
ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὑρίσκω ἄρα
τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν
ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται. συνήδομαι
γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄν-
θρωπον. βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέ-
λεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ
νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νό-
μῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου.
ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται
ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. εὐ-
χαριστῶ τῷ θεῷ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ
κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν
νοῒ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νό-
μῳ ἁμαρτίας. Cap. 8.

Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν χρισ-
τῷ ἰησοῦ μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν,
ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύ-
ματος τῆς ζωῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἠλευθέρω-
σέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ
θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου ἐν
ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυ-
τοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁ-
μαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁ-
μαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ
νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρ-
κα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ
γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρο-
νοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύμα-
τος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος,
τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰ-
ρήνη. διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα
εἰς θεόν. τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπο-
τάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται. οἱ δὲ ἐν σαρ-
κὶ ὄντες, θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. ὑμεῖς δὲ
οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι. εἴπερ

peccatum: vt appareat pctm̃ per bonū
operatum eſt mihi mortem: vt fiat
ſupra modum peccans peccatum
per mandatum. Scimus.n. quia lex
ſpiritalis eſt. Ego autē carnalis ſum
venundat⁹ ſub peccato: quod enim
operor: nō itelligo. Nō.n. qđ volo bo
nū hoc ago: ſʒ qđ odio malū illđ facio.
Si aūt quod nolo illud facio: cōſentio
legi qm̄ bona ē. Nūc aūt iā nō ego op
or illđ: ſed quod habitat in me peccatū.
Scio enim quia non habitat in me
hoc eſt in carne mea bonum. Nam
velle adiacet mihi: perficere autem D
bonum non inuenio. Non enim qđ vo
lo bonū hoc facio: ſʒ qđ nolo malū hoc
ago. Si autem quod nolo illud
facio: iam nō ego operor illud: ſed
quod habitat i me pctm̃. Inuenio igit
legem volenti mihi facere bonum:
qm̄ mihi malum adiacet. Cōdelector
eni legi dei ſcđm interiorem hominē.
Uideo autē aliam legem in membris
meis repugnantem legi
mentis mee: et captiuantē me in lege
peccati que eſt in membris meis.
Infelix ego homo: quis me liberabit
de corpore mortis huius? Gratia
dei per ieſum chriſtum
dominum noſtrum. Igitur ego ipſe
mente ſeruio legi dei: carne autē legi
peccati. Cap. 8.

Nihil ergo nūc dānatiōis ē his q ſūt A
in xp̄o ieſu: q nō ſcđm carnē ambu
lāt. Lex enim ſpiritus
vite in chriſto ieſu liberauit
me a lege peccati et
mortis. Nam qđ impoſſibile erat legi in
quo ifirmabat per carnē: de⁹ filiū ſuū
mittens in ſimilitudinē carnis peccati:
et de peccato damnauit peccatum
in carne: vt iuſtificatio
legis impleret in nobis: q nō ſcđm car
nem ambulamus: ſed ſecundum ſpiritū.
Qui.n. ſm carnē ſūt: q carnis ſūt ſapi
unt: q vero ſcđm ſpm̄ ſūt: q ſūt ſpūs ſentiūt.
Nam prudentia carnis mors eſt: B
prudentia autem ſpiritus vita et pax.
Quoniam ſapientia carnis inimica eſt
deo. Legi enim dei non eſt ſubiecta:
nec enim poteſt. Qui autem in carne
ſūt: deo placere non poſſūt. Uos autē
in carne nō eſtis ſed in ſpiritu: ſi tamē

© Biblioteca Nacional de España

πνεῦμα θεοῦ οικεῖ εν υμῖν. ει δε τις πνεῦμα
Χριστοῦ ουκ έχει, οῦτος ουκ εστὶν αυτοῦ.
ει δε Χριστὸς εν υμῖν, το μεν σῶμα νεκρὸν
δι αμαρτίαν, το δε πνεῦμα ζωή διά δικαιοσύ
νην. ει δε το πνεῦμα του εγείραντος ιησοῦν
εκ νεκρῶν οικεῖ εν υμῖν, ο εγείρας τον Χρι
στὸν εκ νεκρῶν ζωοποιήσει και τα θνητά σώ
ματα υμῶν διά του ενοικοῦντος αυτοῦ
πνεύματος εν υμῖν. άρα οῦν αδελφοί ο=
φειλέται εσμέν ου τῆ σαρκί του κατά σάρκα
ζῆν. ει γαρ κατά σάρκα ζῆτε, μέλλετε απο=
θνήσκειν. ει δε πνεύματι τας πράξεις του
σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. όσοι γαρ
πνεύματι θεοῦ άγονται, οῦτοι εισίν υιοί θε
οῦ. ου γαρ ελάβετε πνεῦμα δουλείας πά=
λιν εις φόβον, αλλ' ελάβετε πνεῦμα υιοθε=
σίας, εν ω κράζομεν αββά ο πατήρ. αυτό το
πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τω πνεύματι ημῶν
ότι εσμέν τέκνα θεοῦ. ει δε τέκνα, και κλη
ρονόμοι. κληρονόμοι μεν θεοῦ, συγκληρο=
νόμοι δε Χριστοῦ. είπερ συμπάσχομεν, ί=
να και συνδοξασθῶμεν. λογίζομαι γαρ ότι
ουκ άξια τα παθήματα του νῦν καιροῦ προς
την μέλλουσαν δόξαν αποκαλυφθῆναι εις
ημάς. η γαρ αποκαραδοκία της κτίσεως
την αποκάλυψιν των υιῶν του θεοῦ απε=
κδέχεται. τη γαρ ματαιότητι η κτίσις υπετά=
γη ουχ εκοῦσα, αλλά διά τον υποτάξαντα
επ' ελπίδι, ότι και αυτή η κτίσις ελευθερω=
θήσεται από της δουλείας της φθοράς εις
την ελευθερίαν της δόξης των τέκνων του
θεοῦ. οίδαμεν γαρ ότι πᾶσα η κτίσις συ=
στενάζει και συνωδίνει άχρι του νῦν. ου μό
νον δε, αλλά και αυτοί την απαρχήν του
πνεύματος έχοντες, και ημεῖς αυτοί εν εαυ
τοῖς στενάζομεν υιοθεσίαν απεκδεχόμενοι
την απολύτρωσιν του σώματος ημῶν.
τη γαρ ελπίδι εσώθημεν. ελπίς δε βλε=
πομένη, ουκ εστίν ελπίς. ο γαρ βλέπει τις
τι και ελπίζει. ει δε ο ου βλέπομεν ελπίζο
μεν, δι' υπομονῆς απεκδεχόμεθα. ωσαύτως
δε και το πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς
ασθενείαις ημῶν. το γαρ τι προσευξόμεθα
καθό δεῖ ουκ οίδαμεν, αλλ' αυτό το πνεῦ
μα υπερεντυγχάνει υπέρ υμῶν στεναγμοῖς
αλαλήτοις. ο δε ερευνῶν τας καρδίας οίδε
τι το φρόνημα του πνεύματος, ότι κατά
θεόν εντυγχάνει υπέρ αγίων. οίδαμεν δε
ότι τοῖς αγαπῶσι τον θεόν πάντα συνερ=
γεῖ εις το αγαθόν, τοῖς κατά πρόθεσιν κλη=
τοῖς οῦσιν. ότι ούς προέγνω και προώρισε
συμμόρφους της εικόνος του υιοῦ αυτοῦ,
εις το εῖναι αυτόν πρωτότοκον εν πολλοῖς

ſpũs dei hĩtat in vobis. Si q̇s ãt ſpm̃
chriſti non habet: hic non eſt eius.
Si ãt xp̃s i vobiſ ẽ: corpꝰ q̇dẽ mortuũ ẽ
ꝓpter pctm̃: ſpũs vero viuit ꝓpter iuſti
ficationẽ. Q̇d ſi ſpũs eiꝰ qui ſuſcitauit
ieſũ a mortuis hĩtat i vobiſ: q̇ ſuſcitauit
ieſũ xp̃z a mortuiſ viuificabit ⁊ mortalia
vr̃a: ꝓpter inhitantem ſpm̃ eiꝰ ⌊corpa
in vobis. Ergo fratres debitores
ſumus non carni vt ſecundum carnem C
viuamꝰ. Si .n. ſcd̃z carnẽ vixeritiſ: mo
riemini. Si autem ſpiritu facta ⌈eniz
carnis mortificaueritiſ: viuetiſ. Quicũq; 2.Thi.1.b.
ſpiritu dei aguntꝛ: hi ſunt filij dei
Non eni accepiſtis ſpiritũ ſeruitutis ite
rũ i timore: ſed accepiſtiſ ſpm̃ adoptiõiſ Gal.4.a.
filioꝝ dei: i quo clamamꝰ abba pr̃. Ipſe
eni ſpũs teſtimoniũ reddet ſpũi noſtro
ꝙ ſumꝰ filij dei. Si ãt filij ⁊ heredes:
heredes quidẽ dei: coheredes 1.Cor.12.b
autem chriſti: ſi tamen compatimur vt Heb.4.d.
⁊ conglorificemur. Exiſtimo enim ꝙ
non ſũt cõdigne paſſiones huiꝰ tpiſ ad
futuram gloriam que reuelabitur in
nobis. Nam expectatio creature D
reuelationem filiorum dei expectat.
Vanitati enim creatura ſubiecta eſt
nõ volens: ſed ꝓpter eum q̇ ſubiecit
eam in ſpe: qꝛ et ipſa creatura liberabi
tur a ſeruitute corruptionis in
libertatem glorie filiorum
dei. Scimꝰ .n. ꝙ oĩs creatura igemi=
ſcit ⁊ parturit vſq; adhuc. Non ſolum
autem illa ſed et noſ ipſi primitias
ſpiritus habentes: et ipſi intra nos
gemimꝰ adoptionem filioꝝ dei: expectã
tes redemptionem corporis noſtri. E
Spe ei ſalui facti ſumꝰ. Spes ãt q̇ vi=
detur: nõ eſt ſpes. Naz quod videt q̇s
quid ſperat? Si aũt qḋ nõ videmꝰ ſpe
ramꝰ: per patientiã expectamꝰ. Siĺiter
autem et ſpiritus adiuuat
infirmitatem noſtram. Nã quid oremꝰ
ſicut oportet neſcimꝰ: ſed ipſe ſpiritus
poſtulat pro nobis gemitibus
ienarrabilibꝰ. Qui ãt ſcrutatꝛ corda ſcit
quid deſideret ſpiritus: quia ſecundum
deũ poſtulat pro ſanctis. Scimus aũt
q̃m diligentibꝰ deũ omnia cooperantur
in bonũ his q̇ ſcd̃m ꝓpoſitũ vocati ſũt
ſcti. Nã quos preſciuit ⁊ predeſtinauit F
conformes fieri imaginis filij ſui:
vt ſit ipſe primogenitus in multis

© Biblioteca Nacional de España

αδελφοίς. ους δε προώρισε, τούτους και
εκάλεσε. και ους εκάλεσε, τούτους και ε-
δικαίωσεν. ους δε εδικαίωσε, τούτους και ε
δόξασε. τι ουν ερούμεν προς ταύτα. ει ο θε
ός υπέρ ημών, τις καθ ημών. ός γε του ιδίου
υιού ουκ εφείσατο, αλλ υπέρ ημών πάν-
των παρέδωκεν αυτόν, πως ουχί και συν
αυτώ τα πάντα ημίν χαρίσεται. τις εγκα-
λέσει κατά εκλεκτών θεού. θεός ο δικαιών,
τις ο κατακρίνων. χριστός ο αποθανών
μάλλον δε και εγερθείς, ος και εστίν εν δε-
ξιά του θεού, ος και εντυγχάνει υπέρ ημών.
τις ημάς χωρίσει από της αγάπης του χρι
στού. θλίψις, η στενοχωρία, η διωγμός, η
λιμός, η γυμνότης, η κίνδυνος, η μάχαιρα.
καθώς γέγραπται. ότι ένεκα σου θανατού-
μεθα όλην την ημέραν, ελογίσθημεν ως πρό
βατα σφαγής. αλλ εν τούτοις πάσιν υπερ-
νικώμεν διά του αγαπήσαντος ημάς. πε-
πεισμαι γαρ ότι ούτε θάνατος, ούτε ζωή,
ούτε άγγελοι, ούτε αρχαί, ούτε δυνάμεις,
ούτε ενεστώτα, ούτε μέλλοντα, ούτε ύ-
ψωμα, ούτε βάθος, ούτε τις κτίσις ετέρα δυ
νήσεται ημάς χωρίσαι από της αγάπης του
θεού της εν χριστώ ιησού τω κυρίω η-
μών. Cap.9.

Αλήθειαν λέγω εν χριστώ ου ψεύδομαι
συμμαρτυρούσης μοι της συνειδήσεως
μου εν πνεύματι αγίω, ότι λύπη μοι εστί
μεγάλη και αδιάλειπτος οδύνη τη καρδία
μου. ηυχόμην γαρ αυτός εγώ ανάθεμα εί
ναι από του χριστού υπέρ των αδελφών
μου των συγγενών μου κατά σάρκα οίτινες
εισίν ισραηλίται, ων η υιοθεσία, και η δόξα
και αι διαθήκαι, και η νομοθεσία, και η λα-
τρεία, και αι επαγγελίαι, ων οι πατέρες και εξ
ων ο χριστός το κατά σάρκα, ο ων επί πάν
των θεός ευλογητός εις τους αιώνας αμήν.
ουχ οίον δε ότι εκπέπτωκεν ο λόγος του θε
ού. ου γαρ πάντες οι εξ ισραήλ ούτοι ισρα
ήλ, ουδ ότι εισί σπέρμα αβραάμ πάντες τέκ
να. αλλ εν ισαάκ κληθήσεται σοι σπέρμα του
τέστιν ου τα τέκνα της σαρκός ταύτα τέκνα
του θεού, αλλά τα τέκνα της επαγγελίας
λογίζεται εις σπέρμα. επαγγελίας γαρ ο λό
γος ούτος, κατά τον καιρόν τούτον ελεύσο-
μαι, και έσται τη σάρρα υιός. ου μόνον δε
αλλά και ρεβέκκα εξ ενός κοίτην έχουσα ισα
άκ του πατρός ημών. μήπω γαρ γεννηθέν-
των μηδέ πραξάντων τι αγαθόν η κακόν, ί
να η κατ εκλογήν πρόθεσις του θεού μέ
νη, ουκ εξ έργων αλλ εκ του καλούντος,
ερρέθη αυτή, ότι ο μείζων δουλεύσει τω ελά

fratribus. Quos autem predestinauit hos et
vocauit: et quos vocauit hos et iustifica
uit: quos autem iustificauit illos et magni-
ficauit. Quid ergo dicemus ad hec? Si
deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio
filio suo non pepercit: sed pro nobis omnibus
tradidit illum: quomodo non etiam cum
illo omnia nobis donabit. Quis accusa-
bit aduersus electos dei? Deus qui iustificat:
quis est qui condemnet. Christus iesus qui mortuus
est: immo qui et resurrexit: qui est ad dexteram
dei: qui etiam interpellat pro nobis.
quis ergo nos separabit a charitate christi? G
Tribulatio: an angustia: an fames an
nuditas: an periculum: an persecutio: an
gladius? Sicut scriptum est. Quia propter te Psal.43.
mortificamur tota die: estimati sumus si
cut oues occisionis. Sed in his omnibus supera-
mus propter eum qui dilexit nos.
enim quia neque mors: neque vita Certus sum
neque angeli: neque principatus: neque virtutes:
neque instantia: neque futura: neque fortitudo:
neque altitudo: neque profundum: neque creatu
ra alia poterit nos separare a charitate
dei: que est in christo iesu domino no-
stro. Cap.9.

Veritatem dico in christo non mentior A
testimonium mihi perhibente conscientia
mea in spiritu sancto: quoniam tristitia mihi
magna est et continuus dolor cordi
meo. Optabam enim ego ipse anathema
esse a christo pro fratribus
meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui
sunt israelite: quorum adoptio est filiorum: et
gloria et testamentum et legislatio et obsequium
et promissa: quorum patres ex quibus est
christus secundum carnem: qui est super omnia
deus benedictus in secula amen.
Non autem quod exciderit verbum dei.
Non enim omnes qui ex circuncisione sunt israelite hi sunt
israelite: neque qui semen sunt abrahe omnes
filij. Sed in isaac vocabitur tibi semen: id Galla.4.d
est non qui filij carnis hi filij
dei: sed qui filij sunt promissionis
estimantur in semine. Promissionis enim verbum
hoc est. Secundum hoc tempus veniam B
et erit sare filius. Non solum autem illa:
sed et rebecca ex vno concubitu habens isa
ac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent:
aut aliquid boni egissent aut mali: vt
secundum electionem propositum dei maneret:
non ex operibus sed ex vocante
dictum est ei: quia maior seruiet minori

© Biblioteca Nacional de España

σσομι καθώς γέγραπται./Τομ ιακώβ ηγάπη=
σα,/τομ δε ησαύ εμίσησα. Τι ουμ ερούμεμ.
μη αδικία παρά/τω θεώ. μη γέμοιτο./Τω
γαρ μωυσεί λέγει. ελεήσω ομ αμ ελεώ,
και οικτειρήσω ομ αμ οικτείρω. άρα ουμ ου
/του θέλομτος, ουδέ/του τρέχομτος, αλ=
λά/του ελεούμτος θεού. λέγει γαρ/η γρα=
φή/τω φαραώ. ότι εις αυτό τούτο εξήγειρα
σε, όπως εμδείξωμαι εμ σοι/την δύμαμιμ
μου, και όπως διαγγελή/το όμομα μου
εμ πάση/τη γη. άρα ουμ ομ θέλει ελεεί, ομ
δε θέλει σκληρύμει. ερείς ουμ μοι. τι έτι
μέμφεται./Τω γαρ βουλήματι αυτού τις
αμθέστηκε. μεμούμγε ω άμθρωπε συ τις ει
/ο αμταποκριμόμεμος/τω θεώ. μη ερεί/το
πλάσμα/τω πλάσαμτι τι με εποίησας ού=
τως. η ουκ έχει εξουσίαμ/ο κεραμεύς/του πη
λού εκ/του αυτού φυράματος ποιήσαι ο
μεμ εις τιμήμ σκεύος, ο δε εις ατιμίαμ. ει δε
θέλωμ/ο θεός εμδείξασθαι/την οργήμ και γμω
ρίσαι/το δυματόμ αυτού, ήμεγκεμ εμ πολ=
λή μακροθυμία σκεύη οργής κατηρτισμέ=
μα εις απώλειαμ, και ίμα γμωρίση/τομ πλού
τομ/της δόξης αυτού επί σκεύη ελέους α
προητοίμασεμ εις δόξαμ. ους και εκάλεσεμ
ημάς ου μόμομ εξ ιουδαίωμ, αλλά και εξ εθ
μώμ. ως και εμ/τω ωσηέ λέγει. καλέσω/τομ
ου λαόμ μου λαόμ μου, και/την ουκ ηγα
πημέμημ, ηγαπημέμημ. και έσται εμ/τω τόπω
ου ερρέθη αυτοίς ου λαός μου υμείς, εκεί
κληθήσομται υιοί θεού ζώμτος. ησαΐας δε
κράζει υπέρ/του ισραήλ. εάμ η/ο αριθμός
/τωμ υιώμ ισραήλ ως/η άμμος/της θαλάσ=
σης,/το κατάλειμμα σωθήσεται. λόγομ γαρ
συμτελώμ και συμτέμμωμ εμ δικαιοσύμη,
ότι λόγομ συμτετμημέμομ ποιήσει κύριος
επί/της γης. καθώς προείρηκεμ ησαΐας. ει μη
κύριος σαβαώθ εγκατέλιπεμ ημίμ σπέρμα,
ως σόδομα αμ εγεμήθημεμ και ως γόμορρα
αμ ωμοιώθημεμ. Τι ουμ ερούμεμ. ότι έθμη
/τα μη διώκομτα δικαιοσύμημ, κατέλαβε δι=
καιοσύμημ, δικαιοσύμημ δε/την εκ πίστεως.
ισραήλ δε διώκωμ μόμομ δικαιοσύμης, εις
μόμομ δικαιοσύμης ουκ έφθασε. διατί. ότι
ουκ εκ πίστεως, αλλ ως εξ έργωμ μόμου.
προσέκοψαμ γαρ/τω λίθω/του προσκόμ=
ματος καθώς γέγραπται. ιδού εγώ τίθημι
εμ σιώμ λίθομ προσκόμματος και πέτραμ
σκαμδάλου, και πας/ο πιστεύωμ επ αυτώ
ου καταισχυμθήσεται.

Αδελφοί Cap. 10.
/η μεμ ευδοκία/της εμής καρδίας και η δέ
ησις η προς/τομ θεόμ υπέρ/τομ ισραήλ εστίμ
εις σωτηρίαμ. μαρτυρώ γαρ αυτοίς, ότι ζή

ſicut ſcriptū eſt. Jacob dilexi: Mala. 1. a.
eſau aūt odio habui. Quid ergo dice
mꝰ? Nunqd iniqtas apd deū? Abſit.
Moyſi eni dicit. Miſerebor cui miſer Exo. 33. d.
tꝰſū: ⁊ miaz pſtabo cui miſerebor. Igit
nō volentis neqꝫ currentis ſed
miſerentis eſt dei. Dicit enim ſcriptura Exo. 9. d.
pharaoni. Quia in hoc ipſum excitaui
te vt oſtendam in te virtutem
meaz: ⁊ vt annuncietur nomen meum
in vniuerſa terra. Ergo cui vult miſere C
tur: ⁊ quē vult indurat. Dices itaqꝫ mi
hi. Quid adhuc querit. Voluntati eniz
eius quis reſiſtit? O homo tu quis es
qui reſpondeas deo. Nunquid dicit Eſaie. 45. c.
figmentū ei qui ſe finxit: quid me feci Hiere. 18. a.
ſti ſic. An nō habet poteſtatē figulus lu
ti ex eadem maſſa facere aliud
quidē vas in honorē: aliud vero in cō=
tumeliā? Qd ſi deꝰ volēs oñdere irā et
notā facere potētiā ſuā: ſuſtinuit i mul
ta patientia vaſa ire aptata
in interitum: vt oſtenderet diuitias
glorie ſue in vaſa miſericordie que
preparauit in gl'iaz. Quos et vocauit
nō ſolū ex iudeis ſed etiam ex gētibꝰ:
ſicut in oſee dicit. Vocabo Oſee. 2. d.
non plebez meā: plebē meā: ⁊ nō dile
ctaz dilectā: ⁊ nō miaz ꝯſecutā: miaz ꝯſecu=
tā. Et erit i loco vbi dictuz eſt eis: non Oſee. 1. d.
plebs mea vos: ibi vocabūtur filij dei D
viui. Eſaias aūt clamat ꝑ iſrl'. Si fue Eſaie. 10. d.
rit numerꝰ filioꝝ iſrl' tanqꝫ arena maris
reliquie ſalue fient. Verbū enim
cōſūmans et abbreuiās in equitate:
quia vbum breuiatum faciet dominus
ſuper terraz. Et ſicut pdixit eſaias. Ni Eſaie. 1. d.
ſi dominꝰ ſabaoth reliquiſſet nobis ſemē
ſicut ſodoma facti eſſemꝰ: et ſicut go=
morra ſimiles fuiſſemꝰ. Quid ergo dice
mꝰ? Qd gētes q nō ſectabant iuſtitiā:
apprehēdert iuſtitiā: iuſtitiā aūt q ex fi
de ē. Iſrael vero ſectādo legē iuſtitie in
legē iuſtitie nō puenit. Quare? Quia
non ex fide: ſed quaſi ex operibus.
Offenderunt eni in lapidem offenſionis:
ſicut ſcriptū eſt. Ecce pono Eſaie. 28. d.
in ſion lapidem offenſionis et petram
ſcandali: ⁊ oīs qui credit in eū non cō
fundetur.

Fratres Cap. 10. A
volūtas qdē cordis mei ⁊ obſecra
tio ad deū fit pro illis i ſalutez. Teſti
moniū eni phibeo illꝰ ꝙ emulationē qdē

© Biblioteca Nacional de España

λον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.
ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην,
καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι,
τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.
τέλος γὰρ νόμου χριστὸς εἰς δικαιοσύνην
παντὶ τῷ πιστεύοντι. μωυσῆς γὰρ γράφει
τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ ποι
ήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ἡ
δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει. μὴ εἴ
πῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναβήσεται εἰς
τὸν οὐρανόν, τουτέστι χριστὸν καταγαγεῖν
ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον, τουτέστι
χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί λέ
γει. ἐγγύς σου τὸ ῥῆμα ἐστὶν ἐν τῷ στόμα-
τί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τουτέστι τὸ ῥῆ
μα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν, ὅτι ἐὰν ὁ-
μολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον ἰη-
σοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι
ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ.
καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέ-
γει γὰρ ἡ γραφή. ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ
αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γάρ ἐστὶ
διαστολὴ ἰουδαίου τε καὶ ἕλληνος. ὁ γὰρ
αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάν-
τας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν. πᾶς γὰρ
ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθή-
σεται. πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ
ἐπίστευσαν. πῶς δὲ πιστεύσουσιν, οὗ οὐκ
ἤκουσαν. πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύ-
σσοντος. πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσ-
ταλῶσι. καθὼς γέγραπται. ὡς ὡραῖοι οἱ πό
δες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν ε-
ὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά. ἀλλ' οὐ πάντες
ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. ἡσαΐας γὰρ λέ
γει. κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν. ἄρα
ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος
θεοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν. μενοῦν
γε, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος
αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ
ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω. μὴ οὐκ ἔγ-
νω ἰσραήλ. πρῶτος μωυσῆς λέγει. ἐγὼ πα
ραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει. ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέ-
τῳ παροργιῶ ὑμᾶς. ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ
καὶ λέγει. εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμ-
φανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι. πρὸς
δὲ τὸν ἰσραὴλ λέγει. ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξε-
πέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦν
καὶ ἀντιλέγοντα.

Cap. 11.

Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
μὴ γένοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ ἰσραηλίτης εἰμί,
ἐκ σπέρματος ἀβραάμ, φυλῆς βενιαμίν. οὐκ

dei habent: ſed non ſecundum ſcientiam.
Ignorantes enim iuſtitiam dei
et ſuam querentes ſtatuere:
iuſtitie dei non ſunt ſubiecti.
Finis enim legis chriſtus eſt: ad iuſti-
tiam omni credenti. Moyſes enim ſcri- Leuit. 18.a
pſit. Quoniam iuſtitiam que ex lege eſt qui fecerit
homo viuet in ea. Que B
autem ex fide eſt iuſtitia ſic dicit. Ne dixe- Deute. 30.c
ris in corde tuo: quis aſcendet in
celum: id eſt chriſtum deducere:
aut quis deſcendet in abyſſum: hoc eſt
chriſtum a mortuis reuocare. Sed quid dicit
ſcriptura? Prope eſt verbum in ore Deute. 30.c
tuo et in corde tuo. Hoc eſt verbum
fidei quod predicamus: quia ſi confitearis
in ore tuo dominum ieſum
et in corde tuo credideris quod
deus illum ſuſcitauit a mortuis ſaluus eris.
Corde enim creditur ad iuſtitiam:
ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Dicit Eſaie. 28.d
enim ſcriptura. Omnis qui credit in
illum non confundetur. Non enim eſt C
diſtinctio iudei et greci. Nam 2. Cor. 8.b
idem dominus omnium: diues in omnes Jaco. 1.a
qui inuocant illum. Omnis enim Johe. 2.g
quicunque inuocauerit nomen domini ſaluus erit. Mat. 10.c
Quomodo ergo inuocabunt in quem non 2.24.b. Mar. 13.c
crediderunt? Aut quomodo credent ei quem non Actu. 2.b.
audierunt? Quomodo autem audient ſine predicante?
Quomodo vero predicabunt: niſi mittantur?
ſicut ſcriptum eſt. Quam ſpecioſi pedes Eſaie. 52.b.
euangelizantium pacem euangelizantium
bona. Sed non omnes
obediunt euangelio. Eſaias enim di-
cit. Domine quis credidit auditui noſtro? Er- Eſa. 53.a
go fides ex auditu: auditus autem per verbum D
chriſti. Sed dico. Nunquid non audierunt? Et
quidem in omnem terram exiuit ſonus Pſal. 18.
eorum et in fines orbis terre
verba eorum. Sed dico. Nunquid iſrael non co
gnouit? Primus moyſes dicit. Ego ad emu Deute. 32.c
lationem vos adducam in non gentem: in gentem inſi
pientem in iram vos mittam. Eſaias autem audet
et dicit. Inuentus ſum a non querentibus me: pa Eſaie. 65.a
lam apparui his qui me non interrogabant. Ad
iſrael autem dicit. Tota die expandi Eſaie. 65.a
manus meas ad populum non creden
tem: ſed contradicentem. Cap. 11.

Dico ergo. Nunquid deus repulit populum A
ſuum? Abſit. Nam et ego iſraelita ſum
ex ſemine abraam de tribu beniamin. Non

© Biblioteca Nacional de España

απώσατο ο θεός τον λαόν αυτού όν προέ
γνω. η ουκ οίδατε εν ηλία τι λέγει η γραφή
ως εντυγχάνει τω θεώ κατά του ισραήλ
λέγων. κύριε τους προφήτας σου απέκτει=
ναν, και τα θυσιαστήρια σου κατέσκαψαν,
καγώ υπελείφθην μόνος, και ζητούσι την
ψυχήν μου. αλλά τι λέγει αυτώ ο χρη=
ματισμός. κατέλιπον εμαυτώ επτακισχιλί=
ους άνδρας, οίτινες ουκ έκαμψαν γόνυ τη
βάαλ. ούτως ουν και εν τω νυν καιρώ λείμ
μα κατ' εκλογήν χάριτος γέγονεν. ει δε χά
ριτι, ουκέτι εξ έργων. επεί η χάρις ουκέτι γί
νεται χάρις. ει δε εξ έργων, ουκέτι εστί χά=
ρις, επεί το έργον ουκέτι εστίν έργον. τι ουν
ο επιζητεί ισραήλ, τούτο ουκ επέτυχεν, η
δε εκλογή επέτυχεν, οι δε λοιποί επωρώθη
σαν, καθώς γέγραπται. έδωκεν αυτοίς ο θεός
πνεύμα κατανύξεως, οφθαλμούς του μη
βλέπειν, και ώτα του μη ακούειν, έως της
σήμερον ημέρας. και δαυίδ λέγει. γενηθήτω
η τράπεζα αυτών εις παγίδα, και εις θήραν
και εις σκάνδαλον και εις ανταπόδομα αυ
τοίς. σκοτισθήτωσαν οι οφθαλμοί αυτών
του μη βλέπειν, και τον νώτον αυτών δια=
παντός σύγκαμψον. λέγω ουν. μη έπταισαν
ίνα πέσωσι. μη γένοιτο. αλλά τω αυτών
παραπτώματι η σωτηρία τοις έθνεσιν, εις
το παραζηλώσαι αυτούς. ει δε το παράπτω
μα αυτών πλούτος κόσμου, και το ήττη=
μα αυτών πλούτος εθνών, πόσω μάλλον
το πλήρωμα αυτών. υμίν γαρ λέγω τοις
έθνεσιν. εφόσον μεν ειμί εγώ εθνών από=
στολος, την διακονίαν μου δοξάζω, είπω
παραζηλώσω μου την σάρκα, και σώσω τι
νάς εξ αυτών. ει γαρ η αποβολή αυτών κα
ταλλαγή κόσμου, τις η πρόσληψις ει μή ζω
ή εκ νεκρών. ει δε η απαρχή αγία, και το φύ
ραμα. και ει η ρίζα αγία, και οι κλάδοι. ει
δε τινές των κλάδων εξεκλάσθησαν, σύ
δε αγριέλαιος ων ενεκεντρίσθης εν αυτοίς,
και συγκοινωνός της ρίζης και της πιότη=
τος της ελαίας εγένου, μη κατακαυχώ των
κλάδων. ει δε κατακαυχάσαι, ου συ την
ρίζαν βαστάζεις, αλλ' η ρίζα σε. ερείς ουν.
εξεκλάσθησαν κλάδοι, ίνα εγώ εγκεντρισ=
θώ. καλώς τη απιστία εξεκλάσθησαν. συ δε
τη πίστει έστηκας. μη υψηλοφρόνει, αλλά
φοβού. ει γαρ ο θεός των κατά φύσιν κλά
δων ουκ εφείσατο, μήπως ουδε σου φείσε=
ται. ίδε ουν χρηστότητα και αποτομίαν θεού
επί μεν τους πεσόντας αποτομίαν. επί δε σε
χρηστότητα εάν επιμείνης τη χρηστότητι επεί

repulit de9 plebē ſuam quam preſciuit.
An neſcitis in helia quid dicit ſcriptura:
queadmodū iterpellat deū adūſū iſrl'.
Dñe ꝓphetas tuos occiderunt: 3.Re.19.b
altaria tua ſuffoderunt:
et ego relictus ſum ſolus: ⁊ querunt
aiaʒ meā. Sed qd dicit illi diuinū rñ
ſum. Reliqui mihi ſeptem milia
virorum: qui nō curuauerunt genua an
te baal. Sic ergo ⁊ in hoc tēpore reliqe
ſcdʒ electionē grē dei ſalue facte ſūt. Si
aūt grā: iā nō ex opib9. Alioqn grā iā
non eſt gratia.
Quid ergo?
Qđ querebat iſrael hoc nō eſt ꝯſecut9:
electio aūt conſecuta eſt: ceteri xō exce
cati ſūt: ſicut ſcriptū eſt. Dedit illis de9 B
ſpiritum cōpūctionis: oculos vt non Eſaie.6.c
videant: et aures vt nō audiant vſq; i
hodiernū diem. Et dauid dicit. Fiat Pſal.68.
menſa eorū corā ipſis in laqueū: ⁊ i ca
ptionē ⁊ in ſcādalū ⁊ in retributionē il=
lis. Obſcurentur oculi eorum
ne videant: ⁊ dorſum eorum ſemper
icurua. Dico ergo. Nunqd ſic offende=
rūt vt caderent? Abſit. Sed illorū
delicto ſalus eſt gentibus: vt
illos emulentur. Quod ſi delictum
illorū diuitie ſunt mundi: ⁊ diminutio
eorum diuitie gentiū: quanto magis
plenitudo eorū? Vobis enim dico
gētib9. Quādiu qdē ego ſū gētiū apo=
ſtol9 miniſteriū meū honorificabo: ſiquō
ad emulādū ꝓuocē carnē meā ⁊ ſaluos
faciā aliquos ex ill'. Si .n. amiſſio eo
rū recōciliatio eſt mūdi: q̄ aſſūptio niſi
vita ex mortuis. Qđ ſi delibatio ſctā C
eſt: ⁊ maſſa. Et ſi radix ſancta: ⁊ rami.
ſi aliqui ex ramis fracti ſunt: tu Qđ
autē cum oleaſter eſſes inſert9 es in ill':
et ſoci9 radicis et pinguedinis
oliue factus es: noli gloriari aduerſus
ramos. Qđ ſi gloriaris: non tu
radicē portas: ſed radix te. Dicis ergo.
Fracti ſunt rami vt ego inſerar. aūt
Bene ꝑpter icredulitatē fracti ſūt. Tu
fide ſtas. Noli altū ſapere: ſed
time. Si enim deus naturalib9 ramis
non pepercit: ne forte nec tibi parcat.
Vide ergo bonitatem et ſeueritatē dei.
In eos qdē q cecidert ſeueritatē: i te āt
bōitatē dei ſi ꝑmāſeris i bōitate. Alioqn

© Biblioteca Nacional de España

και συνεκκοπήσῃ. καὶ ἐκεῖνοι δὲ ἐὰν μὴ ἐπιμεί
νωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται. δυνα=
τὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι
αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκό
πης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσ=
θης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ
κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαί
ᾳ. οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ τὸ
μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ᾽ ἑαυτοῖς
φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ ἰσ
ραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν
ἐθνῶν εἰσέλθῃ, καὶ οὕτω πᾶς ἰσραὴλ σωθή
σεται καθὼς γέγραπται. ἥξει ἐκ σιὼν ὁ ῥυό
μενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ ἰακώβ.
καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ᾽ ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν
ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν
τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι᾽ ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν
ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμε=
ταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις
τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ποτὲ καὶ ὑμεῖς ἠπειθή
σατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀ=
πειθίᾳ, οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμε
τέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. συνέκλει
σε γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν ἵνα
τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. ὦ βάθος πλούτου καὶ
σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύνη=
τα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ
ὁδοὶ αὐτοῦ. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ
τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο, ἢ τίς προέ=
δωκεν αὐτῷ καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ. ὅ=
τι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ
πάντα, αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοὶ διὰ Cap.12.
τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ παραστῆσαι τὰ
σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεσ
τον τῷ θεῷ τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ
μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ
μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑ
μῶν εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ
θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.
λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης
μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν
παρ᾽ ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ
σωφρονεῖν. ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε μέτ=
ρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέ=
λη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν
αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶ=
μα ἐσμὲν ἐν χριστῷ, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων
μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν
χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα. εἴτε
προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πί=
στεως. εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ. εἴτε
ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. εἴτε ὁ παρα

tu excideris. Sed et illi si non permanserit in
incredulitate: inserentur. Potens
est enim deus iterum inserere
illos. Nam et si tu ex naturali excisus es
oleastro: et contra naturam insertus es
in bonam olivam: quanto magis hi qui
secundum naturam inserentur sue olive.
Nolo enim vos ignorare fratres
mysterium hoc ut non sitis vobisipsis
sapientes: quia cecitas ex parte contigit in israel
donec plenitudo
gentium intraret: et sic omnis israel salvus fieret D
sicut scriptum est. Veniet ex sion qui eripiat Esaie.59.d
et avertat impietatem ab iacob.
Et hoc illis a me testamentum: cum
abstulero peccata eorum. Secundum evangelium quidem
inimici propter vos: secundum electionem autem
charissimi propter patres. Sine penitentia
enim sunt dona et vocatio
dei. Sicut enim aliquando et vos non credi
distis deo: nunc autem misericordiam consecuti estis propter
incredulitatem illorum: ita et isti nunc non cre
diderunt in vestram misericordiam: ut et ipsi misericordiam consequan
tur. Conclusit enim deus omnia in incredulita=
te: ut omnium misereatur. O altitudo divi
tiarum sapientie et scientie dei: quam incomprehensibi
lia sunt iudicia eius et investigabiles o.investigabiles.i.non vestigabiles
vie eius. Quis enim cognovit sensum domini:
aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior de 1.Cor.3.d.
dit illi et retribuetur ei. Quoniam
ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia:
ipsi honor et gloria in secula seculorum amen. A

Obsecro itaque vos fratres per Cap.12.
misericordiam dei ut exhibeatis Phili.4.d
corpora vestra hostiam viventem sanctam deo pla
centem: rationabile obsequium vestrum. Et
nolite conformari huic seculo: sed
reformamini in novitate sensus vestri
ut probetis que voluntas Ephe.5.c. 1.Thes.4.a
dei bona: et beneplacens et perfecta.
Dico enim per gratiam que data est
mihi omnibus qui sunt inter vos: non plus sapere
quam oportet sapere: sed sapere ad
sobrietatem: et unicuique sicut deus divisit B
mensuram. Sicut enim in uno corpore 1.Cor.12.b Ephe.4.a.
multa membra habemus omnia autem membra non
eundem actum habent: ita multi unum corpus
sumus in christo: singuli autem alter alterius
membra: habentes donationes secundum
gratiam que data est nobis differentes. Sive
prophetiam secundum rationem fidei.
Sive ministerium in ministrando. Sive
qui docet in doctrina. Qui exhortatur:

© Biblioteca Nacional de España

καλῶν ἐν τῇ παρακλήσει. ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλότητι. ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ. ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ. τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι. τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι. τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί. τῷ πνεύματι ζέοντες. τῷ κυρίῳ δουλεύοντες. τῇ ἐλπίδι χαίροντες. τῇ θλίψει ὑπομένοντες. τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες. ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες. τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες. μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ᾽ ἑαυτοῖς. μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες. προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ. γέγραπται γάρ. ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω λέγει κύριος. ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν. ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν. τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Cap. 13.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ. αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι, ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν. οἱ δὲ ἀνθεστηκότες, ἑαυτοῖς κρίμα λήψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ. οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθε, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε. λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς. τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν. μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε. τὸ γὰρ οὐ μοι-

in exhortando. Qui tribuit in ſimplicitate. Qui preeſt in ſollicitudine. Qui miſeretur in hilaritate. Dilectio ſine ſimulatione. Odientes malum: adherentes bono. Charitate fraternitatis inuicem diligentes: honore inuicem preuenientes. Sollicitudine non pigri: ſpiritu feruentes domino ſeruientes. Spe gaudentes: in tribulatione patientes: orationi inſtantes. Neceſſitatibus ſanctorum communicantes: hoſpitalitatem ſectantes. Benedicite perſequentibus vos. Benedicite et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus. Idipſum inuicem ſentientes. Non alta ſapientes: ſed humilibus conſentientes. Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos. Nulli malum pro malo reddentes. Prouidentes bona: non tantum coram deo: ſed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri poteſt quod ex vobis eſt: cum omnibus hominibus pacem habentes. Non voſmetipſos defendentes chariſſimi: ſed date locum ire. Scriptum eſt enim. Mihi vindicta: et ego retribuam dicit dominus. Sed ſi eſurierit inimicus tuus ciba illum. Si ſitit potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius. Noli vinci a malo: ſed vince in bono malum.

Cap. 13.

Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi a deo. Que autem ſunt: a deo ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati: dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt: ipſi ſibi damnationem acquirunt. Nam principes non ſunt timori boni operis ſed mali. Vis autem non timere poteſtatem: bonum fac: et habebis laudem ex illa. Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem malum feceris: time. Non enim ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt: vindex in iram ei qui malum agit. Ideoque neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter iram: ſed etiam propter conſcientiam. Ideo enim et tributa preſtatis. Miniſtri enim dei ſunt in hoc ipſum ſeruientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum tributum: cui vectigal vectigal: cui timorem timorem: cui honorem honorem. Nemini quicquam debeatis: niſi vt inuicem diligatis. Qui enim diligit proximum: legem impleuit. Nam non adultera

C Eſaie. 7.d Amos. 5.d Ephe. 4.c. 1. Pe. 2.c. Luce. 11.c. 1. Pe. 5.b. Hebre. 13.a Mat. 5.a. D Prou. 3.a Eſa. 5.b Prou. 20.c 1. Pe. 3.b. 2. Cor. 8.d Heb. 11.c. Deute. 32.b Prou. 25.c A 1. Pe. 5.c. B Mat. 22.d. C 1. Tob. 3.a. Deute. 5.b.

© Biblioteca Nacional de España

χεύσεις, ου φονεύσεις, ου κλέψεις, ουκ επι=
θυμήσεις, και ει τις ετέρα εντολή, εν τούτω
τω λόγω αvακεφαλαιούται, εν τω αγαπή
σεις τον πλησίον σου ως εαυτόν. η αγάπη
του πλησίον κακόν ου κατεργάζεται. πλή=
ρωμα ουν νόμου, η αγάπη. και τούτο ειδό=
τες τον καιρόν, ότι ώρα ημάς ήδη εξ ύπνου
εγερθήναι. νυν εγγύτερον ημών η σωτηρία
η ότε επιστεύσαμεν. η νύξ προέκοψεν, η δε
ημέρα ήγγικεν. αποθώμεθα ουν τα έργα
του σκότους, και ενδυσώμεθα τα όπλα του
φωτός, ως εν ημέρα ευσχημόνως περιπα=
τήσωμεν. μη κώμοις και μέθαις, μη κοίταις
και ασελγείαις, μη έριδι και ζήλω, αλλ εν
δύσασθε τον κύριον ιησούν χριστόν, και της
σαρκός πρόνοιαν μη ποιήσθε εις επιθυμίας.

Cap.14.

Τον δε ασθενούντα τη πίστει προσλαμ=
βάνεσθε, μη εις διακρίσεις διαλογισμών.
ος μεν πιστεύει φαγείν πάντα, ο δε ασθε
νών λάχανα εσθίει. ο εσθίων τον μη εσθίον=
τα μη εξουθενείτω, και ο μη εσθίων τον εσθί
οντα μη κρινέτω. ο θεός γαρ αυτόν προ=
σελάβετο. συ τις ει ο κρίνων αλλότριον οι=
κέτην. τω ιδίω κυρίω στήκει η πίπτει. σταθή=
σεται δε. δυνατός γαρ εστίν ο θεός στήσαι
αυτόν. ος μεν κρίνει ημέραν παρ ημέραν,
ος δε κρίνει πάσαν ημέραν. έκαστος εν τω
ιδίω νοΐ πληροφορείσθω. ο φρονών την η=
μέραν, κυρίω φρονεί. και ο μη φρονών την η
μέραν, κυρίω ου φρονεί. και ο εσθίων, κυρί
ω εσθίει. ευχαριστεί γαρ τω θεώ. και ο μη εσ
θίων κυρίω ουκ εσθίει και ευχαριστεί τω θε=
ώ. ουδείς γαρ ημών εαυτώ ζη, και ουδείς ε=
αυτώ αποθνήσκει. εάν τε γαρ ζώμεν, τω κυ
ρίω ζώμεν. εάν τε αποθνήσκωμεν, τω κυρίω
αποθνήσκομεν. εάν τε ουν ζώμεν, εάν τε α=
ποθνήσκωμεν, του κυρίου εσμέν. εις τούτο
γαρ χριστός και απέθανε και ανέστη και έ
ζησεν, ίνα και νεκρών και ζώντων κυριεύση.
συ δε τι κρίνεις τον αδελφόν σου, η και συ
τι εξουθενείς τον αδελφόν σου. πάντες γαρ
παραστησόμεθα τω βήματι του χριστού.
γέγραπται γαρ. ζω εγώ λέγει κύριος, ότι
εμοί κάμψει παν γόνυ επουρανίων και επι
γείων και καταχθονίων, και πάσα γλώσ=
σα εξομολογήσεται τω θεώ. άρα ουν έκασ=
τος ημών περί εαυτού λόγον δώσει τω θε=
ώ. μηκέτι ουν αλλήλους κρίνωμεν. αλλά
τούτο κρίνατε μάλλον, το μη τιθέναι πρό
σκομμα τω αδελφώ η σκάνδαλον. οίδα και
πέπεισμαι εν χριστώ ιησού, ότι ουδέν κοι=
νόν δι αυτού, ει μη τω λογιζομένω τι κοινόν

bis: nõ occides: nõ furaberiſ: nõ falſũ teſti
moniũ dices: nõ ↄcupiſces: ⁊ ſi qđ ẽ aliđ
mandatũ: in hoc verbo inſtaurat. Di Galla.5.c
liges ꝓximũ tuũ ſicut teipſuz. Dilectio Mat.22.g. Leuiti 19.d
ꝓximi malũ non operatur. Plenitudo Jaco.2.b.
ergo legis eſt dilectio. Et hoc ſciẽtes D
tẽpus: quia hora eſt iam nos de ſomno
ſurgere. Nũc .n. ꝓpior ẽ noſtra ſaluſ:
qꝫ cũ credidim⁹. Nox preceſſit dies aũt
appropinquauit. Abijciamus ergo ope
ra tenebrarum ⁊ induamur arma
lucis: ſicut in die honeſte ambulem⁹.
Nõ i cõmeſſatõib⁹ ⁊ ebrietatib⁹: nõ i cu Luce.21.g.
bilib⁹ ⁊ ĩpudicitijs: nõ i ↄtentõe ⁊ emu
latiõe: ſed induimini dñz ieſuz xp̃z: et Galla.5.c.
carnis curam ne feceritiſ in deſiderijs. 1.Pe.2.b.

Cap.14.

Infirmum autem in fide aſſumite: A
nõ in diſceptationib⁹ cogitationũ.
Ali⁹ ei credit mãducare ſe oĩa. Qui aũt
ĩfirm⁹ ẽ oluſ mãducet. Is q̇ mãducat
nõ mãducantẽ nõ ſpernat: ⁊ q̇ nõ man
ducat: mãducantẽ nõ iudicet. De⁹ ei il
lũ aſſumpſit. Tu q̇s es q̇ iudicas alie Jaco.4.c.
nũ ſeruũ: Dño ſuo ſtat aut cadit. Sta=
bit aũt. Potens eſt enim deus ſtatuere
illũ. Nam alius iudicat diẽ inter diem:
alius aũt iudicat oẽm diẽ. Unuſq̇ſqꝫ i
ſuo ſenſu abundet. Qui ſapit diem:
domino ſapit:
Et qui manducat: domino
mãducat. Grãſ ei agit deo. Et q̇ nõ mã B
ducat: dño nõ mãducat: ⁊ grãſ agit deo.
Nemo eni nr̃m ſibi viuit: et nemo ſibi
moritur. Siue enim viuim⁹: domino
viuimus: ſiue morimur domino
morimur. Siue ergo viuim⁹ ſiue mori
mur: domini ſumus. In hoc
enim chriſtus mortuuſ eſt ⁊ reſurrexit
vt ⁊ viuoruz ⁊ mortuorum dominetur.
Tu aũt quid iudicaſ fratrẽ tuũ: aut tu Jaco.4.c.
quare ſpernis fratrem tuum. Oẽs eni
ſtabimus ante tribunal chriſti.
Scriptũ eſt ei. Uiuo ego dicit dñſ qm̃ Eſai.45.d
mihi flectetur omne genu: Philip.2.b
et omnis lingua
confitebitur deo. Itaqꝫ vnuſquiſqꝫ 2.Cho.2.b
noſtrum pro ſe rationem reddet deo.
Non ergo amplius inuicẽ iudicem⁹. Sꝫ C
hoc iudicate magis: ne ponatiſ offendi=
culum fratri vel ſcandalum. Scio et
confido in dño ieſu: quia nihil cõmune
per ipſz: niſi ei q̇ exiſtimat quid cõmũe

© Biblioteca Nacional de España

είμαι, εκείμω κοιμόμ. ει Δε Διά βρώμα / ο α
Δελφός σου λυπείται, ουκέτι κατά αγάπημ
ϖεριπατείς. μη / Τω βρώματι σου εκείμομ α=
πόλλυε, υϖέρ ου Χριστός αϖέθαμεμ. μη
βλασφημείσθω ουμ υμώμ / Το αγαθόμ. ου
γαρ εστίμ / η βασιλεία / Του θεού βρώσις και
ϖόσις, αλλά Δικαιοσύμη και ειρήμη και Χα
ρά εμ πμεύματι αγίω. / ο γαρ εμ Τούτοις Δου
λεύωμ / Τω Χριστώ, ευάρεστος / Τω θεώ και
Δόκιμος / Τοις αμθρώποις. άρα ουμ Τα / Της ει
ρήμης Διώκωμεμ, και Τα / της οικοΔομής / Της
εις αλλήλους. μη έμεκεμ βρώματος κατά=
λυε / Το έργομ / Του θεού. πάμτα μεμ καθαρά,
αλλά κακόμ / Τω αμθρώπω / Τω Διά προσκόμ
ματος εσθίομτι. καλόμ / το μη φαγείμ κρέα, μη
Δέ ϖιείμ οίμομ, μηΔέ εμ ω / ο αΔελφός σου
ϖροσκόπτει, η σκαμΔαλίζεται, η ασθεμεί.
συ ϖίστιμ έχεις κατά σεαυτόμ, έχε εμώϖι=
ομ / Του θεού. μακάριος / ο μη κρίμωμ εαυτόμ
εμ ω Δοκιμάζει. / ο Δε Διακριμόμεμος εάμ φά
γη, κατακέκριται ότι ουκ εκ ϖίστεως. ϖαμ
Δε ο ουκ εκ πίστεως αμαρτία εστί. Cap̃.15.
Οφείλομεμ Δε ημείς / οι Δυματοί / Τα ασθε=
μήματα / Τωμ αΔυμάτωμ βαστάζειμ, και
μη εαυτοίς αρέσκειμ. έκαστος υμώμ / Τω πλη
σίομ αρεσκέτω εις / Το αγαθόμ ϖρος οικοΔο=
μήμ. και γαρ / ο Χριστός ουχ εαυτώ ήρεσεμ,
αλλά καθώς γέγραπται. / οι ομειΔισμοί / Τωμ
ομειΔιζόμτωμ σε εϖέπεσομ επ εμέ. όσα γαρ
ϖροεγράφη εις / Τημ ημετέραμ ΔιΔασκαλίαμ
ϖροεγράφη, ίμα Διά / Της υϖομομής και Διά
/ Της παρακλήσεως / Τωμ γραφώμ / Τημ ελπίΔα
έχωμεμ. / ο Δε θεός / Της υπομομής και / Της πα
ρακλήσεως, Δώη υμίμ / Το αυτό φρομείμ, εμ
αλλήλοις κατά Χριστόμ ιησούμ, ίμα ομοθυ=
μαΔόμ εμ εμί στόματι Δοξάζητε / Τομ θεόμ και
ϖατέρα / Του κυρίου ημώμ ιησού Χριστού.
Διό προσλαμβαμεσθε αλλήλους, καθώς και
/ ο Χριστός ϖροσελάβετο υμάς εις Δόξαμ θε
ού. λέγω Δε Χριστόμ ιησούμ Διάκομομ γεγε
μήσθαι περιτομής υπέρ αληθείας θεού εις / Το
βεβαιώσαι / Τας εϖαγγελίας / Τωμ πατέρωμ.
/ Τα Δε έθμη υϖέρ ελέους Δοξάσαι / Τομ θεόμ
καθώς γέγραπται. Διά Τούτο εξομολογήσο
μαι σοι εμ έθμεσι κύριε, και / Τω ομόματι σου
ψαλώ. και ϖάλιμ λέγει. ευφράμθητε έθμη
μετά / Του λαού αυτού. και ϖάλιμ αιμείτε
/ Τομ κύριομ ϖάμτα / Τα έθμη, και επαιμέσατε
αυτόμ ϖάμτες / οι λαοί. και ϖάλιμ ησαΐας
λέγει. έσται / η ρίζα / Του ιεσσαί, και / ο αμιστά
μεμος άρχειμ εθμώμ, επ αυτώ έθμη ελπιού=
σι. / ο Δε θεός / Της ελϖίΔος πληρώσαι υμάς
πάσης χαράς και ειρήμης εμ / Τω πιστεύειμ εις

ee illi cõmune eſt. Si ei ꝓpter cibũ fra
ter tu9 cõtriſtat̃: iam non ſcδʒ charitatez
ambulas. Noli cibo tuo illum perde=
re: pro quo chriſtus mortuus eſt. Non
ergo blaſphemet̃ bonũ veſtrum. Non
eſt enim regnũ dei eſca et ꝏꝏ ꝏ
potus: ſed iuſtitia ⁊ pax et gaudium
in ſpiritu ſancto. Qui eni in hoc ſuit
chriſto: placet deo et ꝏꝏꝏꝏ
ꝓbatus eſt hominib9. Itaqꝫ que pacis D
ſunt ſectemur: ⁊ que edificationis ſunt
in iuicẽ cuſtodiam9. Noli ꝓpter eſcã de
ſtruere opus dei. Oia quidẽ ſũt mũda:
ſed malũ eſt homini qui ꝑ offendiculuz
mãducat. Bonũ eſt nõ mãducare carnẽ
⁊ nõ bibere vinũ: neqꝫ i quo frater tu9
offenditur aut ſcandalizat̃ aut iſirmat̃.
Tu fidẽ quã habes penes temetipʒ: ha
be corã deo. Beat9 q̃ nõ iudicat ſemet=
ipſũ in eo qδ ꝓbat. Qui ãt diſcernit: ſi
mãducauerit dãnat9 eſt: q2 nõ ex fide.
Oẽ ãt qδ nõ ẽ ex fide pctm̃ ẽ. Cap̃.15.
Debemus aũt nos firmiores ibecil A
litates infirmorum ſuſtinere: et ꝏ
nõ nobiſ placere. Unuſqſqꝫ veſtrũ ꝓxio
ſuo placeat in bonum ad edificationez.
Et enim chriſtus non ſibi placuit: ꝏꝏ
ſed ſicut ſcriptum eſt. Improperia ꝏ Psal.68.
iproperãtiũ tibi ceciderũt ſuꝑ me. Que
cũqꝫ ei ſcripta ſũt ad nr̃am doctrinam
ſcripta ſunt: vt per patientiam et ꝏ
conſolationem ſcripturarum ſpem ꝏ
habeam9. De9 aũt patientie ⁊ ſolatij
det vobis idipſum ſapere in ꝏꝏ
alterutrũ ſcδʒ ieſũ xp̃m: vt vnanimes
vno ore honorificetis deum et ꝏꝏ
patrem domini noſtri ieſu chriſti. ꝏ
Propter quod ſuſcipite inuicẽ: ſicut ⁊
chriſtus ſuſcepit vos in honorem dei.
Dico enim chriſtuz ieſũ miniſtrũ fuiſſe
circuncisionis: propter veritatez dei ad
confirmandas promiſſiones patrum: ꝏ
gẽtes ãt ſuꝑ miſericordia honorare de= B
um: ſicut ſcriptũ eſt. Propterea ꝯfitebor 2.Reg.22.d
tibi in gentib9 domine: et nomini tuo ps.17.
cãtabo. Et iteruʒ dicit. Letami gentes Deute.32.f.
cum plebe eius. Et iterum. Laudate Psal.116.
omnes gentes dominuʒ: ⁊ magnificate
eum omnes populi. Et rurſus eſaias
ait. Erit radix ieſſe: et qui exurget ꝏ Esaie.11.c.
regere gentes: in euʒ gẽtes ſperabunt.
Deus autem ſpei repleat vos ꝏ ꝏ
omni gaudio ⁊ pace in credendo vt ꝏ

© Biblioteca Nacional de España

το περισσεύειν υμάς εν τη ελπίδι εν δυνά
μει πνεύματος αγίου. πέπεισμαι δε αδελ
φοί μου και αυτός εγώ περί υμών, ότι και
αυτοί μεστοί εστέ αγαθωσύνης, πεπληρω
μένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι και αλ=
λους νουθετείν. τολμηρότερον δε έγραψα
υμίν αδελφοί από μέρους, ως επαναμιμ=
νήσκων υμάς διά την χάριν την δοθείσαν
μοι υπό του θεού εις το είναι με λειτουρ=
γόν ιησού χριστού εις τα έθνη, ιερουργούν
τα το ευαγγέλιον του θεού. ίνα γένηται η
προσφορά των εθνών ευπρόσδεκτος ηγιασ
μένη εν πνεύματι αγίω. έχω ουν καύχησιν
εν χριστώ ιησού, τα προς τον θεόν. ου γαρ
τολμήσω λαλείν τι ων ου κατειργάσατο
χριστός δι εμού εις υπακοήν εθνών και λό
γω και έργω εν δυνάμει σημείων και τεράτ=
των εν δυνάμει πνεύματος θεού. ώστε με
από ιερουσαλήμ και κύκλω μέχρι του ιλ=
λυρικού πεπληρωκέναι το ευαγγέλιον του
χριστού. ούτω δε φιλοτιμούμενον ευαγ=
γελίζεσθαι, ουχ όπου ωνομάσθη χριστός,
ίνα μη επ αλλότριον θεμέλιον οικοδομώ,
αλλά καθώς γέγραπται. οις ουκ ανηγγέλη
περί αυτού όψονται, και οι ουκ ακηκόασι
συνήσουσι. διό και ενεκοπτόμην τα πολ=
λά του ελθείν προς υμάς. νυνί δε μηκέτι
τόπον έχων εν τοις κλίμασι τούτοις, επι=
ποθείαν δε έχων του ελθείν προς υμάς από
πολλών ετών, ως εάν πορεύωμαι εις την ισ
πανίαν, ελεύσομαι προς υμάς. ελπίζω γαρ
διαπορευόμενος θεάσασθαι υμάς, και υφ υ
μών προπεμφθήναι εκεί, εάν υμών πρώτον
από μέρους εμπλησθώ. νυνί δε πορεύομαι
εις ιερουσαλήμ, διακονών τοις αγίοις. ευδό
κησαν γαρ μακεδονία και αχαΐα, κοινωνίαν
τινά ποιήσασθαι εις τους πτωχούς των α
γίων των εν ιερουσαλήμ. ευδόκησαν γαρ
και οφειλέται αυτών εισίν. ει γαρ τοις πνευ
ματικοίς αυτών εκοινώνησαν τα έθνη, οφεί=
λουσι και εν τοις σαρκικοίς λειτουργήσαι
αυτοίς. τούτο ουν επιτελέσας, και σφραγι
σάμενος αυτοίς τον καρπόν τούτον, απελεύ
σομαι δι υμών εις την ισπανίαν. οίδα δε ό
τι ερχόμενος προς υμάς εν πληρώματι ευ
λογίας του ευαγγελίου του χριστού ελεύ
σομαι. παρακαλώ δε υμάς αδελφοί διά του
κυρίου ημών ιησού χριστού και διά της
αγάπης του πνεύματος, συναγωνίσασθαι
μοι εν ταις προσευχαίς υπέρ εμού προς
τον θεόν, ίνα ρυσθώ από των απειθούντων
εν τη ιουδαία, και ίνα η διακονία μου η εις
ιερουσαλήμ ευπρόσδεκτος γένηται τοις αγί

abundetis in ſpe et virtute
ſpiritus ſancti. Certus ſum aūt fratres
mei et ego ipſe de vobis: q̄m et
ipſi pleni eſtis dilectione: repleti
omni ſcientia ita vt poſſitis alterutruʒ
monere. Audacius autē ſcripſi
vobis fratres ex parte tanq̄ in memoriā
vos reducens propter gratiā q̄ data eſt
mihi a deo vt ſim miniſter
chriſti ieſu in gentibus: ſanctificans
euangelium dei: vt fiat
oblatio gentium accepta ⁊ ſanctificata
in ſpiritu ſancto. Habeo igit̄ gloriam C
in chriſto ieſu ad deum. Non enim
audeo aliqd loq̄ eoꝝ q̄ p me nō efficit
xp̄s in obedientiam gentium in verbo
⁊ factis in virtute ſignoꝝ ⁊ prodigioꝝ:
in virtute ſpiritus ſancti: ita vt
ab hieruſalē per circuitum vſq3 illyricū
repleuerim euangelium
chriſti. Sic aūt predicaui euāgeliuʒ hoc
non vbi nominatus eſt chriſtus:
ne ſuper alienum fūdamentū edificarē:
ſʒ ſicut ſcriptū eſt. Quib⁹ nō eſt annū Eſai. 52. d.
ciatū de eo videbūt: ⁊ q̄ nō audierūt de
eo intelligēt. Propter qd ⁊ impediebar
plurimū venire ad vos: et p̄hibit⁹ ſuʒ
vſq3 adhuc. Nūc vo vlteri⁹ locū nō hn̄s
in his regionib⁹: cupiditatē aūt hn̄s ve
niēdi ad vos ex multꝭ iā p̄cedētib⁹ annis:
cū i hiſpaniā pficiſci cepero: ſpero ꝙ
preteriens videam vos ⁊ a vobis
deducar illuc: ſi vobis primum
ex pte fruit⁹ fuero. Nūc igit̄ pficiſcar D
i hierl'm miniſtrare ſanctis. Probauerūt
enim macedonia ⁊ achaia collationem
aliquā facere in pauperes ſctōꝝ qui ſūt
in hieruſalem. Placuit enim eis
⁊ debitores ſūt eorū. Nam ſi ſpiritua
liū eoꝝ participes facti ſūt gentiles: de
bent ⁊ in carnalibus miniſtrare
eis. Hoc igit̄ cū cōſūmauero ⁊ aſſigna
uero eis fructū hūc: per vos pficiſcar
in hiſpaniam. Scio autem quoniam
veniens ad vos in abundantia benedi
ctionis chriſti veniam.
Obſecro ergo vos fratres per
dominū noſtrum ieſum chriſtum ⁊ p
charitatē ſancti ſpūs: vt adiuuetis
me in orationibus veſtris pro me ad
deum: vt liberer ab infidelibus qui ſunt
in iudea: et obſequii mei oblatio
accepta fiat in hieruſalem ſanctis

© Biblioteca Nacional de España

οις, ἵνα ἐν χαρά ἔλθω πρὸς ὑμᾶς διά θελή
ματος θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ
δὲ θεός τῆς εἰρήνης μετά πάντων ὑμῶν. ἀ
μήν. Cap. 16.
Συνίστημι δὲ ὑμῖν φοίβην τὴν ἀδελφήν ἡ
μῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς
ἐν κεγχρεαῖς, ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν κυ
ρίω ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῆ
ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζη πράγματι. καὶ γὰρ αὐ
τὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ αὐτοῦ
ἐμοῦ. ἀσπάσασθε πρίσκιλλαν καὶ ἀκύλαν
τοὺς συνεργούς μου ἐν χριστῷ ἰησοῦ, οἵτι
νες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τρά
χηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαρι
στῶ, ἀλλά καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθ=
νῶν, καὶ τὴν κατ᾽ οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσ
πάσασθε ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μοι, ὅς ἐσ
τὶν ἀπαρχὴ τῆς ἀχαΐας εἰς χριστόν. ἀσπά=
σασθε μαριάμ, ἥτις πολλά ἐκοπίασεν εἰς ἡ=
μᾶς. ἀσπάσασθε ἀνδρόνικον καὶ ἰουνίαν
τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ συναιχμαλώτους
μου, οἵτινες εἰσὶν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστό
λοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν χριστῷ.
ἀσπάσασθε ἀμπλίαν τὸν ἀγαπητόν μου ἐν
κυρίῳ. ἀσπάσασθε οὐρβανόν τὸν συνεργόν
ἡμῶν ἐν χριστῷ, καὶ στάχυν τὸν ἀγαπητόν
μου. ἀσπάσασθε ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν
χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν ἀριστο=
βούλου. ἀσπάσασθε ἡρωδίωνα τὸν συγγε=
νῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν ναρκίσσου,
τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε τρύφαι=
ναν καὶ τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κυρίῳ.
ἀσπάσασθε περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις
πολλά ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε ροῦ
φον τὸν ἐκλεκτόν ἐν κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα
αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε ἀσύγκριτον,
φλέγοντα, ἑρμᾶν, πατρόβαν ἑρμῆν, καὶ τοὺς
σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε φιλο=
λόγον καὶ ἰουλίαν, νηρέαν καὶ τὴν ἀδελφήν
αὐτοῦ, καὶ ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς
πάντας ἁγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν
φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλη
σίαι τοῦ χριστοῦ. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελ
φοί σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ
σκάνδαλα παρά τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμά
θετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ᾽ αὐτῶν. οἱ
γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἰησοῦ χρισ=
τῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλά τῇ ἑαυτῶν κοι=
λία, καὶ διά τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογί
ας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ
γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο.
χαίρω οὖν τὸ ἐφ᾽ ὑμῖν. θέλω δὲ ὑμᾶς σο
φοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ

vt veniam ad vos in gaudio per volun
tatem dei vt refrigerer vobiſcum.
Deus autẽ pacis ſit cum omnib⁹ vobis
amen. Cap. 16.
Commẽdo autẽ vobis phebẽ ſororẽ no A
ſtrã q̃ eſt in miniſterio eccl'ie que eſt
in cẽchris: vt eã ſuſcipiatis in domino
digne ſctis: et aſſiſtatis ei
in quocũq; negocio vr̃i īdiguerit. Etenī
ipſa quoq; aſtitit multis ⁊ mihi ipſi.
Salutate priſcam ⁊ aquilam
adiutores meos in chriſto ieſu: qui
pro anima mea ſuas ceruices
ſupposuerũt: q̃b⁹ non ſolũ ego gr̃as ago
ſed et cuncte eccleſie gentium:
⁊ domeſticã eccleſiam eorũ. Salutate
ephenetum dilectum mihi: qui eſt
primitiuus eccl'ie aſie i xp̃o ieſu. Salu
tate mariã que mltũ laborauit in nobis.
Salutate andronicũ ⁊ iuniam
cognatos et concaptiuos
meos qui ſũt nobiles in apoſtolis:
qui ⁊ ante me fuerunt in chriſto ieſu.
Salutate ampliatũ dilectiſſimũ mihi i B
domino. Salutate vrbanũ adiutorem
nr̃m in xp̃o ieſu: et ſtachium dilectum
meum. Salutate appellem probum in
chriſto. Salutate eos q̃ ſũt ex ariſtoboli
domo. Salutate herodionẽ cognatum
meũ. Salutate eos q̃ ſũt ex narciſſi do=
mo: q̃ ſũt in dño. Salutate triphenam
et triphoſã: que laborauit in domino.
Salutate perſidam chariſſimam que
multũ laborauit in domino. Salutate
rufum electum in domino ⁊ matrem
eius ⁊ meam. Salutate aſyncritũ ⁊ C
phlegontẽ hermã patrobã hermã ⁊ qui
cum eis ſunt fratres. Salutate philolo
gum ⁊ iuliam nereum et ſororem
eius ⁊ olympiadẽ: ⁊ oẽs qui cũ eis ſũt
ſanctos. Salutate inuicẽ in
oſculo ſancto. Salutant vos oẽs eccle=
ſie chriſti. Rogo autẽ vos fratres vt
obſeruetis eos qui diſſenſiones et
offendicula preter doctrinã quã vos di=
diciſtis faciũt: ⁊ declinate ab illis.
Huiuſcemodi enĩ xp̃o domino noſtro
non ſeruiunt: ſed ſuo ventri:
et per dulces ſermones ⁊ benedictiões
ſeducunt corda innocentium.
Veſtra enĩ obediẽtia i omni loco diuul
gata ẽ. Gaudeo igitur i vobis: ſed volo vos
ſapientes eſſe in bono ⁊ ſimplices

© Biblioteca Nacional de España

εις το κακόν. ο δε θεός της ειρήνης συντρί=
ψει τον σατανάν υπό τους πόδας υμών εν
τάχει. η χάρις του κυρίου ημών ιησού Χρισ
τού μεθ υμών. ασπάζονται υμάς Τιμόθεος ο
συνεργός μου, και λούκιος, και ιάσων, και
A σωσίπατρος οι συγγενείς μου. ασπάζομαι
υμάς εγώ Τέρτιος ο γράψας την επιστολήν
εν κυρίω. ασπάζεται υμάς γαΐος ο ξένος
μου και της εκκλησίας όλης. ασπάζεται υμάς
έραστος ο οικονόμος της πόλεως, και κούαρ
τος ο αδελφός. η χάρις του κυρίου ημών
ιησού Χριστού μετά πάντων υμών αμήν.
τω δε δυναμένω υμάς στηρίξαι κατά το ε=
υαγγέλιον μου και το κήρυγμα ιησού Χρι=
στού κατά αποκάλυψιν μυστηρίου χρό=
νοις αιωνίοις σεσιγημένου φανερωθέντος δε
νυν διά τε γραφών προφητικών κατ επι=
ταγήν του αιωνίου θεού εις υπακοήν πίσ=
τεως εις πάντα τα έθνη γνωρισθέντος, μόνω
σοφώ θεώ διά ιησού Χριστού, δόξα εις
τους αιώνας αμήν.

Τέλος της προς ρωμαίους επι=
B στολής.

in malo. Deus autem pacis conterat
ſathanā ſub pedibus veſtris velociter.
Gratia domini noſtri ieſu chriſti
vobiſcum. Salutat vos timotheus D
adiutor meus: et lucius et iaſon et
ſoſipater cognati mei. Saluto
vos ego tertius qui ſcripſi epiſtolam
in dño. Salutat vos caius hoſpes
meus et vniuerſa eccleſia. Salutat vos
eraſtus arcarius ciuitatis: et quartus
frater. Gratia domini noſtri
ieſu chriſti cum omnib9 vobis amen.
Ei aūt q̄ potēs ē vos ↄfirmare iuxta euā
geliū meū et predicationem ieſu chriſti
ſecundum reuelationem myſterij tēpori
bus eternis taciti qđ nūc patefactū eſt
per ſcripturas prophetarū ſcōꝝ preceptū
eterni dei ad obeditionem fidei
in cunctis gentibus cogniti: ſoli
ſapiēti deo p̄ ieſū xp̄ꝫ: honor et glīa in
ſecula ſeculorum amen.

Explicit epiſtola Pauli
ad Romanos.

Incipit prologus in primam epiſtolam ad Corinthios.

Epiſtola prima ad corinthios multas cauſas diuerſaſq; complectit: quarum partem relatione fratrum cognouit apoſtolus: partim ipſorum corinthiorum ſunt litteris indicate. Nonnullas vero pro officij ſui cura aut ordinat aut emendat: et varijs curatiōib9 medetur diuerſa infirmitate languentibus. Nam apud eos primū curatur diſſenſionis vitium quod multi pſeudo= apoſtolorum vnitatem intulerunt ſcindentes eccleſie: vt proprij nominis facerent ſectatores: quod his ex probat verbis apoſtolus. Hoc autem dico quod vnuſquiſq; veſtrum dicit. Ego quidem ſum pauli: ego autem apollo: ego vero cephe: ego aūt chriſti. Et ob hoc quidem horum ſe dicit facere nominū mentionem: vt multo magis erubeſcant id ſe facere ſub falſorum apoſtolorū nominib9: quod etiam ſi ſub pauli et petri fieret nomine diſpliceret. Secunda cauſa eius inducitur qui paterne oblitus reuerentie vxorem ſibi non erubuit facere de nouerca. Quod facinus licet fornicationē appellauerit apoſtolus: tamen ita condemnauit: vt in vltionem facti autorem talis operis diabolo iudicauerit deputandum: impoſita iudiciorum et litium tertia queſtione. Quarto loco matrimoniorum iura tractantur his. Quinto loco virginitatis conſilium velut e vicino coniungitur. Sexto loco de eſcarū licētia diſputatur. Septimo atq; octauo
C loco de attondendo viris: et mulieribus velando capite ac ſacramentorum comunione precipit. Nono loco emulatio que diuerſitate donorum ſpiritualium naſcebatur ſub exemplo membrorum et corporis caſtigatur. Decimo reſurrectionis ſpes multis et argumentis et rationibus approbatur. Vltimo de colligēdis ad neceſſitatem ſanctorum nomine charitatis cura vel edificatio cultui imponitur. Interſerūtur his pauca: que aut vt quibuſdam videtur pendent ex ſuperiorib9: aut habent licet ꝓprias tamen ꝑuulas actiones. Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Corinthij ſunt achaici: et hi ſimiliter ab apoſtolo audierunt verbum veritatis: et ſubuerſi ſunt multifarie a falſis apoſtolis. Quidam a philoſophie verboſa eloquētia: alij ſecta legis iudaice īducti ſūt. Hos reuocat apoſtolus ad veram fidem et euangelicam ſapientiam: ſcribens eis ab epheſo per timotheum diſcipulum ſuum. Explicit argumentum.

© Biblioteca Nacional de España

Η του αγίου παύλου προς κορινθίους
πρώτη επιστολή. Cap. 1.
Παύλος κλητός απόστολος ιησού
χριστού διά θελήματος θεού και
σωσθένης ο αδελφός, τη εκκλησί-
α του θεού τη ούση εν κορίνθω,
ηγιασμένοις εν χριστώ ιησού
κλητοίς αγίοις, συν πάσι τοις επικαλουμέ-
νοις το όνομα του κυρίου ημών ιησού χρισ-
τού εν παντί τόπω αυτών τε και ημών, χά-
ρις υμίν και ειρήνη από θεού πατρός ημών
και κυρίου ιησού χριστού. ευχαριστώ τω
θεώ μου πάντοτε περί υμών επί τη χάριτι
του θεού τη δοθείση υμίν εν χριστώ ιη-
σού ότι εν παντί επλουτίσθητε εν αυτώ εν
παντί λόγω και πάση γνώσει, καθώς το
μαρτύριον του χριστού εβεβαιώθη εν υμίν,
ώστε υμάς μη υστερείσθαι εν μηδενί χα-
ρίσματι απεκδεχομένους την αποκάλυψιν
του κυρίου ημών ιησού χριστού, ος και
βεβαιώσει υμάς έως τέλους ανεγκλήτους
εν τη ημέρα του κυρίου ημών ιησού χρισ-
τού. πιστός ο θεός δι' ου εκλήθητε εις κοι-
νωνίαν του υιού αυτού του κυρίου ημών
ιησού χριστού. παρακαλώ δε υμάς αδελ-
φοί διά του ονόματος του κυρίου ημών
ιησού χριστού, ίνα το αυτό λέγητε πάντες,
και μη η εν υμίν σχίσματα. ήτε δε κατηρτι-
σμένοι εν τω αυτώ νοΐ και εν τη αυτή γνώ-
μη. εδηλώθη γαρ μοι περί υμών αδελφοί
μου υπό των χλόης, ότι έριδες εν υμίν ει-
σί. λέγω δε τούτο ότι έκαστος υμών λέγει
εγώ μεν ειμί παύλου, εγώ δε απολλώ, ε-
γώ δε κηφά, εγώ δε χριστού. μεμέρισται ο
χριστός. μη παύλος εσταυρώθη υπέρ υ-
μών, η εις το όνομα παύλου εβαπτίσθητε.
ευχαριστώ τω θεώ ότι ουδένα υμών εβάπ-
τισα ει μη κρίσπον και γάϊον, ίνα μήτις εί-
πη ότι εις το εμόν όνομα εβάπτισα. εβάπτι-
σα δε και τον στεφανά οίκον, λοιπόν ουκ
οίδα ει τινά άλλον εβάπτισα. ου γαρ απέ-
στειλε με χριστός βαπτίζειν, αλλ ευαγγελί-
ζεσθαι, ουκ εν σοφία λόγου, ίνα μη κενωθή
ο σταυρός του χριστού. ο λόγος γαρ ο του
σταυρού τοις μεν απολλυμένοις μωρία εσ-
τί, τοις δε σωζομένοις ημίν δύναμις θεού εσ-
τί. γέγραπται γαρ απολώ την σοφίαν των
σοφών, και την σύνεσιν των συνετών αθετή-
σω. πού σοφός, πού γραμματεύς, πού συ-
ζητητής του αιώνος τούτου. ουχί εμώρανεν
ο θεός την σοφίαν του κόσμου τούτου. επει
δή γαρ εν τη σοφία του θεού ουκ έγνω ο
κόσμος διά της σοφίας τον θεόν, ευδόκη-

Incipit epiſtola beati Pauli ad Co-
rinthios prima. Cap. 1.
Paulus vocat⁹ apoſtol⁹ ieſu A
xp̄i per voluntatem dei et
ſoſthenes frater: eccleſie
dei que eſt corinthi
ſanctificatis in chriſto ieſu
vocatis ſanctis: cum omnib⁹ q̄ inuocāt
nomen domini noſtri ieſu chriſti
in omni loco ipſoꝝ et noſtro. Gratia
vobis et pax a deo patre noſtro
et domino ieſu chriſto. Gratias ago j.14.d.r
deo meo ſemper ꝓ vobis in gratia j.co.
dei que data eſt vobis in chriſto ieſu
q꞉ in oībus diuites facti eſtis in illo in
omni verbo ⁊ in omni ſcientia: ſicut
teſtimoniū xp̄i confirmatū eſt in vobis
ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia
expectantibus reuelationem
domini noſtri ieſu chriſti: qui et
cōfirmabit vos vſq̄ ī finē ſine crimine
in die aduentus dn̄i noſtri ieſu chriſti.
Fidelis de⁹ per quē vocati eſtis in ſocie B
tatem filij eius ieſu xp̄i domini noſtri. 1.Theſ.5.d
Obſecro autem vos fratres j.10.c.
per nomen domini noſtri
ieſu chriſti: vt idipſum dicatis omnes:
et nō ſint ī vobis ſciſmata. Sitis aūt ꝑfe
cti in eodem ſenſu ⁊ in eadem ſentētia.
Significatū ē enī mihi de vobis frēs
mei ab his q̄ ſūt chloes: q꞉ cōtētiōes ſūt i
ter vos. Hoc aūt dico: qḋ vnuſq̄ſq̄ ve
ſtrū dicit. Ego q̄dē ſū pauli: ego aūt a- j.3.a.
pollo: ego vō cephe: ego aūt xp̄i. Diuiſ⁹
eſt xp̄s. Nūquid paul⁹ crucifix⁹ ē ꝓ vo
bis: aut in noīe pauli baptizati eſtis:
Grās ago deo meo ꝙ neminē vr̄m ba-
ptizaui niſi criſpū ⁊ caium: ne quis dicat
ꝙ in noīe meo baptizati eſtis. Baptiza
ui aūt et ſtephane domū: ceterū neſcio C
ſi quē aliū vr̄m baptizaueri. Nō ei miſit
me chriſt⁹ baptizare ſed euangelizare:
nō in ſapientia verbi: vt non euacuetur
crux chriſti. Verbum enim
crucis pereūtibus quidem ſtultitia eſt:
his aūt q̄ ſalui fiūt id ē nobis dei vt⁹ ē.
Scriptū eſt enim. Perdam ſapientiā Eſaie.29.c
ſapiētium: ⁊ prudentiam prudentiū re-
probabo. Vbi ſapiēs: vbi ſcriba: vbi in Eſa.33.c
quiſitor huius ſeculi: Nonne ſtultā fecit
de⁹ ſapientiā huius mūdi. Nam quia
in dei ſapientia non cognouit
mund⁹ per ſapientiam deum: placuit

© Biblioteca Nacional de España

σεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι, καὶ ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν. ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν χριστὸν ἐσταυρωμένον, ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἕλλησι δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι χριστὸν, θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί. βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά. καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεὸς καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ. ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις. ἵνα καθὼς γέγραπται ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

Cap. 2.

Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ ἰησοῦν χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμα μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ἡμῶν μὴ ἦ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ. σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις. σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ. οὕτω καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ

deo per ſtultitiam predicationis ſaluos facere credẽtes. Quoniam ⁊ iudei ſigna petũt: ⁊ greci ſapientiam q̃rũt. Nos aũt p̃dicam⁹ xp̃z crucifixũ: iudeis quidem ſcandaluz: gentibus autem ſtultitiã: ipſis aũt vocatis iudeis atq; grecis xp̃m dei virtutem et dei ſapientiaz. Quia qđ ſtultũ eſt dei ſapientius eſt hoibus: ⁊ qđ infirmũ ẽ dei: fortius eſt hominibus. D
Uidete enim vocationem veſtraz frẽs: q2 non multi ſapientes ſꝫm carnem non multi potentes: non multi nobiles: ſꝫ q̃ ſtulta ſunt mũdi elegit de⁹ vt confundat ſapientes: ⁊ infirma mundi elegit deus vt confundat fortia: ⁊ ignobilia mundi ⁊ contemptibilia elegit deus et ea q̃ nõ ſũt: vt ea q̃ ſũt đſtrueret: vt nõ glorietur omnis caro in cõſpectu eius. Ex ipſo autez vos eſtis in chriſto ieſu: qui factus eſt nobis ſapientia ⁊ iuſtitia ⁊ ſanctificatio ⁊ redemptio: vt quẽadmodũ ſcriptũ ẽ qui gl'iatur i dño gl'iet. 1. Cho. 10. d. Hiere. 9. d.

Ca. 2.

Et ego cũ veniſſẽ ad vos frẽs: veni non in ſublimitate ſmonis aut ſapie annũciãs vob teſtimoniũ xp̃i. A Non enim iudicaui me ſcire aliquid inter vos niſi ieſuz xp̃z ⁊ hũc crucifixum. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos: et ſermo meus et predicatio mea nõ i pſuaſibilib⁹ hũane ſapie verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus ⁊ virtutꝭ: vt fides vr̃a non ſit in ſapientia hoiuz: ſꝫ in ꝟtute dei. Sapiaz aũt loquimur inter perfectos. B Sapientiam vero non huius ſeculi neq; principũ hui⁹ ſeculi qui deſtruuntur: ſed loq̇mur dei ſapiam in myſterio q̃ abſcõdita eſt: quam predeſtinauit deus ante ſecl'a in gl'iaz nr̃am: quã nemo p̃ncipũ huius ſeculi cognouit. Si enim cognouiſſẽt: nũq̃ dñz gl'ie crucifixiſſẽt. Sꝫ ſicut ſcriptũ eſt: ꝙ oculus nõ vidit nec auris audiuit nec in cor hominis aſcendit: que preparauit deus his qui diligunt illum. Eſa. 64. b. C Nobis autem reuelauit deus per ſpiritum ſuum. Spiritus enim omnia ſcrutat: etiam profunda dei. Quis enim ſcit hominum q̃ hominis ſunt: niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt? Ita et que dei ſunt nemo cognouit niſi ſpiritus

T

© Biblioteca Nacional de España

θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐ
λάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵ
να οἴδωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡ
μῖν, ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρω
πίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύ
ματος ἁγίου πνευματικοῖς πνευματικὰ συγ
κρίνοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχε=
ται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ. μωρία γὰρ
αὐτῷ ἐστί, καὶ οὐ δύναται γνῶναι ὅτι πνευ
ματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνα
κρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνα=
κρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου ὃς συμβι
βάσει αὐτόν. ἡμεῖς δὲ νοῦν χριστοῦ ἔχομεν.

Καὶ ἐγὼ ἀδελφοὶ οὐκ ἠδυνήθην ὑ= Cap. 3.
μῖν λαλῆσαι ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς
σαρκικοῖς. ὡς νηπίοις ἐν χριστῷ γάλα ὑ=
μᾶς ἐπότισα καὶ οὐ βρῶμα. οὔπω γὰρ ἐδύ
νασθε, ἀλλ' οὔτε ἔτι νῦν δύνασθε. ἔτι γὰρ
σαρκικοί ἐστέ. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος, καὶ
ἔρις, καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστέ,
καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε. ὅταν γὰρ
λέγει τις. ἐγὼ μέν εἰμι παύλου, ἕτερος δὲ
ἐγὼ ἀπολλῶ οὐχὶ σαρκικοί ἐστέ. τίς οὖν ἐσ
τὶ παῦλος τίς δὲ ἀπολλῶς, ἀλλ' ἢ διάκονοι
δι' ὧν ἐπιστεύσατε. καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύρι=
ος ἔδωκεν. ἐγὼ ἐφύτευσα, ἀπολλῶς ἐπότι=
σεν, ἀλλ' ὁ θεὸς ηὔξανεν. ὥστε οὔτε ὁ φυ=
τεύων ἐστί τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξά
νων θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἕν εἰ
σίν. ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κα
τὰ τὸν ἴδιον κόπον. θεοῦ γάρ ἐσμεν συνερ=
γοί. θεοῦ γεώργιον θεοῦ οἰκοδομή ἐστέ. κα
τὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς
σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος
δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐ=
ποικοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύ
ναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν ἰη=
σοῦς χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν
θεμέλιον τοῦτον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους
τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου
τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται. ἡ γὰρ ἡμέρα
δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ
ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκι=
μάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον μένει ὃ ἐπῳκοδόμη=
σε μισθὸν λήψεται. εἴ τινος τὸ ἔργον κατα=
καήσεται ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται,
οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. οὐκ οἴδατε ὅτι
ναὸς θεοῦ ἐστέ, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰ
κεῖ ἐν ὑμῖν. εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει,
φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός. ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ
ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. μηδεὶς
ἑαυτὸν ἐξαπατάτω. εἴ τις δοκεῖ σοφὸς
εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γε

dei. Nos aũt nõ ſpm̃ hui⁹ mũdi acce= D
pimus: ſed ſpm̃ qui ex deo eſt: vt
ſciamus que a deo donata ſũt nobis:
que et loquimur nõ in doctis humane
ſapiẽ verbis: ſed in doctrina ſpiritus
ſpiritualibus ſpũalia comparantes.
Animalis autem homo nõ percipit
ea que ſunt ſpũs dei. Stultitia enim
eſt illi: ⁊ nõ põt ĩtelligere qꝛ ſpũaliter
examinãtur. Spiritualis autez iudicat
oĩa: ⁊ ipſe a nemĩe iudicatꝛ: ſicut ſcriptũ
eſt. Quis ei cognouit ſẽſũ dñi aut q̊s in Eſaie. 40. c
ſtruxit eũ? Nos aũt ſenſuz xp̃i habemus. Roma. 11. d.

Et ego frẽs nõ potui vobĩ Cap. 3. A
loqui quaſi ſpiritualibus ſed q̃ſi
carnalib⁹. Tãq̃ꝫ puulis in xp̃o lac vo=
bis potũ dedi nõ eſcã. Nõdũ eĩ potera
tis: ſꝫ nec nũc q̇dẽ poteſtis. Adhuc eniꝫ
carnales eſtĩ. Cũ eĩ ſit ĩter vos zel⁹ et ſup. 1. b.
contentio: nonne carnales eſtis
⁊ ſm̃ hoĩem ambulatis? Cum enim
q̊s dicat: ego q̇dẽ ſum pauli: alius aũt
ego ſũ appollo: nõne hoĩes eſtĩ? Quid
appollo? Quid vo paul⁹? Mi[niſtri] igr̃ ẽ
ſtri ei⁹ cui credidiſtĩ. Et vnicuiq꜡ ſic̃ dñs
dedit. Ego plãtaui appollo rigauit: B
ſꝫ deus ĩcremẽtũ dedit. Itaqꝫ neqꝫ qui
plãtat ẽ aliq̇d neqꝫ q̇ rigat ſꝫ q̊ ĩcremẽ
tũ dat de⁹. Qui plãtat aũt ⁊ q̇ rigat v=
nũ ſũt. Unuſq̇ſqꝫ aũt ꝑpriã mercedẽ acci
piet ſꝫ laborẽ ſuũ. Dei eĩ ſum⁹ adiuto=
res. Dei agricultura eſtis: dei edificatio
eſtĩ. Scd̃ꝫ grãz dĩ q̃ data ẽ mihi vt
ſapiẽs architect⁹ fũdamẽtũ poſui: aliuꝫ
aũt ſupedificat. Unuſq̇ſqꝫ aũt videat quõ
ſupedificet. Fũdamẽtũ eĩ aliud nemo p̃t 1. Thi. 2. a
ponere p̃ter id qd̃ poſitũ ẽ: qd̃ ẽ xp̃s
ieſus. Si quis aũt ſuperedificat ſupra
fundamentũ hoc aurũ argẽtum lapides C
p̃cioſos ligna fenũ ſtipulã: vniuſcuiuſqꝫ
opus manifeſtum erit. Dies enim dñi
d̃clarabit: qꝛ in igne reuelabitur: et
vniuſcuiuſqꝫ opuꝫ q̃le ſit: ignis ꝓbabit.
Si cui⁹ op⁹ mãſerit: qd̃ ſupedificauit
mercedẽ accipiet. Si cui⁹ op⁹ arſerit
detrimẽtũ patietꝛ: ipſe aũt ſaluus erit:
ſic tamen quaſi per ignem. Neſcitiꝫ qꝛ 1. Cor. 6. d
tẽplum dei eſtis: et ſpũs dei habitat Colli. 2. d.
in vobĩ? Si q̊ꝫ aũt tẽplũ dei violauerit:
diſperdet illum deus. Templũ eñi dei
ſctm̃ ẽ: qd̃ eſtis vos. Nemo [ſibi] ſapiens
ſe ſeducat. Si quis videtur inter vos D
eſſe in hoc ſeculo: ſtultus fiat

© Biblioteca Nacional de España

μέσθω ἵνα γένηται σοφός. ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστί. γέγραπται γάρ. ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. καὶ πάλιν. κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις. πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, εἴτε παῦλος, εἴτε ἀπολλώς, εἴτε κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν ἐστίν, ὑμεῖς δὲ χριστοῦ, χριστὸς δὲ θεοῦ. Cap. 4.

A Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὃ δὲ λοιπόν, ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας. ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. B ταῦτα δὲ ἀδελφοί μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ ἀπολλὼ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γάρ σε διακρίνει. τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες. εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών. ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε. χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε, καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. C ἡμεῖς μωροὶ διὰ χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν χριστῷ. ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί. ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνιτεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί. λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα. βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν. ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι. οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ. ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας. ἐν γὰρ χριστῷ ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε.

vt ſit ſapiens. Sapientia enim huius mundi ſtultitia eſt apud deum. Scriptum eſt enim. Cōprehendā ſapiētes in aſtutia eorum. Et iterum. Dñs nouit cogitationes ſapientium: quoniā vane ſunt. Nemo itaq; glorietur in hoibus. Oīa enim veſtra ſunt: ſiue paulus ſiue apollo ſiue cephas ſiue mundus ſiue vita ſiue mors ſiue pñtia ſiue futura. Omnia enim vr̃a ſunt: vos aūt chriſti: xp̄s autē dei. Cap. 4. Roma. 1. c Job. 5. b Pſal. 93.

A Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros chriſti: ⁊ diſpēſatores myſteriorū dei. Hic iam queritur inter diſpēſatores vt fidelis q̄s inueniatur. Mihi aūt pro minimo eſt vt a vobis iudicer aut ab humano die. Sed neq; meipm̄ iudico. Nihil eīm mihi cōſcius ſū: ſed non in hoc iuſtificatus ſū. Qui aūt iudicat me dñs eſt. Itaq; nolite añ tp̄s iudicare: quoadusq; veniat dñs: qui et illuminabit abſcōdita tenebrarū: ⁊ manifeſtabit conſilia cordium: ⁊ tunc laus erit vnicuiq; a deo. 1. Thi. 3. c. 2. Cor. 6. a 7. 11. c. Ephe. 3. c. B Hec aūt fratres transfiguraui in me et apollo pp̄ vos: vt in nobis diſcatis: ne ſupra q̄ ſcriptum eſt vnus aduerſus alterū infletur p̄ alio. Quis eī te diſcernit? Quid aūt habes qđ nō accepiſti? Si aūt accepiſti: qđ gliaris q̄ſi nō acceperis? Iā ſaturati eſtis: iā diuites facti eſtis. Sine nobis regnatis: et vtinam regnetis: vt ⁊ nos vobiſcū regnemus. Puto enī q̄ deus nos apoſtolos nouiſſimos oñdit tanq̄ morti deſtinatos: q̄r ſpectaculū facti ſumus mundo ⁊ angelis ⁊ hominibus. C Nos ſtulti pp̄ chriſtū: vos aūt prudētes in xp̄o. Nos īfirmi: vos aūt fortes. Vos nobiles: nos aūt ignobiles. Uſq; in hāc horam ⁊ eſurim⁹ ⁊ ſitimus ⁊ nudi ſumus: et colaphis cedimur et inſtabiles ſum⁹ ⁊ laboram⁹ opantes manib⁹ nr̄is. Maledicimur ⁊ bñdicim⁹: perſecutionē patimur ⁊ ſuſtinem⁹. Blaſphemamur ⁊ obſecram⁹. Tanq̄ purgamēta hui⁹ mūdi facti ſum⁹ oīū pipſima vſq; adhuc. Nō vt confundam vos hec ſcribo: ſed vt filios meos chariſſimos moneo. Nā ſi decē milia pedagogorū hēatis in chriſto: ſed non multos patres. Nā in chriſto ieſu per euangelium ego vos genui. Rogo ergo vos imitatores mei eſtote

© Biblioteca Nacional de España

θε. Διά τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν τιμόθεον ὅς ἐστί
τέκνον μου ἀγαπητόν καὶ πιστόν ἐν κυρίῳ,
ὅς ὑμάς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς
ἐν χριστῷ, καθώς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλη
σίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου
πρὸς ὑμάς ἐφυσιώθησάν τινές. ἐλεύσομαι
δὲ ταχέως πρὸς ὑμάς ἐὰν ὁ κύριος θελή=
σῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυ
σιωμένων, ἀλλά τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ ἐν λό
γῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί
θέλετε, ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμάς ἢ ἐν ἀ=
γάπῃ πνεύματί τε πραότητος. Cap. 5.

Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύ
τη πορνεία ἥτις οὐδέ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀ=
νομάζεται, ὥστε γυναῖκά τινά τοῦ πατρός ἔ
χειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχί
μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑ
μῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας. ἐγὼ μὲν
γὰρ ὡς ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ
πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρών, τὸν οὕτω
τοῦτο κατεργασάμενον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, συναχθέντων
ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυ
νάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, πα
ραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλε
θρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡ
μέρᾳ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. οὐ καλὸν
τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρά ζύ
μη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. ἐκκαθάρατε οὖν
τὴν παλαιάν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα κα
θώς ἐστέ ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν
ὑπέρ ἡμῶν ἐτύθη χριστός. ὥστε ἑορτάζω=
μεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακί
ας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινεί
ας καὶ ἀληθείας. ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ
μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις. καὶ οὐ πάν
τως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς
πλεονέκταις ἢ ἅρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐ
πεὶ ὀφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν. νυ
νί δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι. ἐ
άν τις ἀδελφός ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος, ἢ
λοίδορος ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ
μέθυσος, ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσ
θίειν. τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν. οὐχί
τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε. τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεός
κρίνει. καὶ ἐξαιρεῖτε τὸν πονηρόν ἐξ ὑμῶν αὐ
τῶν. Cap. 6.

Τολμᾷ τις
ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτε=
ρον κρίνεσθαι ἐπί τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχί ἐ=
πί τῶν ἁγίων. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι
τὸν κόσμον κρινοῦσι. καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρί=
νεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστέ κριτηρίων ἐλα=

ſicut ⁊ ego xp̄i. Ideo miſi ad vos timo=
theũ q̃ ẽ fili⁹ me⁹ chariſſim⁹ ⁊ fidel' in D
dño: q̃ vos cõmonefaciat vias meas q̃ Ephe. 5. a. Phil. 3. d
ſũt in xp̄o ieſu: ſicut vbiq; in oĩ eccleſia
doceo. Tanq̃ nõ venturus ſim
ad vos: ſic inflati ſunt quidã. Veniam
aũt ad vos cito ſi dominus voluerit: et
cognoſcã non ſermonẽ eoꝝ q̃ inflati ſũt
ſed virtutem. Non enim in ſermone eſt
regnum dei ſed in virtute. Quid
vultis: ĩ virga veniã ad vos: an ĩ cha
ritate ⁊ ſpiritu manſuetudinis. Cap. 5.

Omnino audit iter vos fornicatio
⁊ talis fornicatio q̃lis nec iter gẽ A
tes: ita vt vxorẽ pr̃is ſui aliq̃s habeat.
Et vos inflati eſtis et non
magis luctũ habuiſtis: vt tollat de me
q̃ hoc opus fecit. Ego q̃dẽ abſens corpore: preſens autem
ſpiritu iã iudicaui vt preſens eum q̃ ſic
hoc operatus eſt in nomine
domini noſtri ieſu chriſti: cõgregatis
vobis ⁊ meo ſpiritu cum virtute B
domini ieſu: tradere
huiuſmodi hoĩem ſathane in interitum
carnis: vt ſpiritus ſaluus ſit in die
dñi noſtri ieſu chriſti. Non eſt bona
gloriatio veſtra. Neſcitis q2 modicũ fer Galla. 5. b.
mentũ totam maſſaȝ corrũpit? Expurga
te vet⁹ fermentũ: vt ſitis noua cõſperſio
ſicut eſtis azymi. Etenim paſcha nr̃m
imolatus eſt chriſtus. Itaq; epulemur C
nõ ĩ fermento veteri: neq; in fermento
malicie ⁊ nequitie: ſed in azymis ſince
ritatis et veritatis. Scripſi vobis in ep̃la
ne cõmiſceamini fornicarijs. Nõ vtiq;
fornicarijs huius mundi: aut
auaris: aut rapacib⁹: aut idolis ſeruiẽ
tib⁹: alioq̃n debueratis de hoc mũdo ex
iſſe. Nũc aũt ſcripſi vobis nõ cõmiſceri. D
Si is qui frater noiat iter vos: eſt forni
cator: aut auar⁹ aut idolis ſuiẽs: aut
maledic⁹ aut ebrioſus: aut rapax: cuȝ
hmõi nec cibum ſumere. Quid eñ mi
hi de his q̃ foris ſũt iudicare? Nõne de his
q̃ int⁹ ſũt vos iudicatis. Nã eos q̃ foris ſũt
deus iudicabit. Auferte malũ ex vo= o. maluȝ. in gr. accipitur pro hoic nõ p̄ re mala.
bis ipſis. Cap. 6.

Audet aliq̃s vr̃ȝ hñs negociũ aduer A
ſ⁹ alteꝝ iudicari apd̃ iniquos ⁊ nõ
apd̃ ſctõs? An neſcitis q̃m ſancti de hoc
mũdo iudicabũt? Et ſi ĩ vobis iudicabit
mũdus: idigni eſtis q̃ de minimis iudice

© Biblioteca Nacional de España

χίστωμ. οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτιγε βιωτικά. βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτους καθίζετε. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν σοφὸς οὐδὲ εἷς, ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων. ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες ἦτε, ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλ᾽ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρε, καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; ἔσονται γάρ φησιν οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστι. φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν. ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς, δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ.

Cap. 7.

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ᾽ ὁ ἀνήρ. ὁμοίως

tis? Neſcitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia. Secularia igitur iudicia ſi habueritis: contemptibiles qui ſunt in eccleſia illos conſtituite ad iudicandum. Ad verecundiam veſtram dico. Sic non eſt inter vos ſapiens quiſquam qui poſſit iudicare inter fratrem ſuum: ſed frater cum fratre iudicio contendit: et hoc apud infideles. B

Iam quidem omnino delictum eſt in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis: et hoc fratribus. An neſcitis quia iniqui regnum dei non poſſidebunt? Nolite errare: neque fornicarii: neque idolis ſervientes: neque adulteri: neque molles: neque maſculorum concubitores: neque fures: neque avari: neque ebrioſi: neque maledici: neque rapaces regnum dei poſſidebunt. Et hec aliquando quidam fuiſtis: ſed abluti eſtis: ſed ſanctificati eſtis: ſed iuſtificati eſtis in nomine domini noſtri ieſu chriſti: et in ſpiritu dei noſtri. C

Omnia mihi licent: ſed non omnia expediunt: omnia mihi licent: ſed ego ſub nullius redigar poteſtate. Eſca ventri et venter eſcis: deus autem et hunc et hanc deſtruet. Corpus autem non fornicationi: ſed domino: et dominus corpori. Deus vero et dominum ſuſcitavit: et nos ſuſcitabit per virtutem ſuam. Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt chriſti? Tollens ergo membra chriſti faciam membra meretricis? Abſit. An neſcitis: quoniam qui adheret meretrici: unum corpus efficitur? Erunt enim inquit duo in carne una. Qui autem adheret domino: unus ſpiritus eſt. Fugite fornicationem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo: extra corpus eſt: qui autem fornicatur in corpus ſuum peccat. An neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt ſpiritus ſancti qui in vobis eſt quem habetis a deo: et non eſtis veſtri? Empti enim eſtis precio magno: glorificate et portate deum in corpore veſtro. D

Gen. 2.d. Ephe. 5.d. Mat. 19.b. Mar. 10.a. ſup. 5.c.

2.Cor. 6.d. 1.Pet. 1.d.

Cap. 7.

De quibus autem ſcripſiſtis mihi: bonum eſt homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unuſquiſque ſuam uxorem habeat: et unaqueque ſuum virum habeat. Uxori vir debitum reddat: ſimiliter autem et uxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet: ſed vir. Similiter A

δε και ο ἀνήρ του ιδίου σώματος ουκ εξου
σιάζει αλλ/η γυνή. μη αποστερείτε αλλή=
λους, ει μήτι αν εκ συμφώνου προς καιρόν
ίνα σχολάζητε τη νηστεία και τη προσευ=
χή, και πάλιν επί το αυτό συνέρχησθε, ίνα
μη πειράζη υμάς ο σατανάς διά την ακρα=
σίαν υμών. τούτο δε λέγω κατά συγγνώ=
μην, ου κατ επιταγήν. θέλω γαρ πάντας αν
θρώπους είναι ως και εμαυτόν. αλλ έκασ=
τος ίδιον χάρισμα έχει εκ θεού. ος μεν ού=
τως, ος δε ούτως. λέγω δε τοις αγάμοις
και ταις χήραις, καλόν αυτοίς εστίν εάν μεί
νωσιν ως καγώ. ει δε ουκ εγκρατεύονται γα
μησάτωσαν. κρείσσον γαρ εστί γαμήσαι η
πυρούσθαι. τοις δε γεγαμηκόσι παραγγέ
λω, ουκ εγώ αλλ/ο κύριος. γυναίκα από αν
δρός μη χωρισθήναι. εάν δε και χωρισθή
μενέτω άγαμος, η τω ανδρί καταλλαγήτω
και άνδρα γυναίκα μη αφιέναι. τοις δε
λοιποίς εγώ λέγω ουχ/ο κύριος. ει τις
αδελφός γυναίκα έχει άπιστον, και αυτή
συνευδοκεί οικείν μετ αυτού, μη αφιέτω
αυτήν. και γυνή η τις έχει άνδρα άπιστον,
και αυτός συνευδοκεί οικείν μετ αυτής, μη
αφιέτω αυτόν. ηγίασται γαρ ο ανήρ ο άπι
στος εν τη γυναικί, και ηγίασται η γυνή η
άπιστος εν τω ανδρί. επεί άρα τα τέκνα υ=
μών ακάθαρτα εστί, νυν δε άγια εστίν. ει δε
ο άπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω. ου δε=
δούλωται ο αδελφός η η αδελφή εν τοις
τοιούτοις. εν δε ειρήνη κέκληκεν ημάς ο θεός
τι γαρ οίδας γύναι ει τον άνδρα σώσεις. η
τι οίδας άνερ ει την γυναίκα σώσεις. ει μή
εκάστω ως εμέρισεν ο θεός. έκαστον ως κέ=
κληκεν ο κύριος ούτω περιπατείτω, και ού=
τως εν ταις εκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι.
περιτετμημένος τις εκλήθη, μη επισπάσθω.
εν ακροβυστία τις εκλήθη, μη περιτεμνέσ=
θω. η περιτομή ουδέν εστί, και η ακροβυστία
ουδέν εστί, αλλά τήρησις εντολών θεού. έ=
καστος εν τη κλήσει η εκλήθη εν ταύτη με
νέτω. δούλος εκλήθης, μη σοι μελέτω. αλλ
ει και δύνασαι ελεύθερος γενέσθαι μάλ=
λον χρήσαι. ο γάρ εν κυρίω κληθείς δού=
λος, απελεύθερος κυρίου εστίν. ομοίως και
ο ελεύθερος κληθείς, δούλος εστί χριστού.
τιμής ηγοράσθητε, μη γίνεσθε δούλοι αν=
θρώπων. έκαστος εν ω εκλήθη αδελφοί εν τού
τω μενέτω παρά θεώ. περί δε των παρθέ=
νων επιταγήν κυρίου ουκ έχω, γνώμην δε
δίδωμι ως ηλεημένος υπό κυρίου πιστός
είναι. νομίζω ουν τούτο καλόν υπάρχειν,
διά την ενεστώσαν ανάγκην, ότι καλόν αν

aūt et vir ſui corporis poteſtatē nō hʒ
ſed mulier. Nolite fraudare inuicē:
niſi forte ex conſenſu ad tempus
vt vacetis ieiunio ⁊ orationi:
et iterum reuertimini in idipſum:
ne tēptet vos ſathanas ꝓpter incontinē
tiā veſtram. Hoc aūt dico ſcd̄m idulgē
tiā nō ſcd̄ʒ ꝓ̄ipiū. Volo enim oēs hoīes B
eſſe ſicut meipſum. Sed vnuſquiſq̄
ꝓprium donū hʒ ex deo: aliꝰ quidē ſic:
aliꝰ vero ſic. Dico autem non nuptis
et viduis: bonū eſt illis ſi ſic ꝑmanſerit
ſicut ⁊ ego. Q̄d ſi nō ſe cōtinēt nubāt.
Melius eſt enim nubere q̄ȝ
vri. His aūt q̄ mr̄imonio iūcti ſūt p̄ci
pio nō ego ſed dominus: vxorē a viro
non diſcedere. Q̄d ſi diſceſſerit:
manere inuptā: aut viro ſuo recōciliari.
Et vir vxorem non dimittat. Nam
ceteris dico ego non dominus. Si q̄s
frater vxorem habet infidelem: et hec
cōſentit habitare cum illo nō dimittat
illā. Et ſi qua mulier fidelis hʒ virū īfi C
delē ⁊ hic cōſentit habitare cū illa: non
dimittat virū. Sanctificatꝰ eſt ei vir in
fidelis per mulierē fidelē: ⁊ ſctificata eſt
mulier īfidelis ꝑ vir̄ fidelē. Alioq̄n filij
vr̄i imūdi eēnt: nūc aūt ſācti ſūt. Q̄d ſi
infidelis diſcedit: diſcedat. Nō eī ſerui
tuti ſubiectus eſt frater vel ſoror in
eiuſmodi. In pace aūt vocauit nos deꝰ
Vn̄ eni ſcis mulier ſi vir̄ ſaluū facies?
Aut vn̄ ſcis vir ſi mulierē ſaluā facies?
Niſi vnicuiq̄ ſicut diuiſit dn̄s. Vnūquē
q̄ ſicut vocauit deꝰ ita ambulet: ⁊ ſic
in omnibus eccleſijs doceo.
Circūciſꝰ aliq̄s vocatꝰ ē: nō adducat D
preputiū. In preputio aliq̄s vocatꝰ eſt
nō circūcidat. Circuncíſio nihil eſt ⁊ p̄
putiū nihil ē: ſed obſeruatio mandatoꝝ
dei. Vnuſq̄ſq̄ i qua vocatiōe vocatꝰ ē Ephe. 4.a.
i ea ꝑmaneat. Seruꝰ vocatꝰ es: nō ſit
tibi cure. Sʒ ⁊ ſi poteſ fieri liber: ma
gis vtere. Qui eni in dn̄o vocatꝰ eſt ſer
uus: libertus eſt dn̄i. Silr̄ qui
liber vocatus eſt: ſeruus eſt chriſti.
Precio empti eſtis: nolite fieri ſerui ho ſup̄. 6.d. 1. Pe. 1.d.
minū. Vnuſquiſq̄ ergo in quo vocatꝰ ē
frēs: i hoc ꝑmaneat apd̄ deū. De v
ginibꝰ aūt p̄ceptū dn̄i nō habeo: conſi=
liū aūt do tanq̄ȝ miaȝ cōſecutꝰ a deo: vt
ſim fidelis. Exiſtimo eni hoc bonuȝ eē E
ꝓꝑ iſtātē neceſſitatē: q̄m bonū ē homini

θρώπω/το ούτως είναι. δέδεσαι γυναικί, μη
ζήτει λύσιν. λέλυσαι από γυναικός, μη ζή
τει γυναίκα. εάν δε και γήμης ουχ ήμαρ-
τες. και εάν γήμη/η παρθένος ουχ ήμαρτε.
θλίψιν δε/τη σαρκί έξουσιν/οι τοιούτοι. εγώ
δε υμών φείδομαι. τούτο δε φημί αδελ-
φοί./ο καιρός συνεσταλμένος./το λοιπόν εσ
τίν ίνα και/οι έχοντες γυναίκας ως μη έ-
χοντες ώσι, και/οι κλαίοντες ως μη κλαίον-
τες, και/οι χαίροντες ως μη χαίροντες, και
/οι αγοράζοντες ως μη κατέχοντες, και/οι
χρώμενοι/τω κόσμω τούτω ως μη κατα-
χρώμενοι. παράγει γαρ/το σχήμα/του κό
σμου τούτου. θέλω δε υμάς αμερίμνους εί
ναι./ο άγαμος μεριμνά τα/του κυρίου, πως
αρέσει/τω κυρίω./ο γαμήσας μεριμνά τα
/του κόσμου, πως αρέσει/τη γυναικί. μεμέρι
σται. και/η γυνή και/η παρθένος/η άγαμος
μεριμνά τα/του κυρίου, ίνα η αγία και σώ
ματι και πνεύματι./η δε γαμήσασα μεριμ-
νά τα/του κόσμου πως αρέσει/τω ανδρί. τού
το δε προς/το υμών αυτών συμφέρον λέ-
γω, ουχ ίνα βρόχον υμίν επιβάλω, αλλά
προς/το εύσχημον και ευπάρεδρον/τω κυρί
ω απερισπάστως. ει δε τις ασχημονείν επί
/την παρθένον αυτού νομίζει εάν η υπέρακ
μος, και ούτως οφείλει γίνεσθαι, ο θέλει ποι
είτω, ουχ αμαρτάνει. γαμείτωσαν. ος δε έσ
τηκεν εδραίος εν/τη καρδία μη έχων ανάγ-
κην, εξουσίαν δε έχει περί/του ιδίου θελή-
ματος, και τούτο κέκρικεν εν/τη καρδία αυ-
τού/του τηρείν/την εαυτού παρθένον, κα-
λώς ποιεί. ώστε και/ο εκγαμίζων καλώς ποι
εί/ο δε μη εκγαμίζων κρείσσον ποιεί. γυνή δέδε
ται νόμω εφ όσον χρόνον ζη/ο ανήρ αυτής.
εάν δε κοιμηθή/ο ανήρ, ελευθέρα εστίν ω θέ
λει γαμηθήναι, μόνον εν κυρίω. μακαριω-
τέρα δε εστίν, εάν ούτω μείνη κατά/την ε
μήν γνώμην. δοκώ δε καγώ πνεύμα θε
ού έχειν.

Cap. 8.

Περί δε/των ειδωλοθύτων οίδαμεν ότι πάν
τες γνώσιν έχομεν./η γνώσις φυσιοί,/η
δε αγάπη οικοδομεί. ει δε τις δοκεί ειδέναι
τι, ουδέπω ουδέν έγνωκε καθώς δει γνώ
ναι. ει δε τις αγαπά/τον θεόν, ούτος έγνωσ
ται υπ αυτού. περί/της βρώσεως ουν/των
ειδωλοθύτων οίδαμεν ότι ουδέν είδωλον
εν κόσμω, και ότι ουδείς θεός έτερος ει μή
εις. και γαρ είπερ εισί λεγόμενοι θεοί, είτε
εν ουρανώ είτε επί/της γης, ώσπερ εισί θε-
οί πολλοί και κύριοι πολλοί, αλλ ημίν εις
θεός/ο πατήρ, εξ ου/τα πάντα, και ημείς εις
αυτόν, και εις κύριος ιησούς χριστός, δι ου

ſic eſſe. Alligatus es vxori: noli
querere ſolutionẽ. Solutꝰ es ab vxore:
noli q̃rere vxorẽ. Si aũt acceperis vxorẽ:
nõ peccaſti: ⁊ ſi nupſerit ꝟgo: nõ pec
cauit. Tribulationẽ tñ carnis hẽbũt hu
iuſmodi. Ego aũt vobis parco. Hoc ita
ꝙ dico fr̃es. Tẽpꝰ breue eſt. Reliquũ ẽ:
vt qui habent vxores tanq̃ nõ habẽtes
ſint: et qui flent tanq̃ non flentes:
et qui gaudẽt tanq̃ non gaudentes: et
qui emunt tanq̃ non poſſidentes: et
q̃ vtunt̃ hoc mundo: tanq̃ nõ vtantur
Preterit enim figura ⌈dine eſſe F
huiꝰ mũdi. Volo aũt vos ſine ſollicitu
Qui ſine vxore ẽ: ſollicitꝰ eſt q̃ dñi ſũt:
quõ placeat deo. Qui aũt cũ vxore ẽ:
ſollicitꝰ ẽ q̃ ſũt mũdi: quõ placeat vxo
ri: ⁊ diuiſus ẽ. Et mulier innupta ⁊ ꝟgo
cogitat q̃ domini ſunt: vt ſit ſctã corpe
⁊ ſpũ. Que autem nupta eſt: cogitat
que ſunt mundi quõ placeat viro.
Porro hoc ad vtilitatem vr̃am dico:
non vt laqueum vobis iniiciam: ſed
ad id qđ honeſtũ ẽ: ⁊ qđ facultatẽ p̃beat
ſine ĩpedimẽto dñʒ obſecrãdi. Si q̇s aũt G
turpẽ ſe videri exiſtimat ſup ꝟgine ſua
ꝙ ſit ſupadulta ⁊ ita oportet fieri: qđ
vult faciat: nõ peccat ſi nubat. Nã q̇
ſtatuit in corde ſuo firmꝰ nõ hñs neceſ
ſitatẽ: poteſtatẽ aũt habẽs ſue volũtatiſ
et hoc iudicauit in corde ſuo
ſeruare virginẽ ſuã: bñ ⌈ſuã: bñ facit:
facit. Igit̃ ⁊ qui mr̃imonio iũgit ꝟginẽ
⁊ q̃ nõ iũgit meliꝰ facit. Mulier alliga Roma. 7.a
ta ẽ legi: q̃to tpe vir eius viuit. Qđ ſi
dormierit vir eiꝰ liberata ẽ a lege. Cui
aũt vult nubat: tñ ĩ dño. Beatior
aũt erit: ſi ſic pmanſerit ſcđʒ meũ
conſiliũ. Puto aũt qđ ⁊ ego ſpm̃ dei
habeaʒ.

Cap. 8.

DE his aũt q̃ idoliſ ſacrificant̃ ſcimꝰ: A
q2 oẽs ſciaʒ habemꝰ. Scia inflat:
charitas vero edificat. Si quiſ aũt ſe
exiſtimat ſcire aliq̃d: nõdũ cognouit quẽ
admodũ oporteat eũ ſcire. Si q̇s aũt di
ligit deũ hic cognitꝰ ẽ ab eo. De eſciſ
aũt que idolis imolant̃ ſcimꝰ: q2 nihil B
eſt idolum in mũdo: et ꝙ nullꝰ deꝰ niſi
vnꝰ. Nã ⁊ ſi ſunt q̇ dicant̃ dij: ſiue
in celo ſiue in terra: ſiquidem ſũt dij
multi ⁊ dñi multi: nobis tamen vnus
deus pater ex quo omnia: ⁊ nos in
illo: ⁊ vnus dñs ieſus xp̃s per quem

© Biblioteca Nacional de España

τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι᾽ αὐτοῦ. ἀλλ᾽ οὐκ ἐν
πᾶσιν ἡ γνῶσις. τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει τοῦ
εἰδώλου ἕως ἄρτι ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίου-
σι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μο-
λύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ
θεῷ. οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν
οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. βλέπε-
τε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκο-
μμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν. ἐὰν γάρ τις ἴ-
δῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατα-
κείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθε-
νοῦς ὄντος, οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδω-
λόθυτα ἐσθίειν. καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀ-
δελφὸς ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι᾽ ὃν χριστὸς ἀ-
πέθανεν. οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀ-
δελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδη-
σιν ἀσθενοῦσαν εἰς χριστὸν ἁμαρτάνετε. διό-
περ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν
μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα ἵνα μὴ
τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. Cap. 9.
Οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος;
οὐχὶ ἰησοῦν χριστὸν τὸν κύριον ἡμῶν
ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυ-
ρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά-
γε ὑμῖν εἰμί. ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀπο-
στολῆς ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ. ἡ ἐμὴ ἀπολο-
γία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστί. μὴ οὐκ
ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ
ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιά-
γειν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀ-
δελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ κηφᾶς; ἢ μόνος ἐ-
γὼ καὶ βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ
μὴ ἐργάζεσθαι; τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψω-
νίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ ἐκ
τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαί-
νει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμ-
νης οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λέ-
γω; ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; ἐν
γὰρ τῷ νόμῳ μωσέως γέγραπται, οὐ φι-
μώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει
τῷ θεῷ; ἢ δι᾽ ἡμᾶς πάντως λέγει; δι᾽ ἡμᾶς
γὰρ ἐγράφη, ὅτι ἐπ᾽ ἐλπίδι ὀφείλει ἀρο-
τριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν τῆς ἐλπίδος
αὐτοῦ μετέχειν ἐπ᾽ ἐλπίδι. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν
τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς
ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς
ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡ-
μεῖς; ἀλλ᾽ οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύ-
τῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπήν
τινα δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ.
οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι, ἐκ
τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν. οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ
προσεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερί-

omnia: et nos per ipsum. Sed nō in
omnib9 est ſcientia. Quidā autē cum cō-
ſciētia vſq; nūc idoli q̄ſi idolothytū mā-
ducāt: ⁊ cōſciētia ipſoꝝ cū ſit infirma pol-
luitur. Eſca autem nos non cōmendat
deo. Neq; enim ſi māducauerim9 abū- C
dabim9: neq; ſi nō māducauerim9 defi-
ciem9. Uidete āt ne forte hec licētia vr̄a
offendiculū fiat īfirmis. Si quis ei vi-
derit eū qui h3 ſciā3 in idolio recūbētem
nonne conſcientia eius cū ſit infirma
edificabitur ad māducādū idolothyta?
Et peribit infirmus D
in tua ſciētia frater: pp quē xp̄s mor-
tuus eſt. Sic autem peccantes in fr̄es
et percutientes conſcientiam eorum
infirmā in chriſto peccatis. Quapropter Ro. 41.d.
ſi eſca ſcandalizat fratrem
meū non māducabo carnē in eternū: ne
fratrem meum ſcandalizem. Cap. 9.
Non ſum apoſtol9? Nō ſum liber? A
Nōne xp̄m ieſum dominū noſtrū
vidi? Nōne op9 meū vos eſtis ī dn̄o?
Et ſi alijs non ſum apoſtolus: ſed tamē
vobis ſū. Nā ſignaculū apoſtolat9 mei
vos eſtis in dn̄o. Mea defenſio Γ nō
apd eos q̇ me interrogāt: hec ē. Nūq̇d
habem9 ptātē māducādi ⁊ bibēdi? Nū-
q̇d nō hēm9 ptātē ſororē mulierculā circū-
ducendi: ſicut ⁊ ceteri apoſtoli et fr̄es
dn̄i et cephas. Aut ſolus ego
et barnabas non habemus ptātē3 hoc
operandi? Quis militat ſuis ſtipendijs
vnq̄? Quis plantat vineā ⁊ de
fructu eius non edit? Quis paſcit
gregem: et de lacte gregis
nō māducat. Nūq̇d ſcd̄3 hoīe3 hec dico? B
An ⁊ lex hec non dicit?
Scriptū eſt ei in lege moyſi. Nō alliga- Deut. 25. a
bis os boui triturāti. Nūq̇d de bob9 cu-
ra ē deo. An ppter nos vtiq; hoc dicit.
Nā ppter nos vtiq; ſcripta ſūt: q̄m d3 ī ſpe
qui arat arare: ⁊ q̇ triturat ī ſpe fruct9
percipiendi. Si nos vobis
ſpūalia ſeminauimus: magnū ē ſi nos
carnalia veſtra metamus? Si alij
ptāt3 vr̄e pticipes ſūt: q̄re nō poti9 nos?
Sed non vſi ſum9 hac poteſtate:
ſed oīa ſuſtinem9: ne quod offēdiculū
demus euangelio chriſti.
Neſcitis qm̄ q̇ in ſacrario opantur: q̄ de
ſacrario ſunt edūt. Et qui altario
deſeruiunt: cum altario participant.

© Biblioteca Nacional de España

ζωνται. οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξε τοῖς τὸ
εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγ
γελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐδενὶ ἐχρησάμην τού=
των. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω γένη
ται ἐν ἐμοί. καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθα=
νεῖν ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ. ἐὰν
γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα
ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται. οὐαὶ δέ μοι ἐσ=
τὶν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦ
το πράσσω, μισθὸν ἔχω, εἰ δὲ ἄκων, οἰκονο=
μίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισ=
θός. ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω
τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ κα
ταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγε=
λίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐ
μαυτὸν ἐδούλωσα ἵνα τοὺς πλείονας κερ=
δήσω. καὶ ἐγενόμην τοῖς ἰουδαίοις ὡς ἰου=
δαῖος, ἵνα ἰουδαίους κερδήσω. τοῖς ὑπὸ νό
μον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερ
δήσω. τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνο=
μος θεῷ, ἀλλ' ἔννομος χριστῷ, ἵνα κερδήσω
ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθε
νής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέ
γονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω.
τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον ἵνα συ
κοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἴδατε ὅτι
οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχου
σιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον. οὕτω τρέ
χετε, ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμε=
νος πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα
φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφ=
θαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω ὡς οὐκ ἀ=
δήλως, οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δαί=
ρων. ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δου=
λαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀ=
δόκιμος γένωμαι. Cap. 10.

Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί ὅτι
οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέ
λην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης δι=
ῆλθον. καὶ πάντες εἰς τὸν μωϋσῆν ἐβαπτί=
σαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ
πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφα=
γον. καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματι=
κὸν ἔπιον. ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκο=
λουθούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ χρισ=
τός. ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδό
κησεν ὁ θεός. κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρή
μῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς
τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς
κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι
γίνεσθε καθώς τινες αὐτῶν. ὥσπερ γέγραπ
ται. ἐκάθισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν

Ita et dominus ordinauit C
his q̄ euangeliū annunciant de euan
gelio viuere. Ego aūt nullo hoꝝ vſus ſū.
Non ſcripſi autem hec vt ita fiant
in me. Bonū eſt enī mihi magis mori
q̄ vt gloriam meam quis euacuet.
Nā et ſi euāgelizauero: nō ē mihi glia.
Neceſſitas enī mihi icūbit. Ve enī mihi ē
ſi nō euangelizauero. Si enī volēs hoc
ago mercedē habeo: ſi aūt inuit⁹ diſpē
ſatio mihi credita ē. Que ē ergo merces
mea? Vt euangeliū predicās ſine ſūptu
euangelium vt non abutar ponam
poteſtate mea in euangelio.
Nam cū liber eſſem ex omnib⁹ omniū
me ſeruū feci: vt plures lucrifacerem.
Et factus ſum iudeis tanq̄ iudeus:
vt iudeos lucrarer. His qui ſub lege D
ſūt quaſi ſub lege eēꝫ: cū ipſe nō eēꝫ ſub le
ge: vt eos q̄ ſub lege erāt lucrifacereꝫ.
His q̄ ſine lege erāt tanq̄ ſine lege eſſē
cū ſine lege dei nō eſſē: ſed in lege eēꝫ
xpi: vt lucrifacerē eos q̄ ſine lege erāt.
Fact⁹ ſum infirmis infirm⁹: vt īfirmos
lucrifacerē. Oibus oia fact⁹ ſū vt oēs
facerē ſaluos. Oia aūt facio ꝑpter euā
geliū vt particeps eius efficiar. Neſcitis Philip. 3. c
q̄ hi q̄ ī ſtadio currūt oēs quidē currūt:
ſꝫ vn⁹ accipit brauiū. Sic currite vt cō
prehendatis. Ois enī q̄ in agone ɔten
dit ab oib⁹ ſe abſtinet: et illi qdē vt cor
ruptibilē coronā accipiāt: nos aūt incor
ruptā. Ego igit ſic curro nō q̄ſi ī incertū
ſic pugno nō q̄ſi aerē verberās. Sed
caſtigo corp⁹ meū et ī ſeruitutē redigo:
ne forte cū aliis predicauerim ipſe re=
probus efficiar. Cap. 10.

Nolo enī vos ignorare fratres: q̄m A
patres noſtri omnes ſub nube Exo. 13. d.
fuerunt: et omnes mare tranſierūt: Exo. 14. c.
et omnes in moyſe baptizati ſunt
in nube et in mari. Et Exo. 16. c.
omnes eandeꝫ eſcam ſpiritalē māduca
uerūt: et omnes eundem potū ſpiritalē Exo. 17. b.
biberūt. Bibebant aūt de ſpiritali cōſe
quente eos petra: petra autem erat xp̄s.
Sed non in pluribus eoꝝ bn̄placitū eſt
deo. Nam proſtrati ſunt in deſerto. Nu. 20. a
Hec autē in figura facta ſunt noſtri: vt
nō ſimus cōcupiſcentes maloꝝ: ſicut et B
illi ɔcupierūt. Neq; idolatre ſ... ſcriptū
efficiamini ſicut qdā ex ipſis quēadmo
dū ē. Sedit populus māducare et bibere: Exo. 32. b

© Biblioteca Nacional de España

και ανέστησαν παίζειν. μηδέ πορνεύωμεν καθώς τινές αυτών επόρνευσαν, και έπεσον εν μιά ημέρα είκοσι τρείς χιλιάδες. μηδέ εκπειράζωμεν τον χριστόν, καθώς και τινές αυτών επείρασαν, και υπό των όφεων απώλοντο. μηδέ γογγύζετε, καθώς και τινές αυτών εγόγγυσαν, και απώλοντο υπό του ολοθρευτού. ταύτα δε πάντα τύποι συνέβαινον εκείνοις, εγράφη δε προς νουθεσίαν ημών, εις ους τα τέλη των αιώνων κατήντησεν. ώστε ο δοκών εστάναι, βλεπέτω μη πέση. πειρασμός υμάς ουκ είληφεν ει μή ανθρώπινος. πιστός δε ο θεός ος ουκ εάσει υμάς πειρασθήναι υπέρ ο δύνασθε, αλλά ποιήσει συν τω πειρασμώ και την έκβασιν, του δύνασθαι υμάς υπενεγκείν. διό αδελφοί μου αγαπητοί φεύγετε από της ειδωλολατρίας. ως φρονίμοις λέγω κρίνατε υμείς ό φημί. το ποτήριον της ευλογίας ο ευλογούμεν, ουχί κοινωνία του αίματος του χριστού εστί. τον άρτον ον κλώμεν ουχί κοινωνία του σώματος του χριστού εστίν ότι εις άρτος εν σώμα οι πολλοί εσμέν, οι γαρ πάντες εκ του ενός άρτου μετέχομεν. βλέπετε τον ισραήλ κατά σάρκα. ουχί οι εσθίοντες τας θυσίας κοινωνοί του θυσιαστηρίου εισί. τι ουν φημί ότι είδωλον τι εστίν, η ότι ειδωλόθυτον τι εστίν. αλλ' ότι α θύει τα έθνη, δαιμονίοις θύει και ου θεώ. ου θέλω δε υμάς κοινωνούς των δαιμονίων γίνεσθαι. ου δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν και ποτήριον δαιμονίων. ου δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν και τραπέζης δαιμονίων. η παραζηλούμεν τον κύριον. μη ισχυρότεροι αυτού εσμέν. πάντα μοι έξεστιν, αλλ' ου πάντα συμφέρει. πάντα μοι έξεστιν, αλλ' ου πάντα οικοδομεί. μηδείς το εαυτού ζητείτω αλλά το του ετέρου έκαστος. παν το εν μακέλλω πωλούμενον εσθίετε, μηδέν ανακρίνοντες διά την συνείδησιν. του γαρ κυρίου η γη και το πλήρωμα αυτής. ει δε τις καλεί υμάς των απίστων, και θέλετε πορεύεσθαι, παν το παρατιθέμενον υμίν εσθίετε, μηδέν ανακρίνοντες διά την συνείδησιν. εάν δε τις υμίν είπη τούτο ειδωλόθυτον εστί, μη εσθίετε δι' εκείνον τον μηνύσαντα και την συνείδησιν. του γαρ κυρίου η γη και το πλήρωμα αυτής. συνείδησιν δε λέγω ουχί την εαυτού, αλλά την του ετέρου. ίνα τι γαρ η ελευθερία μου κρίνεται υπό άλλης συνειδήσεως. ει εγώ χάριτι μετέχω τι βλασφημούμαι υπέρ ου εγώ ευχαριστώ. είτε ουν εσθίετε, είτε πίνετε, εί

et ſurrexerunt ludere. Neqꝫ fornicemur
ſicut quidam ex ipſis fornicati ſunt: et ceci-
derunt vna die viginti tria milia. Neqꝫ Nu.25.b.
temptemus chriſtum: ſicut quidam
eorum temptauerunt: et a ſerpentibus perie-
runt. Neqꝫ murmurau eritis ſicut quidam Nu.21.b.
eorum murmurauerunt: et perierunt ab Nu.16.g. C
exterminatore. Hec autem omnia in figura
contingebant illis: ſcripta ſunt autem ad cor-
reptionem noſtram: in quos fines ſeculorum
deuenerunt. Itaqꝫ qui ſe exiſtimat ſtare: vi-
deat ne cadat. Tentatio vos non appre-
hendit niſi humana. Fidelis autem deus eſt: qui
non patietur vos temptari ſupra id quod pote-
ſtis: ſed faciet etiam cum temptatione prouentum:
vt poſſitis ſuſtinere. Propter quod chariſ-
ſimi mihi: fugite ab idolorum cultura.
Ut prudentibus loquor: voſipſi iudicate D
quod dico. Calix benedictionis cui
benedicimus: nonne communicatio ſangui-
nis chriſti eſt? Et panis quem frangimus: nonne
participatio corporis domini eſt?
Quoniam vnus panis et vnum corpus multi ſu-
mus: omnes qui de vno pane et de vno calice par-
ticipamus. Uidete iſrael ſecundum carnem. Nonne
qui edunt hoſtias participes ſunt altaris?
Quid ergo? Dico quod idolis immolatum
ſit aliquid: aut quod idolum ſit aliquid? Sed
que immolant gentes demoniis immolant Deute.32.c E
et non deo. Nolo autem vos ſocios fieri
demoniorum. Non poteſtis calicem domini bi-
bere: et calicem demoniorum. Non poteſtis
menſe domini participes eſſe et menſe demo-
niorum. An emulamur dominum? Numquid for-
tiores illo ſumus? Omnia mihi licent:
ſed non omnia expediunt. Omnia mihi licent:
ſed non omnia edificant. Nemo quod ſuum eſt J.13.b.
querat: ſed quod alterius.
Omne quod in macello venit: manducate
nihil interrogantes propter conſcientiam. F
Domini enim eſt terra et plenitudo eius. Pſal.23.
Si quis vocat vos infidelium ad cenam et
vultis ire: omne quod vobis apponitur manducate: nihil inter-
rogantes propter conſcientiam. Si quis autem dixerit hoc immolatum
eſt idolis: nolite manducare propter illum
qui indicauit: et propter conſcientiam.
Conſcientiam
autem dico non tuam ſed
alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur
ab aliena conſcientia? Si ego cum gratia G
participo: quid blaſphemor pro eo quod
gratias ago? Siue ergo manducatis ſiue bi-

© Biblioteca Nacional de España

τε τι ποιείτε, πάντα εις δόξαν θεού ποιείτε. απρόσκοποι γίνεσθε και ιουδαίοις και έλλησι και τη εκκλησία του θεού, καθώς καγώ πάντα πάσιν αρέσκω, μη ζητών το εμαυτού συμφέρον, αλλά το των πολλών ίνα σωθώσι.

Cap. II.

Μιμηταί μου γίνεσθε καθώς καγώ χριστού. επαινώ δε υμάς αδελφοί, ότι πάντα μου μέμνησθε, και καθώς παρέδωκα υμίν τας παραδώσεις κατέχετε. θέλω δε υμάς ειδέναι, ότι παντός ανδρός η κεφαλή ο χριστός εστί, κεφαλή δε γυναικός ο ανήρ, κεφαλή δε χριστού ο θεός. πας ανήρ προσευχόμενος η προφητεύων κατά κεφαλής έχων καταισχύνει την εαυτού κεφαλήν. πάσα δε γυνή προσευχομένη η προφητεύουσα ακατακαλύπτω τη κεφαλή καταισχύνει την κεφαλήν εαυτής. εν γαρ εστί και το αυτό τη ξυρημένη. ει γαρ ου κατακαλύπτεται γυνή, και κειράσθω. ει δε αισχρόν γυναικί το κείρασθαι η ξυράσθαι, κατακαλυπτέσθω. ανήρ μεν γαρ ουκ οφείλει κατακαλύπτεσθαι την κεφαλήν, εικών και δόξα θεού υπάρχων, γυνή δε δόξα ανδρός εστίν. ου γαρ εστίν ανήρ εκ γυναικός, αλλά γυνή εξ ανδρός. και γαρ ουκ εκτίσθη ανήρ διά την γυναίκα, αλλά γυνή διά τον άνδρα. διατούτο οφείλει η γυνή εξουσίαν έχειν επί της κεφαλής διά τους αγγέλους. πλήν ούτε ανήρ χωρίς γυναικός ούτε γυνή χωρίς ανδρός εν κυρίω. ώσπερ γαρ η γυνή εκ του ανδρός, ούτω και ο ανήρ διά της γυναικός· τα δε πάντα εκ του θεού. εν υμίν αυτοίς κρίνατε. πρέπον εστί γυναίκα ακατακάλυπτον τω θεώ προσεύχεσθαι. η ουδέ αυτή η φύσις διδάσκει υμάς, ότι ανήρ μεν εάν κομά, ατιμία αυτώ εστίν, γυνή δε εάν κομά δόξα αυτή εστίν ότι η κόμη αντί περιβολαίου δέδοται αυτή. ει δε τις δοκεί φιλόνεικος είναι, ημείς τοιαύτην συνήθειαν ουκ έχομεν ουδέ αι εκκλησίαι του θεού. τούτο δε παραγγέλλων ουκ επαινώ, ότι ουκ εις το κρείττον αλλ εις το ήττον συνέρχεσθε. πρώτον μεν γαρ συνερχομένων υμών εν εκκλησία, ακούω σχίσματα εν υμίν υπάρχειν, και μέρος τι πιστεύω. δει γαρ και εν υμίν αιρέσεις είναι, ίνα οι δόκιμοι φανεροί γένωνται εν υμίν. συνερχομένων ουν υμών επί το αυτό, ουκ εστί κυριακόν δείπνον φαγείν. έκαστος γαρ το ίδιον δείπνον προλαμβάνει εν τω φαγείν. και ος μεν πεινά, ος δε μεθύει. μη γαρ οικίας ουκ έχετε εις το εσθίειν και πίνειν, η της εκκλησίας του θεού καταφρονείτε, και καταισχύνε

bitis vel aliud quid facitis: omnia in gloriam dei facite. Colo.3.c.
Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei: sicut et ego per omnia omnibus placeo: non querens quod mihi utile est: sed quod multis ut salui fiant. sup.4.b.

Cap. II.

Imitatores mei estote sicut et ego Christi. A
Laudo autem vos fratres quod per omnia mei memores estis: et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis. Volo autem vos scire: quod omnis viri caput Ephe.5.c.
christus est: caput autem mulieris vir: caput vero christi deus. Omnis vir orans aut prophetans velato capite deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite deturpat caput suum. Unum est enim ac si decaluetur. Nam et si non velatur mulier: tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut decaluari: velet caput suum. Vir quidem non debet velare caput suum quoniam imago et gloria dei est: mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex muliere est: sed mulier ex viro. B
Etenim non est creatus vir propter mulierem: Gene.2.d.
sed mulier propter virum. Ideo debet mulier velamen habere super caput suum et propter angelos. Verumtamen neque vir sine muliere: neque mulier sine viro in domino. Nam sicut mulier de viro ita et vir per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos ipsi iudicate. Decet mulierem non velatam orare deum? Nec ipsa natura docet vos. Quod vir quidem si comam nutriat ignominia est illi: mulier vero si comam nutriat gloria est illi: quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis autem videtur contentiosus esse: nos talem consuetudinem non habemus neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans: quod non in melius sed in deterius conuenitis. C
Primum quidem conuenientibus vobis in ecclesiam audio scissuras esse inter vos: et ex parte credo. Nam oportet et hereses esse: ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Conuenientibus ergo vobis in unum: iam non est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suam cenam presumit ad manducandum. Et alius quidem esurit: alius autem ebrius est. Nunquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? aut ecclesiam dei contemnitis: et confunditis

τε/τοὺς μὴ ἔχοντας. τί ὑμῖν εἴπω. ἐπαινέ-
σω ὑμάς ἐν τούτω, οὐκ ἐπαινῶ. ἐγώ γαρ
παρέλαβον ἀπό/του κυρίου, ο και παρέ-
δωκα ὑμῖν, ὅτι/ο κύριος ἰησοῦς ἐν/τῆ νυκτί
ἧ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον, και εὐχαρισ-
τήσας ἔκλασε, και εἶπε. λάβετε φάγετε. τοῦ
τό μου ἐστί/το σῶμα/το ὑπέρ ὑμῶν κλώ-
μενον. τοῦτο ποιεῖτε εις/τὴν ἐμήν ἀνάμνησιν.
ὡσαύτως και/το ποτήριον μετά/το δειπνῆ
σαι λέγων. τοῦτο/το ποτήριον/η καινή δι-
αθήκη ἐστίν ἐν/τῷ ἐμῷ αἵματι. τοῦτο ποιεῖ-
τε ὁσάκις ἂν πίνητε εις/τὴν ἐμήν ἀνάμνησιν.
ὁσάκις γαρ ἂν ἐσθίητε/τον ἄρτον τοῦτον
και/το ποτήριον τοῦτο πίνητε,/τον θάνατον
/του κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλ
θη. ὥστε ὃς ἂν ἐσθίη/τον ἄρτον τοῦτον, ἢ πί
νη/το ποτήριον/του κυρίου ἀναξίως, ἔνο-
χος ἔσται/του σώματος και/του αἵματος
/του κυρίου. δοκιμαζέτω δε ἄνθρωπος ἑαυ-
τόν, και οὕτως ἐκ/του ἄρτου ἐσθιέτω και ἐκ
/του ποτηρίου πινέτω./ο γαρ ἐσθίων και
πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει και πί
νει μὴ διακρίνων/το σῶμα/του κυρίου. δια
τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοί ἀσθενεῖς και ἄρρωσ-
τοι και κοιμῶνται ἱκανοί. ει γαρ ἑαυτοὺς δι-
εκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα. κρινόμενοι δε
ὑπό/του κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν
/τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε ἀδελφοί
μου συνερχόμενοι εις/το φαγεῖν ἀλλή-
λους ἐκδέχεσθε. ει δε τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσ
θιέτω, ἵνα μὴ εις κρίμα συνέρχησθε./τα δε
λοιπά ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι. Cap.12.

Περί δε/τῶν πνευματικῶν ἀδελφοί οὐ θέ
λω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦ
τε πρὸς/τα εἴδωλα/τα ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσ-
θε ἀπαγόμενοι. διό γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐ-
δείς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει ἀνάθε
μα ἰησοῦν. και οὐδείς δύναται εἰπεῖν κύρι-
ον ἰησοῦν, ει μή ἐν πνεύματι ἁγίῳ. διαιρέ-
σεις δε χαρισμάτων εἰσί,/το δε αὐτό πνεῦ-
μα. και διαιρέσεις διακονιῶν εἰσί, και/ο αὐ-
τός κύριος. και διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰ-
σίν,/ο δε αὐτός ἐστι θεός/ο ἐνεργῶν/τα πάν
τα ἐν πᾶσιν. ἑκάστῳ δε δίδοται/η φανέρω-
σις/του πνεύματος πρὸς/το συμφέρον. ᾧ
μεν γαρ διά/του πνεύματος δίδοται λό-
γος σοφίας. ἄλλῳ δε λόγος γνώσεως κα-
τά/το αὐτό πνεῦμα. ἑτέρῳ δε πίστις ἐν/τῷ
αὐτῷ πνεύματι. ἄλλῳ δε χαρίσματα ἰα-
μάτων ἐν/τῷ αὐτῷ πνεύματι. ἄλλῳ δε ἐ-
νεργήματα δυνάμεων. ἄλλῳ δε προφητεί-
α. ἄλλῳ δε διακρίσεις πνευμάτων. ἑτέρῳ
δε γένη γλωσσῶν. ἄλλῳ δε ἑρμηνεία γλω

eos q̄ nō hñt. Quid dicā vobiſ? Lau-
do vos in hoc? non laudo. Ego enim
accepi a dño q̄d τ tradidi
vobis: q̄m dñs ieſus in qua nocte
tradebat̃ accepit panem τ grãs agens
fregit τ dixit. Accipite τ mãducate. D Mat.26.c. Mar.14.c. Luce.22.b. Heb.9.c.
hoc ē corp9 meū q̄d p̄ vobis tradet̃. Hoc
Hoc facite in meam commemoratione.
Silr τ calicem poſtq̄ cenauit
dicens. Hic calix nouū teſtamentū eſt
in meo ſanguine. Hoc facite
quotieſcūq3 biberitis i meā cōmoratōe3.
Quotieſcūq3 em̄ mãducabitis panē hunc
τ calicē bibetis: morte3
dñi annunciabitis donec veniat. vel bibe
Itaq3 q̄cūq3 mãducauerit panē hunc τ
berit calicem domini indigne: reus
erit corporis τ ſanguinis
domini. Probet autem ſemetipſū hō E
τ ſic de pane illo edat τ de
calice bibat. Qui enim manducat et
bibit idigne: iudiciū ſibi mãducat τ bi Mat.26.b.
bit: non diiudicãs corpus dñi. Ideo
inter vos multi infirmi τ imbecilles: τ
dormiūt multi. Q̄d ſi noſmetipſos diiu
dicaremus: nō vtiq3 iudicaremur. Dū iu
dicamur aũt a dño corripimur: vt nō cū
hoc mūdo dãnemur. Itaq3 fratres
mei cū cōuenitis ad mãducãdū inuice3
expectate. Si q̄s eſurit: domi mãdu-
cet: vt nō in iudiciū cōueniatis.
Cetera aũt cū venero diſponã. Cap.12.

De ſpiritualib9 aũt nolo vel gẽtes A
vos ignorare frẽs. Scitis aũt q̄m cū
eẽtis: ad ſimulacra muta p̄ut ducebami
ni eūtes. Ideo notū vobis facio: q̄ nemo
in ſpiritu dei loquens dicit anathema
ieſu. Et nemo poteſt dicere dominus
ieſus niſi in ſpiritu ſctō. Diuiſiones
vo gratiarū ſunt: idem autem ſpirit9.
Et diuiſiões miniſtrationū ſūt: idē aũt
dñs. Et diuiſiones operationum ſunt:
idem vero deus qui operatur omnia
i oib9. Vnicuiq3 aũt dat̃ manifeſtatio
ſpiritus ad vtilitatem. Alij
quidem per ſpiritum datur ſermo
ſapientie: alij autem ſermo ſcie ſcdm
eundem ſpiritum. Alteri fides in
eodem ſpiritu: alij gratia ſanitatum
in vno ſpiritu. Alij operatio B
virtutum: alij prophetia:
alij diſcretio ſpirituum: alij
genera liguarum: alij iterp̄tatio ſermonū.

© Biblioteca Nacional de España

σσών. πάντα δε ταύτα ενεργεί το εν και το
αυτό πνεύμα, διαιρούν ιδία εκάστω καθώς
βούλεται. καθάπερ γαρ το σώμα εν εστί,
και μέλη έχει πολλά, πάντα δε τα μέλη
του σώματος του ενός πολλά όντα εν εσ=
τί σώμα, ούτω και ο Χριστός. και γαρ εν ε
νί πνεύματι ημείς πάντες εις εν σώμα εβαπ=
τίσθημεν, είτε ιουδαίοι, είτε έλληνες, είτε
δούλοι, είτε ελεύθεροι. και πάντες εις εν
πνεύμα εποτίσθημεν. και γαρ το σώμα ουκ
εστίν εν μέλος, αλλά πολλά. εάν είπη ο
πους, ότι ουκ ειμί χειρ ουκ ειμί εκ του
σώματος, ου παρά τούτο ουκ εστίν εκ του
σώματος. και εάν είπη το ους, ότι ουκ ειμί
οφθαλμός ουκ ειμί εκ του σώματος, ου
παρά τούτο ουκ εστίν εκ του σώματος. ει ό
λον το σώμα οφθαλμός, που η ακοή. ει ό
λον ακοή, που η όσφρησις. νυνί δε ο θεός έ
θετο τα μέλη εν έκαστον αυτών εν τω σώμα
τι καθώς ηθέλησεν. ει δε ην τα πάντα εν μέ
λος, που το σώμα. νυν δε πολλά μεν μέ=
λη, εν δε σώμα. ου δύναται δε ο οφθαλ=
μός ειπείν τη χειρί, χρείαν σου ουκ έχω, η
πάλιν η κεφαλή τοις ποσί, χρείαν υμών
ουκ έχω. αλλά πολλώ μάλλον τα δοκούν
τα μέλη του σώματος ασθενέστερα υπάρ=
χειν, αναγκαία εστί. και α δοκούμεν ατιμό=
τερα είναι του σώματος, τούτοις τιμήν πε=
ρισσοτέραν περιτίθεμεν. και τα ασχήμονα η
μών ευσχημοσύνην περισσοτέραν έχει. τα
δε ευσχήμονα ημών ου χρείαν έχει. αλλ ο
θεός συνεκέρασε το σώμα τω υστερούντι
περισσοτέραν δους τιμήν, ίνα μη η σχίσμα
εν τω σώματι, αλλά το αυτό υπέρ αλλή=
λων μεριμνώσι τα μέλη. και είτε πάσχει εν
μέλος, συμπάσχη πάντα τα μέλη. είτε δο=
ξάζεται εν μέλος, συγχαίρη πάντα τα μέλη.
υμείς δε εστέ σώμα Χριστού και μέλη
εκ μέρους. και ους μεν έθετο ο θεός εν
τη εκκλησία, πρώτον αποστόλους, δεύ=
τερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, έ=
πειτα δυνάμεις, είτα χαρίσματα ιαμάτων,
αντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσσών.
μη πάντες απόστολοι. μη πάντες προ
φήται. μη πάντες διδάσκαλοι. μη πάν=
τες δυνάμεις. μη πάντες χαρίσματα έ=
χουσιν ιαμάτων. μη πάντες γλώσσαις λα
λούσι. μη πάντες διερμηνεύουσι. ζηλούτε δε
τα χαρίσματα τα κρείττονα και έτι καθ υπερ
βολήν οδόν υμίν δείκνυμι. Ca.13.
Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων λα=
λώ και των αγγέλων, αγάπην δε μη
έχω, γέγονα χαλ=

Hec aũt omnia operatur vnus atq;
idem ſpiritus: diuidens ſingulis prout
vult. Sicut enim corpus vnum eſt Roma.12.b.
⁊ mẽbra habet multa: oĩa aũt mẽbra Ephe.4.a.
corporis cũ ſint multa: vnũ tñ corpus
ita ⁊ xp̃s. Etenim in vno ſunt:
ſpiritu oẽs nos in vnũ corpus baptiza
ti ſum⁹: ſiue iudei ſiue gentiles: ſiue
ſerui ſiue liberi: ⁊ omnes in vno
ſpũ potati ſumus. Nam et corpus nõ
eſt vnũ mẽbrũ ſed multa. Si dixerit
pes: qm̃ nõ ſum manus nõ ſum de
corpore: num ideo non eſt de
corpe? Et ſi dixerit auris: qm̃ nõ ſum C
oculus non ſum de corpore: num
ideo nõ eſt de corpore? Si totum
corpus oculus: vbi auditus? Si autẽ
audit⁹: vbi odorat⁹? Nũc aũt poſuit de⁹
membra vnumqđq; eorum in corpore
ſicut voluit. Qđ ſi eẽnt oĩa vnũ mẽbrũ:
vbi corpus? Nũc aũt multa qdẽ mẽbra:
vnũ aũt corpus. Non poteſt aũt oculus
dicere manui: opera tua nõ indigeo: a
ut iterũ caput pedib⁹: nõ eſtis mihi neceſ
ſarij. Sed multo magis que videtur
membra corporis infirmiora eſſe:
neceſſariora ſunt. Et que putam⁹ igno
biliora mẽbra eẽ corpis: his honorẽ abũ
dãtiorẽ circũdam⁹. Et q̃ inhoneſta ſũt no
ſtra abundantiorem honeſtatem habẽt.
Honeſta aũt noſtra nullius egent. Sed D
deus temperauit corpus ei cui deerat
abũdãtiorẽ tribuẽdo honorem vt nõ ſit
ſciſma in corpe: ſed in idipſum pro in
uicẽ ſollicita ſint mẽbra. Et ſi qđ patit̃ Roma.8.b.
vnũ mẽbrũ: cõpatiũtur oĩa mẽbra. Si Hebre.4.d
ue gl'iat̃ vnũ mẽbrũ cõgaudẽt oĩa mẽbra.
Vos aũt eſtis corpus chriſti ⁊ mẽbra Ephe.4.d.
de mẽbro. Et quoſdã qdẽ poſuit de⁹ i
eccleſia: primum apoſtolos: ſecundo
prophetas: tertio doctores: deinde
virtutes: exinde gratias curationum:
opitulatiões: gubernatiões: gña ligua
rum: interp̃tationes ſermonũ. Nunqđ oẽs
apli? Nunqđ oẽs pphete? Nunqđ oẽs
doctores? Nunqđ oẽs vtutes? Nunqđ
oẽs grãs hñt curationũ? Nũqđ oẽs lin
guis loquũt̃? Nũqđ oẽs iterp̃tant̃. Emu .14.a.
lami aũt chariſmata meliora: et adhuc
excellẽtiorẽ viã vobis demõſtro. Cap.13.
Si linguis hominum loquar A
⁊ angelorum: charitatẽ autẽ non
habeam: factus ſum velut es

V

κός ηχῶν η κύμβαλον αλαλάζον. και εάν έ
χω προφητείαν και ειδῶ/τα μυστήρια πάν
τα και πάσαν/την γνῶσιν, και εάν έχω
πάσαν/την πίστιν ώστε όρη μεθιστά=
νειν, αγάπην δε μη έχω, ουθέν ειμί. και
εάν ψωμίσω πάντα/τα υπάρχοντα μου,
και εάν παραδῶ/το σῶμα μου ίνα καυ
θήσωμαι, αγάπην δε μη έχω, ουδέν ωφε
λοῦμαι. /η αγάπη μακροθυμεί, χρηστεύε=
ται. /η αγάπη ου ζηλοί. /η αγάπη ου περ
περεύεται, ου φυσιοῦται, ουκ ασχημο=
νεί, ου ζητεί/τα εαυτής, ου παροξύνεται,
ου λογίζεται/το κακόν, ου χαίρει επί
/τη αδικία, συγχαίρει δε/τη αληθεία. πάν=
τα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ελπί
ζει, πάντα υπομένει. /η αγάπη ουδέποτε
εκπίπτει. είτε δε προφητείαι καταργηθή=
σονται, είτε γλῶσσαι παύσονται, είτε
γνῶσις καταργηθήσεται. εκ μέρους δε
γινώσκομεν, και εκ μέρους προφητεύο=
μεν. όταν δε έλθη/το τέλειον, τότε/το
εκ μέρους καταργηθήσεται. ότε ήμην νή=
πιος, ως νήπιος ελάλουν, ως νήπιος ε=
φρόνουν, ως νήπιος ελογιζόμην. ότε δε
γέγονα ανήρ, κατήργηκα τα/του νηπίου.
βλέπομεν γαρ άρτι δι εσόπτρου εν αι=
νίγματι, τότε δε πρόσωπον προς πρό=
σωπον. άρτι γινώσκω εκ μέρους, τότε δε
επιγνώσομαι καθώς και επεγνώσθην. νυ
νί δε μένει πίστις, ελπίς, αγάπη, /τα τρί
α ταῦτα. μείζων δε τούτων/η αγάπη.

Cap.14.

Διώκετε/την αγάπην, ζηλοῦτε δε/τα πνευ
ματικά, μᾶλλον δε ίνα προφητεύη=
τε. /ο γαρ λαλῶν γλώσση, ουκ ανθρώποις
λαλεί, αλλά/τῷ θεῷ. ουδείς γαρ ακούει.
πνεύματι δε λαλεί μυστήρια. /ο δε προ=
φητεύων, ανθρώποις λαλεί οικοδομήν και
παράκλησιν και παραμυθίαν. /ο λαλῶν γλώ
σση εαυτόν οικοδομεί, /ο δε προφητεύων εκ
κλησίαν οικοδομεί. θέλω δε πάντας υμάς
λαλείν γλώσσαις, μᾶλλον δε ίνα προφη=
τεύητε. μείζων γαρ/ο προφητεύων, η/ο λα
λῶν γλώσσαις, εκτός ειμή διερμηνεύει ίνα/η
εκκλησία οικοδομήν λάβη. νυνί δε αδελφοί ε
άν έλθω προς υμάς γλώσσαις λαλῶν τι υ
μάς ωφελήσω, εάν μη υμίν λαλήσω, η εν α
ποκαλύψει, η εν γνώσει, η εν προφητεία,
η εν διδαχή. όμως/τα άψυχα φωνήν
διδόντα είτε αυλός, είτε κιθάρα, εάν δια=
στολήν/τοις φθόγγοις μη δῶ, πῶς γνωσθή
σεται/το αυλούμενον η/το κιθαριζόμενον. και
γαρ εάν άδηλον φωνήν σάλπιγξ δῶ, τις

h. In aliis exē plaribus grecis habetur. καυχήσωμαι. Id eſt glorier. ut ait beatus Hieronymus ſuper epiſtola ad galatas capit. 5. uide ibi.

ſonās aut cymbalū tiniēs. Et ſi habue
ro ꝓphetiā ⁊ nouerim myſteria omnia
et omnem ſcientiam: ⁊ ſi habuero
oēm fidem ita vt montes transferam:
charitatē aūt nō habuero: nihil ſū. Et B
ſi diſtribuero in cibos pauperꝝ oēs facul
tates meas: ⁊ ſi tradidero corpꝰ meū
ita vt ardeā: charitatē aūt nō habuero
nihil mihi ꝓdeſt. Charitas patiēs eſt:
benigna ē. Charitas nō emulat᷑ nō agit ſup.10.d.
ꝑperā: nō iflatur nō ē ambitioſa:
non querit que ſua ſunt. Non irritatur: Phili.2.c.
non cogitat malum: non gaudet ſuper
iniq̄tate: ꝯgaudet āt veritati. Omnia
ſuffert: oīa credit: omnia ſperat C
omnia ſuſtinet. Charitas nunq̄ꝫ
excidit. Siue ꝓphetie euacuabuntur
ſiue lingue ceſſabunt: ſiue
ſcientia deſtruetur. Ex parte enim
cognoſcimꝰ: ⁊ ex ꝑte prophetamus.
Cum aūt venerit qđ perfectum eſt:
euacuabit᷑ qđ ex ꝑte ē. Cū eſſē puulus
loq̄bar vt puulꝰ: ſapiebā vt paruulus:
cogitabam vt paruulus. Qñ autem D
fctūs ſum vir: euacuaui q̄ erant puuli.
Uidemus nūc ꝑ ſpeculū in enigmate:
tūc aūt facie ad faciem.
Nunc cognoſco ex parte: tunc autem
cognoſcā ſicut ⁊ cognitus ſum. Nunc
āt manēt fides: ſpes: charitas: tria
hec. Maior autem horum eſt charitas.

Cap.14.

Sectamini charitatē: emulamini ſpi A
ritualia: magis āt vt ꝓphetetis.
Qui enim loquitur lingua: nō hoibus ſup.12.d.
loquitur ſed deo. Nemo enim audit.
Spū āt loq᷑ myſteria. Nā q̄ ꝓphetat:
hominibus loquit᷑ ad edificationem et
exhortationē ⁊ ꝯſolationē. Qui loq᷑ li
gua ſemetipſū edificat: q̄ āt ꝓphetat ec
cleſiā dei edificat. Uolo āt omnes vos
loq̄ linguis: magis autem prophetare.
Nā maior eſt qui prophetat q̄ꝫ q̄ loqui=
tur linguis: niſi forte iterpretetur vt
eccl̄ia edificationē accipiat. Nūc āt frēs
ſi venero ad vos liguis loquēs: qđ vo
bis ꝓdero: niſi vobis loquar: aut in re
uelatiōe: aut in ſcia: aut in prophetia:
aut ī doctrina. Tñ q̄ ſine aīa ſunt vocē
dātia ſiue tibia: ſiue cithara: niſi diſti=
ctionē ſonituū dederit: quomodo ſcietur
id qđ canit᷑ aut qđ citharizatur. Etenim
ſi incertam vocem det tuba: quis

© Biblioteca Nacional de España

παρασκευάσεται εις πόλεμον. ούτω και υμείς διά της γλώσσης εάν μη εύσημον λόγον δώτε, πως γνωσθήσεται το λαλούμενον, έσεσθε γαρ εις αέρα λαλούντες. τοσαύτα ει τύχοι γένη φωνών εστίν εν κόσμω, και ουδέν αυτών άφωνον. εάν ουν μη ειδώ την δύναμιν της φωνής, έσομαι τω λαλούντι βάρβαρος, και ο λαλών εν εμοί βάρβαρος. ούτω και υμείς επεί ζηλωταί εστέ πνευμάτων προς την οικοδομήν της εκκλησίας ζητείτε ίνα περισσεύητε. διόπερ ο λαλών γλώσση προσευχέσθω ίνα διερμηνεύη. εάν γαρ προσεύχωμαι γλώσση, το πνεύμά μου προσεύχεται, ο δε νους μου άκαρπος εστί. τι ουν εστί. προσεύξομαι τω πνεύματι, προσεύξομαι δε και τω νοΐ. ψαλώ τω πνεύματι, ψαλώ δε και τω νοΐ. επεί εάν ευλογήσης τω πνεύματι, ο αναπληρών τον τόπον του ιδιώτου πως ερεί το αμήν επί τη σή ευχαριστία, επειδή τι λέγεις ουκ οίδε. συ μεν γαρ καλώς ευχαριστείς, αλλ ο έτερος ουκ οικοδομείται. ευχαριστώ τω θεώ μου πάντων υμών μάλλον γλώσσαις λαλών. αλλ εν εκκλησία θέλω πέντε λόγους διά του νοός μου λαλήσαι, ίνα και άλλους κατηχήσω, ή μυρίους λόγους εν γλώσση. αδελφοί μη παιδία γίνεσθε ταις φρεσίν, αλλά τη κακία νηπιάζετε, ταις δε φρεσί τέλειοι γίνεσθε. εν τω νόμω γέγραπται. ότι εν ετερογλώσσοις και εν χείλεσιν ετέροις λαλήσω τω λαώ τούτω, και ουδ ούτως εισακούσονταί μου λέγει κύριος. ώστε αι γλώσσαι εις σημείον εισίν, ου τοις πιστεύουσιν αλλά τοις απίστοις, η δε προφητεία ου τοις απίστοις, αλλά τοις πιστεύουσιν. εάν ουν συνέλθη η εκκλησία όλη επί το αυτό και πάντες γλώσσαις λαλώσιν, εισέλθωσι δε ιδιώται ή άπιστοι, ουκ ερούσιν ότι μαίνεσθε. εάν δε πάντες προφητεύωσιν, εισέλθη δε τις άπιστος ή ιδιώτης, ελέγχεται υπό πάντων, ανακρίνεται υπό πάντων. και ούτω τα κρυπτά της καρδίας αυτού φανερά γίνεται, και ούτω πεσών επί πρόσωπον προσκυνήσει τω θεώ, απαγγέλλων ότι ο θεός όντως εν υμίν εστί. τι ουν εστίν αδελφοί. όταν συνέρχησθε έκαστος υμών ψαλμόν έχει, διδαχήν έχει, γλώσσαν έχει, αποκάλυψιν έχει, ερμηνείαν έχει, πάντα προς οικοδομήν γινέσθω. είτε γλώσση τις λαλεί κατά δύο, ή το πλείστον τρείς και ανά μέρος, και εις διερμηνευέτω. εάν δε μη ή διερμηνευτής σιγάτω εν εκκλησία, εαυτώ δε λαλείτω, και

parabit se ad bellum? Ita et vos
per linguam nisi manifestum
sermonē dederitis: quō scietur id qđ dr:
eritis enim in aera loquētes. Tā mul=
ta vtputa genera linguarū sūt in hoc mū=
do: & nihil sine voce est. Si ergo nescie B
ro virtutem vocis: ero ei cui loquor
barbarus: & qui loquit mihi barbarus.
Sic & vos quoniam emulatores estis
spirituum ad edificationem ecclesie
querite vt abundetis: et ideo qui loqui
tur lingua oret vt interpretetur. Nā si
orem lingua: spiritus meus
orat: mens autem mea sine fructu est.
Quid ergo est? Orabo spū: orabo
& mente. Psallam spiritu:
psallam & mente. Ceterum si bñdixeris
spiritu: quis supplet locum
idiote? Quō dicet amē sup tuā bñdi=
ctionē? Quī quid dicas nescit. Nā tu q̄
dē bene grās agis: sꝫ alter non
edificat. Grās ago deo meo ꝙ oīum
vestrum lingua loquor. Sed
in ecclesia volo quinqꝫ verba sensu
meo loqui: vt et alios instruam
ꝙ decē milia verborū in lingua. Fra=
tres nolite pueri effici sensib⁹: sed mali
tia puuli estote: sensib⁹ āt pfecti estote.
In lege eī scriptū est. Quī in alijs lin= Esaie.8.a.
guis et in labijs loquar populo
huic: et nec sic exaudient
me dicit dñs. Itaqꝫ lingue in signum C
sunt non fidelibus sed
infidelibus: pphetie aūt nō infidelibus:
sed fidelibus. Si ergo conueniat
vniuersa ecclesia in vnū & omnes lin=
guis loquant: itrēt aūt idiote aut infide
les: nōne dicēt qđ isanitis? Si āt oēs
pphetēt: intrat aūt qs infidelis
vel idiota: cōuincit ab oibus: diiudicat
ab omnibus. Occulta enim
cordis eius manifesta fiunt: et
ita cadens in faciem adorabit
deum: pronuncians ꝙ vere deus
in vobis sit. Quid ergo est frēs? Cū
cōuenitis vnusquisqꝫ vestrū psalmū hꝫ:
doctrinā hꝫ: apocalypsin hꝫ: linguā hꝫ:
iterptationē hꝫ: oīa ad edificationē
fiāt. Siue lingua quis loquit: scḋm duos:
aut vt multū tres: & p partes: & vnus
interptet. Si aūt nō fuerit iterpres ta=
ceat in ecclesia: sibi autem loquatur: et

© Biblioteca Nacional de España

τῷ θεῷ. προφῆται δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν,
καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἐὰν δὲ ἄλλῳ
ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω.
δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα ἕκαστοι πάντες προ=
φητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσι, καὶ πάν=
τες παρακαλῶνται. καὶ πνεύματα προφη=
τῶν προφήταις ὑποτάσσεται. οὐ γάρ ἐσ=
τιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης, ὡς ἐν
πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων. αἱ γυ=
ναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν.
οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐτοῖς λαλεῖν ἀλλ
ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ
δέ τι μαθεῖν ἐθέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους
ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. αἰσχρὸν γάρ ἐσ=
τιν ἐν ἐκκλησίᾳ γυναιξὶ λαλεῖν. ἢ ἀφ' ὑμῶν
ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μό=
νους κατήντησεν. εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶ=
ναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω
ὑμῖν, ὅτι κυρίου εἰσὶν ἐντολαί. εἰ δέ τις ἀγ
νοεῖ, ἀγνοείτω. ὥστε ἀδελφοί μου ζηλοῦτε
τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν γλώσσαις
μὴ κωλύετε. πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ
τάξιν γινέσθω. Cap. 15.

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοί τὸ εὐαγγέλι=
ον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρε=
λάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, δι' οὗ καὶ σώζεσ
θε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέ=
χετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. παρέδω=
κα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον,
ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ
ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γρα
φάς, καὶ ὅτι ὤφθη κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα.
ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς
ἐφάπαξ. ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρ=
τι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. ἔπειτα ὤφθη ἰα=
κώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. ἔσ=
χατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι
ὤφθη κἀμοί. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος
τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσ
θαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν
τοῦ θεοῦ. χάριτι δὲ θεοῦ εἰμὶ ὅ εἰμι, καὶ ἡ
χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλ=
λὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπί=
ασα. οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ
σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕ=
τω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.
εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐ=
γήγερται, πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν ὅτι ἀ
νάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ἀνάστα=
σις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερ
ται. εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν

deo. Prophete āt duo aut tres dicāt:
et ceteri diiudicent. Quod ſi alij
reuelatū fuerit ſedenti: prior taceat.
Poteſtis ei oēs per ſingulos ꝓpheta=
re: vt omnes diſcant et omnes D
exhortentur. Et ſpiritus prophetarum
ꝓphetꝫ ſubiect⁹ ē. Nō ei diſſenſiōis eſt 1.Thi.2.c.
deus ſed pacis: ſicut et in
oībus eccleſijs ſanctoꝝ doceo. Mulie=
res in eccleſijs taceant.
Nō em̄ ꝑmittitur eis loqui ſed
ſubditas eſſe: ſicut et lex dicit. Si Gene.3.c.
q̇d āt volunt diſcere: domi viros ſuos
interrogent. Turpe eſt enim
mulieri loqui in eccleſia. An a vobis
verbum dei proceſſit: aut in vos ſolos
peruenit? Si quis videtur ꝓpheta eē
aut ſpiritualis: cognoſcat que ſcribo
vobꝫ: q2 dn̄i ſunt mādata. Si q̇s āt i=
gnorat: ignorabit. Itaqꝫ frēs emulami
ni prophetare: et loqui linguis
nolite ꝓhibere. Oīa autē honeſte et ſꝫ
ordinem fiant in vobis. Cap. 15.

Notū āt vobis facio frēs euāgeliuꝫ A
qd̄ predicaui vobꝫ: qd̄ et accepiſtꝫ: Galla.1.d.
in quo et ſtatis: ꝑ quod et ſaluamini:
q̄ rōne predicauerim vobꝫ: ſi tenetis:
niſi fruſtra crediditis. Tradidi
enim vobis in primis quod et accepi:
qm̄ chriſtus mortuus eſt pro peccatis
nr̄is ſꝫ ſcripturas: et q2 ſepult⁹ eſt: et
q2 reſurrexit tertia die ſm̄ ſcripturas:
et q2 viſus ē cephe: et p⁹ hoc vndeciꝫ.
Deīde viſus ē plus q̄ q̇ngētis fratrib⁹
ſimul: ex q̇b⁹ multi manēt vſqꝫ adhuc:
q̇dā āt dormierūt. Deinde viſus eſt ia
cobo: deīde apl'is omnibuꝫ. Nouiſſime Galla.1.
autem omnium tanq̄ abortiuo Actu.22.b.
viſus eſt et mihi. Ego ei ſum minimuꝫ Ephe.3.b.
apl'orū: qui non ſum dignus vocari
apl'us: qm̄ perſecutus ſum eccleſiam B
dei. Gratia aūt dei ſum id qd̄ ſum: et
gratia eius in me vacua nō fuit: ſed
abundantius illis omnibus laboraui.
Non ego autem ſed gratia dei
mecum. Siue enim ego ſiue illi: ſic
predicauimus et ſic crediditis.
Si autē xp̄s predicatur q̄ reſurrexit a
mortuis: quō quidā dicūt in vobis qm̄
reſurrectio mortuoꝝ nō ē? Si āt reſur=
rectio mortuoꝝ nō ē: neqꝫ xp̄s reſurre=
xit. Si aūt xp̄s non reſurrexit: inanis eſt

© Biblioteca Nacional de España

άρα το κήρυγμα ημών, κενή δε και η πίσ=
τις υμών. ευρισκόμεθα δε και ημείς ψευδο
μάρτυρες του θεού, ότι εμαρτυρήσαμεν κα=
τά του θεού ότι ήγειρε τον Χριστόν ον ουκ
ήγειρεν, είπερ άρα νεκροί ουκ εγείρονται.
ει γαρ νεκροί ουκ εγείρονται, ουδε Χριστός
εγήγερται. ει δε Χριστός ουκ εγήγερται, μα
ταία η πίστις υμών. έτι εστέ εν ταις αμαρτί=
αις υμών. άρα και οι κοιμηθέντες εν Χριστώ
απώλοντο. ει εν τη ζωή ταύτη ηλπικότες εσ
μέν εν Χριστώ μόνον, ελεεινότεροι πάντων
ανθρώπων εσμέν. νυνί δε Χριστός εγήγερ=
ται εκ νεκρών, απαρχή των κεκοιμημένων εγέ
νετο. επειδή γαρ δι ανθρώπου ο θάνατος
και δι ανθρώπου ανάστασις νεκρών. ώσπερ
γαρ εν τω αδάμ πάντες αποθνήσκουσιν, ού
τω και εν τω Χριστώ πάντες ζωοποιηθήσον
ται. έκαστος δε εν τω ιδίω τάγματι. απαρ=
χή Χριστός, έπειτα οι του Χριστού εν τη πα
ρουσία αυτού. είτα το τέλος όταν παραδώ
την βασιλείαν τω θεώ και πατρί, όταν κα=
ταργήση πάσαν αρχήν και πάσαν εξουσίαν
και δύναμιν. δει γαρ αυτόν βασιλεύειν ά=
χρις ου αν θη πάντας τους εχθρούς υπό
τους πόδας αυτού. έσχατος εχθρός καταρ
γείται ο θάνατος. πάντα γαρ υπέταξεν υπό
τους πόδας αυτού. όταν δε είπη ότι πάν=
τα υποτέτακται, δηλονότι εκτός του υπο
τάξαντος αυτώ τα πάντα. όταν δε υποταγή
αυτώ τα πάντα, τότε και αυτός ο υιός υ=
ποταγήσεται τω υποτάξαντι αυτώ τα πάν
τα, ίνα η ο θεός τα πάντα εν πάσιν. επεί
τι ποιήσουσιν οι βαπτιζόμενοι υπέρ των
νεκρών. ει όλως νεκροί ουκ εγείρονται, τι
και βαπτίζονται υπέρ των νεκρών. τι και
ημείς κινδυνεύομεν κατά πάσαν ώραν. καθ
ημέραν αποθνήσκω νη την υμετέραν καύ=
χησιν, ην έχω εν Χριστώ ιησού τω κυρίω η
μών. ει κατά άνθρωπον εθηριομάχησα εν ε=
φέσω, τι μοι το όφελος ει νεκροί ουκ εγεί
ρονται. φάγωμεν και πίωμεν, αύριον γαρ α
ποθνήσκομεν. μη πλανάσθε. φθείρουσιν ήθη
Χριστά ομιλίαι κακαί. εκνήψατε δικαίως
και μη αμαρτάνετε. αγνωσίαν γαρ θεού τι
νές έχουσι. προς εντροπήν υμών λέγω.
αλλ ερεί τισ. πωσ εγείρονται οι νεκροί.
ποίω δε σώματι έρχονται. άφρον συ
ο σπείρεις ου ζωοποιείται εάν μη α=
ποθάνη. και ο σπείρεις, ου το σώμα το
γενησόμενον σπείρεισ, αλλά γυμνόν κό=
κκον, ει τύχοι σίτου, η τινόσ των λοι=
πών. ο δε θεόσ αυτώ δίδωσι σώ=

predicatio noſtra: inanis et fides
veſtra. Inuenimur autē et falſi teſtes
dei: qm̄ teſtimonium diximus aduerſus
deum ꝙ ſuſcitauerit chriſtum: quē non
ſuſcitauit ſi mortui non reſurgunt.
Nā ſi mortui nō reſurgūt: neqꝫ chriſtꝰ
reſurrexit. Qđ ſi chriſtus nō reſurrexit C
vana eſt fides veſtra. Adhuc eī eſtis in
pctīs vr̄is. Ergo et q̄ dormierūt in xp̄o
perierūt. Si in hac vita tm̄ in xp̄o ſpe
rātes ſumus: miſerabiliores ſumꝰ oībus
hoībus. Nunc aūt chriſtus reſurrexit Coll.1.c.
a mortuis primitie dormientium: 1.Theſ.4.d
quoniam quidem per hominem mors
ꝛ per hoiez reſurrectio mortuorū. Et ſic
in adam omnes moriuntur: ita
ꝛ in chriſto omnes viuificabuntur.
Unuſquiſqꝫ āt in ſuo ordine: primitie
xp̄s. Deinde hi qui ſunt chriſti q̄ in ad
uētu eiꝰ crediderūt. Deide finis cū tra
diderit regnuꝫ deo ꝛ patri: cum euacua
uerit omnem principatum et poteſtatem
ꝛ v̄tutē. Opꝫ autem illum regnare do ps.109.
nec ponat omnes inimicos ſub
pedibꝰ eiꝰ. Nouiſſime āt inimica de=
mors. Oīa eniꝫ ſubiecit ſub ⌊ſtruetur
pedibus eius. Cum autē dicat omnia
ſubiecta ſunt ei: ſine dubio p̄ter eū q̄
ſubiecit ei oīa. Cū autē ſubiecta fuerit
illi omnia: tunc et ipſe filius ſubiectus
erit illi qui ſubiecit ſibi omnia:
vt ſit deus oīa in oibus. Alioquin D
quid facient qui baptizantur pro ⌈vt q̄d
mortuis? Si oino mortui nō reſurgūt:
ꝛ baptizantur pro illis? Ut quid et
nos piclitamur oī hora? Quottidie
morior per veſtraꝫ gloriam fratres: r. Per veſtram gloriam: eſt modus iurandi in greco.
quaꝫ habeo in xp̄o ieſu dn̄o noſtro.
Si ſm̄ hoiez ad beſtias pugnaui ephe
ſi: q̄d mihi prodeſt ſi mortui nō reſur=
gūt. Māducemꝰ et bibamꝰ cras eī mo Eſaie.22.d.
riemur. Nolite ſeduci. Corrūpūt mores et.56.d.
bonos colloquia mala. Euigilate iuſte:
et nolite peccare. Ignorātiā eī dei q̄=
dā hn̄t. Ad reuerentiam vobis loquor.
Sꝫ dicit aliqs. Quō reſurgunt mortui?
Quali aūt corpore veniēt. Inſipiēs tu
qđ ſeminas non viuificat͂ niſi priꝰ mo
riat͂. Et quod ſeminas: non corpus
qđ futurꝫ eſt ſeminas: ſed nudū granū:
vt puta tritici aut alicuius ceterorum.
Deus autem dat illi corpus

μα καθώς ηθέλησε, και εκάστω των σπερμάτων το ίδιον σώμα. ου πάσα σάρξ η αυτή σάρξ, αλλά άλλη μεν ανθρώπων, άλλη δε σάρξ κτηνών, άλλη δε ιχθύων, άλλη δε πτηνών. και σώματα επουράνια, και σώματα επίγεια. αλλ' ετέρα μεν η των επουρανίων δόξα, ετέρα δε η των επιγείων. άλλη δόξα ηλίου, και άλλη δόξα σελήνης, και άλλη δόξα αστέρων. αστήρ γαρ αστέρος διαφέρει εν δόξη. ούτω και η ανάστασις των νεκρών. σπείρεται εν φθορά, εγείρεται εν αφθαρσία. σπείρεται εν ατιμία, εγείρεται εν δόξη. σπείρεται εν ασθενεία, εγείρεται εν δυνάμει. σπείρεται σώμα ψυχικόν, εγείρεται σώμα πνευματικόν. εστί σώμα ψυχικόν, και εστί σώμα πνευματικόν, ούτω και γέγραπται. εγένετο ο πρώτος άνθρωπος αδάμ εις ψυχήν ζώσαν, ο έσχατος αδάμ εις πνεύμα ζωοποιούν. αλλ' ου πρώτον το πνευματικόν, αλλά το ψυχικόν, έπειτα το πνευματικόν. ο πρώτος άνθρωπος εκ γης χοϊκός, ο δεύτερος άνθρωπος ο κύριος εξ ουρανού. οίος ο χοϊκός, τοιούτοι και οι χοϊκοί, και οίος ο επουράνιος τοιούτοι και οι επουράνιοι. και καθώς εφορέσαμεν την εικόνα του χοϊκού, φορέσωμεν και την εικόνα του επουρανίου. τούτο δε φημί αδελφοί, ότι σαρξ και αίμα βασιλείαν θεού κληρονομήσαι ου δύνανται, ουδέ η φθορά την αφθαρσίαν κληρονομεί. ιδού μυστήριον υμίν λέγω. πάντες μεν ου κοιμηθησόμεθα, πάντες δε αλλαγησόμεθα, εν ατόμω εν ριπή οφθαλμού, εν τη εσχάτη σάλπιγγι. σαλπίσει γαρ, και οι νεκροί εγερθήσονται άφθαρτοι, και ημείς αλλαγησόμεθα. δει γαρ το φθαρτόν τούτο ενδύσασθαι αφθαρσίαν, και το θνητόν τούτο ενδύσασθαι αθανασίαν. όταν δε το φθαρτόν τούτο ενδύσηται αφθαρσίαν, και το θνητόν τούτο ενδύσηται αθανασίαν, τότε γενήσεται ο λόγος ο γεγραμμένος. κατεπόθη ο θάνατος εις νίκος. πού σου θάνατε το κέντρον, πού σου άδη το νίκος. το δε κέντρον του θανάτου η αμαρτία, η δε δύναμις της αμαρτίας ο νόμος. τω δε θεώ χάρις τω διδόντι ημίν το νίκος διά του κυρίου ημών ιησού χριστού. ώστε αδελφοί μου αγαπητοί εδραίοι γίνεσθε, αμετακίνητοι περισσεύοντες εν τω έργω του κυρίου πάντοτε, ειδότες ότι ο κόπος υμών ουκ εστί κενός εν κυρίω.

Alia litra greca habet πάντες μεν ουν κοιμηθησόμεθα ου πάντες αλλαγησόμεθα. Id est oēs qdez igit dormiem⁹: ſʒ nō oēs imutabimur. Vide de hoc btm̄ Hieronymū ī epl̄a ad Mineriū ⁊ alexādrū de reſurrectiōe carnis.

Cap. 16.

Περί δε της λογίας της εις τους αγίους ώσπερ διέταξα ταις εκκλησίαις της γαλατίας, ούτω και υμείς ποιήσατε. κατά μί-

ſicut vult: et vnicuiqʒ ſeminū propriū corpus. Non ois caro eadem caro: ſed alia hominum: alia pecoꝝ: alia volucrū: alia aūt piſcium. Et corpora celeſtia: ⁊ corpora terreſtria. Sed alia quidem celeſtium gloria: alia autem terreſtriuʒ. Alia claritas ſolis: alia claritas lune: et alia claritas ſtellarū. Stella ei a ſtella differt in claritate: ſic et reſurrectio mortuoꝝ. Seminat̄ i corruptōe: ſurget i icorruptiōe. Seminat̄ i ignobilitate: ſurget i glia. Seminat̄ i ifirmitate: ſurget i v̄tute. Seminat̄ corp⁹ aiale: ſurget corp⁹ ſpūale. Si eſt corpus animale: eſt et ſpirituale: ſicut ſcriptū eſt. Factus eſt prim⁹ hō adam in aiam viuenteʒ: nouiſſimus adam in ſpm̄ viuificantem. Sʒ non prius qd̄ ſpirituale ē: ſʒ quod animale: deide qd̄ ſpirituale. Primus homo de terra terrenus: ſecundus homo de celo celeſtis. Qualis terren⁹: tales ⁊ terreni: et qualis celeſtis tales et celeſtes. Igr̄ ſicut portauimus imaginem terreni: portemus et imaginem celeſtis. Hoc autem dico fratres: qꝛ caro ⁊ ſanguis regnuʒ dei poſſidere non poſſunt: neqʒ corruptio icorruptelā poſſidebit. Ecce myſterium vobis dico. Oēs qdē reſurgem⁹: ſʒ nō omnes imutabimur: in momēto: in ictu oculi: in nouiſſima tuba. Canet eīm tuba: ⁊ mortui reſurgēt incorrupti ⁊ nos imutabimur. Oportet eī corruptibile hoc induere icorruptionem: et mortale hoc induere imortalitatē. Cuʒ autem mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt. Abſorpta eſt mors in victoria. Ubi eſt mors victoria tua: vbi ē mors ſtimul⁹ tu⁹? Stimul⁹ āt mortꝭ peccatū eſt: virtus vero pcti lex. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per dominū nrūʒ ieſum xp̄m. Itaqʒ fratres mei dilecti ſtabiles eſtote: et immobiles abundantes in omni opere dn̄i ſemper: ſcientes φ labor veſter non eſt inanis in domino.

Cap. 16.

De collectis āt que fiunt in ſanctos ſicut ordinaui in eccleſijs galatie: ita et vos facite per vnam

Margin: E; 1.Cor.9.b. Galla.6.b.; Gene.1.b.; F; G; Oſee.13.d. Heb.2.d.; 1.Joh.5.b.; A

© Biblioteca Nacional de España

αμ σαββάτωμ. ἕκαστος ὑμῶμ παρ ἑαυτῷ τι
θέτω θησαυρίζωμ ὅτι ἐὰμ εὐοδῶται. ἵμα μὴ
ὅταμ ἔλθω τότε λογίαι γίμωνται. ὅταμ δὲ
παραγέμωμαι, οὓς ἐὰμ δοκιμάσητε δι᾽ ἐπι
στολῶμ, τούτους πέμψω ἀπεμεγκεῖμ τὴμ χά
ριμ ὑμῶμ εἰς ἱερουσαλήμ. ἐὰμ δὲ ἡ ἄξιομ
τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺμ ἐμοὶ πορεύσομ=
ται. ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταμ μακε=
δομίαμ διέλθω. μακεδομίαμ γὰρ διέρχομαι
πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸμ παραμεμῶ, ἢ καὶ πα
ραχειμάσω, ἵμα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐ=
ὰμ πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐμ
παρόδω ἰδεῖμ. ἐλπίζω δὲ χρόμομ τιμὰ ἐπι
μεῖμαι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰμ ὁ κύριος ἐπιτρέπῃ. ἐ
πιμεμῶ δὲ ἐμ ἐφέσῳ ἕως τῆς πεμτηκοστῆς.
θύρα γάρ μοι ἀμέῳγε μεγάλη καὶ ἐμεργής,
καὶ ἀμτικείμεμοι πολλοί. ἐὰμ δὲ ἔλθῃ τιμό=
θεος, βλέπετε ἵμα ἀφόβως γέμηται πρὸς ὑ=
μᾶς. τὸ γὰρ ἔργομ κυρίου ἐργάζεται ὡς καὶ
ἐγώ. μή τις οὖμ αὐτὸμ ἐξουθεμήσει. προ=
πέμψατε δὲ αὐτὸμ ἐμ εἰρήμῃ, ἵμα ἔλθῃ πρὸς
με. ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸμ μετὰ τῶμ ἀδελ=
φῶμ. περὶ δὲ ἀπολλὼ τοῦ ἀδελφοῦ πολ=
λὰ παρεκάλεσα αὐτὸμ ἵμα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς
μετὰ τῶμ ἀδελφῶμ, καὶ πάμτως οὐκ ἦμ θέ=
λημα ἵμα μῦμ ἔλθῃ. ἐλεύσεται δὲ ὅταμ εὐ=
καιρήσῃ. γρηγορεῖτε, στήκετε ἐμ τῇ πίστει,
ἀμδρίζεσθε, κραταιοῦσθε, πάμτα ὑμῶμ ἐμ ἀ
γάπῃ γιμέσθω. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελ=
φοί, οἴδατε τὴμ οἰκίαμ στεφαμᾶ ὅτι ἐστὶμ ἀ
παρχὴ τῆς ἀχαΐας, καὶ εἰς διακομίαμ τοῖς ἁ=
γίοις ἔταξαμ ἑαυτούς, ἵμα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσ
σησθε τοῖς τοιούτοις, καὶ παμτὶ τῷ συμεργοῦμ
τι καὶ κοπιῶμτι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ
στεφαμᾶ καὶ φορτουμάτου καὶ ἀχαϊκοῦ, ὅ
τι τὸ ὑμῶμ ὑστέρημα οὗτοι ἀμεπλήρωσαμ.
ἀμέπαυσαμ γὰρ τὸ ἐμὸμ πμεῦμα καὶ τὸ ὑ=
μῶμ. ἐπιγιμώσκετε οὖμ τοὺς τοιούτους. ἀσ=
πάζομται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀσίας. ἀσ=
πάζομται ὑμᾶς ἐμ κυρίῳ πολλὰ ἀκύλας
καὶ πρίσκιλλα σὺμ τῇ κατ᾽ οἶκομ αὐτῶμ ἐκ
κλησίᾳ. ἀσπάζομται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάμ=
τες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐμ φιλήματι ἁ=
γίῳ. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. εἴ
τις οὐ φιλεῖ τὸμ κύριομ ἰησοῦμ χριστόμ, ἤ=
τω ἀμάθεμα, μαραμαθά. ἡ χάρις τοῦ κυρίου
ἰησοῦ χριστοῦ μεθ᾽ ὑμῶμ. ἡ ἀγάπη μου με=
τὰ πάμτωμ ὑμῶμ ἐμ χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήμ.

τέλος τῆς πρὸς κοριμθίους πρώτης
ἐπιστολῆς.

ſabbati. Vnuſqſq; vr̃m apud ſe repo=
nat recōdēs qđ ei bn̄ placuerit: vt non
cū venero tūc collecte fiant. Cū autem
pñs fuero: quos ꝓbaueritis p epl'as
hos mittam perferre gratiam
vr̃am in hieruſalē. Qđ ſi dignū fuerit
vt ego eam: mecum ibunt.
Veniam aũt ad vos: cum macedoniā
ꝑtrāſiero. Nā macedoniam pertrāſibo.
Apđ vos āt forſitā manebo: vel ēt hye
mabo: vt vos me deducatis quocunq; B
iero. Nolo ei vos modo in ſporis ma
trāſitu videre. Spo ei me aliquātulū tē
nere apđ vos: ſi dñs ꝑmiſerit. Perma
nebo aũt ephesi vſq; ad pentecoſten.
Oſtiū ei mihi aꝑtū eſt magnū & euidēs:
& aduerſarij multi. Si āt venerit timo
theꝰ: videte vt ſine timore ſit apđ vos.
Opus enim domini operatur ſicut et
ego. Ne qs ergo illū ſpernat. Deduci=
te autem illū in pace: vt veniat ad
me. Expecto ei illum cum fratribus.
De apollo āt frē vobis notū facio: qm̄ ml'
tum rogaui eum vt veniret ad vos C
cū fratribus: et vtiq; non fuit volūtas
eiꝰ vt nūc veniret. Veniet āt cū ei va=
cuum fuerit. Vigilate: ſtate in fide:
viril'r agite & ꝯfortamini: oĩa enim vr̃a i
charitate fiant. Obſecro aũt vos frēs:
noſtis domū ſtephane & fortunati & achai
ci: qm̄ ſūt ꝓmitie achaie: & i miniſteriū
ſctōꝝ ordinauerūt ſeipos: vt & vos ſub
diti ſitis eiuſmodi: & omni cooperanti
& laboranti. Gaudeo autem in preſentia
ſtephane & fortunati & achaici: quoni
am id qđ vobis deerat: ipſi ſuppleuerūt.
Refecerūt enim et meū ſpm̄ et veſtrum. D
Cognoſcite ergo q̄ eiuſmodi ſunt. Salu
tant vos omnes eccleſie aſie. Salutāt
vos in domino multum aquila
& ꝓſca cū domeſtica ſua eccl'ia apđ quos
et hoſpitor. Salutant vos oēs fratres.
Salutate inuicem in oſculo ſancto.
Salutatio mea manu pauli. Si
qs nō amat dn̄m nr̄m ieſum xp̄m: ſit
anathema maranatha. Gratia dñi nr̄i
ieſu chriſti vobiſcum. Charitas mea cū
omnibus vobis in chriſto ieſu Amen.

Explicit epiſtola Pauli ad Corin
thios prima.

Incipit prologus in ſecundam epiſtolam ad Corinthios.

Ita ſecunda ad Corinthios epiſtola quaſi in parte ſuperiori poſt tribulationum ſuarum relationes reddit cauſas quare ad eos ſecundo non ierit: quoniam non leui mutatione conſilij feciſſe ſe aſſerit: ſed ne aduentu ſuo triſtitiam incurreret: cum in peccato permanere diſcipulos repeiſſet. Deinde poſt agnitos fructus penitentie reconciliat eum eccleſie: quem in prima propter fornicationem a conſortio ſanctorum iuſſerat amoueri. Tertio contra pſeudoapl'os officij ſui dignitatē tuetur: ⁊ noui teſtamenti miniſtros tanto anteire gratia oſtendit: quanto euangelium eſt lege preſtantius. Immoratur etiam in cauſa illa plurimū quam breuiter in prima contigerat: vt prompto ac libenti animo neceſſaria preſentis vite non habentibus largiantur: ⁊ vtilitate ſpūalis commercij commutent preſentia cū futuris: atqꝫ abundantia ſua ſanctorum inopiam ſuppleant: vt viciſſim eorum inopia ſanctorum abundantia ſuppleatur. In fine repetit qđ ſuperius contra pſeudoapl'os egerat: ⁊ iactationem eorum predicationeſqꝫ de ſe glorioſas vel collata antiquitate generis vel catalogo iniuriarum ac periculorum ſuorum euacuat. Dicitqꝫ eos operarios ſubdolos qui ad imitationem ſathane transfigurentur in apoſtolos chriſti: ſub predicationis ſpe lucra pecuniaria queqꝫ ſectantes.

Incipit argumentum.

Poſt actam a corinthijs penitentiam conſolatoriam ſcribit eis epiſtolam apoſtolus a troade p titū: ⁊ collaudās eos hortatur ad meliora: contriſtatos quidem eos ſed emendatos oſtendens.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς κορινθίους δευτέρα ἐπιστολή. Cap. i.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν κορίνθῳ σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἀχαΐᾳ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ τοῦ χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. εἴτε δὲ θλιβόμεθα ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν. εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας, εἰδότες ὅτι ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως. οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὅτι καθ᾽ ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν ὑπὲρ δύναμιν

Incipit epl'a bti pauli ad Corinthios ſecunda. Cap. i.

Paulus apoſtolus ieſu chriſti p volūtatē dei ⁊ timotheus frater eccleſie dei q̄ eſt Corinthi cum oībus ſanctis q̄ ſunt in A
vniuerſa achaia: gr̄a vobiſ ⁊ pax a dño Ephe. i. a.
pr̄e nr̄o ⁊ dño ieſu chriſto. Benedictus 1. Reg. i. a.
deus ⁊ pater domini noſtri ieſu chriſti pater miſericordiarum et deus totius conſolationis: q̄ ꝯſolatur nos in oī tribulatōe nr̄a: vt poſſimus et ipſi ꝯſolari eos q̄ in omni preſſura ſūt per exhortationem qua exhortamur et ipſi a deo: quoniam ſicut abundant paſſiones chriſti in nobis: ita et
per chriſtum abundat conſolatio B
nr̄a. Siue autem tribulamur pro veſtra exhortatiōe ⁊ ſalute: ſiue cōſolamur p veſtra conſolatione: ſiue exhortamur pro veſtra exhortatione et ſalute: que operatur tolerantiam earundem paſſionum quas ⁊ nos patimur: vt ſpes nr̄a firma ſit pro vobis: ſciētes quoniam ſicut ſocij paſſionum eſtis ſic eritis ⁊ ꝯſolatiōis. Non enim volumus ignorare vos fr̄es de tribulatione noſtra que facta eſt in aſia: quoniam ſupra modū grauati ſumus ſupra virtutē:

© Biblioteca Nacional de España

ώστε εξαπορηθήναι υμάς και του ζην. αλλ
αυτοί εν εαυτοίς το απόκριμα του θανάτου
εσχήκαμεν, ίνα μη πεποιθότες ώμεν εφ εαυ
τοίς, αλλ επί τω θεώ τω εγείροντι τους νε-
κρούς, ος εκ τηλικούτου θανάτου ερρύσατο
ημάς και ρύεται, εις ον ηλπίκαμεν ότι και
έτι ρύσεται, συνυπουργούντων και υμών υ
πέρ ημών τη δεήσει, ίνα εκ πολλών προσώ
πων το εις ημάς χάρισμα διά πολλών ευ-
χαριστηθή υπέρ υμών. η γαρ καύχησις η-
μών αύτη εστί, το μαρτύριον της συνειδή-
σεως ημών, ότι εν απλότητι και ειλικρινεία
θεού, ουκ εν σοφία σαρκική αλλ εν χάριτι
θεού ανεστράφημεν εν τω κόσμω, περισ-
σοτέρως δε προς υμάς. ου γαρ άλλα γρά
φομεν υμίν, αλλ ή α αναγινώσκετε η και επι
γινώσκετε. ελπίζω δε ότι και έως τέλους ε-
πιγνώσεσθε, καθώς και επέγνωτε ημάς από
μέρους, ότι καύχημα υμών εσμέν, καθάπερ
και υμείς ημών εν τη ημέρα του κυρίου η-
μών ιησού χριστού. και ταύτη τη πεποιθή-
σει εβουλόμην ελθείν προς υμάς το πρότε-
ρον, ίνα δευτέραν χάριν έχητε, και δι υμών
ελθείν εις μακεδονίαν, και πάλιν από μακε-
δονίας ελθείν προς υμάς, και υφ υμών προ
πεμφθήναι εις την ιουδαίαν. τούτο ουν βου
λευόμενος μήτι άρα τη ελαφρία εχρησάμην.
η α βουλεύομαι κατά σάρκα βουλεύομαι, ί
να η παρ εμοί το ναι ναι, και το ου ου. πισ-
τός δε ο θεός ότι ο λόγος ημών ο προς υ-
μάς ουκ εγένετο ναι και ου. ο γαρ του θε-
ού υιός ιησούς χριστός ο εν υμίν δι ημών
κηρυχθείς δι εμού και σιλουανού και τιμο
θέου ουκ εγένετο ναι και ου, αλλά ναι εν
αυτώ γέγονεν. όσαι γαρ επαγγελίαι του
θεού εν αυτώ το ναι, και εν αυτώ το αμήν
τω θεώ προς δόξαν δι ημών. ο δε βεβαιών
υμάς συν ημίν εις χριστόν και χρίσας ημάς
θεός, ο και σφραγισάμενος ημάς και δους
τον αρραβώνα του πνεύματος εν ταις καρ
δίαις ημών. εγώ δε μάρτυρα τον θεόν επι-
καλούμαι επί την εμήν ψυχήν, ότι φειδόμε
νος υμών ουκ έτι ήλθον εις κόρινθον, ουχ ό
τι κυριεύομεν υμών της πίστεως, αλλά συ-
νεργοί εσμέν της χαράς υμών. τη γαρ πίστει
εστήκατε.

Cap. 2.

Έκρινα δε εμαυτώ τούτο το μη πάλιν εν
λύπη προς υμάς ελθείν. ει γαρ εγώ
λυπώ υμάς, και τις εστίν ο ευφραίνων με ει
μή ο λυπούμενος εξ εμού. και έγραψα υμίν
τούτο αυτό, ίνα μη ελθών λύπην επί λύ-
πη σχω αφ ων έδει με χαίρειν, πεποιθώς ε
πί πάντας υμάς, ότι η εμή χαρά πάντων υ

ita vt tederet nos etiam viuere. Sed
ipſi in nobiſipſis rñſum mortis
habuimꝰ: vt non ſimus fidentes in no
bis: ſed in deo qui ſuſcitat mortuos:
q̄ de tantis periculis nos eripuit
⁊ eruit: in quem ſperamus quoniā ⁊
adhuc eripiet: adiuuātibꝰ vobiſ i oȯne C
ꝑ nobiſ: vt ex multaꝝ ꝑſonis facieꝝ eiꝰ
q̄ in nobis ē donatiōis: ꝑ multos grē a
gant ꝑ nobis. Nā gl'ia nr̄a
hec eſt teſtimonium conſcientie
nr̄e ꝙ in ſimplicitate cordiſ ⁊ ſinceritate
dei ⁊ nō in ſapia carnali ſed in gratia
dei ꝯuerſati ſumꝰ in hoc mūdo: abun
dātius aūt ad vos. Nō eī alia ſcribimꝰ
vobis q̄ꝫ que legiſtis ⁊ cognouiſtis.
Spero autem ꝙ vſqꝫ in finem cogno-
ſcetis: ſicut ⁊ cognouiſtis nos ex
parte: qꝛ gl'ia veſtra ſumus ſicut
⁊ vos noſtra in die domini noſtri
ieſu chriſti. Et hac confidentia
volui prius venire ad vos:
vt ſcd̄aꝫ grãꝫ haberetis: ⁊ per vos
trāſirē in macedoniā: ⁊ iteꝝ a macedo-
nia venireꝫ ad vos: ⁊ a vobis deduci
in iudeā. Cū ergo hoc voluiſſem D
nunquid leuitate vſus ſum?
Aut q̄ cogito ſecūdū carnē cogito: vt
ſit apud me eſt eſt ⁊ non nō. Fidelis
āt deus: qꝛ ſermo nr̄ q̇ fuit apd̄ vos
nō ē in illo ē ⁊ non: ſꝫ eſt in illo eſt. Dei
eñi filius ieſus xp̄s qui in vobis ꝑ nos
ꝑ̄dicatꝰ ē ꝑ me ⁊ ſiluanū ⁊ timotheum
non fuit in illo eſt ⁊ non: ſed eſt in
illo fuit. Quotquot enim promiſſiones
dei ſunt in illo eſt. Ideo ⁊ per ipſꝫ amē
deo ad gloriam veſtram. Qui āt ꝯfir-
mat nos vobiſcū in xp̄o: et q̇ vnxit nos
deus: ⁊ qui ſignauit nos ⁊ dedit
pignus ſpūs in cordibus
noſtris. Ego autem teſtem deum inuo
co in animam meam: ꝙ parcens
vobis non veni vltra corinthuꝫ: nō qꝛ
dominamur fidei veſtre: ſed adiutores
ſumus gaudij veſtri. Nam fide
ſtatis.

Cap. 2.

Statui aūt hoc ipſꝫ apd̄ me ne ite- A
ruꝫ in triſtitia venirē ad vos. Si
enim ego ꝯtriſto vos: ⁊ q̇s eſt qui me le-
tificet niſi qui ꝯtriſtatur ex me. Et hoc
ipſꝫ ſcripſi vobis vt nō cū venero triſti-
tiā ſup triſtitiā habeā de q̄bꝰ oportue-
rat me gaudere: ꝯfidēs in oībus vobiſ
qꝛ meum gaudium omnium veſtrum

© Biblioteca Nacional de España

μῶν ἐστίν. ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς. εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς. ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ᾧ δέ τι χαρίζεσθε καὶ ἐγώ. καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι κεχάρισμαι, ᾧ κεχάρισμαι δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ. οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἐξῆλθον εἰς μακεδονίαν. τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. οἷς μὲν ὀσμὴ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός. οὐ γὰρ ἐσμὲν ὡς οἱ λοιποὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. Cap.3.

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν. εἰ μὴ χρήζομεν ὥς τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐξ ὑμῶν συστατικῶν. ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκικαῖς. πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν, οὐχ ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ. ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύματος. τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτένει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις ἐγενήθη ἐν

est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas: non ut contristemini: sed ut sciatis quam charitatem habeam abundantius in vobis. Si quis autem contristavit me: non me B contristavit: sed ex parte ut non onerem omnes vos. Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgatio hec que fit a pluribus: ita ut econtrario magis donetis et consolemini: ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illum charitatem. Ideo enim et scripsi vobis ut cognoscam experimentum vestrum: an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis et ego. Nam et ego quod donavi C si quid donavi propter vos in persona Christi: ut non circumveniamur a sathana. Non enim ignoramus cogitationes eius. Cum venissem autem troadem propter evangelium Christi: et ostium mihi apertum esset in domino: non habui requiem spiritui meo eo quod non invenerim titum fratrem meum: sed valefaciens eis profectus sum in macedoniam. Deo autem gratias qui semper D triumphat nos in christo iesu: et odorem noticie sue manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus deo in his qui salvi fiunt et in his qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem: aliis autem odor vite in vitam. Et ad hec quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei: sed ex sinceritate sicut ex deo coram deo in christo loquimur. Cap.3.

A Incipimus iterum nosmetipsos commendare. Aut nunquid egemus sicut quidam commendatitiis epistolis ad vos: aut ex vobis? Epistola nostra vos estis scripta in cordibus nostris: que scitur et legitur ab omnibus hominibus: manifestati quoniam epistola estis Christi ministrata a nobis et scripta non atramento sed spiritu dei vivi: non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Heb.4.d. B Christum ad deum: non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est. Qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti: non littera sed spiritu. Littera enim occidit: spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in

© Biblioteca Nacional de España

δόξη, ώστε μὴ δύνασθαι ατενίσαι τοὺς υ-
ιοὺς ισραὴλ εις τὸ πρόσωπον μωϋσέος διά
τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αυτοῦ, τὴν κα-
ταργουμένην, πῶς ουχὶ μᾶλλον η διακο-
νία τοῦ πνεύματος έσται εν δόξῃ. ει γὰρ η
διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ
μᾶλλον περισσεύσει η διακονία τῆς δικαιο-
σύνης εν δόξῃ. καὶ γὰρ ου δεδόξασται τὸ
δεδοξασμένον εν τούτῳ τῷ μέρει ένεκεν τῆς
υπερβαλλούσης δόξης. ει γὰρ τὸ καταρ-
γούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μέ-
νον εν δόξῃ. έχοντες οὖν τοιαύτην ελπίδα
πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα. καὶ ου καθάπερ
μωϋσῆς ετίθει κάλυμμα επὶ τὸ πρόσωπον
εαυτοῦ πρὸς τὸ μὴ ατενίσαι τοὺς υιοὺς ισ-
ραὴλ εις τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου, αλλ'
επωρώθη τὰ νοήματα αυτῶν. άχρι γὰρ τῆς
σήμερον τὸ αυτὸ κάλυμμα επὶ τῇ αναγνώ-
σει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει μὴ ανακα-
λυπτόμενον, ότι εν χριστῷ καταργεῖται. αλ-
λ' έως σήμερον ηνίκα αναγινώσκεται μωϋ-
σῆς, κάλυμμα επὶ τὴν καρδίαν αυτῶν κεῖται.
ηνίκα δ' αν επιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαι-
ρεῖται τὸ κάλυμμα. ο δὲ κύριος τὸ πνεῦμα
εστίν. οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, εκεῖ ελευθε-
ρία. ημεῖς δὲ πάντες ανακεκαλυμμένῳ προ-
σώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι,
τὴν αυτὴν εικόνα μεταμορφούμεθα απὸ
δόξης εις δόξαν καθάπερ απὸ κυρίου πνεύ-
ματος.

Cap.4.

Διὰ τοῦτο έχοντες τὴν διακονίαν ταύτην
καθὼς ηλεήθημεν, ουκ εκκακοῦμεν, αλ-
λ' απειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αισχύνης, μὴ
περιπατοῦντες εν πανουργίᾳ, μηδὲ δο-
λοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, αλλὰ τῇ φα-
νερώσει τῆς αληθείας συνιστῶντες εαυτοὺς
πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ανθρώπων ενώπιον
τοῦ θεοῦ. ει δὲ καὶ εστὶ κεκαλυμμένον τὸ
ευαγγέλιον ημῶν, εν τοῖς απολλυμένοις εσ-
τὶ κεκαλυμμένον, εν οις ο θεὸς τοῦ αιῶνος
τούτου ετύφλωσε τὰ νοήματα τῶν απίσ-
των, εις τὸ μὴ αυγάσαι αυτοῖς τὸν φωτισ-
μὸν τοῦ ευαγγελίου τῆς δόξης τοῦ χρισ-
τοῦ, ος εστὶν εικὼν τοῦ θεοῦ τοῦ αοράτου.
ου γὰρ εαυτοὺς κηρύσσομεν αλλὰ χριστὸν
ιησοῦν κύριον, εαυτοὺς δὲ δούλους υ-
μῶν διὰ ιησοῦν. ότι ο θεὸς ο ειπὼν εκ σκό-
τους φῶς λάμψαι, ος έλαμψεν εν ταῖς καρ-
δίαις ημῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως
τῆς δόξης τοῦ θεοῦ εν προσώπῳ ιησοῦ χρι-
στοῦ. έχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον εν ο-
στρακίνοις σκεύεσιν, ίνα η υπερβολὴ τῆς δυ-
νάμεως ῃ τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ εξ ημῶν. εν παν-

gl'a: ita vt nõ poſſent intẽdere filij
iſrael in faciem moyſi propter
gloriam vultus eius q̃ euacuatur:
quomodo non magis miniſtratio
ſpũs erit in gloria. Nam ſi
miniſtratio dãnatiõis i gl'ia eſt: multo
magis abũdat miniſterium iuſtitie
in gloria. Nã nec glĩficatũ eſt C
qd' claruit in hac pte propter
excellentem gloriam. Si ei qd' euacua
tur p gl'ia3 eſt: multo magis qd' manet
in gloria eſt. Hñtes igr̃ talẽ ſpem
multa fiducia vtimur. Et non ſicut
moyſes ponebat velamen ſuper faciẽ Exo.34.d.
ſuam vt non intẽderẽt filij iſrael
in faciem eius qd' euacuatur: ſed
obtuſi ſũt ſenſus eorũ. Uſq3 in
hodiernũ diẽ idipſũ velamẽ in lectione
veteris teſtamenti manet non reuelatũ: D
qd' in xp̃o euacuatur: ſed
vſq3 in hodiernũ diẽ cũ legitur moyſes
velamẽ poſitũ ẽ ſup cor eorum.
Cũ aũt ↄuerſus fuerit ad deũ: auferet
velamen. Dñs aũt ſpũs
eſt. Ubi aũt ſpũs dñi: ibi libertas.
Nos vero omnes reuelata facie Joh.4.d.
gloriam domini ſpeculantes: in
eandem imaginem transformamur a
claritate in claritatẽ tanq̃ a dñi ſpiritu.

Cap.4.

Ideo hñtes hanc adminiſtrationẽ A
iuxta qd' miã ꝯſecuti ſum9 nõ d
ficim9: ſz abdicam9 occulta dedecoris:
nõ ambulãtes in aſtutia neq3 adulterã
tes verbum dei: ſed in manifeſtatione
veritatis commendantes noſmetipſos
ad omnem conſcientiam hominũ cora3
deo. Qd' ſi etiam opertum eſt
euãgeliũ noſtrũ: in his qui pereunt eſt
opertum: in quibus deus huius ſeculi
excecauit mentes infideliũ:
vt non fulgeat eis illuminatio
euangelij glorie chriſti:
qui eſt imago dei. xp̃m
Nõ ei noſmetipſos p̃dicam9: ſed ieſu3
dñ3 nr̃m: nos v aũt ſeruos vr̃os B
p ieſu3. Qm̃ de9 q dixit de tenebris
lucẽ ſplẽdeſcere: ipſe illuxit in cordib9
noſtris ad illuminationẽ ſcientie
claritatis dei in facie chriſti
ieſu. Habem9 aũt theſaurũ iſtũ in vaſis
fictilib9: vt ſublimitas ſit virtutis
dei: ꝛ non ex nobis. In omnibus

© Biblioteca Nacional de España

τὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι. ἀ
πορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι. διωκό
μενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι. κατα=
βαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι. πάντο
τε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου ἰησοῦ ἐν τῷ σώ
ματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἰησοῦ
ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ἀεὶ γὰρ ἡ=
μεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα
διὰ ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἰησοῦ φανε=
ρωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ μὲν θά
νατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ἔ
χοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κα=
τὰ τὸ γεγραμμένον. ἐπίστευσα διὸ ἐλάλη=
σα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν,
εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύριον ἰησοῦν,
καὶ ἡμᾶς διὰ ἰησοῦ ἐξεγερεῖ, καὶ παραστή
σει σὺν ὑμῖν. τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ
χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν
εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ
θεοῦ. διὸ οὐκ ἐκκακοῦμεν. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω
ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω
ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. τὸ γὰρ πα
ραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑ
περβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δό=
ξης κατεργάζεται ἡμῖν. μὴ σκοπούντων ἡμῶν
τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. τὰ
γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλε=
πόμενα αἰώνια. Cap. 5.

Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰ
κία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν
ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνι
ον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στε=
νάζομεν τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ
ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, εἴγε καὶ ἐνδυ=
σάμενοι οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα. καὶ γὰρ
οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμε=
νοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπεν
δύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς
ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐ=
τὸ τοῦτο θεός, ὁ καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶ
να τοῦ πνεύματος. θαρροῦντες οὖν πάντο=
τε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώμα
τι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. διὰ πίστε=
ως γὰρ περιπατοῦμεν οὐ διὰ εἴδους. θαρ=
ροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆ
σαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν
κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα εἴτε ἐνδη=
μοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες εὐάρεστοι αὐτῷ
εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι
δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ χριστοῦ, ἵ
να κομίσηται ἕκαστος τὰ ἴδια τοῦ σώματος
πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν.

tribulationē patimur: sed nō angustia=
mur. Aporiamur: sed non destituimur.
Persecutionem patimur: sed non de
relinquimur. Humiliamur: sed non confū
dimur. Deiicimur: sed non perim⁹. Sē C
per mortificationem iesu xp̄i in corpore
nr̄o circūferētes: vt ⁊ vita iesu
manifestet̄ in corpib⁹ nr̄is. Sp̄ ei nos
qui viuimus in mortē tradimur
pp̄ iesum: vt ⁊ vita iesu manifestetur
in carne nostra mortali. Ergo mors
in nobis opat̄: vita aūt in vobis. Ha
bētes aūt eūdem spiritum fidei: sicut
scriptū est. Credidi pp̄ qd locut⁹ sum: Ps. 115.
⁊ nos credim⁹: pp̄ qd et loquimur:
scientes qm̄ qui suscitauit iesum:
⁊ nos cum iesu suscitabit: ⁊ constituet
vobiscū. Oia ei propter vos vt D
gratia abundans per multos in
grārū actiōe abūdet in gloriā is q̄ foris
dei. Propter qd nō deficim⁹. Sz lz
est nr̄ homo corrūpat̄: tñ is qui intus est
renouat̄ de die in diē. Id ei qd ī pn̄ti ē
momētaneū ⁊ leue tribulatiōis nr̄e supra
modū in sublimitate eternū glīe pōd⁹
opat̄ in nobis: nō contēplantibus nobis
que videntur sed que non videntur.
Que ei vident̄ tp̄alia sunt: q̄ aūt nō vi=
dentur eterna sunt. Cap. 5.

Scim⁹ ei qm̄ si terrestris dom⁹ nr̄a A
hui⁹ hītatiōis dissoluat̄: q̄ edifica
tionē ex deo habem⁹ domū nō manu=
factā: sz eternā in celis. Nā et in hoc in
gemiscim⁹ hītationē nostrā q̄ de celo est
supindui cupiētes: si tñ vestiti
nō nudi inueniamur. Naz ⁊ grauati
q̄ sum⁹ in hoc tabernaculo igemiscim⁹
eo q̄ nolumus expoliari: sed supuestiri
vt absorbeat qd mortale est a
vita. Qui aūt efficit nos in hoc
ipz deus: qui dedit nobis pignus
spiritus. Audentes igitur semp
⁊ scientes qm̄ dū sumus in hoc corpe
peregrinamur a dn̄o. Per fidem B
enim ambulam⁹ ⁊ nō p speciez. Au=
demus aūt ⁊ bonā volūtatē habem⁹ ma
a corpe ⁊ pn̄tes eē ad gis pegrinari
dn̄z: ⁊ ideo cōtēdimus siue absētes siue
presentes placere illi.
Omnes enim nos manifestari Roma. 14.
oportet ante tribunal christi: vt
referat vnusquisqz propria corporis
prout gessit: siue bonum siue malum.

© Biblioteca Nacional de España

ειδότες ουν τον φόβον του κυρίου ανθρώπους πείθομεν, θεώ δε πεφανερώμεθα. ελπίζω δε και εν ταις συνειδήσεσιν υμών πεφανερώσθαι. ου γαρ πάλιν εαυτούς συνιστάνομεν υμίν, αλλ᾽ αφορμήν διδόντες υμίν καυχήσεως υπέρ ημών, ίνα έχητε προς τους εν προσώπω καυχωμένους και ου καρδία. είτε γαρ εξέστημεν θεώ, είτε σωφρονούμεν υμίν. η γαρ αγάπη του Χριστού συνέχει ημάς κρίναντας τούτο, ότι ει εις υπέρ πάντων απέθανεν, άρα οι πάντες απέθανον. και υπέρ πάντων απέθανεν, ίνα οι ζώντες μηκέτι εαυτοίς ζώσιν, αλλά τω υπέρ αυτών αποθανόντι και εγερθέντι. ώστε ημείς από του νυν ουδένα οίδαμεν κατά σάρκα. ει δε και εγνώκαμεν κατά σάρκα Χριστόν, αλλά και νυν ουκέτι γινώσκομεν. ώστε ει τις εν Χριστώ καινή κτίσις, τα αρχαία παρήλθεν, ιδού γέγονε τα πάντα καινά. τα δε πάντα εκ του θεού του καταλλάξαντος ημάς εαυτώ διά ιησού Χριστού, και δόντος ημίν την διακονίαν της καταλλαγής. ως ότι θεός ην εν Χριστώ, κόσμον καταλλάσσων εαυτώ, μη λογιζόμενος αυτοίς τα παραπτώματα αυτών, και θέμενος εν ημίν τον λόγον της καταλλαγής. υπέρ Χριστού ουν πρεσβεύομεν, ως του θεού παρακαλούντος δι᾽ ημών. δεόμεθα υπέρ Χριστού, καταλλάγητε τω θεώ. τον γαρ μη γνόντα αμαρτίαν υπέρ ημών αμαρτίαν εποίησεν, ίνα ημείς γενώμεθα δικαιοσύνη θεού εν αυτώ. Cap. 6.

Συνεργούντες δε και παρακαλούμεν μη εις κενόν την χάριν του θεού δέξασθαι υμάς. λέγει γαρ. καιρώ δεκτώ επήκουσά σου και εν ημέρα σωτηρίας εβοήθησά σοι. ιδού νυν καιρός ευπρόσδεκτος, ιδού νυν ημέρα σωτηρίας. μηδεμίαν εν μηδενί διδόντες προσκοπήν, ίνα μη μωμηθή η διακονία, αλλ᾽ εν παντί συνιστώντες εαυτούς ως θεού διάκονοι εν υπομονή πολλή, εν θλίψεσιν, εν ανάγκαις, εν στενοχωρίαις, εν πληγαίς, εν φυλακαίς, εν ακαταστασίαις, εν κόποις, εν αγρυπνίαις, εν νηστείαις, εν αγνότητι, εν γνώσει, εν μακροθυμία, εν χρηστότητι, εν πνεύματι αγίω, εν αγάπη ανυποκρίτω, εν λόγω αληθείας, εν δυνάμει θεού. διά των όπλων της δικαιοσύνης των δεξιών και αριστερών. διά δόξης και ατιμίας, διά δυσφημίας και ευφημίας. ως πλάνοι, και αληθείς. ως αγνοούμενοι, και επιγινωσκόμενοι. ως αποθνήσκοντες, και ιδού ζώμεν. ως παιδευόμενοι και μη θανατούμενοι. ως λυπούμενοι, αεί δε χαίροντες. ως πτωχοί, πολλούς δε πλουτίζοντες. ως μηδέν έχοντες, και πάντα κατέχοντες. το στόμα ημών α=

Scientes ergo timorē dñi hominibus ſuademꝰ: deo āt manifeſti ſumꝰ. Spo āt ⁊ in ꝯſciētijs vr̃is manifeſtos nos eē. Nō iterum cōmēdamus nos vobis: ſꝫ occaſionē damꝰ vobis gloriā di pro nobis: vt habeatis ad eos qui in facie gliant ⁊ non in corde. Siue ei mēte excedimꝰ deo: ſiue ſobrij ſumꝰ vobis: charitas ei xp̄i vrget nos: eſtimantes hoc: qm̄ ſi vnus pro oībus mortuꝰ eſt: ergo oēs mortui ſūt. Et ꝑ oībꝰ mortuꝰ ē xp̄s: vt et q viuūt iā nō ſibi viuant: ſed ei qui pro ipis mortuꝰ eſt ⁊ reſurrexit. Itaqꝫ nos ex hoc neminē nouimꝰ ſꝫ carnē. Et ſi cognouimꝰ ſꝫ carnē chriſtum: ſed nūc iā nō nouimꝰ. Si qua ergo ī xp̄o noua creatura: vetera trāſierūt: ecce facta ſunt oīa noua. Omnia autem ex deo q nos reconciliauit ſibi per chriſtum: ⁊ dedit nobis miniſteriū recōciliatōis. Qm̄ qdē deꝰ erat in xp̄o mundū reconcilians ſibi: non reputans illis delicta ipſorum: ⁊ poſuit in nobis verbum recōciliatiōis. Pro xp̄o ergo legatione fūgimur: tanq̄ deo exhortāte per nos. Obſecramꝰ ꝑ xp̄o: recōciliamini deo. Eū qui non nouerat pctm̄: ꝓ nobis peccatū fecit: vt nos efficeremur iuſtitia dei in ipſo. Cap. 6.

C

D

Eſa. 45. c. Apoc. 21. a.

Adiuuātes aūt exhortamur ne in vacuū gratiam dei recipiatis. Ait ei. Tp̄e accepto exaudiui te: ⁊ in die ſalutis adiuui te. Ecce nūc tēpus acceptabile: ecce nunc dies ſalutis. Nemini dantes vllā offenſionē vt nō vitupereť miniſteriū nr̄ꝫ: ſꝫ in oībꝰ exhibeamꝰ noſmetipos ſicut dī miniſtros in multa patiētia: ī tribulatiōibꝰ: ī neceſſitatibꝰ: ī anguſtijs: ī plagis: in carceribꝰ: in ſeditiōibꝰ: in laboribꝰ: in vigilijs: ī ieiunijs. in caſtitate: in ſcia: ī lōganimitate: in ſuauitate: in ſpū ſācto: in charitate nō ficta: in verbo veritatꝭ in virtute dei. Per arma iuſtitie: a dextris et a ſiniſtris. Per gliā ⁊ ignobilitatē: ꝑ īfamiā ⁊ bonā famā. Ut ſeductores: et veraces: ſic q ignoti: ⁊ cogniti. Quaſi morientes: ⁊ ecce viuimus. Ut caſtigati ⁊ non mortificati: quaſi triſtes: ſemper āt gaudētes: ſicut egētes: multos aūt locupletātes: tanq̄ nihil hn̄tes: ⁊ omnia poſſidentes. Os noſtrum

A

Eſa. 49. b.

1. Cor. 4. a. Infra. 11. c. Thim. 3. c.

B

x

νέωγε πρὸς ὑμᾶς κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡ-
μῶν πεπλάτυνται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν
στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν
τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν ὡς τέκνοις λέγω,
πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς. μὴ γίνεσθε ἑτεροζυ-
γοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύ
νῃ καὶ ἀνομίᾳ. τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς
σκότος. τίς δὲ συμφώνησις χριστῷ πρὸς
βελιάλ. ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου.
τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώ-
λων. ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστὲ ζῶντος, κα-
θὼς εἶπεν ὁ θεός. ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ
ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ
αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός. διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέ
σου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε λέγει κύριος, καὶ
ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑ-
μᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔ
σεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύ
ριος παντοκράτωρ. Cap. 7.

Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας ἀ-
γαπητοί καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ
παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,
ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ. χω
ρήσατε ἡμᾶς. οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐ
φθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. οὐ
πρὸς κατάκρισιν λέγω. προείρηκα γὰρ ὅτι
ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ συναπο
θανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παρρησία πρὸς
ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν.
πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύο
μαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. καὶ
γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδε-
μίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν
παντὶ θλιβόμενοι. ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φό
βοι. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς πα
ρεκάλεσεν ἡμᾶς ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου. οὐ
μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ
ἐν τῇ παρακλήσει ἡ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀ-
ναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν
ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐ-
μοῦ, ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐ-
λύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλο
μαι. εἰ καὶ μετεμελόμην, βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπι
στολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑ-
μᾶς, νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ'
ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. ἐλυπή-
θητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημι-
ωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη
μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κα
τεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κα
τὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειρ-
γάσατο ἐν ὑμῖν σπουδήν, ἀλλὰ ἀπο-
λογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον,

patet ad vos o corinthij: cor noſtrum
dilatatũ ē. Nõ anguſtiamini in nobis: C
anguſtiamini aũt in viſceribꝰ veſtris.
Eãdē ãt hñtes remunerationē tãq̃ filijs
dico dilatamini ⁊ vos. Nolite iugũ du
cere cũ ĩfidelibꝰ. Que eĩ pticipatio iuſti- Eccl. 13. c. Gala. 5. a.
tie cũ iniq̃tate: aut que ſocietas luci ad Actu. 15. a.
tenebras? Que ãt conuentio chriſti ad
belial? Aut q̃ pars fideli cuꝫ infideli?
Qui aũt ꝯſenſus tēplo dei cuꝫ idolis? D
Uos eĩ eſtis tēplum dei viui: ſicut 1. Cor. 3. c. et 6. d.
dicit deus. Qm̃ inhabitabo in illis et
inãbulabo iter eos: ⁊ ero illoꝝ deꝰ: et Leui 26. g.
ipſi erũt mihi ppl's. Propter qð exite Eſaie. 52. c.
de medio eoꝝ ⁊ ſepamini dicit dñs: ⁊
imũdũ ne tetigeritꝭ: ⁊ ego recipiã voꝭ:
⁊ ero vobis in patrem: ⁊ vos eritis
mihi in filios ⁊ filias: dicit dominus
omnipotens. Cap. 7.

Has ergo hñtes pmiſſiones chariſ A
ſimi mundemus nos ab
oĩ inquinamento carnis ⁊ ſpiritus:
pficiētes ſctificationē in timore dei. Ca
pite nos. Neminē leſimꝰ neminē corrupi
mus: neminem circumuenimus. Non
ad ꝯdēnationē vrãꝫ dico. Predixĩmꝰ eĩ
q̃ i cordibꝰ nrĩs eſtis ad cõmoriendũꝫ
⁊ ad ꝯuiuēdũꝫ. Multa mihi fiducia ē a
pð vos: multa mihi gl'iatio pro vobis.
Repletꝰ ſum conſolatiõe: ſuperabundo
gaudio in oĩ tribulatione noſtra. Nã ⁊
cum veniſſemus in macedoniaꝫ: nullaꝫ
requiē habuit caro nrã: ſed oēꝫ tribu- B
lationē paſſi ſumꝰ. Foꝛꝭ pugne: itꝰ timo
res. Sꝫ q̃ cõſolatur humiles: ꝯſolatuꝭ
eſt nos deꝰ in aduentu titi. Non
ſolũ autē in aduētu eius: ſed etiam
in ꝯſolatiõe q̃ cõſolatus eſt in vobꝭ: re
ferens nobis veſtrum deſiderium:
vrm̃ fletũ: vrãꝫ emulationē pro me:
ita vt magis gauderē. Qm̃ ⁊ ſi contri
ſtaui vos in epiſtola: nõ me penitet.
Et ſi peniteret videns q̃ epiſtola
illa ⁊ ſi ad horã vos contriſtauit:
nunc gaudeo: nõ q2 contriſtati eſtis: ſꝫ C
q2 contriſtati eſtis ad penitētiã. Cõtri-
ſtati eĩ eſtꝭ ſcðꝫ deũ: vt i nullo detrimē
tũ patiamini ex nobis. Que eĩ ſꝫ deum 1. Pe. 2. c. Jaco. 5. c.
triſtitia ē pniaꝫ in ſalutē ſtabilē opera-
tur: ſeculi autem triſtitia morteꝫ operatur.
Ecce enim hoc ipſum ſecundum
deũ contriſtari vos quãtã i vobꝭ opat
ſollicitudinem: ſed defenſionem:
ſed indignationem: ſed timorem:

© Biblioteca Nacional de España

αλλά επιπόθησιν, αλλά ζῆλον, αλλ' εκδί-
κησιν. εν παντί συνεστήσατε εαυτούς αγ-
νούς είναι εν τω πράγματι. άρα ει και έγρα
ψα υμίν, ουχ ένεκεν του αδικήσαντος ουδέ
ένεκεν του αδικηθέντος, αλλ' ένεκεν του φα
νερωθήναι την σπουδήν ημών την υπέρ υ-
μών προς υμάς ενώπιον του θεού. διατού-
το παρακεκλήμεθα επί τη παρακλήσει υμών
περισσοτέρως δε μάλλον εχάρημεν επί τη
χαρά τίτου, ότι αναπέπαυται το πνεύμα
αυτού από πάντων υμών. ότι ει τι αυτώ
υπέρ υμών κεκαύχημαι, ου κατησχύνθην,
αλλ' ως πάντα εν αληθεία ελαλήσαμεν υμίν
ούτω και η καύχησις ημών η επί τίτου α-
λήθεια εγενήθη. και τα σπλάγχνα αυτού
περισσοτέρως εις υμάς εστίν, αναμιμνησ-
κομένου την πάντων υμών υπακοήν, ως με-
τά φόβου και τρόμου εδέξασθε αυτόν. χαί
ρω ότι εν παντί θαρρώ εν υμίν. Cap.8.
Γνωρίζομεν δε υμίν αδελφοί την χάριν
του θεού την δεδομένην εν ταις εκκλη-
σίαις της μακεδονίας, ότι εν πολλή δοκιμή
θλίψεως η περισσεία της χαράς αυτών και
η κατά βάθους πτωχεία αυτών επερίσσευ-
σεν εις τον πλούτον της απλότητος αυτών.
ότι κατά δύναμιν μαρτυρώ, και υπέρ δύνα
μιν αυθαίρετοι, μετά πολλής παρακλήσε-
ως δεόμενοι ημών την χάριν και την κοινω-
νίαν της διακονίας της εις τους αγίους δέ-
ξασθαι ημάς. και ου καθώς ηλπίσαμεν, αλλ
εαυτούς έδωκαν πρώτον τω κυρίω και η-
μίν διά θελήματος θεού, εις το παρακαλέ-
σαι ημάς τίτον, ίνα καθώς προενήρξατο, ού
τω και επιτελέση εις υμάς και την χάριν ταύ
την. αλλ' ώσπερ εν παντί περισσεύετε πίσ
τει και λόγω, και γνώσει, και πάση σπου-
δή, και τη εξ υμών εν ημίν αγάπη, ίνα και
εν ταύτη τη χάριτι περισσεύητε. ου κατ' επι
ταγήν λέγω, αλλά διά της ετέρων σπου-
δής και το της υμετέρας αγάπης γνήσιον
δοκιμάζων. γινώσκετε γαρ την χάριν του
κυρίου ημών ιησού χριστού, ότι δι' υμάς ε
πτώχευσε πλούσιος ών, ίνα υμείς τη εκεί-
νου πτωχεία πλουτήσητε. και γνώμην εν
τούτω δίδωμι. τούτο γαρ υμίν συμφέ-
ρει, οίτινες ου μόνον το ποιήσαι αλλά και
το θέλειν προενήρξασθε από πέρυσι. νυνί
δε και το ποιήσαι επιτελέσατε, όπως καθά-
περ η προθυμία του θέλειν, ούτω και το ε-
πιτελέσαι εκ του έχειν. ει γαρ η προθυμία
πρόκειται, καθό εάν έχη τις ευπρόσδεκτος,
ου καθό ουκ έχει. ου γαρ ίνα άλλοις άνεσις
υμίν δε θλίψις, αλλ' εξ ισότητος εν τω νυν

ſʒ deſideriū: ſʒ emulationē: ſʒ vīdictā.
In oībꝰ exhibuiſtis vos incōtaminatos
eſſe negocio. Igitur ⁊ ſi ſcripſi
vobis: nō ꝓp eū q̄ fecit iniuriā nec
ꝓp eū q̄ paſſus eſt: ſʒ ad manifeſtādaʒ
ſollicitudinē nr̄aʒ quā habemꝰ ꝓ vobis
coram deo. Ideo D
ꝯſolati ſumꝰ. In ꝯſolatiōe aūt noſtra
abūdātiꝰ magis gauiſi ſumꝰ ſuper
gaudio titi: q2 refectus eſt ſpiritus
eius ab oībus vobꝭ. Et ſi q̄d apꝺ illū
de vobis gliatꝰ ſū: non ſum cōfuſus:
ſʒ ſicut oīa vobꝭ in veritate locuti ſumꝰ
ita ⁊ gloriatio nr̄a q̄ fuit ad titū veritaʒ
facta eſt. Et viſcera eius
abūdantiꝰ in vobis ſunt: reminiſcētis
omnium veſtrum obedientiam: quō cū
timore ⁊ tremore excepiſtis illū. Gau
deo ꝙ in oībꝰ confido in vobis. Cap.8.
Notā aūt facimꝰ vobis frēs gratiaʒ A
dei que data eſt in eccleſijs
macedonie: et ꝙ in multo experimēto
tribulatiōis abūdātia gaudij ipoꝝ fuit:
et altiſſima paupertas eorum abūdauit
in diuitias ſimplicitatis eorum.
Qꝛ ſcdʒ v̄tutē teſtimoniū illis reddo: ⁊
volūtarij fuerūt cū multa ſupra v̄tutē
exhortatiōe obſecrātes nos grāʒ ⁊ cōi-
cationē miſterij qđ fit in ſanctos.
Et non ſicut ſperauimus: ſed
ſemetipos dederūt: p̄mū dn̄o: deide no
bis ꝑ voluntatem dei: ita vt rogaremus
tituʒ vt quemadmodum cepit ita
⁊ perficiat in vobis etiam gratiaʒ iſtā.
Sʒ ſicut in oībꝰ abūdatis fide B
⁊ ſermone ⁊ ſcientia ⁊ oī ſollicitudine:
⁊ inſup et charitate vr̄a in nos: vt et
in hac grā abundetis. Non quaſi
imperans dico: ſʒ per alioꝝ ſollicitudi
nē etiaʒ vr̄e charitatis ingenium bonum
comprobans. Scitis enim gratiam Roma.1ō.c
dn̄i nr̄i ieſu xp̄i: q̄ꝛ ꝓp vos egenꝰ fa- Jaco.1.a.
ctus eſt cum eſſet diues: vt illius
inopia vos diuites eſſetis. Et ꝯſiliū in
hoc do. Hoc ei uobis utile eſt:
qui non ſolum facere ſed
uelle cepiſtis ab anno priore. Nunc
uero ⁊ facto perficite: ut quemadmodū
ꝓmptus eſt aīus uolūtatis: ita ſit ⁊ ꝑfi-
ciendi ex eo qđ h̄ētis. Si .n. uoluntas
ꝓmpta ē: ſʒ id qđ hʒ accepta eſt: non
ſʒ id qđ nō hʒ. Nō ei ut alijs ſit remiſ
ſio vobꝭ aūt tribl'atō: ſʒ ex eq̄litate i p̄nti

καιρῷ, τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης, καθὼς γέγραπται. ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησε. χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν δὲ μετ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν, σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾽ ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ὑμῶν. στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾽ ἡμῶν, προνοούμενοι καλὰ, οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός, εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν. Cap. 9.

Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοι ἐστὶ τὸ γράφειν ὑμῖν. οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε, μήπως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως. ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφοὺς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρτίσωσι τὴν προκατηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν ταύτην ἑτοίμην εἶναι, οὕτως ὡς εὐλογίαν, καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν. τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ᾽ εὐλογίαις, ἐπ᾽ εὐλογίαις καὶ θερίσει. ἕκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης. ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε

tempore: vestra abundantia illorum inopiam suppleat: ut et illorum abundantia vestre inopie sit supplementum: ut fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum non abundavit: C Exo.16.d. et qui modicum non minoravit. Gratias autem ago deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde titi: quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cum sollicitior esset: sua voluntate profectus est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem nostrum: cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias. Non solum autem: sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur a nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem nostram. Devitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine D que ministratur a nobis in domini gloriam. Providemus enim bona non solum coram deo: Roma.12.d sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probavimus in multis sepe sollicitum esse: nunc autem multo sollicitiorem: confidentia multa in vos: sive pro tito qui est socius meus et in vobis adiutor: sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloria christi. Ostensionem ergo que est charitatis vestre et nostre glorie pro vobis: in illos ostendite in faciem ecclesiarum. Cap. 9.

Nam de ministerio quod fit in sanctos: ex abundanti est mihi scribere vobis. A Scio enim promptum animum vestrum, pro quo de vobis glorior apud macedones: quoniam et achaia parata est ab anno preterito: et vestra emulatio provocavit plurimos. Misimus autem fratres ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte: ut quemadmodum dixi parati sitis: ne cum venerint macedones mecum et invenerint vos imparatos: erubescamus nos (ut non dicamus vos) in hac substantia. B Necessarium ergo existimavi rogare fratres ut preveniant ad vos: et preparent repromissam benedictionem hanc paratam esse: sic quasi benedictionem: non quasi avariciam. Hoc autem dico. Qui parce seminat parce et metet: et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo: non C ex tristitia aut ex necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus. Eccl.35.b. Potens est autem deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus sem-

© Biblioteca Nacional de España

τε πάσαν αυτάρκειαν έχοντες περισσεύητε
εις παν έργον αγαθόν καθώς γέγραπται. εσ
κόρπισεν έδωκε τοις πένησιν η δικαιοσύνη
αυτού μένει εις τον αιώνα. ο δε επιχορη-
γών σπέρμα τω σπείροντι, και άρτον εις βρώ
σιν χορηγήσαι, και πληθύναι τον σπόρον υ
μών, και αυξήσαι τα γενήματα της δικαιοσύ-
νης υμών, εν παντί πλουτιζόμενοι εις πάσαν
απλότητα, ήτις κατεργάζεται δι ημών ευ-
χαριστίαν τω θεώ. ότι η διακονία της λει-
τουργείας ταύτης ου μόνον εστί προσανα-
πληρούσα τα υστερήματα των αγίων, αλλά
και περισσεύουσα διά πολλών ευχαριστι-
ών τω θεώ διά της δοκιμής της διακονίας ταύ
της, δοξάζοντες τον θεόν επί τη υποταγή της
ομολογίας υμών εις το ευαγγέλιον του
χριστού, και απλότητι της κοινωνίας εις αυ
τούς και εις πάντας, και αυτών δεήσει υπέρ
υμών, επιποθούντων υμάς διά την υπερβάλ
λουσαν χάριν του θεού εφ υμίν. χάρις δε
τω θεώ επί τη ανεκδιηγήτω αυτού δωρεά.
Αυτός δε εγώ παύλος παρακα Cap.10.
λώ υμάς διά της πραότητος και επιει-
κείας του χριστού, ος κατα πρόσωπον μεν
ταπεινός εν υμίν, απών δε θαρρώ εις υμάς.
δέομαι δε το μη παρών θαρρήσαι τη πεποι
θήσει η λογίζομαι τολμήσαι επί τινάς τους
λογιζομένους ημάς ως κατά σάρκα περι-
πατούντας. εν σαρκί γαρ περιπατούντες ου
κατά σάρκα στρατευόμεθα. τα γαρ όπλα
της στρατείας ημών ου σαρκικά, αλλά δυ-
νατά τω θεώ προς καθαίρεσιν οχυρωμάτων,
λογισμούς καθαιρούντες και παν ύψωμα
επαιρόμενον κατά της γνώσεως του θεού,
και αιχμαλωτίζοντες παν νόημα εις την υπα
κοήν του χριστού, και εν ετοίμω έχοντες εκ-
δικήσαι πάσαν παρακοήν, όταν πληρωθή υ-
μών η υπακοή. τα κατά πρόσωπον βλέπετε. ει
τις πέποιθεν εαυτώ χριστού είναι, τούτο λο
γιζέσθω πάλιν αφ εαυτού, ότι καθώς αυτός
χριστού, ούτω και ημείς χριστού. εάν τε
γαρ και περισσότερον τι καυχήσωμαι περί
της εξουσίας ημών ης έδωκεν ο κύριος ημίν
εις οικοδομήν και ουκ εις καθαίρεσιν υμών,
ουκ αισχυνθήσομαι. ίνα δε μη δόξω ως αν
εκφοβείν υμάς διά των επιστολών, ότι αι
μεν επιστολαί φησί βαρείαι και ισχυραί, η
δε παρρησία του σώματος ασθενής και
ο λόγος εξουθενημένος. τούτο λογιζέσ
θω ο τοιούτος, ότι οίοι εσμέν τω λόγω δι
επιστολών απόντες, τοιούτοι και παρόντες
τω έργω. ου γαρ τολμώμεν εγκρίναι η συ
γκρίναι εαυτούς τισί των εαυτούς συνιστα
νόντων, αλλά αυτοί εν εαυτοίς εαυτούς με

omnem ſufficientiam hn̄tes abundetis
in oē opꝰ bonū: ſicut ſcriptū ē. Diſp- ps.111.
ſit dedit pauperibus iuſtitia
eius manet in ſeculuꝫ ſeculi. Qui aūt
adminiſtrat ſemē ſeminātí: ⁊ panē ad
māducādū pſtabit: et multiplicabit ſe
mē vr̄m: et augebit icremēta frugū iuſti
tie vr̄e: vt in oībus locupletati abūdetꝭ
i oēꝫ ſimplicitatē q̄ opaꝶ p nos grāruꝫ
actionē deo. Qm̄ miniſteriū huiꝰ officij D
non ſolum ſupplet
ea que deſunt ſanctis: ſed
etiā abundat per multas grāꝝ actiōes
in dn̄o p pbationeꝫ miniſterij huius:
glorificantes deum in obedientia
confeſſionis veſtre in euangelio
xp̄i ⁊ ſimplicitate cōicatiōis vr̄e in illos
⁊ in oēs ⁊ in ipſoꝝ obſecratione pro
vobis deſiderātiū vos pp eminentem
gratiam dei in vobis. Gratias ago
deo ſup inenarrabili dono eiꝰ. Cap.10.
Ipſe autē ego paulus obſecro A
vos p manſuetudinē ⁊ modeſtiaꝫ
chriſti: qui in facie quidem
hūilis ſū iter vos: abſēs āt ɔfido in vo
bis. Rogo āt vos ne pn̄s audeā p eā ɔfi
dētiā qua exiſtimor audere in quoſdam
q̄ arbitrantꝰ nos tanq̄ ſꝫ carnē ambu
lemꝰ. In carne ei ambulantes: non
ſm̄ carnem militamus. Nam arma
militie nr̄e nō carnalia ſunt: ſꝫ potētia
deo ad deſtructionem munitionum:
ɔſilia deſtruētes ⁊ oēꝫ altitudinem B
extollētē ſe aduerſus ſcientiam dei:
⁊ i captiuitatē redigētes oēꝫ itellectū i
obſeqūm xp̄i ⁊ in pmptu hn̄tes vlciſci
oēꝫ inobediētiā: cū ipleta fuerit veſtra
obediētia. Que ſꝫ faciē ſunt videte. Si
q̄s ɔfidit xp̄i eē: hoc cogitet
iterum apud ſe: qꝛ ſicut et ipſe
chriſti eſt: ita et nos. Nam ⁊ ſi
amplius aliquid gloriatus fuero de
poteſtate noſtra quā dedit nobis dn̄s
in edificationē ⁊ nō i dſtructionē vr̄aꝫ
nō erubeſcā. Ut āt nō exiſtimer tanq̄ C
terrere vos per epiſtolas: quoniā
q̇dē inquiunt ep̄le graues ſunt ⁊ fortes:
pn̄tia āt corporis infirma ⁊
ſermo contemptibilis. Hoc cogitet
q̇ eiuſmodi eſt: qꝛ q̄les ſumus verbo p
epiſtolas abſentes: tales ⁊ preſentes in
facto. Non .n. audemꝰ iſerere aut cō
parare nos q̇buſdā q̇ ſeipſos cōmēdant:
ſꝫ ipſi in nobis noſmetipſos metientes:

© Biblioteca Nacional de España

τρούντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς
οὐ συνιοῦσι. ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα
καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ
κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρου ἐ=
φικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικ
νούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς.
ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγ
γελίῳ τοῦ χριστοῦ, οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυ
χώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις. ἐλπίδα δὲ ἔ
χοντες αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν
ὑμῖν μεγαλυνθῆναι, κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν
εἰς περισσείαν εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν ε=
ὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι
εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι. ὁ δὲ καυχώμε=
νος ἐν κυρίῳ καυχάσθω. οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν
συνιστῶν, ἐκεῖνος ἐστὶ δόκιμος, ἀλλ᾽ ὃν ὁ
κύριος συνίστησιν. Cap.ii.

Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῇ ἀφρο=
σύνῃ, ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ
γὰρ ὑμᾶς ζήλῳ θεοῦ. ἡρμοσάμην γὰρ ὑ=
μᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι
τῷ χριστῷ. φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις
εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ
οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁ
πλότητος τῆς εἰς τὸν χριστόν. εἰ μὲν γὰρ ὁ
ἐρχόμενος ἄλλον ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐ
κηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ
οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐ
δέξασθε, καλῶς ἀνείχεσθε. λογίζομαι γὰρ
μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστό=
λων. εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ᾽ οὐ τῇ
γνώσει. ἀλλ᾽ ἐν παντὶ φανερωθέντες ἐν πᾶ
σιν εἰς ὑμᾶς. ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν τα
πεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε. ὅτι δωρεὰν τὸ
τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν.
ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνι
ον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, καὶ παρὼν
πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθείς, οὐ κατενάρκησα
οὐδενός. τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανε
πλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ μακε=
δονίας, καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν
ἐτήρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια χριστοῦ
ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσε=
ται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαΐας. διατί
ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς. ὁ θεὸς οἶδεν. ὃ δὲ ποι
ῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν
τῶν θελόντων ἀφορμήν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶν=
ται εὑρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦ=
τοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετα=
σχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους χριστοῦ καὶ
οὐ θαυμαστόν. αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετα
σχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. οὐ μέγα
οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματί=

τ comparantes nosmetipsos nobis.
Nos autem non in immensum
gloriabimur sed ſm mensuram — Ephe.4.a. Apo.21.c.
regule q̃ mẽsus ẽ nobis de⁹ mẽsurã ꝑ
tigẽdi vſq; ad vos. Nõ ei quaſi nõ ꝑtin
gentes ad vos ſuperextendimus nos. — D
Uſq; ad vos ei peruenimus in euãge=
lio xp̃i: nõ in immensum gloriantes
in alienis laboribus. Spe; ãt habẽtes
creſcentis fidei veſtre in
vobis magnificari ſm regulam noſtra;
i abũdãtia: etiã in illa q̃ vltra vos ſũt e=
uangelizare non in aliena regula
in his q̃ ꝑpata ſũt gl'iari. Qui aũt glo — 1.Cor.1.d
riat in dño glorief. Non ei q̃ ſeipſum — Hiere.9.d.
cõmendat ille probatus eſt: ſed que;
deus commendat. Cap.ii.

Utinã ſuſtineret; modicũ q̇d inſipiẽ — A
tie mee: ſ; τ ſupportate me. Emu
lor ei vos dei emulatiõe: deſpõdi ei vos
vni viro virginẽ caſtã exhibere
xp̃o. Timeo aũt ne ſicut ſerpens
ſeduxit euam aſtutia ſua:
ita corrũpãt ſẽſus vr̃i: τ excidãt a ſipli=
citate q̃ eſt in xp̃o ieſu. Nam ſi
is q̃ venit aliũ xp̃; p̃dicat quẽ nõ p̃di=
cauimus: aut alium ſpũ; accipitis que;
nõ accepiſtis: aut aliõ euãgeliũ qõ nõ
recepiſtis: recte pateremini. Exiſtimo ei
nihil me minus feciſſe a magnis apl'is.
Nã τ ſi iperitus ſermone: ſ; nõ
ſcientia. In omnibus aũt manifeſt⁹ ſũ
vobis. Aut nũq̃d pctm̃ feci meip̃; hu=
milians vt vos exaltemini: Qm̃ gratis
euãgeliũ dei euãgelizaui vobis:
alias eccl'ias expoliaui accipiẽs ſtipẽ=
dium ad miniſteriũ vr̃m: et cum eſſem
apud vos τ egere;: nulli oneroſus fui
Na; qõ mihi deerat ſuppleuerunt — B
frẽs qui venerunt a macedonia:
τ in omnibus ſine onere me vobis
ſeruaui et ſeruabo. Eſt veritas chriſti
in me: qm̃ hec gloriatio non infringet
in me in regiõibus achaie. Quare:
Quia nõ diligo vos: De⁹ ſcit. Qõ ãt
facio: τ faciã: vt amputem occaſionem
eoꝝ q̇ volũt occaſiõe;: vt in quo gl'iãt
inueniant ſicut τ nos. Nam eiuſmodi
pſeudoapl'i ſt operarij ſubdoli trãſfigurã=
tes ſe in apoſtolos chriſti. Et
nõ mirũ. Ipſe ei ſathanas transfigurat
ſe in angelũ lucis. Nõ eſt ergo magnũ
ſi miniſtri eius transfigurentur

© Biblioteca Nacional de España

ζονται ως διάκονοι δικαιοσύνης, ων/το τέ=
λος έσται κατά/τα έργα αυτών. πάλιν λέ=
γω μη τις με δόξη άφρονα είναι. ει δε μή=
γε καν ως άφρονα δέξασθέ με, ίνα καγώ μι
κρόν τι καυχήσωμαι. ο λαλώ, ου λαλώ κα
τά κύριον, αλλ ως εν αφροσύνη εν ταύτη
/τη υποστάσει/της καυχήσεως. επεί πολλοί
καυχώνται κατά/την σάρκα, καγώ καυχή=
σομαι. ηδέως γαρ ανέχεσθε/των αφρόνων
φρόνιμοι όντες. ανέχεσθε γαρ ει τις υμάς
καταδουλοί, ει τις κατεσθίει, ει τις λαμβά=
νει, ει τις επαίρεται, ει τις υμάς εις πρόσω=
πον δαίρει. κατά ατιμίαν λέγω, ως ότι η=
μείς ησθενήσαμεν. εν ω δαν τις τολμά, εν α
φροσύνη λέγω, τολμώ καγώ. εβραίοι εισί,
καγώ. ισραηλίται εισί, καγώ. σπέρμα αβρα=
άμ εισί, καγώ. διάκονοι χριστού εισί, παρα
φρονών λαλώ, υπέρ εγώ. εν κόποις περισσο
τέρως, εν πληγαίς υπερβαλλόντως, εν φυ=
λακαίς περισσοτέρως, εν θανάτοις πολλά=
κις. υπό ιουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα
παρά μίαν έλαβον. τρις ερραβδίσθην. ά=
παξ ελιθάσθην. τρις εναυάγησα. νυχθήμερον
εν/τω βυθώ πεποίηκα. οδοιπορίαις πολλά
κις, κινδύνοις ποταμών, κινδύνοις ληστών,
κινδύνοις εκ γένους, κινδύνοις εξ εθνών,
κινδύνοις εν πόλει, κινδύνοις εν ερημία, κιν
δύνοις εν θαλάσση, κινδύνοις εν ψευδαδέλ
φοις. εν κόπω και μόχθω, εν αγρυπνίαις
πολλάκις. εν λιμώ και δίψει, εν νηστείαις
πολλάκις. εν ψύχει και γυμνότητι, χω=
ρίς/των παρεκτός,/η επισύστασίς μου/η καθη
μέραν,/η μέριμνα πασών/των εκκλησιών. τις
ασθενεί, και ουκ ασθενώ. τις σκανδαλίζεται,
και ουκ εγώ πυρούμαι. ει καυχάσθαι δεί,
τα/της ασθενείας μου καυχήσομαι./ο θεός
και πατήρ/του κυρίου ιησού χριστού οί=
δεν/ο ων ευλογητός εις/τους αιώνας ότι ου
ψεύδομαι. εν δαμασκώ/ο εθνάρχης αρέτα
/του βασιλέως εφρούρει/την δαμασκηνών
πόλιν πιάσαι με θέλων, και διά θυρίδος
εν σαργάνη εχαλάσθην διά/του τείχους, και
εξέφυγον/τας χείρας αυτού. Cap.12.

Καυχάσθαι δη, ου συμφέρει μοι. ελεύσο
μαι γαρ εις οπτασίας και αποκαλύψεις
κυρίου. οίδα άνθρωπον εν χριστώ προ
ετών δεκατεσσάρων είτε εν σώματι ουκ οί=
δα, είτε εκτός/του σώματος ουκ οίδα,/ο θε=
ός οίδεν, αρπαγέντα/τον τοιούτον, έως τρί=
του ουρανού. και οίδα/τον τοιούτον άνθρω
πον, είτε εν σώματι είτε εκτός/του σώματος
ουκ οίδα,/ο θεός οίδεν, ότι ηρπάγη εις/τον
παράδεισον, και ήκουσεν άρρητα ρήματα, α

velut miniſtri iuſtitie: quoruꝫ finis
erit ſcd̃m opera ipſorum. Iterum dico
ne qs me putet inſipientē eſſe. Alioq̃n
velut iſipiētē accipite me: vt ⁊ ego mo
dicū qd̃ gl̃ier. Qd̃ loquor nõ loquor
ſm deū: ſꝫ quaſi in inſipientia in hac
ſubſtantia glorie. Quoniam multi C
gloriantur ſm carnē: et ego gloriabor.
Libenter enim ſuffertis inſipientes
cū ſitꝭ ipi ſapiētes. Suſtiētꝭ ei ſi qs vos
in ſeruitutē redigit: ſi qs deuorat: ſi qs
accipit: ſi qs extollit: ſi qs in faciē vos
cedit. Scd̃ꝫ ignobilitatē dico: q̃ſi nos
ifirmi fuerim⁹ i hac pte. In quo qs au
det i iſipiētia dico: audeo ⁊ ego. He=
brei ſũt: ⁊ ego. Iſraelite ſũt: ⁊ ego. Se
mē abrae ſũt: et ego. Miſtri xp̄i ſũt: ⁊ 1.Cor.4.a
ego. Ut min⁹ ſapiēs dico: pl⁹ ego. In ſup. 6.a. 1.Thi.5.c.
laborib⁹ plurimis: i carcerib⁹ abūdāti
us: in plagis ſupra modū: i mortib⁹ fre
quēter. A iudeis q̃nquies q̃dragenas
vna min⁹ accepi. Ter virgꝭ ceſus ſuꝫ:
ſemel lapidatus ſũ: ter naufragiū feci.
Nocte ⁊ die in pfũdo maris ſui. In iti
nerib⁹ ſepe: piculis fluminū: piculis la=
tronū: piculis ex genere: piculis ex gēti D
b⁹: piculis in ciuitate: piculis in ſolitu
dine: piculis in mari: piculis i falſis fra
tribus. In labore ⁊ erumna: in vigilijs
multis. In fame ⁊ ſiti: in ieiunijs 2.The.3.b.
mltis. In frigore ⁊ nuditate: pter illa Deute.28.b
q̃ extriſec⁹ ſũt: iſtātia mea quotidiana:
ſollicitudo omnium eccleſiaruꝫ. Quis
ifirmat: et ego nõ infirmor. Quis ſcan
⁊ ego nõ vror. Si gl̃iari opꝫ: dalizat
que ifirmitatis mee ſunt gl̃iabor. Deus
⁊ pater domini noſtri ieſu chriſti ſcit
qui eſt benedictus in ſecula: q non
mētior. Damaſci pp̄oſit⁹ gētis arete
regꝭ cuſtodiebat ciuitatē damaſcenoꝝ vt
me comprehenderet: ⁊ per feneſtraꝫ Act.9.c.
in ſporta dimiſſus ſuꝫ per murū: ⁊ ſic
effugi manus eius. Cap.12.

SI gl̃iari opꝫ: nõ expedit qdē. Ue= A
niā āt ad viſiões ⁊ reuelationes
dñi. Scio hoīeꝫ in chriſto ante
annos q̃tuordeciꝫ ſiue in corpore
ſiue extra corpus neſcio: deus
ſcit: raptū hmõi vſqꝫ ad tertium
celum. Et ſcio huiuſmodi hominē
ſiue in corpore ſiue extra corpus
neſcio: deus ſcit qm̃ raptus eſt in
paradiſuꝫ: ⁊ audiuit arcana verba q̃

© Biblioteca Nacional de España

οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ τοι=
ούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ
καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. ἐ=
ὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄ
φρων. ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ. φείδομαι δὲ μὴ
τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀ
κούει τι ἐξ ἐμοῦ. καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀπο
καλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι
σκόλοψ τῇ σαρκί ἄγγελος σατὰν, ἵνα με
κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τού=
του τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ
ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εἴρηκέ μοι. ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις
μου. ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελει
οῦται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν
ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ
ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσ
θενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς
ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ. ὅταν γὰρ
ἀσθενῶ τότε δυνατός εἰμι. γέγονα ἄφρων
καυχώμενος, ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ
γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν
γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων.
εἰ καὶ οὐδέν εἰμι, τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀπο=
στόλου κατείργασται ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπο
μονῇ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι.
τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκ
κλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκη=
σα ὑμῶν. χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.
ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν. οὐ
γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀ=
φείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλ
λ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. ἐγὼ δὲ ἥδιστα δα=
πανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυ
χῶν ὑμῶν, εἰ καὶ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγα=
πῶν, ἧττον ἀγαπῶμαι. ἔστω δέ. ἐγὼ οὐ κα
τεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος,
δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. μὴ τινά ὧν ἀπέσταλ
κα πρὸς ὑμᾶς δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑ=
μᾶς. παρεκάλεσα Τίτον καὶ συναπέστειλα
τὸν ἀδελφόν. μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τί=
τος. οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν,
οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι. πάλιν δοκεῖτε ὅτι ὑ
μῖν ἀπολογούμεθα. κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν
Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα ἀγαπη=
τοὶ ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβοῦμαι
γὰρ μήπως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω
ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε.
μήπως ἔρις, ζῆλοι, θυμοί, ἐρίθειαι, καταλα
λιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι.
μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσει ὁ θεός
μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν

nõ lȝ homini loqui. Pro huiuſmodi
gloriabor: pro me aũt nihil
niſi in infirmitatibus meis. Nam ⁊ ſi
voluero gloriari: nõ ero inſipiens.
Veritatem enim dicam. Parco aũt: ne
qs me exiſtimet ſupra id qđ videt in me
aut audit aliqđ ex me. Et ne magni=
tudo reuelationũ extollat me: dat⁹ eſt B
mihi ſtimul⁹ carnis mee angel⁹ ſatha=
ne q me colaphizet. Propter quod
ter dominum rogaui vt diſcederet
a me: ⁊ dixit mihi. Sufficit tibi gr̃a Deute.5.d
mea. Nã virtus ĩ infirmitate perficit.
Libenter igitur gloriabor in
infirmitatib⁹ meis vt inhabitet in me
virt⁹ xp̃i. Propter qđ placeo mihi in
infirmatib⁹ meis: in ꝯtumelijs: in neceſ
ſitatib⁹: in pſecutiõib⁹: in anguſtijs p
xp̃o. Cũ .n. infirmor tũc potẽs ſum.
Fact⁹ ſuȝ inſipiẽs: vos me coegiſtis. E
go .n. a vobis debui cõmẽdari. Nihil
.n. min⁹ feci ab hiȝ q ſũt ſupra modũ a
poſtoli. Tã etſi nihil ſũ: ſigna tñ apoſto C
latus mei fctã ſũt ſup voȝ in omni patiẽ
tia: in ſignis ⁊ prodigijs ⁊ virtutibus.
Quid ẽ .n. qđ min⁹ habuiſtis p̃ ceteris
eccleſijs: niſi ꝙ ego ipſe non grauaui
vos? Donate mihi hanc iniuriam.
Ecce tertio hoc paratus ſum venire
ad vos ⁊ non ero grauis vobis. Non
.n. q̃ro q̃ vr̃a ſũt ſȝ vos. Nec .n. debẽt
filij parentibus theſaurizare: ſed
parẽtes filijs. Ego aũt libẽtiſſime impẽ=
dã ⁊ ſupimpendar ego ipſe p animabus
veſtris: licet plus vos diligens
min⁹ diligar. Sȝ eſto. Ego vos non
grauaui: ſed cum eſſem aſtutus quos D
dolo vos cepi. Nũqđ p aliquẽ eorum
miſi ad vos circumueni vos?
Rogaui titũ ⁊ miſi cum illo
fratrem. Nunquid titus vos
circũuenit? Nõne eodẽ ſpũ ambulaui=
mus? Nõne eiſdẽ veſtigijs? Oliȝ puta=
tis ꝙ excuſem⁹ nos apđ vos? Corã deo
in xp̃o loquimur. Oia enim chariſſimi
propter edificationem veſtram. Timeo
.n. ne forte cũ venero: nõ q̃les volo in
ueniã vos: ⁊ ego inueniar a vobis q̃lẽ non Gala.5.d.
vultis: ne forte ꝯtẽtiões: emulatiões: a
nimoſitates: diſſenſiões: detractiões: ſu
ſurratiões: inflatiões: ſeditiões ſint inter
vos. Ne iterũ cũ venero humiliet me de
us apud vos: ⁊ lugeam multos

© Biblioteca Nacional de España

προημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῆ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἡ ἔπραξαν. Cap.13.

Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. προείρηκα καὶ προλέγω ὡς παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν νῦν γράφω τοῖς προημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι. ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος χριστοῦ. ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν. καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει. ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι ἰησοῦς χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν. εἰ μήτι ἄρα ἀδόκιμοι ἐστέ. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. εὔχομαι δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε. ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε. τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. διατοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκέ μοι ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν. λοιπὸν ἀδελφοί χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Τέλος τῆς πρὸς κορινθίους δευτέρας ἐπιστολῆς.

ex his qui añ peccauerũt: et nõ egerunt pñiã ſup imũdicia: et fornicatiõe: et impudicitia quam geſſerunt. Cap.13.

A Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum. Predixi enim et pdico vt pñs vobis: et nunc abſens his qui ante peccauerunt et ceteris omnibus: qm ſi venero iterum non parcã. An experimentũ queritis eius qui in me loquitur xps? Qui in vobis non infirmatur: ſed potens eſt in vobis. Deu.17.b. Mat.18.c. Heb.10.d. Joh.8.c.

B Nam et ſi crucifixus eſt ex infirmitate: ſed viuit ex virtute dei. Nam et nos infirmi ſumus in illo: ſed viuemus in eo ex virtute dei in vobis. Voſmetipſos temptate ſi eſtis in fide: ipſi vos probate. An nõ cognoſcitis voſmetipſos quia xps ieſus in vobis eſt? Niſi forte reprobi eſtis. Spero autem quod cognoſcetis: quod nos non ſumus reprobi.

C Oramus autem deum vt nihil mali faciatis: non vt nos probati pareamus: ſed vt vos quod bonum eſt faciatis. Nos autem vt reprobi ſimus. Nõ poſſumus enim aliquid aduerſus veritatem: ſed pro veritate. Gaudemus enim qm nos infirmi ſumus: vos autem potentes eſtis. Hoc et oramus veſtram conſummationem.

D Ideo ergo hec abſens ſcribo: vt nõ pñs durius agam ſm poteſtatem quã dñs dedit mihi in edificationẽ et nõ in deſtructionẽ. De cetero fratres gaudete: pfecti eſtote: exhortamini: idipſum ſapite. Pacẽ habete: et deus pacis et dilectiõis erit vobiſcum. Salutate inuicẽ in oſculo ſancto. Salutant vos omnes ſancti. Gratia domini noſtri ieſu chriſti: et charitas dei: et cõicatio ſancti ſpũs: ſit cum omnibus vobis. Amen. Mat.5.a.

Explicit epiſtola pauli ad Corinthios ſecunda.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Galatas.

Galate ſunt greci. Hi verbum veritatis primum ab apoſtolo acceperunt: ſed poſt diſceſſum eius temptati ſunt a falſis apoſtolis vt in legem et circunciſionem verterentur. Hos apoſtolus reuocat ad fidem veritatis: ſcribens eis ab epheſo.

Explicit argumentum.

© Biblioteca Nacional de España

Η του αγίου παύλου προς γαλάτας
επιστολή. Cap. i.
Παύλος απόστολος ουκ απ'
ανθρώπων ουδέ δι' ανθρώπου
αλλά διά ιησού Χριστού και
θεού πατρός του εγείραντος
αυτόν εκ νεκρών, και οι συν
εμοί πάντες αδελφοί ταις εκκλησίαις της
γαλατίας. Χάρις υμίν και ειρήνη από θε-
ού πατρός και κυρίου ημών ιησού Χρι-
στού, του δόντος εαυτόν περί των αμαρτι-
ών ημών, όπως εξέληται ημάς εκ του ενεστώ
τος αιώνος πονηρού κατά το θέλημα του θε
ού και πατρός ημών, ω η δόξα εις τους αι
ώνας των αιώνων αμήν. θαυμάζω ότι ού-
τω ταχέως μετατίθεσθε από του καλέσαν-
τος υμάς εν χάριτι Χριστού εις έτερον ευαγ
γέλιον, ο ουκ εστίν άλλο, ει μή τινές εισίν οι
ταράσσοντες υμάς, και θέλοντες μεταστρέ-
ψαι το ευαγγέλιον του Χριστού. αλλά και
εάν ημείς η άγγελος εξ ουρανού ευαγγε-
λίζηται υμίν παρ' ο ευηγγελισάμεθα υμίν,
ανάθεμα έστω. ως προειρήκαμεν και άρτι
πάλιν λέγω. εί τις υμίν ευαγγελίζεται παρ'
ο παρελάβετε, ανάθεμα έστω. άρτι γαρ αν
θρώπους πείθω, η τον θεόν. η ζητώ ανθρώ-
ποις αρέσκειν. ει γαρ έτι ανθρώποις ήρεσ-
κον, Χριστού δούλος ουκ αν ήμην. γνωρί-
ζω δε υμίν αδελφοί το ευαγγέλιον το ευαγ
γελισθέν υπ' εμού, ότι ουκ εστί κατά άνθρω
πον. ουδέ γαρ εγώ παρ' ανθρώπου παρέ-
λαβον αυτό, ούτε εδιδάχθην, αλλά δι' απο
καλύψεως ιησού Χριστού. ηκούσατε γαρ
την εμήν αναστροφήν ποτέ εν τω ιουδαϊσ-
μώ, ότι καθ' υπερβολήν εδίωκον την εκκλησί
αν του θεού, και επόρθουν αυτήν, και προέ
κοπτον εν τω ιουδαϊσμώ υπέρ πολλούς συ
νηλικιώτας μου εν τω γένει μου, περισσοτέ
ρως ζηλωτής υπάρχων των πατρικών μου
παραδόσεων. ότε δε ευδόκησεν ο θεός ο α-
φορίσας με εκ κοιλίας μητρός μου και καλέ
σας διά της χάριτος αυτού, αποκαλύψαι
τον υιόν αυτού εν εμοί ίνα ευαγγελίζωμαι
αυτόν εν τοις έθνεσι, ευθέως ου προσανεθέ
μην σαρκί και αίματι, ουδέ ανήλθον εις ιε-
ροσόλυμα προς τους προ εμού αποστό-
λους, αλλ' απήλθον εις αραβίαν, και πάλιν
υπέστρεψα εις δαμασκόν. έπειτα μετά έτη
τρία ανήλθον εις ιεροσόλυμα ιστορήσαι πέ
τρον, και επέμεινα προς αυτόν ημέρας δεκα
πέντε. έτερον δε των αποστόλων ουκ εί-
δον, ει μή ιάκωβον τον αδελφόν του κυρίου.
α δε γράφω υμίν ιδού ενώπιον του θεού

Incipit epiſtola beati pauli apoſtoli
ad Galatas. Cap. i.
Paulus apl̄us nō ab A
hoībuꝫ neqꝫ per hoīeꝫ:
ſꝫ p ieſum xp̄m ⁊
deum p̄rem qui ſuſcitauit
eū a mortuiꝫ: et q̄ mecū ſūt
omnes fratres eccleſijs
galatie. Gratia vobis et pax a deo
patre ⁊ domino noſtro ieſu chriſto:
q̄ dedit ſemetipſum pro peccatis
noſtris: vt eriperet nos de preſenti
ſeculo nequam ſ̄m voluntatem dei
⁊ patris noſtri: cui eſt gloria in ſecula
ſeculorum amen. Miror q̄ ſic
tam cito transferimini ab eo qui
vos vocauit in grāꝫ xp̄i i aliud euāge B
liū: quod nō eſt aliud: niſi ſunt aliqui
qui vos ꝯturbāt: et volunt conuertere
euangelium chriſti. Sed licet
nos aut angelus de celo euangelizet
vobis p̄terq̄ꝫ qđ euāgelizauimus vobiꝫ
anathema ſit. Sicut prediximꝰ ⁊ nunc
iterū dico. Si q̄s vobis euāgelizauerit p̄
ter id qđ accepiſtis: anathema ſit. Mō
.n. hoībuꝫ ſuadeo an deo? An q̄ro ho
minibus placere? Si adhuc hoībꝰ pla-
cerē xp̄i ſeruus nō eſſem. Notum C
.n. vobis facio frēs euāgeliū qđ euāge
lizatū eſt a me: qꝛ nō eſt ſ̄m hominē.
Neqꝫ enim ego ab homine accepi
illud neqꝫ didici: ſed per reuelationeꝫ
ieſu xp̄i. Audiſtis enim
ꝯuerſationē meā aliquādo in iudaiſmo
q̄m ſupra modū perſequebar eccleſiaꝫ
dei: ⁊ expugnabā illā: ⁊ proficiebaꝫ
in iudaiſmo ſupra multos coetaneos
meos in gn̄e meo: abūdātius
emulator exiſtens paternarum mearuꝫ
traditionū. Cū āt placuit ei q̄ me ſegre 1. Co. 15. b.
gauit ex vtero matris mee ⁊ vocauit Act. 9. a. et 22. b.
p gratiam ſuam: vt reuelaret
filium ſuum in me vt euangelizarem
illū in gentibus: ꝯtinuo non acquieui D
carni ⁊ ſanguini. Neqꝫ veni hieroſoly-
mā ad anteceſſores meos apoſtolos:
ſed abij in arabiam: ⁊ iterum
reuerſus ſū damaſcū. Deide poſt ānos
tres veni hieroſolymaꝫ videre petrum
⁊ manſi apud eū diebus quindecim.
Alium aūt apoſtolorum uidi neminē:
niſi iacobum fratrem domini.
Que āt ſcribo vobis: ecce coram deo

© Biblioteca Nacional de España

ότι ου ψεύδομαι. έπειτα ήλθον εις τα κλίματα της συρίας και της κιλικίας. ήμην δε αγνοούμενος τω προσώπω ταις εκκλησίαις της ιουδαίας ταις εν χριστώ. μόνον δε ακούοντες ήσαν ότι ο διώκων ημάς ποτέ, νυν ευαγγελίζεται την πίστιν, ήν ποτέ επόρθει. και εδόξαζον εν εμοί τον θεόν. Cap. 2.

Έπειτα διά δεκατεσσάρων ετών πάλιν ανέβην εις ιεροσόλυμα μετά βαρνάβα συμπαραλαβών και τίτον. ανέβην δε κατά αποκάλυψιν, και ανεθέμην αυτοίς το ευαγγέλιον ο κηρύσσω εν τοις έθνεσι. κατ᾽ ιδίαν δε τοις δοκούσι, μήπως εις κενόν τρέχω ή έδραμον. αλλ᾽ ουδέ τίτος ο συν εμοί έλλην ων ηναγκάσθη περιτμηθήναι. διά δε τους παρεισάκτους ψευδαδελφούς οίτινες παρεισήλθον κατασκοπήσαι την ελευθερίαν ημών ην έχομεν εν χριστώ ιησού, ίνα ημάς καταδουλώσωνται. οις ουδέ προς ώραν είξαμεν τη υποταγή, ίνα η αλήθεια του ευαγγελίου διαμείνη προς υμάς. από δε των δοκούντων είναί τι, οποίοί ποτε ήσαν ουδέν μοι διαφέρει. πρόσωπον ο θεός ανθρώπου ου λαμβάνει. εμοί γαρ οι δοκούντες ουδέν προσανέθεντο, αλλά τουναντίον ιδόντες ότι πεπίστευμαι το ευαγγέλιον της ακροβυστίας καθώς πέτρος περιτομής. ο γαρ ενεργήσας πέτρω εις αποστολήν της περιτομής, ενήργησε και εμοί εις τα έθνη και γνόντες την χάριν την δοθείσαν μοι ιάκωβος και κηφάς και ιωάννης οι δοκούντες στύλοι είναι, δεξιάς έδωκαν εμοί και βαρνάβα κοινωνίας, ίνα ημείς εις τα έθνη αυτοί δε εις την περιτομήν. μόνον δε των πτωχών ίνα μνημονεύωμεν. ο και εσπούδασα αυτό τούτο ποιήσαι. ότε δε ήλθε πέτρος εις αντιόχειαν, κατά πρόσωπον αυτώ αντέστην, ότι κατεγνωσμένος ην. προ του γαρ ελθείν τινάς από ιακώβου, μετά των εθνών συνήσθιεν, ότε δε ήλθον υπέστελλε και αφώριζεν εαυτόν, φοβούμενος τους εκ περιτομής, και συνυπεκρίθησαν αυτώ και οι λοιποί ιουδαίοι, ώστε βαρνάβας συναπήχθη αυτών τη υποκρίσει. αλλ᾽ ότε είδον ότι ουκ ορθοποδούσι προς την αλήθειαν του ευαγγελίου, είπον τω πέτρω έμπροσθεν πάντων. ει συ ιουδαίος υπάρχων εθνικώς ζης και ουκ ιουδαϊκώς, τι τα έθνη αναγκάζεις ιουδαΐζειν. ημείς φύσει ιουδαίοι και ουκ εξ εθνών αμαρτωλοί. ειδότες ότι ου δικαιούται άνθρωπος εξ έργων νόμου εάν μη διά πίστεως ιησού χριστού. και ημείς εις χριστόν ιησούν επιστεύσαμεν, ίνα δικαιωθώμεν εκ πίστεως χρι-

q2 nō mentior. Deinde ueni in partes syrie ⁊ cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesijs iudee: que erāt in christo. Tantum autē auditū hēbāt: qm̄ q pseqbat nos aliqñ: nūc euāgelizat fidē quā aliqñ expugnabat: ⁊ in me clarificabant deū. Cap. 2.

Deinde post annos quattuordeci iterū ascēdi hierosolymā cū barnaba assumpto ⁊ tito. Ascēdi autem ſc̄z reuelationē: ⁊ ɔtuli cū illis euangeliū qđ predico in gētibus. Seorsum autē his q videbant aliqđ eē: ne forte in vacuū currerē aut cucurrissē. Sz neq3 tit9 q mecū erat cū eēt gētilis ɔpulsus ē circūcidi: ſz pp subītroductos falsos frēs q subītroierūt explorare libertatē nostram quā habem9 in xp̄o iesu: vt nos in seruitutē redigerēt. Quib9 neq3 ad horam cessim9 subiectiōi: vt veritas euangelij pmaneat apđ vos. Ab his āt q videbant eē aliqđ: q̄les aliqñ fuerit nihil mea interest. Deus. n. psonā hois non accipit. Mihi ei q videbāt eē aliqđ nihil ɔtulerunt: sed ecōtra cum vidissent q creditū est mihi euangeliū prepucij: sicut ⁊ petro circuncisionis: qui enim opatus est petro in apostolatū circūcisiōis: opatus est ⁊ mihi iter gētes: ⁊ cū cognouissēt grāz q data ē mihi iacob9 ⁊ cephas ⁊ iohannes q videbāt colūne eē: dextras dederūt mihi ⁊ barnabe societatis: vt nos in gentes: ipsi āt in circūcisionē: tm̄ vt pauperū hoc ips3 memores essemus. Qđ ⁊ ēt sollicit9 fui facere. Cū āt venisset petr9 antiochiam in faciem ei restiti: q2 rephensibilis erat. Pri9 ei q̄z veniret qdā a iacobo: cū gentibus edebat: cū āt venissent: subtrahebat ⁊ segregabat se: timēs eos q ex circūcisiōe erant. Et simulatiōi ei9 ɔsenserūt ceteri iudei: ita vt ⁊ barnabas duceret ab eis i illā simulationē. Sz cū vidissē q nō recte ambularent ad veritatem euangelij: dixi cephe corā omnibus. Si tu cū iude9 sis: gētiliter viuis ⁊ nō iudaice: quō gētes cogis iudaizare? Nos natura iudei ⁊ nō ex gētib9 peccatores. Sciētes aūt q nō iustificat homo ex operibus legis: nisi per fidem iesu xp̄i. Et nos in christo iesu credimus: vt iustificemur ex fide christi

A

B

Roma. 2. b.
Ephe. 6. b.
Col. 3. d.
Actu. 10. c.
Jaco. 2. b.

C

© Biblioteca Nacional de España

στοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργωμ μόμου. διότι οὐ δι-
καιωθήσεται ἐξ ἔργωμ μόμου πᾶσα σάρξ. εἰ
δὲ ζητοῦμτες δικαιωθῆμαι ἐμ χριστῷ, εὑρέθη-
μεμ καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα χριστὸς ἁ-
μαρτίας διάκομος. μὴ γέμοιτο. εἰ γὰρ ἃ
κατέλυσα ταῦτα πάλιμ οἰκοδομῶ, παρα-
βάτημ ἐμαυτὸμ συμίστημι. ἐγὼ γὰρ διὰ μό-
μου μόμῳ ἀπέθαμομ, ἵμα θεῷ ζήσω. χριστῷ
συμεσταύρωμαι. ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ
ἐμ ἐμοὶ χριστός. ὃ δὲ μῦμ ζῶ ἐμ σαρκί, ἐμ πί-
στει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπή-
σαμτος με, καὶ παραδόμτος ἑαυτὸμ ὑπὲρ ἐ-
μοῦ. οὐκ ἀθετῶ τὴμ χάριμ τοῦ θεοῦ. εἰ γὰρ
διὰ μόμου δικαιοσύμη, ἄρα χριστὸς δωρε-
ὰμ ἀπέθαμεμ.

Cap. 3.

Ὦ ἀμόητοι γάλαται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκημεμ
ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλ-
μοὺς ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη, ἐμ ὑμῖμ ἐ-
σταυρωμέμος. τοῦτο μόμομ θέλω μαθεῖμ
ἀφ' ὑμῶμ ἐξ ἔργωμ μόμου τὸ πμεῦμα ἐλά-
βετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως. οὕτως ἀμόητοι ἐ-
στέ, ἐμαρξάμεμοι πμεύματι, μῦμ σαρκὶ ἐπιτε-
λεῖσθε. τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ εἴ γε εἰκῆ. ὁ οὖμ
ἐπιχορηγῶμ ὑμῖμ τὸ πμεῦμα καὶ ἐμεργῶμ
δυμάμεις ἐμ ὑμῖμ, ἐξ ἔργωμ μόμου ἢ ἐξ ἀ-
κοῆς πίστεως, καθὼς ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ
θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύμημ. γι-
μώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως οὗτοι εἰσὶμ υἱ-
οὶ ἀβραάμ. προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ
πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθμη ὁ θεός, προευηγγε-
λίσατο τῷ ἀβραάμ, ὅτι ἐμευλογηθήσομται
ἐμ σοὶ πάμτα τὰ ἔθμη. ὥστε οἱ ἐκ πίστεως
εὐλογοῦμται σὺμ τῷ πιστῷ ἀβραάμ. ὅσοι
γὰρ ἐξ ἔργωμ μόμου εἰσίμ, ὑπὸ κατάραμ εἰ-
σίμ. γέγραπται γάρ. ἐπικατάρατος πᾶς ὃς
οὐκ ἐμμέμει ἐμ πᾶσι τοῖς γεγραμμέμοις ἐμ
τῷ βιβλίῳ τοῦ μόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά.
ὅτι δὲ ἐμ τῷ μόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ
τῷ θεῷ, δῆλομ ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζή-
σεται. ὁ δὲ μόμος οὐκ ἔστιμ ἐκ πίστεως, ἀλ-
λ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄμθρωπος ζήσεται ἐμ αὐ-
τοῖς. χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεμ ἐκ τῆς κατά-
ρας τοῦ μόμου γιμόμεμος ὑπὲρ ἡμῶμ κατά-
ρα. γέγραπται γάρ. ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρε-
μάμεμος ἐπὶ ξύλου, ἵμα εἰς τὰ ἔθμη ἡ εὐλο-
γία τοῦ ἀβραὰμ γέμηται ἐμ χριστῷ ἰησοῦ, ἵ-
μα τὴμ ἐπαγγελίαμ τοῦ πμεύματος λάβω-
μεμ διὰ τῆς πίστεως. κατὰ ἄμθρωπομ λέγω
ὅμως ἀμθρώπου κεκυρωμέμημ διαθήκημ οὐ-
δεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ ἀβραὰμ
ἐρρέθησαμ αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι
αὐτοῦ. οὐ λέγει τοῖς σπέρμασιμ ὡς ἐπὶ πο-
λλῶμ ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑμός καὶ τῷ σπέρματι ὅς ἐ-

& nō ex opibus legis. Propter quod
ex opibꝰ legis nō iuſtificabit̄ oīs caro.
Qd' ſi q̄rētes iuſtificari in xp̄o: inueti ſu- D
mus & ipſi pctōres: nūquid xp̄s peccati
miniſter eſt? Abſit. Si enim que ꝏ ꝏꝏ
deſtruxi iterȝ hec reedifico: p̄uaricato-
rem me conſtituo. Ego enim per legem
legi mortuus ſuȝ: vt deo viuā. Chriſto
ꝯfixꝰ ſū cruci. Viuo āt iā nō ego: viuit
vo i me xp̄s. Qd' āt nūc viuo in car
viuo filij dei qui dilexit ꝏ me: in fide
me et tradidit ſeipſuȝ p̄ me. ꝏꝏꝏꝏ
Non abijcio grām dei. Si enim ꝏ
per legem iuſtitia: ergo gratis chriſtus
mortuus eſt.

Cap. 3.

O Inſenſati galate: q̄s vos faſcina- A
uit nō obedire veritati: Añ quorū
oculos xp̄s ieſus p̄ſcriptꝰ eſt: et in vo
bis crucifixꝰ. Hoc ſolū a vobis volo di
ſcere: ex operibus legis ſpm̄ accepiſtis
an ex auditu fidei? Sic ſtulti eſtis vt cū
ſpū ceperitis: nūc carne conſumamini.
Tanta paſſi eſtis ſine cā: ſi tn̄ ſine cā.
Qui ergo tribuit vobis ſpūȝ & operatur
virtutes in vobis: ex opibus legis an
ex auditu fidei? Sicut ſcriptū ē. Abraā Gene.15.b.
credidit deo & reputatū ē illi ad iuſtitiā. Roma.4.a Iaco.2.d.
Cognoſcite ergo q2 q̄ ex fide ſūt: hi ſt
filij abrae. Prouidēs āt ſcriptura q2 ex
fide iuſtificat gentes deus: p̄nūciauit
abrae quia benedicentur ꝏꝏꝏꝏ Gene.12.d.
in te oēs gentes. Igitur q̄ ex fide ſunt:
bn̄dicentur cuȝ fideli abraā. Quicunqȝ
ei ex opibꝰ legis ſūt: ſub maledicto ſt. B
Scriptū eſt ei. Maledictus omnis qui Deute.27.d
nō pmāſerit in oībꝰ que ſcripta ſunt in
libro legis vt faciat ea. ꝏꝏꝏꝏ
Qm̄ āt in lege nemo iuſtificatur apud
deū: manifeſtū eſt q2 iuſtꝰ ex fide viuet Abach.2.a
Lex autē non eſt ex fide: ſed ꝏꝏꝏ Ro.10.b. Heb.10.d.
qui fecerit ea viuet in illis. ꝏꝏꝏꝏ
Chriſtus nos redemit de maledicto ꝏ
legis: factus pro nobis maledictū. ꝏ
Qr ſcriptū eſt. Maledictꝰ oīs q̄ pēdet Deu.21.d.
in ligno: vt in gentibus benedictio ꝏ
abrae fieret in chriſto ieſu: vt ꝏꝏꝏ
pollicitationeȝ ſpūs accipiamus ꝏꝏ
p fidem. Fratres ſm̄ hominē dico: ꝏ Hebr.9.c.
tn̄ hominis ꝯfirmatū teſtamentū nemo
ſpernit aut ſuperordinat. Abrae ꝏꝏ
dicte ſunt promiſſiones et ſemini ꝏꝏ C
eius. Nō dicit & ſeminibꝰ quaſi i mul
tis: ſed q̄ſi in vno: & ſemini tuo qui eſt

© Biblioteca Nacional de España

στί Χριστός. Τούτο δε λέγω διαθήκην προκεκυ
ρωμένην υπό του θεού εις Χριστόν, ο μετά έτη
τετρακόσια και τριάκοντα γεγονώς νόμος ουκ
ακυροί εις το καταργήσαι την επαγγελίαν. ει
γαρ εκ νόμου η κληρονομία, ουκέτι εξ επαγγε
λίας. τω δε αβραάμ δι επαγγελίας κεχάρισται
ο θεός. Τι ουν. ο νόμος των παραβάσεων χά=
ριν προσετέθη, αχρισού έλθη το σπέρμα ω επή
γγελται διαταγείσα δι αγγέλων εν χειρί μεσί
του. ο δε μεσίτης ενός ουκ εστίν, ο δε θεός εις
εστίν. ο ουν νόμος κατά των επαγγελιών του
θεού. μη γένοιτο. ει γαρ εδόθη νόμος ο δυ
νάμενος ζωοποιήσαι όντως εκ νόμου ην η δικαι
οσύνη. αλλά συνέκλεισεν η γραφή πάντα υπό
αμαρτίαν, ίνα η επαγγελία εκ πίστεως ιησού
χριστού δοθή τοις πιστεύουσιν. προ του ελ=
θείν την πίστιν υπό νόμον εφρουρούμεθα, συγ
κεκλεισμένοι εις την μέλλουσαν πίστιν αποκα
λυφθήναι ώστε ο νόμος παιδαγωγός ημών γέ
γονεν εις Χριστόν ίνα εκ πίστεως δικαιωθώμεν.
ελθούσης δε της πίστεως ουκέτι υπό παιδαγω
γόν εσμέν. πάντες υιοί θεού εστέ διά της πίστε
ως εν Χριστώ ιησού. όσοι γαρ εις Χριστόν εβα
πτίσθητε Χριστόν ενεδύσασθε. ουκ ένι ιουδαί
ος ουδέ έλλην ουκ ένι δούλος ουδ ελεύθερος,
ουκ ένι άρσεν και θήλυ. πάντες γαρ υμείς εις ε
στέ εν Χριστώ ιησού. ει δε του Χριστού, άρα
του αβραάμ σπέρμα εστέ κατ επαγγελίαν κλη
Λέγω δε. εφ όσον χρόνον Ca.4. ρονόμοι.
ο κληρονόμος νήπιος εστίν, ουδέν διαφέρει
δούλου κύριος πάντων ων αλλά υπό επιτρό
πους εστί και οικονόμους άχρι της προθεσμίας
του πατρός. ούτως και ημείς ότε ήμεν νήπιοι υ
πό τα στοιχεία του κόσμου ήμεν δεδουλωμέ=
νοι. ότε δε ήλθεν το πλήρωμα του χρόνου, ε
ξαπέστειλεν ο θεός τον υιόν αυτού γεννώμενον
εκ γυναικός γενόμενον υπό νόμον, ίνα τους
υπό νόμον εξαγοράση, ίνα την υιοθεσίαν απολ
άβωμεν. ότε δε εστέ υιοί εξαπέστειλεν ο θεός
το πνεύμα του υιού αυτού εις τας καρδίας υ
μών κράζον αββά ο πατήρ. ώστε ουκέτι εί
δούλος αλλά υιός ει δε υιός και κληρονόμος
θεού διά Χριστού. αλλά τότε μεν ουκ ειδό=
τες θεόν, εδουλεύσατε τοις μη φύσει ούσι θε
οίς. νυν δε γνόντες θεόν μάλλον δε γνωσθέν
τες υπό θεού πως επιστρέφετε πάλιν επί τα ασ
θενή και πτωχά στοιχεία οις πάλιν άνωθεν δου
λεύειν θέλετε. ημέρας παρατηρείσθε και μήνας
και καιρούς και ενιαυτούς. φοβούμαι υμάς μή
πως εική κεκοπίακα εις υμάς. γίνεσθε ως εγώ ό
τι καγώ ως υμείς. αδελφοί δέομαι υμών ου
δέν με ηδικήσατε. οίδατε δε ότι δι ασθένειαν
της σαρκός ευηγγελισάμην υμίν το πρότερον,
και τον πειρασμόν μου τον εν τη σαρκί μου
ουκ εξουθενήσατε ουδέ εξεπτύσατε, αλλ ως ά
γγελον θεού εδέξασθε με ως Χριστόν ιησούν.

xp̄s. Hoc aũt dico: teſtamẽtũ ↄfirmatũ
a deo: q̄ poſt quadringẽtos ⁊ trigīta
annos facta eſt lex: non irritum facit
ad euacuãdã ꝓmiſſionẽ. Nam ſi ꝏ
ex lege hereditas: iã nõ ex ꝓmiſſiõe.
Abꝛae aũt per repꝛomiſſionẽ donauit
de⁹. Quid igit̃. Lex ꝓpter trãſgreſ
ſionẽ poſita ẽ: donec veniret ſemẽ cui
ꝓmiſerat: oꝛdĩata ꝑ ãgelos in manu
mediatoꝝ. Mediatoꝛ aũt vni⁹ nõ ẽ: d̃
us aũt vn⁹ ẽ. Lex ergo aduerſus ꝓmiſ
ſa dei? Abſit. Si ei data eẽt lex que
poſſet viuificare: vere ex lege eẽt iuſti
tia. Sꝫ concluſit ſcriptura omnia ſub D
pctõ: vt ꝓmiſſio ex fide ieſu xp̄i ꝏ
daret̃ credẽtib⁹. Prius aũt q̃ꝫ veniret
fides ſub lege cuſtodiebamur: ↄcluſi
in eã fidẽ q̃ reuelanda erat. ꝏꝏ
Itaqꝫ lex pedagogus noſter ꝏꝏ
fuit ĩ chriſto: vt ex fide iuſtificemur.
At vbi venit fides: iã non ſum⁹ ſub
pedagogo. Oẽs ei filij dei eſtis ꝑ fidẽ
q̃ ẽ in xp̄o ieſu. Quicũqꝫ ei ĩ xp̄o ba Roma.6.a
ptizati eſtis: xp̄m ĩduiſtis. Nõ ẽ iude⁹
neqꝫ grecus: nõ ẽ ſeruus neqꝫ liber:
nõ maſculus neqꝫ femina. Oẽs ei vos
vnũ eſtis ĩ xp̄o ieſu. Si aũt vos xp̄i:
ergo ſemẽ abꝛae eſtis: ſꝫ ꝓmiſſionem
DIco aũt. Quã Ca.4. heredes. A
to tpe heres paruul⁹ ẽ: nihil dif
fert a ſeruo cũ ſit dñs oĩm: ſꝫ ſub tuto
ribus ⁊ actoꝛibus ẽ vſqꝫ ad p̃finitũ tp̄s
a patre. Ita ⁊ nos cũ eẽmus ꝑuuli ſub
elementis mundi eramus ſeruientes.
At vbi venit plenitudo tẽpoꝛis miſit 1.Thi.1.b.
deus filium ſuum factum ꝏꝏ
ex muliere factũ ſub lege: vt eos qui
ſub lege erãt redimeret: vt adoptionẽ
filioꝝ reciperem⁹. Qm̃ aũt eſtis filij dĩ:
miſit de⁹ ſpũm filij ſui in coꝛda veſtra
clamãtẽ abba pater. Itaqꝫ iã nõ eſt
ſeruus: ſed fili⁹. Qđ ſi fili⁹ ⁊ heres
per deum. Sꝫ tunc quidẽ ignoꝛantes
deũ his q̃ natura nõ ſũt dij ſeruiebatis.
Nũc aũt cũ cognoueritis deũ: imo co B
gniti ſitis a deo: quõ ↄuertimini iterũ
ad ĩfirma ⁊ egena elemẽta q̄b⁹ dnuo
ſeruire vultis? Dies obſeruatis ⁊ mẽ
ſes ⁊ tp̄a ⁊ annos. Timeo vos ne ꝏ
foꝛte ſine cã laboꝛauerĩ ĩ vobis. Eſto
te ſicꝫ ego: qꝛ ⁊ ego ſicꝫ vos. Frẽs obſe
cro vos: nihil me leſiſtis. Scitis aũt qꝛ ꝑ
ĩfirmitatẽ carnis euãgelizaui vobis iã
p̄dẽ: ⁊ tẽptationẽ meam ĩ carne mea
nõ ſpꝛeuiſtis neqꝫ reſpuiſtis: ſꝫ ſicut
angelũ dei excepiſtis me ſicꝫ xp̄m ieſum.

© Biblioteca Nacional de España

Τις ουν ην/ο μακαρισμός υμών. μαρτυρώ γαρ
υμίν ότι ει δυνατόν,/τους οφθαλμούς υμών
εξορύξαντες αν εδώκατε μοι. ώστε εχθρός υ=
μών γέγονα αληθεύων υμίν. ζηλούσιν υμάς
ου καλώς αλλά εκκλείσαι υμάς θέλουσιν ίνα
αυτούς ζηλούσθε. καλόν δε/το ζηλούσθαι εν
καλώ πάντοτε, και μη μόνον εν/τω παρείναι
με προς υμάς. τεκνία μου ους πάλιν ωδίνω
άχρις ου μορφωθή Χριστός εν υμίν. ήθελον
δε παρείναι προς υμάς άρτι και αλλάξαι/την
φωνήν μου, ότι απορούμαι εν υμίν. λέγετε
μοι/οι υπό νόμον θέλοντες είναι,/τον νόμον
ουκ ακούετε. γέγραπται γαρ ότι αβραάμ δύο
υιούς έσχεν, ένα εκ/της παιδίσκης, και ένα εκ
/της ελευθέρας. και ο μεν εκ/της παιδίσκης κα
τά σάρκα γεγέννηται, ο δε εκ/της ελευθέρας δι
ά/της επαγγελίας, άτινα εστίν αλληγορούμε
να. αύται γαρ εισίν/αι δύο διαθήκαι. μία μεν
από όρους σινά εις δουλείαν γεννώσα ήτις εσ
τίν αγάρ/το γαρ αγάρ σινά όρος εστίν εν/τη α
ραβία, συστοιχεί δε/τη νυν ιερουσαλήμ. δου
λεύει δε μετά/των τέκνων αυτής./η δε άνω ιε
ρουσαλήμ ελευθέρα εστίν, ήτις εστίν μήτηρ
πάντων ημών. γέγραπται γαρ. ευφράνθητι
στείρα/η ου τίκτουσα, ρήξον και βόησον/η ουκ
ωδίνουσα, ότι πολλά/τα τέκνα/της ερήμου
μάλλον η/της εχούσης/τον άνδρα. ημείς δε
αδελφοί κατά ισαάκ επαγγελίας τέκνα εσμέν
αλλ ώσπερ τότε/ο κατά σάρκα γεννηθείς εδί
ωκε/τον κατά πνεύμα, ούτως και νυν. αλλά τι
λέγει/η γραφή. έκβαλλε/την παιδίσκην και/τον
υιόν αυτής, ου γαρ μη κληρονομήσει/ο υιός
/της παιδίσκης μετά/του υιού/της ελευθέρας. ά
ρα αδελφοί ουκ εσμέν παιδίσκης τέκνα αλλά
/της ελευθέρας./τη ελευθερία ουν η/ο Χριστός η

Στήκετε και μη Cap.5. ⌊μάς ηλευθέρωσεν.
πάλιν ζυγώ δουλείας ενέχεσθε. ίδε εγώ
παύλος λέγω υμίν ότι εάν περιτέμνησθε Χρι
στός υμάς ουδέν οφελήσει. μαρτύρομαι δε
πάλιν παντί ανθρώπω περιτεμνομένω, ότι ο
φειλέτης εστίν όλον/τον νόμον ποιήσας. κατηρ
γήθητε από/του Χριστού. οίτινες εν νόμω δι
καιούσθε,/της χάριτος εξεπέσατε. ημείς γαρ
πνεύματι εκ πίστεως ελπίδα δικαιοσύνης α
πεκδεχόμεθα. εν γαρ Χριστώ ιησού ούτε περι
τομή τι ισχύει ούτε ακροβυστία, αλλά πίστις
δι αγάπης ενεργουμένη. ετρέχετε καλώς. τις υ
μάς ενέκοψε/τη αληθεία μη πείθεσθαι./η πεισ=
μονή ουκ εκ/του καλούντος υμάς. μικρά ζύμη
όλον/το φύραμα ζυμοί. εγώ πέποιθα εις υμάς
εν κυρίω ότι ουδέν άλλο φρονήσετε./ο δε τα=
ράσσων υμάς βαστάσει/το κρίμα όστις αν η. ε
γώ δε αδελφοί ει περιτομήν έτι κηρύσσω, τι
έτι διώκομαι, άρα κατήργηται/το σκάνδαλον
/του σταυρού. όφελον και αποκόψονται/οι α
ναστατούντες υμάς. υμείς γαρ επ ελευθερία εκ
λήθητε αδελφοί μόνον μη/την ελευθερίαν εις α

Ubi ē ergo btitudo vr̄a. Teſtimoñiū ei
ꝑhibeo vobiſ: qȝ ſi fieri poſſȝ oclos vr̄os
eruiſſetiſ ⁊ dediſſetiſ mihi. Ergo inimic9
vobis fact9 ſū ver̄ dicēs vobiſ? Emu C
lant vos nō bñ: ſȝ excludere vos volūt:
vt illos emulemini. Bonū āt emulami
ni in bono ſemper: ⁊ nō tm̄ cū p̄ſēs
ſuȝ apud vos. Filioli mei quos iterū
ꝑturio donec formet xp̄s i vobiſ. Uel
lē āt eē apud vos modo ⁊ mutare
vocē meā: qm̄ ↄfūdor in vobiſ. Dicite
mihi qui ſub lege vultis eſſe: legem
nō legiſtiſ? Scriptū ē ei: qm̄ abraā du= Gene.21.a.
os filios habuit: vnū de ancilla ⁊ vnū
libera? Sed qui de ancilla ſȝ ⌊ de
carnē natus eſt: qui aūt de libera per
repromiſſionē: q̄ ſūt ꝑ allegoriā dctā.
Hec ei ſūt duo teſtamēta. Unū qdez
in mōte ſina in ſeruitutē generās: q̄ ē
agar. Sina enim mōs eſt in arabia q̄ D
ↄiunctus eſt ei q̄ nūc eſt hierl'z: ⁊ ſeruit
cū filijs ſuis. Illa āt q̄ ſurſum eſt hierl'z
libera eſt: que eſt mater
noſtra. Scriptum eſt enim. Letare Sap.3.c
ſterilis q̄ nō pariſ: erūpe ⁊ clama q̄ nō Eſaie.54.a Luce.23.d.
parturis: qȝ multi filij deſerte
magis q̄ȝ ei9 q̄ hȝ virum. Nos autem
frēs ſȝ iſaac promiſſionis filij ſumus.
Sȝ quō tūc is q̄ ſȝ carnē nat9 fuerat
ꝑſeq̄bat eū q̄ ſȝ ſpūȝ: ita ⁊ nūc. Sȝ q̄d
dicit ſcriptura. Eijce ancillam ⁊ Gene.21.a.
filium eius: non enim heres erit fil9
ancille cum filio libere. Itaqȝ
fratres non ſumus ancille filij ſed
libere: q̄ libertate nos xp̄s liberauit.

STate et nolite Cap.5.
iter̄ iugo ſuitutiſ ↄtineri. Ecce e A
go paul9 dico vobis: qm̄ ſi circūcida 2.Cor.6.c.
mini xp̄s vobis nihil ꝓderit. Teſtificor Actu.15.a.
āt rurſus oī hoī circūcidēti ſe: qm̄ de
bitor ē vniuerſe legis faciēde. Euacuati
eſtis a xp̄o: qui i lege iuſtificamini: a
gr̄a excidiſtis. Nos ei ſpū ex fide ſpeȝ
iuſtitie expectamus. Nā i xp̄o ieſu ne
qȝ circūciſio aliq̄d valet neqȝ p̄putiū: ſȝ
fides q̄ ꝑ charitatē opat. Currebatiſ bñ
quis vos ipediuit ꝟitati nō obedire?
Nemi ↄſēſeritiſ. Perſuaſio hec nō ē ex eo B
q̄ vocat vos. Modicū fermētū totā maſ 1.Cor.5.b
ſā corrūpit. Ego ↄfido i vobiſ i dño q̄
nihil aliō ſapietiſ. Qui āt ↄturbat vos
portabit iudiciū: q̄cūqȝ ē ille. Ego āt
frēs ſi circūciſiōeȝ adhuc p̄dico: q̄d ad
huc ꝑſecutiōeȝ patior? Ergo euacuatū ē
ſcādalū cruciſ. Utinā abſcidāt q̄ vos cō
turbāt. Vos ei in libertatē vocati eſtis
fratres: tm̄ ne libertatem in occaſioneȝ

© Biblioteca Nacional de España

φορμήν/τῇ σάρκί ἀλλά διά/τῆς ἀγάπης δου-
λεύετε ἀλλήλοις. ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λό-
γῳ πληροῦται, ἐν/τῷ ἀγαπήσεις/τὸν πλησίον
σου ὡς ἑαυτόν. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ
κατεσθίετε, βλέπετε μήπω ὑπ' ἀλλήλων ἀνα-
λωθῆτε. λέγω δὲ πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐ-
πιθυμίαν σαρκός οὐ μὴ τελέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ
ἐπιθυμεῖ κατά/τοῦ πνεύματος/τὸ δὲ πνεῦμα
κατά/τῆς σαρκός. ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλ-
λήλοις, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. εἰ
δὲ πνεύματι ἄγεσθε οὐκ ἐστὲ ὑπό νόμον φα-
νερά δὲ ἐστί/τὰ ἔργα/τῆς σαρκός, ἅτινα ἐστί
μοιχεία, πορνία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω-
λολατρία, φαρμακία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι θυ-
μοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις, φθόνοι,
φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ/τὰ ὅμοια τούτοις.
ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ
/τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ
κληρονομήσουσιν. ὁ δὲ καρπός/τοῦ πνεύμα-
τός ἐστίν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία
χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πρᾳότης, ἐ-
γκράτεια. κατά/τῶν τοιούτων οὐκ ἐστίν νό-
μος. οἱ δὲ/τοῦ χριστοῦ/τὴν σάρκα ἐσταύρω-
σαν σύν/τοῖς παθήμασιν καὶ/ταῖς ἐπιθυμίαις.

Cap. 6.

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ
στοιχῶμεν. μὴ γενώμεθα κενόδοξοι ἀλ-
λήλους προσκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθο-
νοῦντες. ἀδελφοί ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρω-
πος ἔν τινί παραπτώματι, ὑμεῖς/οἱ πνευματι-
κοί καταρτίζετε/τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι
πρᾳότητος, σκοπῶν σεαυτόν μὴ καὶ σὺ πει-
ρασθῇς. ἀλλήλων/τὰ βάρη βαστάζετε καὶ οὕ-
τως ἀναπληρώσατε/τὸν νόμον χριστοῦ. εἰ
γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι μηδὲν ὤν, ἑαυτὸν φρε-
ναπατᾷ./τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκα-
στος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον/τὸ καύχημα
ἕξει καὶ οὐκ εἰς/τὸν ἕτερον. ἕκαστος γὰρ/τὸ ἴ-
διον φορτίον βαστάσει. κοινωνείτω δὲ/ὁ κα-
τηχούμενος/τὸν λόγον/τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶ-
σιν ἀγαθοῖς. μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρί-
ζεται. ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος τοῦτο καὶ
θερίσει. ὅτι/ὁ σπείρων εἰς/τὴν σάρκα ἑαυτοῦ,
ἐκ/τῆς σαρκός θερίσει φθοράν./ὁ δὲ σπείρων
εἰς/τὸ πνεῦμα, ἐκ/τοῦ πνεύματος θερίσει ζω-
ὴν αἰώνιον./τὸ δὲ καλόν ποιοῦντες μὴ ἐκκα-
κῶμεν, καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυ-
όμενοι. ἄρα οὖν ὡς καιρόν ἔχομεν ἐργαζώμε-
θα/τὸ ἀγαθόν πρὸς πάντας μάλιστα δὲ πρὸς
/τοὺς οἰκείους/τῆς πίστεως. ἴδετε πηλίκοις ὑ-
μῖν γράμμασιν ἔγραψα/τῇ ἐμῇ χειρί. ὅσοι
θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί οὗτοι ἀνα-
γκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα μὴ
/τῷ σταυρῷ/τοῦ χριστοῦ διώκωνται. οὐδὲ
γὰρ/οἱ περιτετμημένοι αὐτοί νόμον φυλάσ-
σουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι,

detis carnis: ſz per charitatē spūs seruite C
inuicē. Omis enim lex in vno sermone
impletur: diliges proximum Leui 19.g. Mat.22.g.
tuū sicut teipsuz. Qd si inuicē mordetis et Mar.12.c.
comeditis: videte ne ab inuicē consuma- Lucc.10.g. Roma.13.c
mini. Dico autē in xpo: spū ambulate: et de- Jaco.2.b.
sideria carnis non pficietis. Caro enim Roma.13.d 1.Pe.2.b.
concupiscit aduersus spūm: spiritus autē
aduersus carnē. Hec enim sibiinuicē aduer
sant: vt nō quecūqz vultis illa faciatis. Qd
si spū ducemini nō estis sub lege. Ma
nifesta sunt autē opa carnis: q sunt forni
catio: imūditia: ipudicitia: luxuria: ido D
lorū seruitus: veneficia: inimicitie: contētōes:
emulatiōes: ire: rixe: dissēsiōes: secte: in
uidie: homicidia: ebrietates: comessatio
nes: et his silia. Que pdico vobis sicut p
dixi: qm q talia agūt regnū dei non
cōsequentur. Fructus autē spūs est charitas: Apo.22.a.
gaudiū: pax: patiētia: benignitas: bō
itas: lōganimitas: māsuetudo: fides: mo
destia: cōtinētia: castitas. Aduersus huiōi
nō est lex. Qui autē sūt xpi carnē suā cruci Ro.13.d.
fixerūt cū vitijs et cōcupiscentijs. Cap. 6. 1.Pe.2.b.

Si spū viuimus: spū et glie cupidi inui A
ambulemus. Nō efficiamur inanis Mat.18.c.
cem prouocantes: inuicem inuidentes. Lucc.17.a.
Fres et si preoccupatus fuerit homo
in aliquo delicto: vos qui spūales estis
huiusmodi instruite in spiritu
lenitatis: cōsiderās teipsū ne et tu tēpte
ris. Alter alterius onera portate: et sic
adimplebitis legem christi. Nam si
qs existimat se aliqd ee cū nihil sit: ipe
se seducit. Opus autē suum pbet vnusqs B
qz et sic in semetipso tm gloriam
hēbit: et nō in altero. Unusqsqz enim onus
suū portabit. Cōicet autē is q cathetizat
verbo ei q se cathetizat in omnibus
bonis. Nolite errare: deus nō irridet.
Que enim seminauerit hō: hec et
metet. Qm qui seminat in carne sua:
de carne et metet corruptionē: qui autē se-
minat in spū: de spiritu metet vitam
eternā. Bonū autē facientes nō deficiamus:
tpe enim suo metemus non deficiētes. C
Ergo dū tempus habemus: operemur 2.Thes.3.c.
bonū ad oēs: maxime autē ad
domesticos fidei. Videte qlibus lrīs scri
psi vobis mea manu. Quicunqz enim
volūt placere in carne: hi cogūt
vos circūcidi: tm vt crucis xpi psecutio
nem non patiantur. Neqz
enim q circuncidūtur legem custodiūt
ſz volūt vos circuncidi:

© Biblioteca Nacional de España

ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι᾽ οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ τῷ κόσμῳ. ἐν γὰρ χριστῷ ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἔλεος καὶ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ. τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω. ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ κυρίου ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν ἀδελφοί. ἀμήν.

vt in carne veſtra glorientur. Mihi autem abſit gloriari niſi in cruce domini noſtri ieſu chriſti: per quem mihi mũdus crucifixus eſt: et ego mundo. D
In xpo enim ieſu neqꝫ circũciſio aliqd valet neqꝫ preputium: ſed noua creatura.
Et quicunqꝫ hanc regulã ſecuti fuerint: pax ſup illos et miſericordia et ſup iſrl dei. ſup. 5.a.
De cetero nemo mihi moleſtus ſit. Ego enim ſtigmata domini noſtri ieſu in corpore meo porto.
Gr̃a dñi noſtri ieſu chriſti cum ſpiritu veſtro fratres. Amen.

Τέλος τῆς πρὸς γαλάτας ἐπιστολῆς.

Explicit ep̃la b̃ti pauli ad galatas.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Epheſios.

Epheſij ſunt aſiani. Hi accepto verbo veritatis perſtiterunt in fide. Hos collaudat apoſtolus ſcribens eis a roma de carcere per tychicum diaconem.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς ἐφεσίους ἐπιστολή. Cap. I.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ἐφέσῳ καὶ πιστοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ. προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ ἰησοῦ χριστοῦ εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει, γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ χριστῷ, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ. ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ χριστῷ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, ὅς ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομί-

Incipit ep̃la beati pauli apoſtoli ad Epheſios. Cap. I.

Paulus apoſtolus xpi ieſu per volũtatẽ dei: oĩbus ſanctis qui ſunt epheſi et fidelibus in xpo ieſu. Gratia vobis et pax a deo patre noſtro A
et domino ieſu chriſto. Benedictus deus et pater domini noſtri ieſu xpi qui benedixit nos in omni bñdictione ſpũali in celeſtibus in xpo: ſicut elegit nos in ipſo ante mũdi ꝯſtitutionẽ: vt eẽmus ſancti et imaculati in cõſpectu eius in charitate. 2.Cor.1.a. 1.Pe.1.a.
Qui p̃deſtinauit nos in adoptionẽ filiorũ per ieſuꝫ xpꝫ in ipꝫ ſcdꝫ ꝓpoſitum volũtatis ſue in laudẽ glorie grẽ ſue: in qua gratificauit nos in dilecto filio ſuo: in quo habemus redẽptioneꝫ per ſanguinẽ eius remiſſionẽ peccatorũ: B
ſcdm diuitias gratie eius que ſuperabundauit in nobis in oĩ ſapientia et prudẽtia vt notũ faceret nobis ſacramẽtũ volũtatis ſue ſcdm beneplacitum eius: qđ ꝓpoſuit in eo in diſpenſatione plenitudinis temporum inſtaurare omnia in chriſto: que in celis et que in terra ſunt in ipſo.
In quo et nos ſorte vocati ſumus p̃deſtinati ſcdꝫ ꝓpoſitũ eius q̃ operatur oĩa ſcdm conſilium voluntatis ſue: vt ſimus in laudem glorie eius nos q̃ añ ſperauimus in xpo. In quo et vos cũ audiſſetis verbum veritatis euangelium ſalutis veſtre: in quo et credentes ſignati eſtis ſpiritu promiſſionis ſancto: qui eſt pignus hereditatis Col.1.b.

© Biblioteca Nacional de España

ας ημῶν εις απολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως
εις έπαινον τῆς δόξης αυτοῦ. διατοῦτο κα-
γὼ ακούσας τὴν καθ ὑμᾶς πίστιν εν τῷ κυρί
ῳ ιησοῦ και τὴν αγάπην τὴν εις πάντας τοὺς
αγίους, οὐ παύομαι ευχαριστῶν ὑπὲρ ὑ-
μῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενος επὶ τῶν προ
σευχῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν ιη
σοῦ χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης δώη ὑμῖν
πνεῦμα σοφίας και αποκαλύψεως εν επιγνώ
σει αυτοῦ πεφωτισμένους τοὺς οφθαλμοὺς
τῆς καρδίας ὑμῶν, εις τὸ ειδέναι ὑμᾶς τίς ε
στὶν ἡ ελπὶς τῆς κλήσεως αυτοῦ, και τίς ὁ
πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αυτοῦ
εν τοῖς αγίοις, και τί τὸ ὑπερβάλλον μέγε
θος τῆς δυνάμεως αυτοῦ εις ἡμᾶς τοὺς πι-
στεύοντας κατὰ τὴν ενέργειαν τοῦ κράτους
τῆς ισχύος αυτοῦ, ἣν ενήργησεν εν τῷ χρισ
τῷ εγείρας αυτὸν εκ τῶν νεκρῶν, και εκάθι-
σεν εν δεξιᾷ αυτοῦ εν τοῖς επουρανίοις ὑ-
περάνω πάσης αρχῆς και εξουσίας και δυ
νάμεως και κυριότητος και παντὸς ὀνόμα-
τος ονομαζομένου, οὐ μόνον εν τῷ αιῶνι
τούτῳ, αλλὰ και εν τῷ μέλλοντι. και πάν
τα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αυτοῦ, και αυ
τὸν έδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα, τῇ εκκλη
σία, ἥτις εστὶ τὸ σῶμα αυτοῦ, τὸ πλήρω-
μα τοῦ τὰ πάντα εν πᾶσι πληρουμένου.

Cap.2.

Και ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμα
σι και ταῖς αμαρτίαις εν αἷς ποτὲ περιε-
πατήσατε κατὰ τὸν αιῶνα τοῦ κόσμου τού
του κατὰ τὸν άρχοντα τῆς εξουσίας τοῦ αέ
ρος τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ενεργοῦντος εν
τοῖς υιοῖς τῆς απειθείας, εν οἷς και ἡμεῖς πάν
τες ανεστράφημεν ποτὲ εν ταῖς επιθυμίαις τῆς
σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς
σαρκὸς και τῶν διανοιῶν, και ἤμεν τέκνα
φύσει οργῆς ὡς και οἱ λοιποί. ὁ δὲ θεὸς
πλούσιος ὢν εν ελέει διὰ τὴν πολλὴν α-
γάπην αυτοῦ ἣν ηγάπησεν ἡμᾶς, και ὄντας
ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωο-
ποίησε τῷ χριστῷ. χάριτι εστὲ σεσωσμένοι,
και συνήγειρε και συνεκάθισεν εν τοῖς επου-
ρανίοις εν χριστῷ ιησοῦ, ἵνα ενδείξηται εν
τοῖς αιῶσι τοῖς επερχομένοις τὸν ὑπερ-
βάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αυτοῦ
εν χρηστότητι εφ ἡμᾶς εν χριστῷ ιησοῦ.
τῇ γὰρ χάριτι εστὲ σεσωσμένοι διὰ τῆς
πίστεως, και τοῦτο ουκ εξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ
δῶρον, ουκ εξ έργων, ἵνα μή τις καυχή-
σηται. αυτοῦ γάρ εσμεν ποίημα, κτισθέν-
τες εν χριστῷ ιησοῦ επὶ έργοις αγαθοῖς,
οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς, ἵνα εν αυτοῖς

noſtre in redemptionem acquiſitionis C
in laudẽ glie ipſius. Propterea et ego
audiens fidem veſtram q̃ eſt in chriſto
ieſu et dilectionem in omnes
ſctõs: nõ ceſſo gratias agẽs pro vobis:
memoriã veſtri faciẽs in orationibus
meis: vt deus domini noſtri ieſu
chriſti pater glorie det vobis
ſpũs ſapie et reuelationis in agnitionem
eius illuminatos oculos
cordis veſtri: vt ſciatis que ſit
ſpes vocationis eius: et que
diuitie glorie hereditatis eius
in ſanctis: et que ſit ſupeminẽs magni- D
tudo virtutis eius in nos qui credimus
ſecundum operationem potentie
virtutis eius quã operatus ẽ in chriſto
ſuſcitãs illũ a mortuis: et conſtituens
ad dexteram ſuam in celeſtibus ſupra
oẽꝫ principatũ et poteſtatem et virtutem
et dominationem et omne nomen
qd' nominatur: non ſolum in hoc ſeculo
ſed etiam in futuro: et omnia
ſubiecit ſub pedib9 eius. Et ipſum
dedit caput ſupra omnem eccleſiã:
que eſt corpus ipſius et plenitudo
eius qui omnia in omnibus adimplet.

Cap.2.

Et vos conuiuificauit cũ eẽtis mortui A
delictis et pctis vrĩs in q̃bus aliqñ Colo.2.c.
ambulaſtis ſm̃ ſeculũ mundi huius:
ſm̃ principẽ poteſtatis aeris huius
ſpiritus qui nunc operatur in
filios diffidẽtie in quib9 et nos omnes
aliquando conuerſati ſumus in deſiderijs
carnis noſtre facientes voluntatẽ
carnis et cogitationũ: et eramus natura
filij ire ſicut et ceteri. Deus autem
q̃ diues ẽ in miſericordia ppter nimiã cha
ritatem ſuam qua dilexit nos: et cũ eſſe-
mus mortui peccatis: conuiuificauit
nos in xp̃o: cuius gratia eſtis ſaluati
et preſuſcitauit et conſedere fecit in celeſti- B
bus in xp̃o ieſu: vt oſtenderet in
ſeculis ſuperuenientibus abundantes
diuitias gratie ſue
in bonitate ſup nos in chriſto ieſu.
Gratia enim eſtis ſaluati per
fidem: et hoc non ex vobis: dei enim
donũ ẽ: nõ ex operibus: vt ne quis glietur.
Ipſius enim ſumus factura: creati
in chriſto ieſu in operibus bonis:
que preparauit deus vt in illis

© Biblioteca Nacional de España

περιπατήσωμεν. διό μνημονεύετε ότι υμείς
ποτέ τα έθνη εν σαρκί οι λεγόμενοι ακροβυ
στία υπό της λεγομένης περιτομής εν σαρ-
κί χειροποιήτου, ότι ήτε εν τω καιρώ εκείνω
χωρίς χριστού, απηλλοτριωμένοι της πολι
τείας του ισραήλ, και ξένοι των διαθηκών,
της επαγγελίας ελπίδα μη έχοντες, και ά-
θεοι εν τω κόσμω. νυνί δε εν χριστώ ιησού
υμείς οι ποτέ όντες μακράν, εγγύς εγε-
νήθητε εν τω αίματι του χριστού. αυτός
γαρ εστίν η ειρήνη ημών, ο ποιήσας τα αμ-
φότερα εν, και το μεσότοιχον του φραγμού
λύσας, την έχθραν εν τη σαρκί αυτού, τον
νόμον των εντολών εν δόγμασι καταργή-
σας, ίνα τους δύο κτίση εν εαυτώ εις ένα
καινόν άνθρωπον, ποιών ειρήνην, και αποκα
ταλλάξη τους αμφοτέρους εν ενί σώματι
τω θεώ διά του σταυρού, αποκτείνας την έ
χθραν εν αυτώ, και ελθών ευηγγελίσατο ει
ρήνην υμίν τοις μακράν και τοις εγγύς. ότι
δι αυτού έχομεν την προσαγωγήν οι αμ-
φότεροι εν ενί πνεύματι πρός τον πατέρα.
άρα ουν ουκέτι εστέ ξένοι και πάροικοι, αλ
λά συμπολίται των αγίων και οικείοι του
θεού εποικοδομηθέντες επί τω θεμελίω
των αποστόλων και προφητών, όντος α-
κρογωνιαίου αυτού ιησού χριστού, εν ω πά
σα οικοδομή συναρμολογουμένη αύξει εις
ναόν άγιον εν κυρίω. εν ω και υμείς συνοι
κοδομείσθε εις κατοικητήριον του θεού εν
πνεύματι. Cap. 3.

Τούτου χάριν εγώ παύλος ο δέσμιος
του χριστού ιησού υπέρ υμών, είγε και
ηκούσατε την οικονομίαν της χάριτος του
θεού της δοθείσης μοι εις υμάς, ότι κατά α
ποκάλυψιν εγνώρισε μοι το μυστήριον, κα
θώς προέγραψα εν ολίγω, πρός ό δύνασ
θε αναγινώσκοντες νοήσαι την σύνεσιν μου
εν τω μυστηρίω του χριστού, ό ετέραις γε
νεαίς ουκ εγνωρίσθη τοις υιοίς των ανθρώ-
πων, ως νυν απεκαλύφθη τοις αγίοις απο-
στόλοις αυτού και προφήταις εν πνεύματι
αγίω, είναι τα έθνη συγκληρόνομα και σύ
σσωμα και συμμέτοχα της επαγγελίας αυ
τού εν τω χριστώ διά του ευαγγελίου, ου
εγενόμην διάκονος κατά την δωρεάν της
χάριτος του θεού την δοθείσαν μοι κατά την
ενέργειαν της δυνάμεως αυτού. εμοί τω ε
λαχιστοτέρω πάντων εδόθη η χάρις αύτη
εν τοις έθνεσιν ευαγγελίσασθαι τον ανεξιχ
νίαστον πλούτον του χριστού, και φωτί-
σαι πάντας τις η οικονομία του μυστηρίου
του αποκεκρυμμένου από των αιώνων εν

ambulemus. Propter qđ memores e-
ſtote ꝙ aliqñ vos q̄ gētes eratis ī carne
q̄ dicebamini ꝑputiū ab ea q̄ dr̄ circūci
ſio in carne manufacta: q̄ eratis illo ī
tpe ſine xp̄o alienati a conuerſatione
iſrael: ⁊ hoſpites teſtamentorum: C
ꝓmiſſionis ſpem non hñtes: ⁊ ſine deo
in hoc mūdo. Nunc aūt in chriſto ieſu
vos q̄ aliqñ eratis lōge: facti eſtis ꝓpe
in ſanguine chriſti. Ipſe
eniꝫ eſt pax noſtra: qui fecit vtraqꝫ
vnuꝫ: ⁊ medium parietem macerie
ſoluens inimicitias in carne ſua:
legem mandatoruꝫ decretis euacuans:
vt duos cōdat in ſemetipſo in vno
nouo hoīe faciens paceꝫ: vt recōciliet
ambos in vno corpore
deo ꝑ crucē: interficiens inimicitias D
in ſemetipō: ⁊ veniēs euāgelizauit pacē Luce. 2. b.
vobiſ q̄ lōge fuiſtiſ ⁊ pacē his q̄ ꝓpe. Qm̄
per ipſum habemus acceſſuꝫ ambo
in vno ſpiritu ad patrem.
Ergo iā nō eſtis hoſpites ⁊ aduene: ſꝫ Hebr. 4. d.
eſtis ciues ſanctorum ⁊ domeſtici
dei ſuꝑedificati ſuꝑ fundamentum
apłoꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ: ipſo ſummo āgulari
lapide chriſto ieſu: in quo omnis
edificatio conſtructa creſcit in
tēplū ſctūꝫ in dño. In quo ⁊ vos coe
dificamini in tabernaculum dei in
ſpiritu ſancto. Cap. 3.

Huius rei grã ego paulus victus A
xp̄i ieſu pro vobis gentibus: ſi tñ
audiſtis diſpenſationē gratie
dei q̄ data ē mihi in vobis: qm̄ ſcḋ re-
uelationē notū mihi factū eſt ſacramētū:
ſicut ſupra ſcripſi in breui: ꝓut poteſtiſ
legentes intelligere prudentiam meam
in myſterio chriſti: qđ alijs generatio
nibus non eſt agnitum filijs hominum:
ſicuti nūc reuelatū eſt ſanctis apoſtolis
eius ⁊ prophetis in ſpiritu:
eſſe gentes coheredes ⁊ concorporales B
⁊ comparticipes promiſſionis
in chriſto ieſu ꝑ euangeliuꝫ: cuius 1. Cor. 4. a
factus ſum ego miniſter ſcḋm donum
gratie dei que data eſt mihi ſcḋm
oꝑationē ỽtutiſ ei⁹. Mihi eī oīꝫ ſctoꝝ
minimo data eſt gratia hec
in gentibus euangelizare inueſtigabiles
diuitias chriſti: ⁊ illuminare
oēs que ſit diſpenſatio ſacramenti
abſconditi a ſeculis in

© Biblioteca Nacional de España

τῷ θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν. τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δώῃ ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ ὕψος, γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ. τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Cap. 4.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ. σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. εἷς κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν. ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. διὸ λέγει. ἀναβὰς εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις. τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς. ὁ καταβάς, αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας

deo qui omnia creauit: ut innoteſcat nunc principatibus et poteſtatibus in celeſtibus per eccleſiam multiformis ſapientia dei: ſecundum prefinitionem ſeculorum: quam fecit in chriſto ieſu domino noſtro: in quo habemus fiduciam et acceſſum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis: que eſt gloria veſtra. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini noſtri ieſu chriſti: ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur: ut det vobis ſecundum diuitias glorie ſue virtute corroborari per ſpiritum eius: in interiori homine chriſtum habitare per fidem in cordibus veſtris: in charitate radicati et fundati: ut poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis que ſit latitudo et longitudo et ſublimitas et profundum. Scire etiam ſupereminentem ſcientie charitatem chriſti: ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens eſt omnia facere ſuperabundanter quam petimus aut intelligimus ſecundum virtutem que operatur in nobis: ipſi gloria in eccleſia et in chriſto ieſu in omnes generationes ſeculi ſeculorum amen. C D Apoc. 21. c. Job. 11. c.

Cap. 4.

Obſecro itaque vos ego vinctus in domino: ut digne ambuletis vocatione qua vocati eſtis: cum omni humilitate et manſuetudine: cum patientia ſupportantes inuicem in charitate. Solliciti ſeruare unitatem ſpiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus ſpiritus: ſicut vocati eſtis in una ſpe vocationis veſtre. Unus dominus: una fides: unum baptiſma. Unus deus et pater omnium: qui ſuper omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis chriſti. Propter quod dicit. Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem: dedit dona hominibus. Quod autem aſcendit quid eſt niſi quia et deſcendit primum in inferiores partes terre. Qui deſcendit: ipſe eſt et qui aſcendit ſuper omnes celos: ut adimpleret omnia. Et ipſe dedit quoſdam quidem apoſtolos: quoſdam autem prophetas: alios vero euangeliſtas: alios autem paſtores et doctores ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij

A 1. Cor. 7. c. Roma. 12. b 1. Cor. 12. b. Apo. 21. c. 2. Co. 10. c. Pſal. 67. Johan. 3. c. B

© Biblioteca Nacional de España

κομίας εις οικοδομήν του σώματος του Χριστού, μέχρι καταντήσωμεν οι πάντες εις την ενότητα της πίστεως και της επιγνώσεως του υιού του θεού εις άνδρα τέλειον εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού, ίνα μηκέτι ώμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι και περιφερόμενοι παντί ανέμω της διδασκαλίας εν τη κυβεία των ανθρώπων εν πανουργία προς την μεθοδείαν της πλάνης. αληθεύοντες δε εν αγάπη αυξήσωμεν εις αυτόν τα πάντα ος εστίν η κεφαλή ο Χριστός, εξ ου παν το σώμα συναρμολογούμενον και συμβιβαζόμενον διά πάσης αφής της επιχορηγίας κατ' ενέργειαν εν μέτρω ενός εκάστου μέρους την αύξησιν του σώματος ποιήται, εις οικοδομήν εαυτού εν αγάπη. τούτο ουν λέγω και μαρτύρομαι εν κυρίω, μηκέτι υμάς περιπατείν καθώς και τα λοιπά έθνη περιπατεί εν ματαιότητι του νοός αυτών, εσκοτισμένοι τη διανοία, όντες απηλλοτριωμένοι της ζωής του θεού διά την άγνοιαν την ούσαν εν αυτοίς διά την πώρωσιν της καρδίας αυτών, οίτινες απηλγηκότες εαυτούς παρέδωκαν τη ασελγεία εις εργασίαν ακαθαρσίας πάσης εν πλεονεξία. υμείς δε ουχ ούτως εμάθετε τον Χριστόν, είγε αυτόν ηκούσατε και εν αυτώ εδιδάχθητε, καθώς εστίν αλήθεια εν τω ιησού αποθέσθαι υμάς κατά την προτέραν αναστροφήν τον παλαιόν άνθρωπον τον φθειρόμενον κατά τας επιθυμίας της απάτης. ανανεούσθαι δε τω πνεύματι του νοός υμών, και ενδύσασθαι τον καινόν άνθρωπον τον κατά θεόν κτισθέντα εν δικαιοσύνη και οσιότητι της αληθείας. διό αποθέμενοι το ψεύδος λαλείτε αλήθειαν έκαστος μετά του πλησίον αυτού, ότι εσμέν αλλήλων μέλη. οργίζεσθε και μη αμαρτάνετε. ο ήλιος μη επιδυέτω επί τω παροργισμώ υμών. μήδε δίδοτε τόπον τω διαβόλω, ο κλέπτων, μηκέτι κλεπτέτω, μάλλον δε κοπιάτω εργαζόμενος το αγαθόν ταις ιδίαις χερσίν, ίνα έχη μεταδιδόναι τω χρείαν έχοντι. πας λόγος σαπρός εκ του στόματος υμών μη εκπορευέσθω, αλλ' ει τις αγαθός προς οικοδομήν της χρείας, ίνα δω χάριν τοις ακούουσι. και μη λυπείτε το πνεύμα το άγιον του θεού, εν ω εσφραγίσθητε εις ημέραν απολυτρώσεως. πάσα πικρία και θυμός και οργή [και] κραυγή και βλασφημία αρθήτω αφ' υμών συν πάση κακία. γίνεσθε δε εις αλλήλους χρηστοί εύσπλαγχνοι χαριζόμενοι εαυτοίς, καθώς και ο Χριστός εχαρίσατο ημίν.

Cap. 5.

in edificationem corporis chriſti: donec occurramus omnes in vnitatē fidei ⁊ agnitionis filij dei in virum perfectum in menſurā etatis plenitudinis chriſti: vt iam non ſim⁹ puuli fluctuātes: ⁊ circumferamur omni vento doctrine in nequitia hominum: in aſtutia ad circūuētionē erroris. Veritatē autem faciētes in charitate creſcam⁹ i illo per q̄ eſt caput xp̄s: ex quo totū oīa corpus compactum ⁊ connexum p omē iuncturam ſubminiſtrationis ſc̄z operationē in menſurā vniuſcuiuſq; mēbri augmentum corporis facit: in edificationē ſui in charitate. C Hoc igit dico et teſtificor in dn̄o vt iam non ambuletis ſicut gentes ambulant (Roma. 1. c.) in vanitate ſenſus ſui: tenebris obſcuratū habentes intellectum: alienati a via dei per ignorantiam que eſt in illis propter cecitatem cordis ipſoꝝ: q̄ deſperātes ſemetipſos tradiderūt impudicitie in operationē immundicie omnis in auaritiā. Vos autē non ita didiciſtis xp̄m: ſi tamen illum audiſtis ⁊ in ipſo edocti eſtis: ſicut eſt veritas in ieſu deponere vos ſecundū priſtinā cōuerſationem veterem hominē qui corrumpitur ſcḋm deſideria erroris. Renouamini autem ſpiritu mentis veſtre: et induite nouum hoīem q̄ ſcḋm deum creatus eſt in iuſtitia ⁊ ſctītate veritatis. Propter quod deponē (1. Pet. 2. a.) tes mēdaciū loquimini veritatē vnuſquiſq; (Col. 3. b.) cum proximo ſuo: quoniā ſumus (Roma. 6. a.) inuicē mēbra. D Iraſcimini et nolite peccare. (Hebr. 12. a.) Sol non occidat ſuper iracundiam (Col. 3. b.) veſtram. (Pſ. 4.) Nolite locum dare diabolo. (Iaco. 4. b.) (1. Pe. 4. a.) Qui furabat: iā nō furet: magiſ aūt laboret operādo manibus ſuis qd̄ bonū ē: vt hēat vn̄ tribuat neceſſitatem patiēti. Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus ad edificationem fidei: vt det gratiā audiētibus. Et nolite contriſtare ſpiritū ſanctū dei: in quo ſignati eſtis in die redemptiōis. Oīs amaritudo et ira ⁊ indignatio ⁊ clamor ⁊ blaſphemia tollat a vob[is] cū omni malitia. Eſtote (Colo. 3. b.) aūt inuicē benigni: miſericordes: donātes inuicē: ſicut ⁊ de⁹ in chriſto donauit nobis.

Cap. 5.

© Biblioteca Nacional de España

Γίνεσθε οὐν μιμηταί του θεού ως τέκνα α-
γαπητά, και περιπατείτε εν αγάπη, κα-
θώς και ο Χριστός ηγάπησεν ημάς, και πα-
ρέδωκεν εαυτόν υπέρ ημών προσφοράν και
θυσίαν τω θεώ εις οσμήν ευωδίας. πορνεία
δε και πάσα ακαθαρσία η πλεονεξία μή-
δε ονομαζέσθω εν υμίν, καθώς πρέπει αγί-
οις, και αισχρότης, και μωρολογία, η ευτρα-
πελία τα ουκ ανήκοντα, αλλά μάλλον ευ-
χαριστία. τούτο γαρ εστέ γινώσκοντες ότι
πας πόρνος η ακάθαρτος η πλεονέκτης ος
εστίν ειδωλολάτρης ουκ έχει κληρονομίαν
εν τη βασιλεία του Χριστού και θεού. μη-
δείς υμάς απατάτω κενοίς λόγοις. διά ταύ-
τα γαρ έρχεται η οργή του θεού επί τους υ-
ιούς της απειθείας. μη ουν γίνεσθε συμμέτο-
χοι αυτών. ήτε γαρ ποτέ σκότος, νυν δε
φως εν κυρίω. ως τέκνα φωτός περιπατεί-
τε. ο γαρ καρπός του πνεύματος εν πάση
αγαθωσύνη και δικαιοσύνη και αληθεία. δο-
κιμάζοντες τι εστίν ευάρεστον τω κυρίω. και
μη συγκοινωνείτε τοις έργοις τοις ακάρποις
του σκότους, μάλλον δε και ελέγχετε. τα
γαρ κρυφή γινόμενα υπ' αυτών, αισχρόν ε-
στί και λέγειν. τα δε πάντα ελεγχόμενα, υ-
πό του φωτός φανερούται. παν γαρ το φα-
νερούμενον, φως εστί. διό λέγει. έγειραι ο
καθεύδων, και ανάστα εκ των νεκρών, και ε-
πιφαύσει σοι ο Χριστός. βλέπετε ουν πως α-
κριβώς περιπατείτε, μη ως άσοφοι αλλ' ως
σοφοί, εξαγοραζόμενοι τον καιρόν, ότι αι η-
μέραι πονηραί εισί. διατούτο μη γίνεσθε ά-
φρονες, αλλά συνιέντες τι το θέλημα του
κυρίου. και μη μεθύσκεσθε οίνω εν ω εστίν
ασωτία, αλλά πληρούσθε εν πνεύματι, λα-
λούντες εαυτοίς ψαλμοίς και ύμνοις και ω-
δαίς πνευματικαίς, άδοντες και ψάλλοντες
εν τη καρδία υμών τω κυρίω, ευχαριστούν-
τες πάντοτε υπέρ πάντων εν ονόματι του
κυρίου ημών ιησού Χριστού τω θεώ και πα-
τρί, υποτασσόμενοι αλλήλοις εν φόβω Χρι-
στού. αι γυναίκες τοις ιδίοις ανδράσιν υπο-
τάσσεσθε ως τω κυρίω, ότι ανήρ εστί κεφα-
λή της γυναικός, ως και ο Χριστός κεφαλή
της εκκλησίας, και αυτός εστί σωτήρ του
σώματος, αλλ' ώσπερ η εκκλησία υποτάσ-
σεται τω Χριστώ, ούτω και αι γυναίκες τοις
ιδίοις ανδράσιν εν παντί. οι άνδρες αγα-
πάτε τας γυναίκας εαυτών, καθώς και ο Χρι-
στός ηγάπησε την εκκλησίαν, και εαυτόν πα-
ρέδωκεν υπέρ αυτής, ίνα αυτήν αγιάση, κα-
θαρίσας τω λουτρώ του ύδατος εν ρήματι,
ίνα παραστήση αυτήν εαυτώ ένδοξον την

Estote ergo imitatores dei ſicut fi-
lij chariſſimi: et ambulate in dile-
ctiõe: ſicut ⁊ xp̃s dilexit nos ⁊ tradidit
ſemetipſum pro nobis oblationem et
hoſtiã deo ĩ odorẽ ſuauitatis. Fornica-
tio aũt ⁊ oĩs imũditia aut auaritia nec
nominet in vobis: ſicut decet ſanctos:
aut turpitudo aut ſtultiloquiũ aut ſcur-
rilitas q̃ ad rẽ nõ ptinẽt: ſʒ magis grãꝝ
actio. Hoc eñ ſcitote intelligentes qꝛ
oĩs fornicator aut imũd9 aut auar9 q̃
ẽ idoloꝝ ſeru9: nõ habet hereditatem
in regno xp̃i ⁊ dei. Nemo
vos ſeducat inanibus verbis: pp hec
enim venit ira dei in filios
diffidentie. Nolite ergo effici participes
eoꝝ. Eratis eñ aliqñ tenebre: nũc aũt
lux in dño. Ut filij lucis ambulate:
fructus enim lucis eſt in omni
bõitate ⁊ iuſtitia ⁊ veritate. Probãtes
quid ſit beneplacitum deo. Et
nolite cõicare operibus infructuoſis
tenebrarum: magis aũt redarguite.
Que eñ in occulto fiũt ab ipſis: turpe ẽ
⁊ dicere. Oia aũt que arguuntur: a
lumĩe manifeſtant. Oẽ eñ qd manife-
ſtat: lumen eſt. Propter qd dicit. Sur-
ge q̃ dormis ⁊ exurge a mortuis: ⁊ illu-
minabit te xp̃s. Uidete itaqʒ frẽs quõ
caute ambuletis: nõ q̃ſi inſipiẽtes ſʒ vt
ſapiẽtes: redimẽtes tẽpus quoniã dies
mali ſunt. Propterea nolite fieri ĩpru-
dentes ſʒ intelligentes que ſit voluntas
dei. Et nolite inebriari vino in quo ẽ
luxuria: ſʒ ĩplemini ſpũ ſancto: loquẽtes
vobiſmet ipſis in pſalmis: hymnis ⁊ cã-
ticis ſpiritalibus: cantãtes ⁊ pſallentes
in cordib9 vr̃is dño: gratias agentes
ſemper pro omnibus in nomine
dñi noſtri ieſu chriſti deo ⁊ patri:
ſubiecti inuicem in timore chriſti.
Mulieres viris ſuis ſubdite ſint
ſicut dño: quoniam vir caput eſt
mulieris: ſicut chriſtus caput eſt
eccleſie: ipſe ſaluator
corporis ei9. Sʒ ſicut eccleſia ſubiecta
eſt chriſto: ita et mulieres
viris ſuis in omnibus. Uiri diligite
vxores veſtras: ſicut ⁊ chriſtus
dilexit eccleſiam: et ſeipſum tradidit
p ea vt illam ſanctificaret: mũdãs eam
lauacro aque in verbo vite:
vt exhiberet ipſam ſibi glorioſam

A
1.Cor.4.d
Phili.3.c.
1.Joh.4.d
Johan.13.g
Jacobi.1.c.

p. Uenit in gr. preſentis temporis.
Jo.12.c.

B

Colo.4.b.

Roma.12.a
Theſ.4.a

C

Colo.3.c.
1.Pe.3.a.

Colo.3.c.

εκκλησίαν, μη έχουσαν σπίλον η ρυτίδα η
τι των τοιούτων, αλλ' ίνα η αγία και άμω
μος. ούτως οφείλουσιν οι άνδρες αγαπάν
τας εαυτών γυναίκας ως τα εαυτών σώμα
τα. ο αγαπών την εαυτού γυναίκα, εαυτόν
αγαπά. ουδείς γαρ ποτέ την εαυτού σάρ
κα εμίσησεν, αλλά εκτρέφει και θάλπει αυ-
τήν, καθώς και ο κύριος την εκκλησίαν, ότι
μέλη εσμέν του σώματος αυτού εκ της σαρ
κός αυτού και εκ των οστέων αυτού. αντί
τούτου καταλείψει άνθρωπος τον πατέρα
αυτού και την μητέρα, και προσκολληθήσε
ται προς την γυναίκα αυτού, και έσονται οι
δύο εις σάρκα μίαν. το μυστήριον τούτο μέ
γα εστίν. εγώ δε λέγω εις χριστόν, και εις
την εκκλησίαν. πλήν και υμείς οι καθ' ένα έκα
στος την εαυτού γυναίκα ούτως αγαπάτω
ως εαυτόν, η δε γυνή ίνα φοβήται τον άν-
δρα.

Cap. 6.

Τα τέκνα υπακούετε τοις γονεύσιν υμών
εν κυρίω. τούτο γαρ εστί δίκαιον. τί-
μα τον πατέρα σου και την μητέρα, ήτις εσ
τί πρώτη εντολή εν επαγγελία, ίνα ευ σοι
γένηται, και έση μακροχρόνιος επί της γης.
και οι πατέρες μη παροργίζετε τα τέκνα υ
μών, αλλ' εκτρέφετε αυτά εν παιδεία και
νουθεσία κυρίου. οι δούλοι υπακούετε τοις
κυρίοις κατά σάρκα μετά φόβου και τρό-
μου εν απλότητι καρδίας υμών ως τω
χριστώ, μη κατ' οφθαλμοδουλείαν ως αν-
θρωπάρεσκοι, αλλ' ως δούλοι του χριστού
ποιούντες το θέλημα του θεού εκ ψυχής
μετ' ευνοίας δουλεύοντες ως τω κυρίω και
ουκ ανθρώποις, ειδότες ότι ο εάν τι έκασ-
τος ποιήση αγαθόν, τούτο κομιείται παρά
του κυρίου, είτε δούλος είτε ελεύθερος. και
οι κύριοι τα αυτά ποιείτε προς αυτούς, α
νιέντες την απειλήν, ειδότες ότι και υμών και
αυτών ο κύριος εστίν εν ουρανοίς, και προ
σωποληψία ουκ εστί παρ' αυτώ. το λοιπόν
αδελφοί μου ενδυναμούσθε εν κυρίω και
εν τω κράτει της ισχύος αυτού. ενδύσασ-
θε την πανοπλίαν του θεού, προς το δύνα
σθαι υμάς στήναι προς τας μεθοδείας του
διαβόλου, ότι ουκ εστίν ημίν η πάλη προς
αίμα και σάρκα, αλλά προς τας αρχάς,
προς τας εξουσίας, προς τους κοσμοκράτο
ρας του σκότους του αιώνος τούτου, προς
τα πνευματικά της πονηρίας εν τοις επου-
ρανίοις. διατούτο αναλάβετε την πανοπλί-
αν του θεού, ίνα δυνηθήτε αντιστήναι εν τη
ημέρα τη πονηρά, και άπαντα κατεργασά
μενοι στήναι. στήτε ουν περιζωσάμενοι την

ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut D
aliquid huiusmodi: sed ut sit sancta et immacula
ta. Ita et viri debent diligere
uxores suas ut corpora sua.
Qui suam uxorem diligit: seipsum
diligit. Nemo enim unquam carnem suam
odio habuit: sed nutrit et fovet eam
sicut et christus ecclesiam: quia
membra sumus corporis eius et de carne
eius et de ossibus eius. Propter Gene. 2.d.
hoc relinquet homo patrem 3. Esd. 4.b
et matrem suam: et adherebit Mat. 19.b. Mar. 10.a.
uxori sue: et erunt 1. Cor. 6.d.
duo in carne una. Sacramentum hoc ma
gnum est. Ego autem dico in christo et in
ecclesia. Verumtamen et vos singuli unus
quisque uxorem suam sicut seipsum diligat:
uxor autem timeat virum suum.

Cap. 6.

Filii obedite parentibus vestris A
in domino. Hoc enim iustum est. Honora Col. 3.d.
patrem tuum et matrem tuam: quod est Exo. 20.b.
mandatum primum in promissione: ut bene sit ti Mat. 19.c.
bi: et sis longevus super terram. ⌐re filii Luce. 13.d. Mar. 10.c.
Et vos patres nolite ad iracundiam provoca
os vestros: sed educate illos in disciplina et
correptione domini. Servi obedite
dominis carnalibus cum timore et tremore: Colo. 3.d.
in simplicitate cordis vestri sicut 1. Pe. 2.c.
christo: non ad oculum servientes quasi hominibus
placentes: sed ut servi christi
facientes voluntatem dei ex animo
cum bona voluntate servientes sicut domino: et
non hominibus: scientes quoniam unusquisque quodcumque
fecerit bonum: hoc recipiet a B
domino: sive servus sive liber. Et vos
domini eadem facite illis: remittentes
minas: scientes quia et illorum et vester
dominus est in celis: et personarum acceptio Ro. 2.b.
non est apud deum. De cetero Colo. 3.d.
fratres confortamini in domino: et Actu. 10.c. Jacobi. 2.b
in potentia virtutis eius. Induite vos 1. Pe. 1.c
armaturam dei ut possitis
stare adversus insidias ⌐versus
diaboli: quoniam non est nobis colluctatio ad
carnem et sanguinem: sed adversus principes
et potestates: adversus mundi rectores
tenebrarum harum: contra
spiritalia nequitie in celestibus C
Propterea accipite armaturam
dei: ut possitis resistere in
die malo: et in omnibus perfecti
stare. State ergo succincti

© Biblioteca Nacional de España

οσφύν υμών εν αληθεία, και ενδυσάμενοι τον θώρακα της δικαιοσύνης, και υποδησάμενοι τους πόδας εν ετοιμασία του ευαγγελίου της ειρήνης. επί πάσιν αναλαβόντες τον θυρεόν της πίστεως, εν ω δυνήσεσθε πάντα τα βέλη του πονηρού τα πεπυρωμένα σβέσαι, και την περικεφαλαίαν του σωτηρίου δέξασθε, και την μάχαιραν του πνεύματος ο εστί ρήμα θεού, διά πάσης προσευχής και δεήσεως προσευχόμενοι εν παντί καιρώ εν πνεύματι, και εις αυτό τούτο αγρυπνούντες εν πάση προσκαρτερήσει και δεήσει περί πάντων των αγίων και υπέρ εμού, ίνα μοι δοθή λόγος εν ανοίξει του στόματός μου εν παρρησία γνωρίσαι το μυστήριον του ευαγγελίου, υπέρ ου πρεσβεύω εν αλύσει, ίνα εν αυτώ παρρησιάσωμαι ως δει με λαλήσαι. ίνα δε ειδήτε και υμείς τα κατ' εμέ, τι πράσσω, πάντα υμίν γνωρίσει Τυχικός ο αγαπητός αδελφός και πιστός διάκονος εν κυρίω, ον έπεμψα προς υμάς εις αυτό τούτο ίνα γνώτε τα περί ημών, και παρακαλέση τας καρδίας υμών. ειρήνη τοις αδελφοίς και αγάπη μετά πίστεως από θεού πατρός και κυρίου ιησού Χριστού. η χάρις μετά πάντων των αγαπώντων τον κύριον ημών ιησούν Χριστόν εν αφθαρσία. αμήν.

lumbos veſtros in veritate: et induti loricam iuſtitie: et calciati pedes in preparatione euangelij pacis. In omnibus ſumentes ſcutum fidei: in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere et galeam ſalutis aſſumite: et gladium ſpiritus quod eſt verbum dei: per omnem orõnẽ et obſecrationẽ orantes omni tempore in ſpiritu: et in ipſo vigilantes in omni inſtantia et obſecratiõe pro oibus ſanctis et pro me: vt detur mihi ſermo in apertione oris mei cũ fiducia notũ facere myſteriũ euãgelij ꝓ quo legatõe fungor in catena iſta: ita vt in ipſo audeã prout opꝫ me loq̃. Ut ãt et vos ſciatis q̃ circa me ſũt: q̃d agã: oia vobis nota faciet tychic⁹ chariſſimus frater et fidelis miniſter in dño: quem miſi ad vos in hoc ipſum vt cognoſcatis q̃ circa nos ſunt: et ꝯſoletur corda veſtra. Pax fratribus et charitas cũ fide a deo patre noſtro et dño ieſu xp̃o. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum noſtrum ieſum chriſtum in incorruptione amen.

1.Theſ.5.b

D

Τέλος της προς εφεσίους επιστολής.

Explicit ep̃la b̃ti pauli ad epheſios.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Philippenſes.

Philippenſes ſunt macedones. Hi accepto verbo veritatis perſtiterunt in fide: nec receperunt falſos apoſtolos. Hos collaudat apoſtolus ſcribens eis a roma de carcere per epaphroditum.

Explicit argumentum.

Η του αγίου παύλου προς φιλιππησίους επιστολή. Cap. I.

Incipit epiſtola b̃ti pauli ad philippenſes. Capi. I.

Παύλος και Τιμόθεος δούλοι ιησού Χριστού πάσι τοις αγίοις εν Χριστώ ιησού τοις ούσιν εν φιλίπποις συν επισκόποις και διακόνοις. χάρις υμίν και ειρήνη από θεού πατρός ημών και κυρίου ιησού Χριστού. ευχαριστώ τω θεώ μου επί πάση τη μνεία υμών πάντοτε εν πάση δεήσει μου υπέρ πάντων υμών, μετά χαράς την δέησιν ποιούμενος επί τη κοινωνία υμών εις το ευαγγέλιον από πρώτης ημέρας άχρι του νυν, πεποιθώς αυτό τούτο ότι ο εναρξάμενος εν υμίν έργον αγαθόν επιτελέσει άχρις ημέρας Χριστού ιησού. καθώς εστί δίκαιον εμοί τούτο φρονείν υπέρ πάντων υμών, διά το έχειν με εν τη καρδία υμάς εν τε τοις δεσμοίς μου και εν τη απολο-

A

Paulus et Timothe⁹ ſerui ieſu chriſti oibus ſctis in xp̃o ieſu qui ſunt philippis cũ epis et diaconib⁹. Gr̃a vobis et pax a deo patre noſtro et domino ieſu chriſto. Gratias ago deo meo in oi memoria veſtri ſemper in cũctis orõnib⁹ meis pro oib⁹ vobis: cũ gaudio dep̃catiõnẽ faciẽs ſup cõicatione veſtra in euãgelio xp̃i a prima die vſqꝫ nunc: confidens hoc ipſꝫ: q: q̃ cepit in vobis opus bonũ ꝑficiet vſqꝫ in diẽ xp̃i ieſu. Sicut eſt mihi iuſtũ hoc ſentire ꝓ omnibus vobis: eo q᷑ habeam vos in corde et in vinculis meis et in defenſione

© Biblioteca Nacional de España

γία και βεβαιώσει του ευαγγελίου, συγκοινω
νούς μου της χάριτος πάντας υμάς όντας.
μάρτυς γαρ μου εστίν ο θεός, ως επιποθώ
πάντας υμάς εν σπλάγχνοις ιησού χριστού.
και τούτο προσεύχομαι, ίνα η αγάπη υμών
έτι μάλλον και μάλλον περισσεύη εν επιγνώ
σει και πάση αισθήσει, εις το δοκιμάζειν υμάς
τα διαφέροντα, ίνα ήτε ειλικρινείς και απρόσ
κοποι εις ημέραν χριστού, πεπληρωμένοι καρ
πών δικαιοσύνης των διά ιησού χριστού εις
δόξαν και έπαινον θεού. γινώσκειν δε υμάς
βούλομαι αδελφοί, ότι τα κατ εμέ μάλλον
εις προκοπήν του ευαγγελίου ελήλυθεν, ώσ
τε τους δεσμούς μου φανερούς εν χριστώ γε
νέσθαι εν όλω τω πραιτωρίω και τοις λοιποίς
πάσι, και τους πλείονας των αδελφών εν κυ
ρίω πεποιθότας τοις δεσμοίς μου, περισσοτέ
ρως τολμάν αφόβως τον του θεού λόγον λα
λείν. τινές μεν και διά φθόνον και έριν, τινές
δε και δι ευδοκίαν τον χριστόν κηρύσσου=
σιν. οι μεν εξ εριθείας τον χριστόν καταγγέλ
λουσιν ουχ αγνώς, οιόμενοι θλίψιν επιφέ=
ρειν τοις δεσμοίς μου. οι δε εξ αγάπης, ειδό=
τες ότι εις απολογίαν του ευαγγελίου κείμαι.
τι γαρ. πλήν παντί τρόπω είτε προφάσει
είτε αληθεία χριστός καταγγέλλεται. και εν
τούτω χαίρω, αλλά και χαρήσομαι. οίδα
γαρ ότι τούτο μοι αποβήσεται εις σωτηρίαν
διά της υμών δεήσεως και επιχορηγίας του
πνεύματος ιησού χριστού κατά την αποκα
ραδοκίαν και ελπίδα μου, ότι εν ουδενί αι=
σχυνθήσομαι, αλλ εν πάση παρρησία ως πάν
τοτε και νύν μεγαλυνθήσεται χριστός εν τω
σώματί μου, είτε διά ζωής είτε διά θανάτου.
εμοί γαρ το ζην χριστός, και το αποθανείν
κέρδος. ει δε το ζην εν σαρκί τούτο μοι καρ
πός έργου, και τι αιρήσομαι ου γνωρίζω. συ
νέχομαι δε εκ των δύο την επιθυμίαν έχων
εις το αναλύσαι, και συν χριστώ είναι πολ=
λώ μάλλον κρείσσον, το δε επιμένειν εν τη
σαρκί αναγκαιότερον δι υμάς. και τούτο πε
ποιθώς οίδα ότι μενώ και συμπαραμενώ πά
σιν υμίν εις την υμών προκοπήν και χαράν
της πίστεως, ίνα το καύχημα υμών περισ
σεύη εν χριστώ ιησού εν εμοί διά της εμής πα
ρουσίας πάλιν προς υμάς. μόνον αξίως του
ευαγγελίου του χριστού πολιτεύεσθε, ίνα εί
τε ελθών και ιδών υμάς, είτε απών ακούσω
τα περί υμών, ότι στήκετε εν ενί πνεύματι μι
ά ψυχή, συναθλούντες τη πίστει του ευαγγε
λίου, και μη πτυρόμενοι εν μηδενί υπό των
αντικειμένων, ήτις αυτοίς μεν εστίν ένδειξις
απωλείας, υμίν δε σωτηρίας, και τούτο από
θεού, ότι υμίν εχαρίσθη το υπέρ χριστού. ου
μόνον το εις αυτόν πιστεύειν, αλλά και το υ

et confirmatione euangelij: ſocios
gaudij mei omnes vos eſſe.
Teſtis enim mihi eſt deus: quō cupiam
oēs vos eē in viſceribus ieſu chriſti. B
Et hoc oro: vt charitas veſtra
magis ac magis abūdet in oī ſciētia
⁊ in omni ſenſu: vt probetis
potiora: vt ſitis ſinceri ⁊ ſine offenſa
in diem chriſti: repleti fructu
iuſtitie per ieſum chriſtum in
glīam ⁊ laudē dei. Scire aūt vos
volo frēs: quia q̄ circa me ſūt magis
ad ꝓfectū venerūt euāgelij: ita vt
vincula mea manifeſta fierent
in xp̄o in omni pretorio ⁊ in ceteris
omnibꝰ: vt plures e fratribus in dn̄o
ꝯfidētes in vinculis meis abundātius
auderēt ſine timore verbū dei loqui.
Quidā quidē ⁊ ꝓpter inuidiā ⁊ ꝯtētiōez: q̄
dā aūt ⁊ ꝓpter bonā volūtatē xp̄m p̄dicāt.
Quidā ex charitate: ſciētes quō in de
fenſiōe euāgelij poſitꝰ ſū. Quidā aūt ex C
ꝯtētiōe xp̄m annūciāt nō ſincere: exiſti
mātes p̄ſſurā ſe ſuſcitare vinculis meis.
Quid enim? Dū oī mō ſiue ꝑ occaſionē
ſiue ꝑ veritatē xp̄s annuncietur: et in
hoc gaudeo: ſed ⁊ gaudebo. Scio
enim quia hoc mihi proueniet ad ſalutem
per veſtrā orōnē ⁊ ſubminiſtratiōē
ſpūs ieſu xp̄i ſcḋz expectationē
⁊ ſpem meā: quia in nullo confundar:
ſed in oī fiducia ſicut ſemper
⁊ nūc magnificabit xp̄s in
corpe meo: ſiue ꝑ vitā ſiue ꝑ mortē.
Mihi enim viuere xp̄s eſt: ⁊ mori
lucrū. Quod ſi viuere in carne hoc mihi
fructꝰ opis eſt: ⁊ quid eligam ignoro.
Coartor aūt e duobꝰ deſideriū habēs 2.Re.24.c. Dani.13.c
diſſolui: ⁊ eſſe cum chriſto multo D
magis melius: permanere autem in
carne neceſſariū ꝓpter vos. Et hoc ꝯfi
dēs ſcio quia manebo ⁊ ꝑmanebo omni
bus vobis ad ꝓfectū vr̄m ⁊ gaudiū
fidei: vt gratulatio vr̄a abundet
in chriſto ieſu in me per meū aduētū
iterum ad vos. Tantum digne
euangelio xp̄i ꝯuerſamini: vt ſiue
cū venero ⁊ videro vos: ſiue abſens
de vobis quia ſtatis in vno ſpū audiā
vnanimes: collaborantes fidei euāge
lij: ⁊ in nullo terreamini ab
aduerſarijs: q̄ eſt in illis cauſa
ꝑditiōis: vobis aūt ſalutis. Et hoc a
deo. Quia vobis donatū eſt ꝓ xp̄o: nō
ſolū vt in eū credatis: ſed vt etiam pro

© Biblioteca Nacional de España

περ αυτοῦ πάσχειν, τὸν αυτὸν ἀγῶνα ἔχοντες, οἷον εἴδετε ἐν ἐμοί, καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

Cap. 2.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαράν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες. μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος. τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι κύριος ἰησοῦς χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. ὥστε ἀγαπητοί μου καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε μου, μὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε. ὁ θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. πάντα ποιεῖτε χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι τέκνα θεοῦ ἀμώμητα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ἀλλ᾽ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ ἰησοῦ τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει. οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ χριστοῦ ἰησοῦ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω

illo patiamini: idē certamen habentes quale ꝛ vidiſtis in me: ꝛ nūc audiſtis d me.

Cap. 2.

A Si q ergo ꝯſolatio in xp̄o: ſi quod ſolatiū charitatis: ſi q̄ ſocietas ſpūs: ſi q̄ viſcera miſerationis: impleꝫ gaudium meū: vt idem ſapiatis eādē charitatē hn̄tes: vnanimes: idipſum ſētiētes. Nihil per contentionē neqꝫ ꝑ inanē gloriā: ſed in humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrantes: nō q̄ ſua ſunt ſinguli ꝯſiderātes: ſꝫ ea q̄ aliorum. Hoc enim ſentite in vobis qđ ꝛ in xp̄o ieſu. Qui cū in forma dei eēt: nō rapinā arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo: ſed ſeipſū exinaniuit formā ſerui accipiēs: i ſimilitudinē hoīꝫ factus: ꝛ habitu inuentus vt hō: hūiliauit ſemetipſū: fact° obediēs vſqꝫ ad mortem: mortem aūt

B crucis. Propter qđ ꝛ deus exaltauit illū: ꝛ donauit illi nomen qđ eſt ſupra oē nomē: vt in nomine ieſu omne genu flectat: celeſtiū: terreſtriū: ꝛ infernoꝝ: ꝛ omnis lingua confiteatur q2 domin° ieſus chriſtus in gloria eſt dei pr̄is. Itaqꝫ chariſſimi mei ſicut ſemper obediſtis: non in preſentia mei tm̄: ſꝫ multo magis nunc in abſentia mea cum metu ꝛ tremore veſtram ſalutem operamini. Deus eſt enim qui operat in vobis ꝛ velle ꝛ proficere pro bona volūtate. Oīa āt facite ſine murmuratiōib° ꝛ heſitatiōib°: vt ſitis ſine q̄rela ꝛ ſimplices filij dei ſine rephenſiōe in medio na-

C tiōis praue ꝛ ꝑuerſe: inter quos lucetis ſicut lumiaria in mūdo: verbū vite cōtinentes ad glīaꝫ meā in die xp̄i: quia nō in vacuū cucurri: neqꝫ in vacuū laboraui. Sꝫ ꝛ ſi emulor ſupra ſacrificiū obſequiū fidei veſtre: gaudeo ꝛ ꝯgratulor oībus vobis. Idipſum aūt ꝛ vos gaudete: ꝛ ꝯgratulamini mihi. Spō āt in dn̄o ieſu timotheū me cito mittere ad vos: vt ꝛ ego bono aīo ſim cognitꝭ q̄ circa uos ſūt. Nemīnē ei hēo tā vnanimē q ſincera affectiōe ꝓ uobis ſollicit° ſit. Oēs eī q̄ ſua ſt q̄rūt: nō q̄ ieſu xp̄i. Experimētū āt eius cognoſcite: q2 ſicut p̄ri filius mecum ſeruiuit in

D euangelio. Hunc igitur ſpero me

Hebr. 2. c.

Ro. 14. b.

© Biblioteca Nacional de España

πέμψαι, ως άν απίδω τα περί εμέ εξ αυτής.
πέποιθα δε εν κυρίω, ότι και αυτός ταχέ=
ως ελεύσομαι. αναγκαίον δε ηγησάμην επα
φρόδιτον τον αδελφόν και συνεργόν και συ
στρατιώτην μου, υμών δε απόστολον και
λειτουργόν της χρείας μου πέμψαι
προς υμάς, επειδή επιποθών ην πάν=
τας υμάς, και αδημονών διότι ηκούσα=
τε ότι ησθένησε. και γαρ ησθένησε παρα=
πλήσιον θανάτω, αλλά ο θεός αυτόν ηλέη=
σεν. ουκ αυτόν δε μόνον, αλλά και εμέ, ίνα
μη λύπην επί λύπη σχώ. σπουδαιοτέ=
ρως ουν έπεμψα αυτόν, ίνα ιδόντες αυτόν,
πάλιν χαρήτε, καγώ αλυπότερος ώ. προσ
δέχεσθε ουν αυτόν εν κυρίω μετά πάσης
χαράς, και τους τοιούτους εντίμους έχε=
τε, ότι διά το έργον του χριστού μέχρι
θανάτου ήγγισε, παραβουλευσάμενος τη
ψυχή, ίνα αναπληρώση το υμών υστέρη=
μα της προς με λειτουργίας. Cap. 3.

Το λοιπόν αδελφοί μου χαίρετε εν κυ=
ρίω. τα αυτά γράφειν υμίν εμοί μέν
ουκ οκνηρόν, υμίν δε ασφαλές. βλέπετε
τους κύνας, βλέπετε τους κακούς εργάτας,
βλέπετε την κατατομήν. ημείς γαρ εσμέν η
περιτομή, οι πνεύματι θεού λατρεύοντες,
και καυχώμενοι εν χριστώ ιησού, και ουκ
εν σαρκί πεποιθότες, καίπερ εγώ έχων πε=
ποίθησιν και εν σαρκί. ει τις δοκεί άλλος
πεποιθέναι εν σαρκί, εγώ μάλλον, περιτο=
μή οκταήμερος, εκ γένους ισραήλ, φυλής
βενιαμίν, εβραίος εξ εβραίων, κατά νόμον φα
ρισαίος, κατά ζήλον διώκων την εκκλησίαν,
κατά δικαιοσύνην την εν νόμω γενόμενος ά
μεμπτος. αλλ' άτινα ην μοι κέρδη, ταύτα
ήγημαι διά τον χριστόν ζημίαν. αλλά με
νούνγε και ηγούμαι πάντα ζημίαν είναι διά
το υπερέχον της γνώσεως χριστού ιησού
του κυρίου μου, δι' ον τα πάντα εζημιώθην,
και ηγούμαι σκύβαλα είναι ίνα χριστόν κερ
δήσω και ευρεθώ εν αυτώ μη έχων εμήν δι
καιοσύνην την εκ νόμου, αλλά την διά πίσ=
τεως χριστού, την εκ θεού δικαιοσύνην επί
τη πίστει του γνώναι αυτόν και την δύνα=
μιν της αναστάσεως αυτού, και την κοι=
νωνίαν των παθημάτων αυτού, συμμορφού
μενος τω θανάτω αυτού, είπως καταντήσω
εις την εξανάστασιν των νεκρών. ουχ ότι ή=
δη έλαβον η ήδη τετελείωμαι διώκω δε ει και
καταλάβω εφ' ω και κατελήφθην υπό του κυ
ρίου ιησού χριστού. αδελφοί εγώ εμαυτόν
ου λογίζομαι κατειληφέναι. εν δε, τα μεν

mittere ad vos: mox vt videro q̃ circa
me ſũt. Cõfido ãt ĩ dño q̃m ⁊ ipe veni
am ad vos cito. Neceſſariũ ãt exiſtimaui
epaphroditũ frẽm ⁊ coopatorẽ ⁊ cõmili= D
tonẽ meum: veſtrum autem apoſtolũ et
miniſtrum neceſſitatis mee mittere
ad vos: q̃m q̃dẽ oẽs vos deſiderabat:
⁊ meſtus erat propterea ꝙ audieratis
illũ ĩfirmatũ. Nã ⁊ infirmat⁹ ẽ vſq; ad
mortẽ: ſed deus miſertus eſt eius.
Nõ ſolũ aũt eius: verũ etiam et mei:
ne triſtitiã ſup triſtitiã haberẽ. Feſtinã
tius ergo miſi illũ: vt viſo illo
iterũ gaudeatis: ⁊ ego ſine triſtitia ſim.
itaq; illũ cum omni Excipite
gaudio ĩ dño ⁊ eiuſmodi cũ honore ha
betote: q̃m ꝓp opus chriſti vſq; ad
mortem acceſſit: tradens
aiam ſuã: vt ipleret id qđ ex vobis dee
rat erga meum obſequium. Cap. 3.

DE cetero frẽs mei gaudete ĩ dño: A
eadẽ vobis ſcribere mihi quidem
nõ pigrũ: vobis ãt neceſſariũ. Vide
te canes: videte malos operarios:
videte conciſionem. Nos enim ſumus
circunciſio qui ſpiritu ſeruimus deo:
⁊ gloriamur in chriſto ieſu ⁊ non
in carne fiduciã hñtes: q̃q̃ ⁊ ego ha=
beã cõfidentiã in carne. Si quis alius
vr̃ ꝯfidere in carne: ego magis: circũci
ſus octaua die: ex genere iſrael: đ tribu
beniami hebre⁹ ex hebreis: ſꝫ legẽ pha Actu. 23. a.
riſe⁹: ſꝫ emulationẽ ꝑſequẽs eccleſiã dei:
ſꝫ iuſtitiã q̃ ĩ lege ẽ ꝯuerſat⁹ ſine q̃rela.
Sed que mihi fuerunt lucra: hec B
arbitrat⁹ ſum ꝓp xp̃m detrimẽta. Verũ
tamẽ exiſtimo oĩa detrimẽtũ eẽ propter
eminentem ſcientiam ieſu chriſti
dñi mei: ꝓp quẽ oĩa detrimentũ feci:
⁊ arbitror vt ſtercora vt xp̃m lucrifaciam:
vt ⁊ ĩueniar in illo nõ habens meã iuſti
tiã que ex lege eſt: ſed illã que ex fide ẽ
chriſti ieſu: que ex deo eſt iuſtitia in
fide ad cognoſcẽdũ illũ ⁊ virtutẽ
reſurrectionis eius ⁊ ſocietatem
paſſionũ illius: cõfiguratus
morti eius: ſi quo modo occurram
ad reſurrectõem q̃ ẽ ex mortuis. Nõ ꝙ iã
acceperi aut iã ꝑfect⁹ ſim. Sequor aũt C
ſi quo mõ ꝯprehẽdã: in quo ⁊ ꝯprehen
ſus ſũ a xp̃o ieſu. Frẽs ego me nõ ar=
bitror ꝯprehẽdiſſe. Vnũ aũt: que quidẽ

© Biblioteca Nacional de España

ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσ-
θεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω
ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ
ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι τοῦτο
φρονῶμεν, καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε καὶ τοῦ
το ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει. πλὴν εἰς ὃ ἐφθά
σαμεν τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ
φρονεῖν. συμμιμηταί μου γίνεσθε ἀδελφοί
καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας, κα
θὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπα
τοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ
καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυ
ροῦ τοῦ χριστοῦ, ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν
ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐ-
τῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ
πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ
σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον ἰησοῦν χρι-
στόν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς τα-
πεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμ-
μορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ
τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑπο
τάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα. Cap. 4.

Ὥστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθη
τοι χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στή
κετε ἐν κυρίῳ ἀγαπητοί. εὐοδίαν παρακα-
λῶ, καὶ συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρο
νεῖν ἐν κυρίῳ. ναὶ ἐρωτῶ καὶ σὲ σύζυγε γνή
σιε συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐα
γγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ κλήμεν-
τος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ
ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. χαίρετε ἐν κυρίῳ
πάντοτε, πάλιν ἐρῶ χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑ-
μῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ κύριος
ἐγγύς. μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ τῇ
προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας
τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θε
όν. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάν
τα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ
τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ. τὸ λοι
πὸν ἀδελφοί ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά,
ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅ-
σα εὔφημα, εἴ τις ἀρετή, καὶ εἴ τις ἔπαινος,
ταῦτα λογίζεσθε, ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρε-
λάβετε, καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦ
τα πράσσετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται
μεθ᾽ ὑμῶν. ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως,
ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρο-
νεῖν, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε. ἠκαιρεῖσθε δέ. οὐχ
ὅτι καθ᾽ ὑστέρησιν λέγω. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν
οἷς εἰμὶ αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ ταπεινοῦ-
σθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν. ἐν παντὶ καὶ ἐν
πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πει-
νᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάν-

retro ſūt obliuiſcēs: ad ea vo q̄ ſūt priora
extēdēs meipſū: ad deſtinatū pſequor
ad brauiū ſuperne vocationis dei
in xpo ieſu. Quicūq3 ergo pfecti ſumus
hoc ſētiam9: et ſi qd aliter ſapitis: et hoc
vobis de9 reuelabit. Verūtamē ad qd p
uenim9 vt idē ſapiam9: et in eadē pmanea
mus regula. Imitatores mei eſtote fra D
tres: et obſeruate eos q ita ābulāt: ſicut 1. Co. 4. d. Ephe. 5. a. 1. The. 4. b
habetis formā nrāz. Multi eni ambulāt Johan. 13. g
quos ſepe dicebam vobis: nunc autē
et flens dico inimicos crucis
chriſti: quorum finis interitus: quorū
de9 vēter eſt: et gloria in pfuſione ipſoz:
qui terrena ſapiūt. Noſtra aūt
conuerſatio in celis eſt: vnde etiam
ſaluatorē expectam9 dñz nrm ieſuz xpz:
qui reformabit corpus humilitatis
noſtre configuratum
corpori claritatis ſue: ſecundum
opatiōem vtutis ſue q̄ et poſſit ſubiicere
ſibi omnia. Cap. 4.

Itaq3 frēs mei chariſſimi et deſide A
ratiſſimi gaudiū meū et corōa mea
ſic ſtate in dño chariſſimi. Euodiam
rogo et Syntychē deprecor idipz ſapere
in dño. Etiā rogo et te germane cōpar
adiuua illas q̄ mecū laborauerūt in euā
gelio cum clemente
et ceteris adiutoribus meis: quoz
noia ſūt in libro vite. Gaudete in dño
ſp: iterū dico gaudete. Modeſtia vrā
nota ſit oibus hoibus. Dñs enim
ppe eſt. Nihil ſolliciti ſitis: ſz in omni Mat. 5. g.
oratione et obſecratiōe cū grāz actiōe
petitiōes veſtre innoteſcāt apud deum.
Et pax dei que exuperat omnem B
ſenſum cuſtodiat corda veſtra
itelligētias vrās in xpo ieſu. De cetero
frēs q̄cunq3 ſunt vera: quecūq3 pudica:
q̄cūq3 iuſta: q̄cūq3 ſcā: q̄cūq3 amabi-
lia: q̄cūq3 bone fame: ſi q̄ virt9: ſi q̄ la9
diſcipline: hec cogitate: q̄ et didiciſtis et
accepiſtis: et audiſtis et vidiſtis in me:
hec agite: et deus pacis erit
vobiſcū. Gauiſus ſū aūt i dño vehemē-
ter: qm̄ tādē aliqñ refloruiſtis p me ſēti
re ſicut et ſētiebatis. Occupati aūt eratis.
Nō q̄ſi pp penuriā dico. Ego eī didi- C
ci i q̄b9 ſū ſufficiēs eē. Scio et humilia
ri: ſcio et abundare. Ubiq3 et in
oibus inſtitutus ſū: et ſatiari et eſurire:
et abundare et penuriam pati. Omnia

© Biblioteca Nacional de España

ταῖσχύω ἐν/τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ.
πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαν-
τές μου/τῇ θλίψει. οἴδατε καὶ ὑμεῖς φιλιπ-
πήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ/τοῦ εὐαγγελίου ὅτε
ἐξῆλθον ἀπὸ μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκ-
κλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ
λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, ὅτι καὶ ἐν θεσσα-
λονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς/τὴν χρείαν μοι
ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ/τὸ δόμα, ἀλλ
ἐπιζητῶ/τὸν καρπὸν/τὸν πλεονάζοντα εἰς
λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισ-
σεύω. πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ ἐπα-
φροδίτου τὰ παρ ὑμῶν ὀσμὴν εὐωδίας, θυ-
σίαν δεκτήν, εὐάρεστον/τῷ θεῷ. /ὁ δὲ θεός
μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ
/τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ ἰη-
σοῦ./τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν/ἡ δόξα εἰς
/τοὺς αἰῶνας/τῶν αἰώνων ἀμήν. ἀσπάσασ-
θε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ ἰησοῦ. ἀσπάζον-
ται ὑμᾶς/οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται
ὑμᾶς πάντες/οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ/τῆς
καίσαρος οἰκίας. /ἡ χάρις/τοῦ κυρίου ἰησοῦ
Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Τέλος/τῆς πρὸς φιλιππησίους ἐπι-
στολῆς.

poſſum in eo qui me confortat.
Verũtamẽ bñ feciſtis cõmunicantes
tribulatiõi mee. Scitis ãt ⁊ vos philip
penſes ꝙ in principio euangelij quando
ꝓfect⁹ ſũ a macedõia: nulla mihi eccle
ſia communicauit in ratione dati ⁊
accepti: niſi vos ſoli: qꝛ ⁊ theſſalonicã
ſemel ⁊ bis in vſum mihi
miſiſtis. Non qꝛ quero datum: ſed
requiro fructum abundantem in
rõne veſtra. Habeo aũt oĩa ⁊ abundo.
Replet⁹ ſũ acceptꝫ ab epaphrodito q̃ mi
ſiſtis in odorẽ ſuauitatis: hoſtiam
acceptã: placentẽ deo. Deus autem
meus impleat omne deſideriũ vr̃m ſ̄m
diuitias ſuas in gloria in chriſto ieſu.
Deo autem ⁊ patri noſtro gloria in
ſecula ſeculorum amen. Salutate
oẽm ſanctũ in chriſto ieſu. Salutant
vos q̇ mecũ ſunt frẽs. Salutãt
vos omnes ſãcti: maxime autem qui de
ceſaris domo ſunt. Gr̃a dñi noſtri ieſu
chriſti cũ ſpiritu veſtro. Amen.

Explicit epiſtola bti pauli ad Philip
penſes.

D

Roma. 12. a

Incipit argumentum in epiſtolam ad Coloſſenſes.

Coloſſenſes ⁊ hi ſicut laodicenſes ſunt aſiani: ⁊ ipſi preuenti erant a pſeudoapoſtolis. Nec ad hos acceſſit ipſe apoſtolus: ſed ⁊ hos per epiſtolam corrigit. Audierant enim verbũ ab archippo q̇ miniſteriũ in eos accepit. Ergo apl's iã ligatus ſcribit eis ab epheſo ꝑ Tychicũ diaconem ⁊ oneſimum acolytum.

Explicit argumentum.

/Ἡ/τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς κολασ-
σαεῖς ἐπιστολή. Cap. i.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ τι-
μόθεος/ὁ ἀδελφὸς/τοῖς ἐν κολο-
σσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελ-
φοῖς ἐν Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ
εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου
ἰησοῦ Χριστοῦ. εὐχαριστοῦμεν/τῷ θεῷ καὶ
πατρὶ/τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ Χριστοῦ
πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκού-
σαντες/τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ ἰησοῦ
καὶ/τὴν ἀγάπην/τὴν εἰς πάντας/τοὺς ἁγίους
διὰ/τὴν ἐλπίδα/τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν/τοῖς
οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν/τῷ λόγῳ/τῆς
ἀληθείας/τοῦ εὐαγγελίου/τοῦ παρόντος
εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ/τῷ κόσμῳ καὶ
ἐστὶ καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον, κα-
θὼς καὶ ἐν ὑμῖν ἀφ ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ
ἐπέγνωτε/τὴν χάριν/τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ,
καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ ἐπαφρᾶ/τοῦ ἀγαπητοῦ

Incipit epiſtola bti pauli apl'i ad
Coloſſenſes. Cap. i.

Paulus apoſtolus ieſu chriſti
ꝑ voluntatẽ dei ⁊ timothe⁹
frater his q̇ ſunt coloſſis
ſanctis ⁊ fidelibus fratrib⁹
in xp̃o ieſu. Gratia vobiſ ⁊
pax a deo patre noſtro ⁊ dño
ieſu chriſto. Gratias agimus deo ⁊
patri dñi noſtri ieſu chriſti
ſemper pro vobis orantes: audientes
fidem veſtram in chriſto ieſu
⁊ dilectionem quã hẽtis in ſctõs omnes
ꝑꝑ ſpem que repoſita eſt vobis in
celis: quã audiſtis in verbo
veritatis euangelij quod peruenit
ad vos: ſicut ⁊ ĩ vniuerſo mũdo eſt et
fructificat ⁊ creſcit ſicut
in vobis: ex ea die qua audiſtis et
cognouiſtis grãm dei in veritate:
ſicut didiciſtis ab epaphra chariſſimo

A

© Biblioteca Nacional de España

συνδούλου ημών, ος εστί πιστός υπέρ υ=
μών διάκονος του Χριστού. ο και δηλώσας
ημίν την υμών αγάπην εν πνεύματι. διατού
το και ημείς αφ ης ημέρας ηκούσαμεν, ου
παυόμεθα υπέρ υμών προσευχόμενοι και αι
τούμενοι, ίνα πληρωθήτε την επίγνωσιν του
θελήματος αυτού εν πάση σοφία και συνέ=
σει πνευματική, περιπατήσαι υμάς αξίως
του κυρίου εις πάσαν αρέσκειαν εν παντί έρ=
γω αγαθώ καρποφορούντες και αυξανόμε
νοι εις την επίγνωσιν του θεού, εν πάση δυ=
νάμει δυναμούμενοι κατά το κράτος της δό
ξης αυτού εις πάσαν υπομονήν και μακρο=
θυμίαν μετά χαράς, ευχαριστούντες τω θεώ
και πατρί τω ικανώσαντι ημάς εις την μερί
δα του κλήρου των αγίων εν τω φωτί. ος
ερρύσατο ημάς εκ της εξουσίας του σκό=
τους, και μετέστησεν εις την βασιλείαν του υ
ιού της αγάπης αυτού, εν ω έχομεν την απο
λύτρωσιν την άφεσιν των αμαρτιών. ος εσ=
τιν εικών του θεού του αοράτου πρωτότο=
κος πάσης κτίσεως, ότι εν αυτώ εκτίσθη τα
πάντα τα εν τοις ουρανοίς και τα επί της γης
τα ορατά και τα αόρατα, είτε θρόνοι, είτε
κυριότητες, είτε αρχαί, είτε εξουσίαι, τα πάν
τα δι αυτού και εις αυτόν έκτισται. και αυ=
τός εστί προ πάντων, και τα πάντα εν αυ
τώ συνέστηκε. και αυτός εστί κεφαλή του σώ
ματος της εκκλησίας, ος εστίν αρχή πρωτό
τοκος εκ των νεκρών, ίνα γένηται εν πάσιν αυ
τός πρωτεύων. ότι εν αυτώ ευδόκησε παν
το πλήρωμα κατοικήσαι, και δι αυτού απο
καταλλάξαι πάντα εις αυτόν ειρηνοποιήσας
διά του αίματος του σταυρού αυτού δι αυ
τού, είτε τα επί της γης, είτε τα εν τοις ου=
ρανοίς. και υμάς ποτέ όντας απηλλοτριω=
μένους και εχθρούς τη διανοία εν τοις έρ=
γοις τοις πονηροίς, νυνί δε αποκατήλλα=
ξεν εν τω σώματι της σαρκός αυτού διά
του θανάτου, παραστήσαι υμάς αγίους και
αμώμους και ανεγκλήτους κατενώπιον αυ
τού, είγε επιμένετε τη πίστει τεθεμελιωμένοι
και εδραίοι και μη μετακινούμενοι από της
ελπίδος του ευαγγελίου, ου ηκούσατε του
κηρυχθέντος εν πάση τη κτίσει τη υπό τον ου
ρανόν, ου εγενόμην εγώ παύλος διάκονος.
νυν χαίρω εν τοις παθήμασι μου υπέρ υμών
και ανταναπληρώ τα υστερήματα των θλί
ψεων του Χριστού εν τη σαρκί μου υπέρ
του σώματος αυτού ο εστίν η εκκλησία, ης
εγενόμην εγώ διάκονος κατά την οικονομί
αν του θεού την δοθείσαν μοι εις υμάς, πλη
ρώσαι τον λόγον του θεού, το μυστήριον

conſeruo nr̃o: qui eſt fidelis pro vobis
miniſter xp̃i ieſu. Qui ẽt manifeſtauit B
nobis dilectionem veſtrã in ſpũ. Ideo
τ nos ex qua die audiuimus: non
ceſſamus pro vobis orantes τ poſtulan
tes: vt impleamini agnitione
volũtatis ei9 in oi ſapientia τ intellectu
ſpiritali: vt ambuletis digne
deo per oia placentes in omni opere
bono fructificantes τ creſcentes
in ſcientia dei: in omni virtute
confortati ſm potentiam claritatis
eius: in oi paciẽtia τ longanimitate
cum gaudio gratias agentes deo
τ patri: q̃ dignos nos fecit in partem
ſortis ſanctorum in lumine. Qui
eripuit nos de poteſtate tenebrarum:
τ tranſtulit in regnum filij
dilectõis ſue: in quo habem9 redẽptio Ephe.1.b.
nẽ τ remiſſionẽ peccatorum. Qui eſt
imago dei inuiſibilis primogenitus
oĩs creature: qm̃ in ipſo condita ſunt C
vniuerſa in celis τ in terra
viſibilia τ inuiſibilia: ſiue throni ſiue
dñatiões ſiue pncipat9 ſiue ptãtes: oia
per ipſum τ in ipſo creata ſunt. Et ipſe
eſt ante omnes: τ omnia in ipſo
conſtãt. Et ipſe eſt caput corporis 1.Co.15.c.
eccleſie: q̃ eſt principium primogenitus
ex mortuis: vt ſit in omnibus ipſe
pmatũ tenẽs. Qr̃ i ipſo cõplacuit oẽʒ
plenitudinẽ ihabitare: τ p eũ recõciliari
omnia in ipſum pacificans
per ſanguinem crucis eius:
ſiue q̃ in terris ſiue que in celis ſunt.
Et vos cum eſſetis aliquando alienati
τ inimici ſenſu in operibus
malis: nunc autem reconciliauit
in corpore carnis eius per
mortem: exhibere vos ſanctos τ
imaculatos τ irrephẽſibiles corã ipſo:
ſi tamen permanetis in fide fundati D
τ ſtabiles τ immobiles a
ſpe euãgelij: qδ audiſtis ꝓ ſub celo ẽ:
qδ predicatũ eſt in vniuerſa creatura q̃
cui9 fact9 ſuʒ ego paulus miniſter: qui
nunc gaudeo in paſſionibus pro vobis:
τ adimpleo ea que deſunt paſſionum
chriſti in carne mea pro
corpore eius quod eſt eccleſia: cuius
factus ſum ego miniſter ſm diſpẽſatio=
nẽ dei que data eſt mihi in vobis: vt i
pleam verbum dei: myſterium quod

© Biblioteca Nacional de España

το αποκεκρυμμένον από των αιώνων και α
πό των γενεών, νυνί δε εφανερώθη τοις α=
γίοις αυτού, οις ηθέλησεν ο θεός γνωρίσαι
τις ο πλούτος της δόξης μυστηρίου τού=
του εν τοις έθνεσιν, ος εστί Χριστός εν υμίν
η ελπίς της δόξης, ον ημείς καταγγέλλομεν,
νουθετούντες πάντα άνθρωπον, και διδάσ
κοντες εν πάση σοφία, ίνα παραστήσωμεν
πάντα άνθρωπον εν Χριστώ ιησού, εις ο και
κοπιώ αγωνιζόμενος κατά την ενέργειαν αυ
τού την ενεργουμένην εν εμοί εν δυνάμει.

Cap. 2.

Θέλω γαρ υμάς ειδέναι ηλίκον αγώνα έ
χω περί υμών και των εν λαοδικεία και
όσοι ουχ εωράκασι το πρόσωπον μου εν
σαρκί, ίνα παρακληθώσιν αι καρδίαι αυτών
συμβιβασθέντων εν αγάπη και εις πάντα
πλούτον της πληροφορίας της συνέσεως
εις επίγνωσιν του μυστηρίου του θεού και
πατρός και του Χριστού, εν ω εισί πάντες
οι θησαυροί της σοφίας και της γνώσεως
απόκρυφοι. Τούτο δε λέγω, ίνα μη τις υ
μάς παραλογίζηται εν πειθανολογία. ει
γαρ και τη σαρκί άπειμι, αλλά τω πνεύμα=
τι συν υμίν ειμί χαίρων και βλέπων υ=
μών την τάξιν και το στερέωμα της εις Χρι=
στον πίστεως υμών. ως ουν παρελάβετε
τον Χριστόν ιησούν τον κύριον, εν αυτώ
περιπατείτε, ερριζωμένοι και εποικοδομού=
μενοι εν αυτώ, και βεβαιούμενοι εν τη πίσ=
τει, καθώς εδιδάχθητε, περισσεύοντες εν αυ=
τή εν ευχαριστία. βλέπετε μη τις υμάς έσ
ται ο συλαγωγών διά της φιλοσοφίας και
κενής απάτης κατά την παράδοσιν των αν
θρώπων κατά τα στοιχεία του κόσμου και
ου κατά Χριστόν. ότι εν αυτώ κατοικεί παν
το πλήρωμα της θεότητος σωματικώς, και
εστέ εν αυτώ πεπληρωμένοι, ος εστίν η κε=
φαλή πάσης αρχής και εξουσίας. εν ω και
περιετμήθητε περιτομή αχειροποιήτω εν τη
απεκδύσει του σώματος των αμαρτιών της
σαρκός, εν τη περιτομή του Χριστού, συν=
ταφέντες αυτώ εν τω βαπτίσματι, εν ω και
συνηγέρθητε διά της πίστεως της ενεργείας
του θεού του εγείραντος αυτόν εκ νεκρών.
και υμάς νεκρούς όντας εν τοις παραπτώ=
μασι και τη ακροβυστία της σαρκός υμών
συνεζωοποίησεν υμάς συν αυτώ, χαρισάμε
νος ημίν πάντα τα παραπτώματα, εξαλεί=
ψας το καθ ημών χειρόγραφον τοις δόγ=
μασιν, ο ην υπεναντίον ημίν. και αυτό ήρεν
εκ του μέσου προσηλώσας αυτό τω σταυ
ρώ, απεκδυσάμενος τας αρχάς και τας εξου

abſcōditū fuit a ſeculis ⁊ generatiōibus:
nunc autem manifeſtatum eſt ſanctis
eius: quib⁹ voluit deus notas facere
diuitias glorie ſacramenti huius in
gētibus: qđ eſt chriſtus in vobis ſpes
glorie: quē nos annunciauim⁹ corripi
entes omnem hominem ⁊ docentes
in oī ſapientia: vt exhibeamus omnē
hoīez ꝑfectū in xp̄o ieſu: in quo ⁊ labo
ro certando ſm̄ operationē eius:
quam operatur in me in virtute.

Cap. 2.

Volo enī vos ſcire q̄lē ſollicitudinē A
habeā ꝑ vobis ⁊ ꝑ his q̄ ſūt laodi
cie ⁊ q̄cunq; nō viderūt faciē meam in
carne: vt conſolent̄ corda ipſorum
inſtructi in charitate ⁊ in omnes
diuitias plenitudinis intellectus
in agnitione myſterij dei ⁊
patris ⁊ chriſti ieſu: in quo ſunt omnes
theſauri ſapientie ⁊ ſcientie
abſcōditi. Hoc aūt dico: vt nemo vos
decipiat in ſublimitate ſermonum.
Nā ⁊ ſi corpore abſens ſum: ſed ſpiritu 1. Cor. 5. a.
vobiſcū ſū gaudēs ⁊ vidēs ordinē vr̄m
⁊ firmamentum eius que in chriſto eſt
fidei veſtre. Sicut ergo accepiſtis B
ieſum chriſtum dn̄m nr̄m: in ipſo
ambulate: radicati et ſuperedificati
in ipſo: ⁊ confirmati in fide
ſicut et didiciſtis: abundantes in illo
in gr̄arū actiōe. Videte ne q̄s vos d̄
cipiat per philoſophiam ⁊
inanē fallaciā ſm̄ traditionem hominū
ſm̄ elementa mundi ⁊
nō ſꝫ chriſtū. Qr in ipſo īhabitat oīs
plenitudo diuinitatis corporaliter: et
eſtis in illo repleti: qui eſt caput
oīs p̄cipatus ⁊ poteſtatis. In quo ⁊
circūciſi eſtis circūciſiōe nō manufacta
in expoliatione corporis
carnis: ſꝫ in circunciſiōe xp̄i: conſepulti C
ei in baptiſmo: in quo
reſurrexiſtis per fidem operationis
dei q̄ ſuſcitauit illum a mortuis.
Et vos cum mortui eſſetis in delictis Ephe. 2. a.
et preputio carnis veſtre
conuiuificauit cū illo: donans
vobis omnia delicta: delens quod
aduerſus nos erat chirographū decreti
qđ erat ꝯtrarium nobis. Et ip̄m tulit
de medio affigens illud cruci:
⁊ expolians principatus ⁊ poteſtates

© Biblioteca Nacional de España

σίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας
αὐτοὺς ἐν αὐτῷ. μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω
ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ
νουμηνίας ἢ σαββάτων, ἅ ἐστι σκιὰ τῶν με
λλόντων, τὸ δὲ σῶμα χριστοῦ. μηδεὶς ὑ=
μᾶς καταβραβευέτω, θέλων ἐν ταπεινοφρο=
σύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώ=
ρακεν ἐμβατεύων εἰκῆ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ
νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν
κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν
καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμ=
βιβαζόμενον αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ θεοῦ. εἰ
οὖν ἀπεθάνετε σὺν τῷ χριστῷ ἀπὸ τῶν
στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κό=
σμῳ δογματίζεσθε. μὴ ἅψῃ, μὴ γεύσῃ, μὴ θί
γῃς, ἅ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀπο=
χρήσει κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλί=
ας τῶν ἀνθρώπων, ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔ=
χοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπει=
νοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τι
μῇ τινὶ πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός. Cap.3.

Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ χριστῷ, τὰ ἄνω
ζητεῖτε, οὗ ὁ χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ
τοῦ θεοῦ καθήμενος, τὰ ἄνω φρονεῖτε μὴ τὰ
ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν
κέκρυπται σὺν τῷ χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. ὅ=
ταν ὁ χριστὸς φανερωθῇ ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε
καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δό=
ξῃ. νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμί
αν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰ=
δωλολατρεία, δι᾽ ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θε
οῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ἐν οἷς καὶ
ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐ=
τοῖς. νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα,
ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρο
λογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. μὴ ψεύδεσ
θε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαι
ὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ
ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον
εἰς ἐπίγνωσιν κατ᾽ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐ=
τόν, ὅπου οὐκ ἔνι ἕλλην καὶ ἰουδαῖος, περι
τομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, σκύθης,
δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν
πᾶσι χριστός. ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ
τοῦ θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι σπλάγ=
χνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύ
νην, πραότητα, μακροθυμίαν, ἀνεχόμενοι
ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις
πρός τινα ἔχει μομφήν, καθὼς καὶ ὁ χρισ=
τὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς. ἐπὶ πᾶ
σι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδε=
σμος τῆς τελειότητος, καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ

traduxit confidenter palam triumphãs
illos i ſeipſo. Nemo ergo vos iudicet
i cibo aut in potu aut in pte diei feſti
aut neomenie aut ſabbatoꝝ: q̃ ſũt vm= D
bra futuroꝝ: corp⁹ aũt xp̃i. Nemo vos Mat.24.a
ſeducat volens in humilitate Mar.13.b.
⁊ religione angelorum que non vidit: Luce.21.b. 1.Coꝛ.3.b
ambulans fruſtra inflatus Ephe.5.b.
ſenſu carnis ſue: et non tenens
caput: ex quo totum corpus p nexus
⁊ ꝯiũctiões ſumminiſtratũ ⁊ conſtructũ
creſcit in augmentum dei. Si
ergo mortui eſtis cũ xp̃o ab ꝯtes mũdo
elemẽtis hui⁹ mũdi: qd adhuc tãq̃ viuẽ
decernitis? Ne tetigeritis: neq̃ guſta=
ueritis: neq̃ ꝯtrectaueritis: q̃ ſũt oĩa in
interitu ipſo vſu ſm precepta ⁊ doctri=
nas hominũ: que ſunt rõnẽ q̃dẽ hñtia
ſapie in ſuperſtitione et humilitate
⁊ nõ ad parcẽdũ corpori: nõ in honore
aliquo ad ſaturitatẽ carnis. Cap.3.

Igitur ſi ꝯſurrexiſtis cũ xp̃o: q̃ ſurſũ A
ſunt q̃rite: vbi xp̃s eſt in dextera
dei ſedẽs: que ſurſuz ſunt ſapite: nõ q̃
ſup terrã. Mortui eñ eſtis: ⁊ vita vr̃a
abſcondita eſt cum xp̃o in deo. Cum
aũt xp̃s apparuerit vita veſtra: tunc
⁊ vos apparebitis cũ ipſo in gloria.
Mortificate ergo mẽbra vr̃a q̃ ſũt ſup
terrã: fornicationẽ: imũditiã: libidinẽ:
ꝯcupiſcẽtiã malã: ⁊ auaritiã: q̃ ẽ ſimu
lacrorũ ſeruitus: pp̃ q̃ venit ira dei s. Venit in grec. p̃ſentis temporis.
ſup filios incredulitatis: in quibus
ambulaſtis aliqñ cũ viueretis in illis. Ephe.5.a.
Nũc aũt deponite et vos omnia: B
irã: idignationẽ: maliciã: blaſphemiaz: Hebr.12.a. 1.Pe.2.a.
turpẽ ſermonẽ de ore vr̃o. Nolite men Ephe.4.c.
tiri inuicẽ: expoliantes vos veterem Roma.6.a Ephe.4.c.
hominem cum actibus ſuis: et
induentes nouum eum qui renouatur
in agnitionẽ dei ſm imaginẽ eius q̃ crea
uit eũ: vbi non eſt gentilis ⁊ iude⁹: cir
cũciſio et p̃putium: barbarus ⁊ ſcytha:
ſeruus ⁊ liber: ſed omnia et in
oib⁹ xp̃s. Induite vos ergo ſicut ele= Ephe.6.b.
cti dei ſancti ⁊ dilecti viſcera
miſericordie: benignitatem: humilitatẽ:
modeſtiam: patientiam ſupportantes Ephe.4.d.
inuicẽ ⁊ donãtes vobiſmetipſis ſi q̃s
aduerſus aliquẽ hʒ q̃relã: ſicut ⁊ dñs
donauit vobis: ita ⁊ vos. Super oia C
ãt hec: charitatẽ habete q̃d eſt viculuz
perfectionis ⁊ pax chriſti

© Biblioteca Nacional de España

βραβευέτω εν ταις καρδίαις υμών, εις ην
και εκλήθητε εν ενί σώματι, και ευχάριστοι
γίνεσθε. ο λόγος του χριστού ενοικείτω εν
υμίν πλουσίως εν πάση σοφία, διδάσ-
κοντες και νουθετούντες εαυτούς ψαλμοίς
και ύμνοις και ωδαίς πνευματικαίς εν χά-
ριτι, άδοντες εν τη καρδία υμών τω κυρίω.
και παν ότι αν ποιήτε εν λόγω η εν έργω,
πάντα εν ονόματι κυρίου ιησού, ευχαρι-
στούντες τω θεώ και πατρί δι αυτού. αι γυ
ναίκες υποτάσσεσθε τοις ανδράσιν ως ανή
κεν εν κυρίω. οι άνδρες αγαπάτε τας γυ-
ναίκας και μη πικραίνεσθε προς αυτάς. τα
τέκνα υπακούετε τοις γονεύσι κατά πάν-
τα, τούτο γαρ εστίν ευάρεστον εν κυρίω. οι
πατέρες μη ερεθίζετε τα τέκνα υμών, ίνα μη
αθυμώσιν. οι δούλοι υπακούετε κατά πάν
τα τοις κατά σάρκα κυρίοις, μη εν οφθαλμο
δουλείαις ως ανθρωπάρεσκοι, αλλ εν απλό
τητι καρδίας φοβούμενοι τον θεόν, και παν
ότι εάν ποιήτε εκ ψυχής εργάζεσθε, ως τω
κυρίω και ουκ ανθρώποις, ειδότες από κυ-
ρίου απολήψεσθαι την ανταπόδοσιν της
κληρονομίας. τω γαρ κυρίω χριστώ δου
λεύετε. ο δε αδικών κομιείται ο ηδίκησε, και
ουκ εστί προσωποληψία. Cap.4.

Οι κύριοι το δίκαιον και την ισότητα τοις
δούλοις παρέχετε, ειδότες ότι και υ-
μείς έχετε κύριον εν ουρανοίς. τη προσευ-
χή προσκαρτερείτε γρηγορούντες εν αυτή
εν ευχαριστία, προσευχόμενοι άμα και πε
ρί ημών ίνα ο θεός ανοίξη και ημίν θύραν του
λόγου λαλήσαι το μυστήριον του χρισ-
τού, δι ο και δέδεμαι, ίνα φανερώσω αυτό
ως δει με λαλήσαι. εν σοφία περιπατείτε
προς τους έξω, τον καιρόν εξαγοραζόμενοι.
ο λόγος υμών πάντοτε εν χάριτι άλατι
ηρτυμένος, ειδέναι πως δει υμάς ενί εκάσ
τω αποκρίνεσθαι. τα κατ εμέ πάντα γνωρί
σει υμίν τυχικός ο αγαπητός αδελφός και
πιστός διάκονος και σύνδουλος εν κυρίω,
ον έπεμψα προς υμάς εις αυτό τούτο, ίνα
γνω τα περί υμών, και παρακαλέση τας
καρδίας υμών συν ονησίμω τω πιστώ και
αγαπητώ αδελφώ ος εστίν εξ υμών, πάντα
υμίν γνωριούσι τα ώδε. ασπάζεται υμάς α
ρίσταρχος ο συναιχμάλωτος μου και μάρ-
κος ο ανεψιός βαρνάβα, περί ου ελάβετε εν
τολάς. εάν έλθη προς υμάς δέξασθε αυτόν,
και ιησούς ο λεγόμενος ιούστος, οι όντες
εκ περιτομής. ούτοι μόνοι συνεργοί εις την
βασιλείαν του θεού, οίτινες εγενήθησαν μοι
παρηγορία. ασπάζεται υμάς επαφράς, ο εξ

exultet in cordibus veſtris: in qua
⁊ vocati eſtis in vno corpore: ⁊ grati
eſtote. Verbum chriſti habitet in
vobis abũdãter in oĩ ſapiẽtia: docẽtes
⁊ ↄmonẽtes voſmetipſos in pſalmis
⁊ hymnis ⁊ cãticis ſpũalibus in gratia:
cantantes in cordibus veſtris deo.
Oẽ qđcũqꝫ facitis in verbo aut ĩ ope:
oĩa in noĩe dñi nr̃i ieſu xp̃i: grãs agẽtes
deo ⁊ patri per ipſum. Mulieres Ephe.5.c.
ſubdite eſtote viris ſicut oportet 1.Pe.3.a.
in dño. Viri diligite vxores veſtras: D
et nolite amari eſſe ad illas.
Filij obedite parẽtibus per omnia:
hoc ei placitũ eſt ĩ dño. ⸢filios vr̃os vt Ephe.6.a.
Pr̃es nolite ad idignatiõez ꝓuocare
nõ puſillo aĩo fiãt. Serui obedite ꝑ oĩa Ephe.6.a.
dñis carnalib⁹: nõ ad o 1.Pe.2.c.
culũ ſeruiẽtes q̃ſi hoĩbus placẽtes: ſꝫ in Leui.19.g. Ro.2.b.
ſimplicitate cordis timẽtes dñꝫ. Quod Ephe.6.b.
cunqꝫ facitis: ex animo operamini: ſicut Actu.10.c.
dño ⁊ nõ hominibus: ſciẽtes ꝙ a dño Iaco.2.b. 1.Pe.1.c
accipietis retributionem
hereditatis. Dño xp̃o ſuite. ⸢geſſit. Et
Qui enĩ iiuriã facit: recipiet id qđ iniq̃
nõ eſt ꝑſonarum acceptio apđ deũ. Ca.4.

DOmini qđ iuſtum eſt et equum A
ſeruis p̄ſtate: ſcientes qm̃ et vos
dominum habetis in celo. Orationi
inſtate vigilantes in ea
in gratiarum actione: orantes ſimul ⁊ pro
nobis: vt de⁹ apiat nobis oſtium
ſermonis ad loq̃ndũ myſterium chriſti:
ꝓpter qđ ẽt vinct⁹ ſũ: vt manifeſtẽ illđ ita
vt opꝫ me loq̃. In ſapiẽtia ambulate Ephe.5.c.
ad eos q̃ foris ſunt: tp̃s redimentes.
Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit
ↄdit⁹: vt ſciatis quõ oporteat vos vni-
cuiqꝫ r̃ndere. Que circa me ſũt oĩa vobis B
nota faciet tychic⁹ chariſſim⁹ frater et
fidelis miniſter ⁊ conſeruus in dño:
quẽ miſi ad vos ad hoc ipſum: vt
cognoſcat que circa vos ſunt ⁊ cõſolet
corda vr̃a cũ oneſimo chariſſimo ⁊
fideli fratre qui ex vobis ẽ: qui omnia
q̃ hic agũtur nota faciẽt vobis. Salu-
tat vos ariſtarch⁹ cõcaptiu⁹ me⁹ ⁊ mar 2.Thi.4.c
cus cõſobrin⁹ barnabe: de quo accepiſtis
mãdata. Si venerit ad vos: ſuſcipite
et ieſus q̃ đr iuſtus: qui ſunt ⌊illũ:
ex circũciſiõe. Hi ſoli ſũt adiutores mei C
regno dei: qui mihi fuerunt ⌊in
ſolatio. Salutat vos epaphras: q̃ ex

υμῶν δοῦλος Χριστοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι καὶ πεπληρωμένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν ἱεραπόλει. ἀσπάζεται ὑμᾶς λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ δημᾶς. ἀσπάσασθε τοὺς ἐν λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς, καὶ νυμφᾶν καὶ τὴν κατ᾽ οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ᾽ ὑμῖν ἡ ἐπιστολὴ, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. καὶ εἴπατε ἀρχίππῳ. βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ᾽ ὑμῶν. ἀμήν.

Τέλος τῆς πρὸς κολασσαεῖς ἐπιστολῆς.

vobis eſt ſeruus xpi ieſu: ſemper ſollicitus pro vobis in orationibus: vt ſtetis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Teſtimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro his qui ſunt laodicie et qui hierapoli. Salutat vos lucas medicus charissimus: et demas. Salutate fratres qui ſunt laodicie D et nimpham: et que in domo eius eſt eccleſiam. Et cum lecta fuerit apud vos epiſtola hec: facite vt et in laodicenſium eccleſia legatur: et ea que laodicenſium eſt vobis legatur. Et dicite archippo. Vide miniſterium quod accepiſti in domino: vt illud impleas. Salutatio mea manu pauli. Memores eſtote vinculorum meorum. Gratia domini noſtri ieſu xpi vobiſcum. Amen.

Explicit epiſtola beati pauli ad Coloſſenſes.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Theſſalonicenſes primam.

Theſſalonicenſes ſunt macedones: qui accepto verbo veritatis perſtiterunt in fide: etiam in perſecutione ciuium ſuorum. Preterea nec receperunt falſos apoſtolos: nec ea que a falſis apoſtolis dicebantur. Hos collaudat apoſtolus ſcribens eis ab athenis per tychicum diaconem et oneſimum acolytum.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐπιστολή. Cap. I.

Παῦλος καὶ σιλουανὸς καὶ τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν ἀδιαλείπτως, μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν. εἰδότες ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ πνεύματι ἁγίῳ καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι᾽ ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπους πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ τῇ ἀχαΐᾳ. ἀφ᾽ ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου, οὐ μόνον ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑ=

Incipit epiſtola beati pauli apoſtoli ad Theſſalonicenſes prima. Cap. I.

Paulus et ſiluanus et timotheus A eccleſie theſſalonicenſium in deo patre noſtro et domino ieſu chriſto: gratia vobis et pax a deo patre noſtro et domino ieſu chriſto. Gratias agimus deo ſemper pro omnibus vobis: memoriam veſtri facientes in orationibus noſtris ſine intermiſſione: memores operis fidei veſtre et laboris et charitatis et ſuſtinentie ſpei B domini noſtri ieſu chriſti ante deum et patrem noſtrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem veſtram: quia euangelium noſtrum non fuit ad vos in ſermone tantum: ſed et in virtute et in ſpiritu ſancto et in plenitudine multa: ſicut ſcitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores noſtri C facti eſtis et domini: excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio ſpiritus ſancti: ita vt facti ſitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. A vobis enim diffamatus eſt ſermo domini: non ſolum in macedonia et in achaia: ſed in omni loco fides veſtra que eſt

© Biblioteca Nacional de España

μών/η προς/τον θεόν εξελήλυθεν, ώστε μη
χρείαν έχειν ημάς λαλείν τι. αυτοί γαρ πε
ρί ημών απαγγέλλουσιν οποίαν είσοδον έσ
χομεν προς υμάς, και πως επεστρέψατε
προς/τον θεόν από/των ειδώλων, δουλεύ
ειν θεώ ζώντι και αληθινώ, και αναμένειν
/τον υιόν αυτού εκ/των ουρανών, ον ήγει=
ρεν εκ νεκρών ιησούν/τον ρυόμενον ημάς α=
πό/της οργής/της ερχομένης. Cap. 2.
Αυτοί γαρ οίδατε αδελφοί/την είσοδον η
μών/την προς υμάς, ότι ου κενή γέγο
νεν, αλλά προπαθόντες και υβρισθέντες κα
θώς οίδατε εν φιλίπποις, επαρρησιασάμεθα
εν/τω θεώ ημών λαλήσαι προς υμάς/το
ευαγγέλιον/του θεού εν πολλώ αγώνι. /η
γαρ παράκλησις ημών ουκ εκ πλάνης ου
δέ εξ ακαθαρσίας ούτε εν δόλω, αλλά κα=
θώς δεδοκιμάσμεθα υπό/του θεού πιστευ=
θήναι/το ευαγγέλιον, ούτως λαλούμεν ουχ
ως ανθρώποις αρέσκοντες, αλλά/τω θεώ
/τω δοκιμάζοντι/τας καρδίας ημών. ούτε
γαρ ποτέ εν λόγω κολακείας εγενήθημεν
καθώς οίδατε, ούτε εν προφάσει πλεονεξί=
ας, θεός μάρτυς, ούτε ζητούντες εξ ανθρώ=
πων δόξαν, ούτε αφ υμών ούτε από άλ=
λων, δυνάμενοι εν βάρει είναι ως χριστού
απόστολοι. αλλ εγενήθημεν ήπιοι εν μέσω
υμών, ως αν τροφός θάλπη/τα εαυτής τέκ
να, ούτως ιμειρόμενοι υμών ευδοκούμεν με
ταδούναι υμίν ου μόνον/το ευαγγέλιον
/του θεού, αλλά και/τας εαυτών ψυχάς, διό
τι αγαπητοί ημών γεγένησθε. μνημονεύετε
γαρ αδελφοί/τον κόπον ημών και/τον μόχ
θον, νυκτός γαρ και ημέρας εργαζόμενοι
προς/το μη επιβαρήσαι τινά υμών, εκηρύ=
ξαμεν εις υμάς/το ευαγγέλιον/του θεού. υ=
μείς μάρτυρες και/ο θεός ως οσίως και δι
καίως και αμέμπτως υμίν/τοις πιστεύουσιν
εγενήθημεν, καθάπερ οίδατε ως ένα έκασ=
τον υμών ως πατήρ τέκνα εαυτού παρακα
λούντες υμάς και παραμυθούμενοι, και
μαρτυρόμενοι εις/το περιπατήσαι υμάς α=
ξίως/του θεού/του καλούντος υμάς εις/την
εαυτού βασιλείαν και δόξαν. διατούτο και
ημείς ευχαριστούμεν/τω θεώ αδιαλείπτως,
ότι παραλαβόντες λόγον ακοής παρ ημών
/του θεού εδέξασθε ου λόγον ανθρώπων αλ
λά καθώς εστίν αληθώς λόγον θεού, ος και
ενεργείται εν υμίν/τοις πιστεύουσιν. υμείς
γαρ μιμηταί εγενήθητε αδελφοί/των εκκλη
σιών/του θεού/των ουσών εν/τη ιουδαία εν
χριστώ ιησού, ότι/τα αυτά επάθετε και υ=
μείς υπό/των ιδίων συμφυλετών, καθώς και

ad deum profecta eſt: ita vt non
ſit nobis neceſſe quicq̃ loq. Ipſi ei de D
nobis annũciãt q̃lẽ itroitũ habuerimus
ad vos: ⁊ quomodo conuerſi eſtis
ad deum a ſimulacris: ſeruire
deo viuo ⁊ vero: ⁊ expectare
filium eius de celis quem ſuſcitauit
ex mortuis ieſuꝫ: q̃ eripuit nos ab
ira ventura. Cap. 2.
Nã ⁊ ipĩ ſcitis frẽs introitũ noſtruꝫ A
ad vos: qꝛ non inanis fuit:
ſꝫ añ paſſi multa ⁊ ꝯtumelijs affecti ſi=
cut ſcitis i philippis: fiduciã habuimus
in deo noſtro loqui ad vos
euangeliũ dei in multa ſollicitudine
Exhortatio ei nr̃a nõ de errore: neqꝫ
de immũditia neqꝫ in dolo: ſed ſicut
ꝓbati ſum⁹ a deo vt crederetur nobis
euangeliuꝫ: ita loquimur: non
quaſi hominibus placentes: ſed deo
qui probat corda noſtra. Neqꝫ
eiꝫ aliqñ fuim⁹ in ſermone adulationis
ſicut ſcitis: neqꝫ in occaſione auaritie:
de⁹ teſtis ẽ: nec q̃rentes ab hominibus
gloriã: neqꝫ a vobis neqꝫ ab alijs:
cũ poſſemus vobis oneri eẽ vt chriſti B
apl̃i. Sꝫ facti ſum⁹ paruuli in medio
veſtrũ: tãq̃ ſi nutrix foueat filios ſuos:
ita dſiderãtes vos cupide volebam⁹ tra
dere vobis non ſolum euangelium
dei: ſed etiã animas noſtras: quoniaꝫ
chariſſimi nobis facti eſtis. Memores
ei ſcti eſtis frẽs laboris noſtri ⁊ fatiga
tionis: nocte ⁊ die operantes
ne quẽ veſtrũ grauaremus: p̃dicauim⁹
in vobis euangelium dei. Vos
teſtes eſtis ⁊ deus: q̃ꝫ ſancte ⁊ iuſte
⁊ ſine querela vobis qui crediditis
affuim⁹: ſicut ſcitiꝫ qualr̃ vnũquẽqꝫ
vr̃ꝫ ſicut pater filios ſuos deprecantes
vos et conſolantes:
teſtificati ſum⁹ vt ambularetis digne C
deo qui vocauit vos in
ſuum regnum ⁊ gloriam. Ideo ⁊
nos grãs agim⁹ deo ſine intermiſſiõe:
qm̃ cum accepiſſetiꝫ a nobis verbũ au
dit⁹ dei: accepiſtꝫ illð nõ vt verbũ hoïuꝫ
ſicut eſt vere verbum dei: qui ⌊ ſed
opat̃ in vobis q̃ crediditis. Vos
eiꝫ imitatores facti eſtis frẽs eccleſiarũ
dei q̃ ſunt in iudea in
xp̃o ieſu: qꝛ eadẽ paſſi eſtis ⁊ vos
a contribulibus veſtris: ſicut ⁊

© Biblioteca Nacional de España

αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων τῶν καὶ τὸν κύρι
ον ἀποκτεινάντων ἰησοῦν καὶ τοὺς ἰδίους
προφήτας καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων καὶ θεῷ
μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναν
τίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι
ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν
τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασε δὲ ἐπ' αὐ-
τοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. ἡμεῖς δὲ ἀδελφοὶ ἀ-
πορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥ-
ρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐ-
σπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν
πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. διὸ ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ
δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. τίς γὰρ
ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως.
ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡ-
μῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρου-
σίᾳ. ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ χαρά.

Cap. 3.

Διὸ μηκέτι στέγοντες, εὐδοκήσαμεν κατα
λειφθῆναι ἐν ἀθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμ-
ψαμεν τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ διά
κονον τοῦ θεοῦ καὶ συνεργὸν ἡμῶν ἐν τῷ εὐ
αγγελίῳ τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑ-
μᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς περὶ τῆς πίστε-
ως ὑμῶν, τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλί-
ψεσι ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς
τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦ-
μεν, προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι μέλλομεν θλί-
βεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. διὰ
τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ
γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μήπως ἐπείρασεν
ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κό
πος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος τιμοθέου πρὸς
ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν
τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔ
χετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν, πάντοτε ἐπιπο-
θοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς
διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν ἀδελφοὶ ἐφ' ὑμῖν ἐ
πὶ πάσῃ τῇ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν, διὰ
τῆς ὑμῶν πίστεως, ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς
στήκητε ἐν κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν
δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑ-
μῶν, ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς
ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέ-
ρας ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ δεόμενοι, εἰς τὸ ἰδεῖν
ὑμῶν τὸ πρόσωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστε
ρήματα τῆς πίστεως ὑμῶν. αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς
καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς
χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑ
μᾶς. ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι, καὶ περισ
σεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάν
τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στη

ipſi a iudeis qui et dominum
occiderunt ieſum ⁊
prophetas ⁊ nos perſecuti ſunt: ⁊ deo D
nõ placẽt: ⁊ oĩb9 hoĩbus aduerſantur:
prohibentes nos gentibus loqui
vt ſalui fiãt: vt impleãt peccata ſua
ſp. Peruenit enĩ ira dei ſup illos vſq;
in finẽ. Nos aũt fratres deſolati
a vobis ad tempus hore
aſpectu nõ corde: abũdãti9 feſtinauim9
faciem veſtram videre cum
multo deſiderio: quĩ voluim9 venire
ad vos: ego quidẽ paulus ⁊ ſemel ⁊ ſ ei
iterũ: ſʒ ĩpediuit nos ſathanas. Que ẽ
nr̃a ſpes aut gaudiũ aut corona glorie?
None vos ante dñʒ noſtrum
ieſum chriſtum in aduentu eius?
Vos eĩʒ eſtis gloria noſtra ⁊ gaudiũ.

Cap. 3.

Propter qđ nõ ſuſtinẽtes ãpli9: pla A
cuit nobis remanere athenis ſolis:
⁊ miſim9 timotheũ fratrẽ noſtrũ ⁊ mini
ſtrum dei in euangelio
chriſti: ad confirmandos vos
⁊ exhortandos pro fide
vr̃a: vt nemo moueatur ĩ tribulatõib9
iſtis. Ipſi enim ſcitis q̃ in hoc
hoc poſiti ſum9. Nã ⁊ cũ apđ vos eſſe
mus p̃dicabam9 vobis paſſuros nos tribu B
latiões: ſicut ⁊ factũ ẽ ⁊ ſcitis. Propte
rea ⁊ ego amplius non ſuſtinẽs miſi ad
cognoſcẽdũ fidẽ veſtrã: ne forte tẽptaue
rit vos is q̃ tẽptat: ⁊ inanis fiat labor
noſter. Nũc autẽ veniẽte timotheo ad
nos a vobis ⁊ annunciante nobis
fidẽ ⁊ charitatẽ veſtrã: ⁊ q2 memoriam
nr̃i habetis bonã: ſemper deſiderantes
nos videre: ſicut ⁊ nos quoq; vos: C
ideo cõſolati ſumus fratres in vobis in
oĩ neceſſitate ⁊ tribulatione noſtra per
fidem veſtrã: quĩ nunc viuimus ſi vos
ſtatis in dño. Quã enim grãruʒ actio
nẽ poſſum9 deo retribuere pro vobis:
in oĩ gaudio quo gaudemus pp̃ vos
ante deuʒ noſtruʒ: nocte ac die
abundantius orantes vt videamus
faciẽ veſtrã: ⁊ cõpleamus ea que deſũt
fidei veſtre. Ipſe autem deus D
⁊ pater noſter ⁊ dominus ieſus
xp̃s dirigat viam noſtram ad vos.
Vos aũt dñs multiplicet: ⁊ abũdare fa
ciat charitateʒ veſtrã in inuicẽ ⁊ in oẽs:
queadmodũ ⁊ nos ĩ vob: ad ↄfirmãda

© Biblioteca Nacional de España

ρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Cap.4.

Τὸ λοιπὸν οὖν ἀδελφοὶ ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου ἰησοῦ. τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας. εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν. τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος ὁ κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπομεν ἡμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν, οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν καὶ δόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς. περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε, εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ὑμῶν καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν ἵνα περιπατεῖτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε. οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον. ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

Cap.5.

corda veſtra ſine querela in ſanctitate ante deum τ patrem noſtruꝫ: in aduentu domini noſtri ieſu chriſti cum oibus ſanctis eius. Amen.

Cap.4.

A De cetero ergo frēs rogamus vos τ obſecramꝰ in dño ieſu: vt quēadmodū accepiſtis a nobis quō oporteat vos ābulare τ placere deo: ſic τ ābuletis vt abūdetis magis. Scitis eñ q̄ pcepta dederim vobis per dñꝫ ieſum. Hec eſt enim voluntas dei ſctificatio veſtra: vt abſtineatis vos a fornicatiōe: vt ſciat vnuſq̄ſqꝫ v̄rꝫ vas ſuuꝫ poſſidere i ſctificatiōe τ honore: nō i paſſiōe deſiderij: ſicut τ gētes q̄ ignorāt deū. B Et ne q̇s ſupgrediat̃ neqꝫ circūueniat i negocio frēꝫ ſuū: q̄m vindex eſt dñs de hiꝫ omnibꝰ: ſicut p̄dixímꝰ vobis τ teſtificati ſumꝰ. Non enim vocauit nos deus in imūditiā: ſꝫ in ſctificationem. Itaqꝫ qui hec ſpernit: non hoīeꝫ ſpernit: ſed deum: qui etiam dedit ſpiritum ſuum ſctūꝫ in nobꝭ. De charitate āt fraternitatꝭ nō neceſſe habuimꝰ ſcribere vobis. Ipſi eñ vos a deo didiciſtiꝫ: vt diligatꝭ inuicē. Etenim illud facitis in omnes fratres in vniuerſa macedonia. C Rogamꝰ aūt vos fratres vt abundetis magis τ operā detis vt quieti ſitis: τ vt veſtrū negociū agatꝭ: τ operemini manibus veſtris ſicut precipimꝰ vobiꝫ: τ vt honeſte ambuletiꝫ ad ꝯ̄tis. Nolumꝰ eos q̄ foris ſūt: τ nullíꝰ aliq̇d deſiderᵉ. āt vos ignorare frēs de dormientibus: vt non contriſtemini ſicut et ceteri q̇ ſpeꝫ nō hñt. Si enim credimꝰ q̇ ieſus mortuus eſt τ reſurrexit: ita τ deus eos q̄ dormierunt per ieſum D adducet cū eo. Hoc eniꝫ vobiꝫ dicimꝰ in verbo dñi: q̇ nos q̇ viuimꝰ: q̇ reſidui ſumꝰ in aduētu dñi: nō p̄ueniemꝰ eos q̇ dormierūt. Qm̄ ipſe dominꝰ in iuſſu τ in voce archangeli: τ in tuba dei deſcendet de celo: τ mortui q̇ i xp̄o ſūt reſurgent primi. Deinde nos qui viuimus q̇ relinq̇mur ſimul rapiemur cū illis in nubibus obuiam chriſto in aera: τ ſic ſemper cum dño erimus. Itaqꝫ conſolamini inuicem in verbis iſtis.

Cap.5.

Roma.12.a
Ephe.5.c.
Joh.15.c.
1.Cor.4.d
Ephe.5.a.
Phil.3.c.
1.Joh.4.c.

© Biblioteca Nacional de España